

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/372481585>

Проектне фінансування. [навчальний посібник] / В.Г. Сословський. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2011. – 261 с.

Book · December 2011

CITATIONS

0

READS

43

1 author:

[Volodymyr G. Soslovskyi](#)

V. N. Karazin Kharkiv National University

15 PUBLICATIONS 9 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Серія «Вища освіта в Україні»

В.Г. Сословський

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ

*Навчально-методичний посібник в структурних схемах
для самостійного вивчення дисципліни*

.

Львів
«Новий Світ – 2000»
2011

УДК 658.14
ББК 65.262.5
С 66

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України на засіданні
(лист № 1/11-9456 від «14» жовтня 2010 р.)*

Рецензенти:

Грінюв А.В. - доктор економічних наук, професор, зав. кафедрою міжнародної економіки Харківського національного автомобільно-дорожнього інституту.

Майорова Т.В. - кандидат економічних наук, доцент, зав. кафедрою банківських інвестицій Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана.

Сословський В.Г.

С 66 Проектне фінансування. [навчальний посібник] / В.Г. Сословський. – Львів: «Новий Світ - 2000», 2011. – 261 [3] с.

ISBN 978-966-418-187-4

У посібнику за допомогою структурних наочних схем розглянуто теоретичні і практичні питання фінансового забезпечення проектів за технологією проектного фінансування, до кожної теми дисципліни наведені запитання для самоконтролю знань та тестові завдання, перелік рекомендованої літератури.

За змістом посібник відповідає програмі дисципліни «Проектне фінансування», яку вивчають студенти магістратури за спеціалізацією «Банківська справа», «Фінансовий менеджмент» та «Облік і аудит».

УДК 658.14
ББК 65.262.5
С 66

ISBN 978-966-418-187-4

© Сословський В.Г., 2011
© «Новий Світ-2000», 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
ВСТУП	8
Модуль 1.	19
Сутність проектного фінансування і попереднє обґрунтування доцільності інвестицій	
Тема 1. МОТИВАЦІЯ І СУТНІСТЬ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ	20
1.1. Мотивація проектного фінансування	20
1.2. Процес інвестиційної діяльності	24
1.3. Банківський зарубіжний і вітчизняний досвід проектного фінансування	24
1.4. Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів	26
Тести до самоконтролю знань	32
Завдання до самостійної роботи	34
Тема 2. ПЕРЕДІНВЕСТИЦІЙНІ ДОСЛІДЖЕННЯ	35
2.1. Загальна характеристика і схема проведення передінвестиційних досліджень	35
2.2. Інвестиційні стратегії	37
2.3. Попередній аналіз здійсненності проекту і підготовка декларації про наміри	40
2.4. Організація і проведення передінвестиційних досліджень	41
2.5. Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) проекту будівництва	45
2.6. Бізнес-план інвестиційного проекту	48
Тести до самоконтролю знань	49
Завдання до самостійної роботи	51
Тема 3. ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ	52
3.1. Економічні та неекономічні критерії оцінки доцільності інвестування проектів та інвестування бізнесу взагалі	52
3.2. Оцінка доцільності фінансування реальних інвестиційних проектів за традиційною методикою	58
3.3. Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик	62
3.4. Оцінка фінансового забезпечення проекту	67
Тести до самоконтролю знань	69
Завдання до самостійної роботи	71

Модуль 2.	72
Визначення бюджету проекту, вибір виконавців і розробка проектної і кошторисної документації	
Тема 4. БЮДЖЕТУВАННЯ КАПІТАЛУ	73
4.1. Поняття капіталу, бюджету і процедури бюджетування	73
4.2. Вартість і бюджет будівельного проекту	74
4.3. Бюджетування проекту	76
4.4. Типи грошових потоків за проектом	77
4.5. Методи планування грошових потоків за проектом	80
4.6. Форма наочного уявлення планових і звітних бюджетів проектів	82
4.7. Сіткові моделі проектів	84
Тести до самоконтролю знань	87
Завдання до самостійної роботи	89
Тема 5. ПІДРЯДНІ ТЕНДЕРИ ТА КОНТРАКТИ	90
5.1. Тендер: поняття, необхідність, правове забезпечення в Україні	90
5.2. Технологія і способи проведення тендерів	91
5.3. Тендерна документація: перелік, зміст і схема руху	94
5.4. Оцінка і зіставлення тендерних пропозицій та укладення контракту	95
5.5. Облік витрат, пов'язаних з проведенням тендерів	95
5.6. Державні закупівлі	96
Тести до самоконтролю знань	99
Завдання до самостійної роботи	101
Тема 6. ПРОЕКТНО-КОШТОРИСНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	102
6.1. Загальні положення проектування об'єктів	102
6.2. Послідовність і стадії проектування	104
6.3. Будівельні і експлуатаційні показники проекту	108
6.4. Оцінка вартості проектних робіт	110
6.5. Методики ціноутворення в інвестиційній сфері	111
6.6. Складання інвесторського кошторису і визначення загальної вартості об'єкта інвестування	115
6.7. Напрямки удосконалення ціноутворення	118
Тести до самоконтролю знань	121
Завдання до самостійної роботи	123
Модуль 3.	
Експертиза, фінансове забезпечення і моніторинг проектів	124
Тема 7. ЕКСПЕРТИЗА ПРОЕКТУ	125
7.1. Необхідність і мета експертизи проектів	125
7.2. Організація та види експертизи проектів	126
7.3. Зміст експертизи будівельних об'єктів	129
7.4. Особливості експертизи спеціальних інвестиційних проектів	131
Тести до самоконтролю знань	135
Завдання до самостійної роботи	138

Тема 8. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	139
8.1. Система проектного фінансування: загальна характеристика	139
8.2. Джерела фінансування проектів: класифікація, склад і структура	141
8.3. Організаційні форми фінансування проектів	143
8.4. Організація проектного фінансування. Управління ризиками	144
8.5. Проектний цикл з погляду банку	148
8.6. Проектна компанія (консорціум) як позичальник	153
8.7. Переваги і недоліки проектного фінансування	155
8.8. Перспективи використання методів проектного фінансування і нові можливості банків на ринку банківських послуг	157
Тести до самоконтролю знань	160
Завдання до самостійної роботи	162
Тема 9. ВПРОВАДЖЕННЯ І МОНІТОРИНГ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	163
9.1. Управління ходом реалізації проекту: концепція, моделі і механізми	163
9.2. Організація ресурсного забезпечення проектів	166
9.3. Виконання будівельно-монтажних робіт	169
9.4. Організація і механізми розрахунків в інвестиційній сфері	170
9.5. Сутність і види моніторингу проекту	172
9.6. Введення в дію об'єктів інвестування	173
Тести до самоконтролю знань	175
Завдання до самостійної роботи	177
ВИСНОВКИ	178
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ ПОСИЛАННЯ	182
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	191
ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ	206
ДОДАТКИ	
Додаток А.	207
Кредитна угода (Другий проект "Ремонт автомобільної дороги Київ - Чоп") між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку	
Додаток Б.	224
Порядок ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями. Затв.постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. №1027 .	

ПЕРЕДМОВА

Масштабні інвестиційні проекти потребують значних коштів для здійснення. Зазвичай власних коштів ініціаторам таких проектів бракує, тому виникає потреба у привертанні інших джерел фінансування. Проте через значну потребу проекту в коштах кредитних ресурсів одного банку недостатньо. Крім того, мінімізуючи ризики, жодний банк не буде вкладати усі кошти в один проект. Таким чином, для фінансування масштабних проектів використання звичайних методів банківського інвестиційного кредитування ускладнюється. Рішенням проблеми у таких випадках є використання технології проектного фінансування за участю декількох банків (включаючи зарубіжні), держави, фізичних осіб та інших зацікавлених у реалізації проекту сторін. Ця технологія фінансування є поширеною в країнах з розвинутою ринковою економікою, але за відсутності масштабних проектів, в Україні вона практично не використовується. Однак це діло часу. Розвиток країни є неможливим без здійснення масштабних проектів у добувній та переробній промисловості, аерокосмічному комплексі, машинобудуванні, сільському господарстві, енергетиці, транспорті та інших галузях.

У посібнику розкриваються теоретичні та практичні питання технології проектного фінансування. Основні положення дисципліни доводяться до відома студентів за допомогою структурних схем, які розроблені за допомогою програми Microsoft Power Point. Нажаль, за допомогою паперового посібника не можна передати ефекти навчального відео та анімації послідовності представлення окремих блоків інформації на кожному слайді, кольору.

Матеріали посібника включають вступ, три частини відповідно до змістовних модулів, підсумкову частину, рекомендовану літературу, термінологічний словник та додатки. Кожний модуль складається з трьох тем, до кожної наводяться тестові питання для самоконтролю знань. Перший модуль «Сутність проектного фінансування і попереднє обґрунтування доцільності інвестицій» включає тему 1 «Мотивація і сутність проектного фінансування», тему 2 «Передінвестиційні дослідження», тему 3 «Обґрунтування доцільності інвестиційного проекту». Другий модуль «Визначення бюджету, вибір виконавців і розробка проектної і кошторисної документації» включає тему 4 «Бюджетування капіталу», тему 5 «Підрядні тендери та контракти», тему 6 «Проектно-кошторисна документація». Третій модуль включає тему 7 «Експертиза проекту», тему 8 «Фінансове забезпечення інвестиційних проектів», тему 9 «Впровадження і моніторинг інвестиційних проектів». До останнього модуля включені матеріали заключної теми, у якій розглядаються питання щодо перспектив розвитку проектного фінансування.

Кожна тема закінчується завданням до самостійної роботи. Воно передбачає виконання додаткової роботи з доповнення опорного конспекту інформацією з конспекту лекцій, посібників, монографій, інших матеріалів, розміщених на сайті дисципліни у локальній мережі інституту, тестування знань

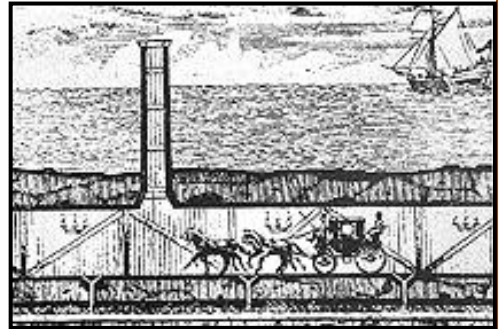
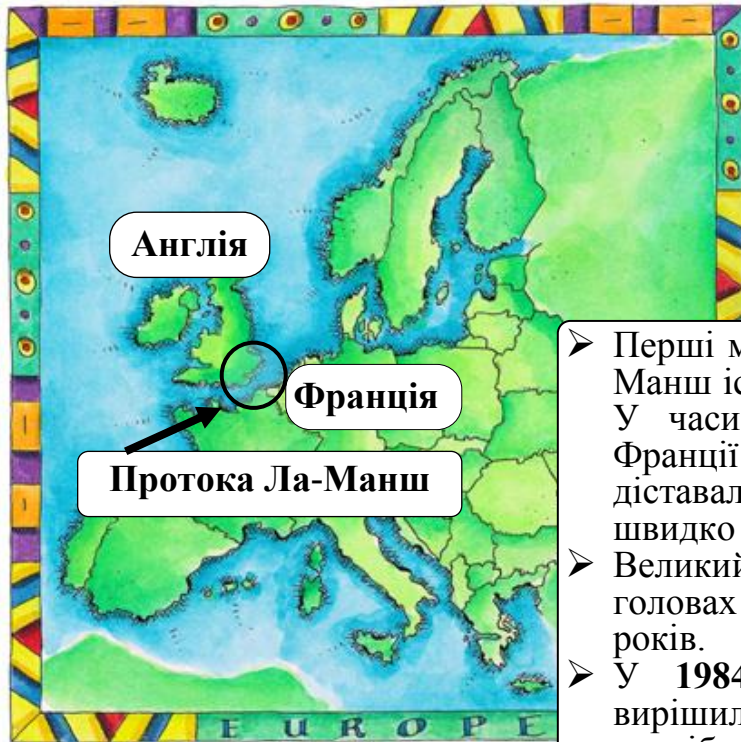
за кожною темою у режимі самоконтролю, підготовку до виконання практичного завдання за темою, складання звіту з практичного заняття. Результат вивчення тем контролюється за допомогою усного і письмового опитування, захисту звітів з практичних занять та індивідуальних завдань, комп'ютерного тестування в системі дистанційного навчання MOODLE.

Викладений у посібнику матеріал є частиною курсу дистанційного навчання, розміщеного на сайті дистанційного навчання Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України¹ за адресою <http://khibs.edu.ua/moodle2/index.php>. Доступ до матеріалів курсу потребує реєстрації на сайті.

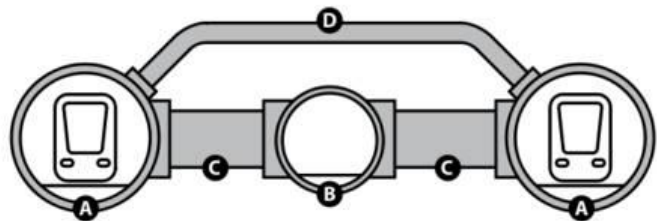
¹ Вихід на курс дистанційного навчання можливий з офіційних сайтів УБС НБУ (<http://www.ubs.gov.ua/>) та ХІБС УБС НБУ (<http://khibs.edu.ua/modle2/index.php>)

ВСТУП

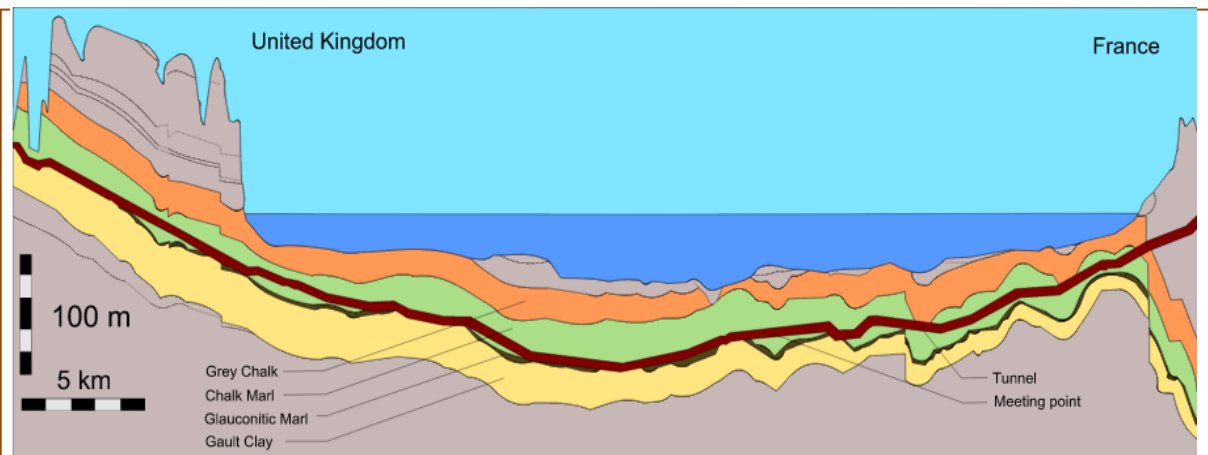
Проект ціною у 32 млрд. доларів

- Перші мрії про тунель під затокою Ла-Манш історики відносять до **1066 року**. У часи норманських війн панам із Франції дуже хотілось, щоб війська діставалися на англійський острів швидко і безпечно.
- Великий стратегічний план визрівав у головах їх нащадків більше тисячі років.
- У **1984 році** французи і англійці вирішили, що тунель під Ла-Маншем їм потрібен і зовсім не для війни.

- У **1984 році** британські і французькі інженери представили проект майбутнього тунелю.
- Проект розрахований на перевезення пасажирів і вантажів.
- Англійська "Ченнел Тьунел груп" сумісно з "Франс Манш" у 1984 році приступили до реалізації проекту і вклали у нього перший внесок - 450 млн. доларів.
- У 1986 році компанії об'єднались у корпорацію "Євротунель", яка за домовленістю з урядом Англії і Франції, здійснює повний контроль за роботою тунелю протягом 55 років.
- Євротунель - конкурент літакам та пароплавам у сполученні Європа – Лондон.
- **6 травня 1994 року** тунель відкрився. Тунель будували 10 років.

- Пряма залізнична магістраль довжиною у 108 км з'єднує Лондон з Парижем і Брюсселем, третина шляху проходить під Ла-Маншем, на 50 метрів нижче морського дна.
- Подорож від Лондона до Парижу або Брюсселю займає 3 години 15 хвилин, з них 40 хвилин потяг рухається під водою.
- Євротунель має три виходи (у Лондоні, Дуврі й Кале) і має три "жолоба". Два з них – залізничні, третій - обслуговуючий.
- Над створенням тунелю працювали 13 тисяч інженерів, техніків і робітників.
- У канал-тунель інвестовано 21 млрд. фунтів стерлінгів.
- З 1994 року по тунелю переправлено з Англії на континент і навпаки 3,5 тисячі автомобілів, 8 млн. пасажирів і 5 млн. тонн різних товарів.

Швидкісні потяги "Євростар" та Eurotunnel Shuttle

Для руху по тунелю збудовані швидкісна магістраль та швидкісний потяги.

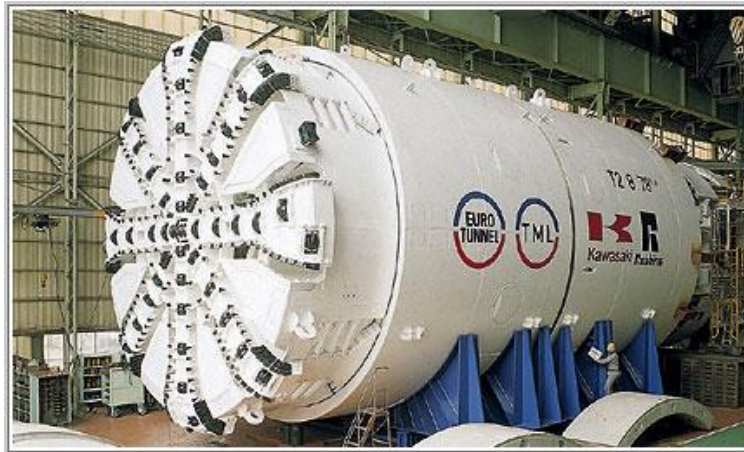
Пасажирський потяг «Євростар»:

- Управління рухом автоматизовано.
- Потяг відповідає найвищому рівню безпеки.
- Швидкість руху 300 км/год;
- Вартість потягу 24 млн. фунтів стерлінгів;
- Потяг має 18 вагонів:
 - 2 моторних вагони - перший та останній;
 - 2 вагони першого класу у середині потягу на 27 міст, багажне відділення, два купе для митних операцій.
 - 4 вагони першого класу на 39 міст кожен;
 - 2 вагони із загальним салоном.
 - 8 вагонів другого класу по 60 пасажирів,
 - 2 вагони другого класу на 52 пасажирів та відділенням для матері й дитини.

Перевезення вантажів здійснює Eurotunnel Shuttle

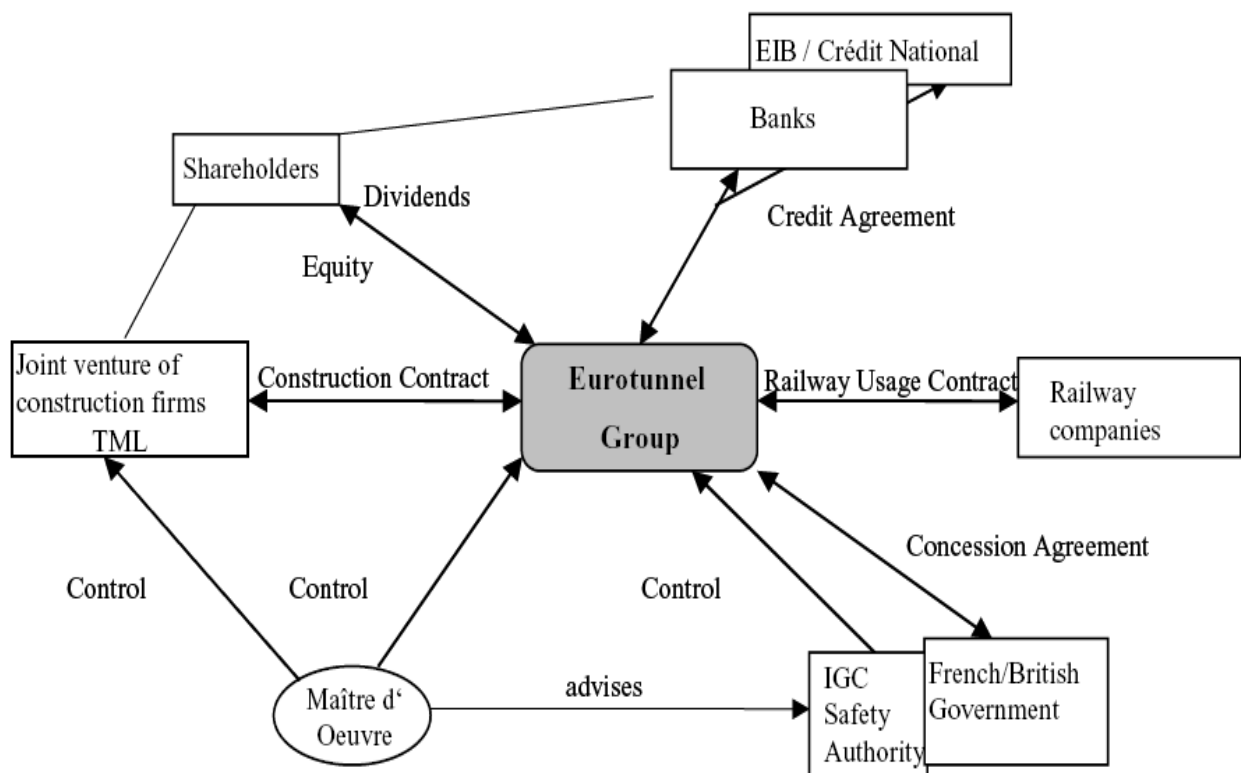

Проект стимулював створення унікальних будівельних машин

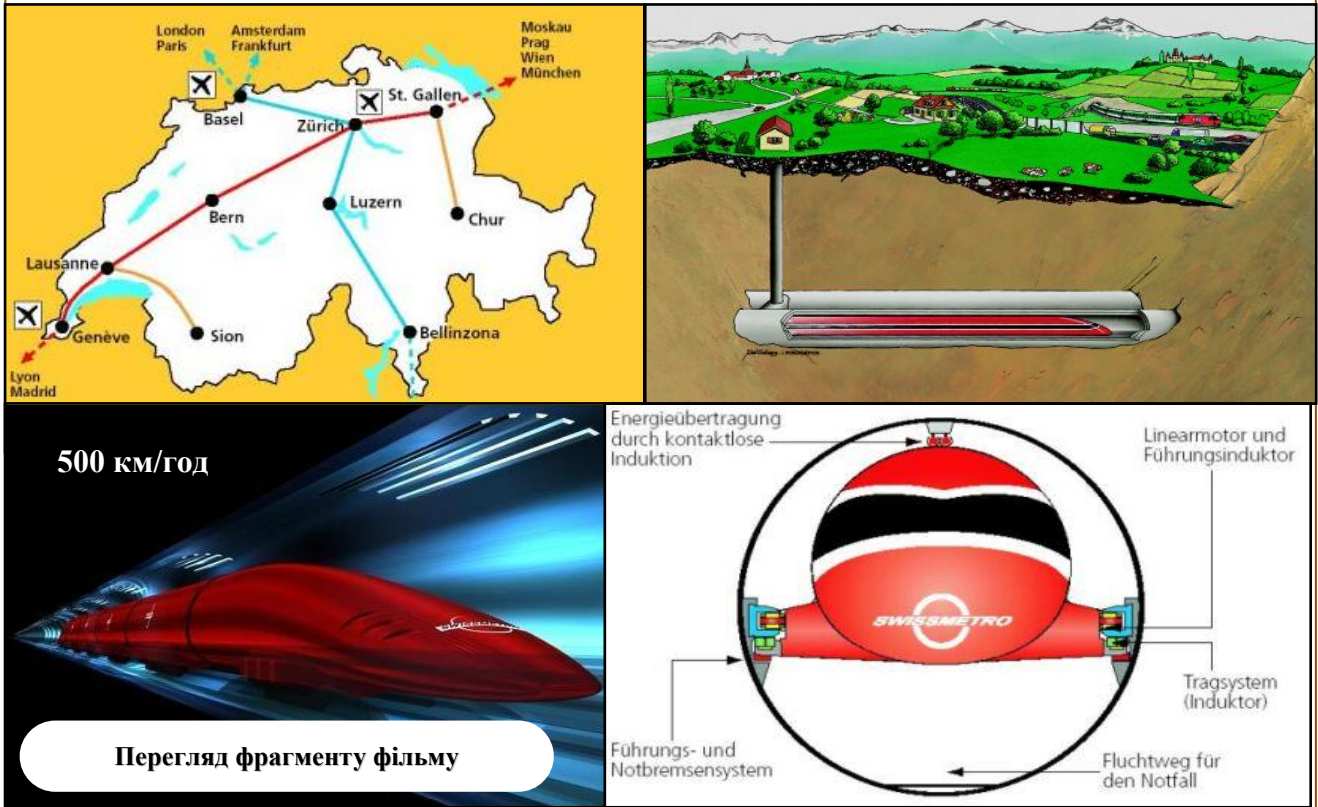

- Машини для буріння тунелю у важких умовах (вартість однієї машини сягає 600 млн. доларів).
- Є думка, що сьогодні ці машини планується використати для будівництва «ЄвроМетро», над проектом якого працює група інженерів з Швейцарії.
- «ЄвроМетро» зв'яже столиці Європи, рух метропотягів досягне швидкості 300 км/год.

Проектна компанія «Євротунель» та її зв'язки

Проект з будівництва “ЄВРОМЕТРО”

Проект з будівництва мосту або тунелю через Берингову протоку

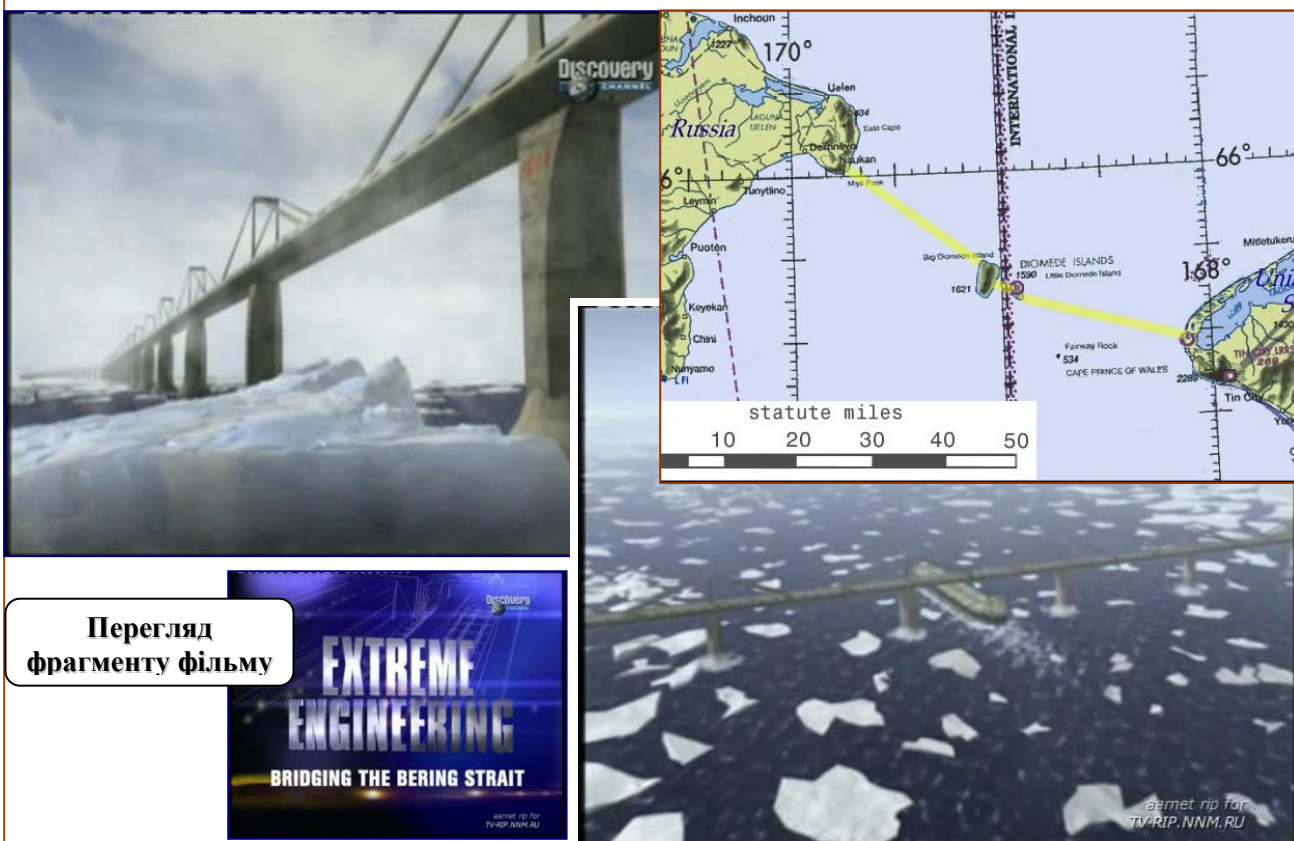
Берингова протока. Фотографія з космосу

Довідка. Берингова протока:

- Роз'єднує материки Євразію і Північ. Америку.
- З'єднує Північ. Льодовитий океан з Тихим океаном.
- Довжина 96 км. Найменша ширина 86 км. Найменша глибина 36 м.
- Посеред протоки, між великим і малим островами Діоміда проходить державний кордон Росії та США. Великий острів – о.Ратманова - належить Росії.

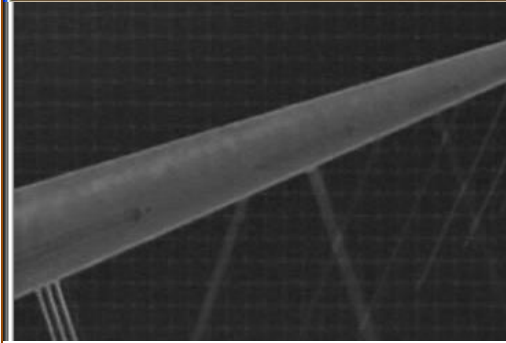
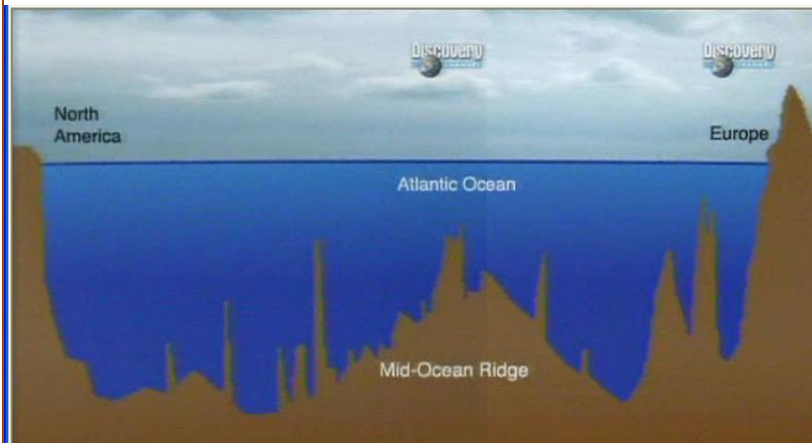
Варіанти будівництва мосту через Берингову протоку

Перегляд фрагменту фільму

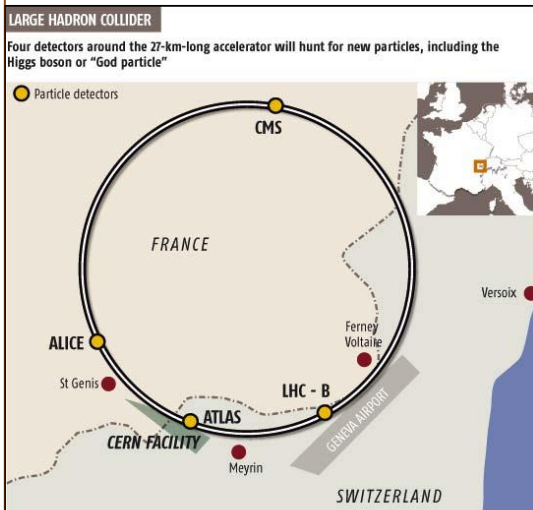

Трансатлантичний вакуумний тунель (подорож з Нью-Йорку до Лондону довжиною 5000 км за 54 хв.)

Перегляд фрагменту
фільму

Найвеличезніший науковий проект - адронний коллайдер

Прискорювач на зустрічних пучках
(адронний колайдер):

- Розташований на кордоні між Францією та Швейцарією.
- Вартість проекту - \$4 млрд.
- Введення в дію – 8 вересня 2008 р.
- Довжина кола - 27 км.
- Мета – проведення різних фізичних експериментів (серед них такий, що може відповісти на питання щодо створення Землі).

Прискорювачу потрібні магніти різної величини, які розташовані глибоко під землею

Перегляд фрагменту фільму

Предмет і завдання вивчення дисципліни

Предмет дисципліни - фінансово-кредитні відносини, що виникають у процесі мобілізації ресурсів для фінансового забезпечення інвестиційних проектів.

Завданням дисципліни є:

- 1) засвоєння теоретичних і методичних основ проектного фінансування;
- 2) набуття вмінь щодо:
 - вибору інвестиційних можливостей;
 - розробки мережних моделей і бюджетів проектів;
 - обґрунтування доцільності здійснення проектів за багатьма критеріями;
 - аналізу проектно-кошторисної документації;
 - підготовки та проведення тендерів;
 - організації проведення експертизи проектів;
 - здійснення моніторингу за реалізацією та експлуатацію проекту, поверненням вкладених у нього коштів.

Організація вивчення дисципліни

Дисципліна вивчається протягом одного семестру.

Передбачено вивчення 9 тем, у яких послідовно розглядається сутність і методологія проектного фінансування та практичні аспекти його реалізації. Темі розподілено на 3 модулі. Після кожного модулю - поточний контроль знань.

Самостійна робота передбачає вивчення додаткових питань за рекомендованою літературою, рішення практичних задач, написання рефератів, виконання інших завдань викладача, затверджених на кафедрі.

Написання рефератів з дисципліни потребує самостійного поглибленого вивчення окремих теоретичних і практичних питань з проектного фінансування. Темі розрізняються за рівнем складності. Важкі теми недостатньо забезпечені літературою і статистичними даними. Написання реферату за такими темами вимагає творчого підходу. Складні теми можуть розробляти декілька студентів.

Поточний контроль знань проводиться шляхом усного і письмового опитування на практичних заняттях. Є вихід з сайту дисципліни до інститутського серверу комп'ютерного тестування.

Форма підсумкового контролю знань та умінь – письмовий іспит або залік

Методичне забезпечення дисципліни

Для вивчення дисципліни рекомендується використати:

1. Закони та інші нормативні акти України.
2. Навчальні посібники, конспект лекцій та рекомендовані літературні джерела та інтернет-посилання.
3. Сайт дисципліни, на сторінках якого знаходиться більша частина навчального матеріалу.

Сайт дисципліни розміщено:

- в Інтернет на сервері дистанційного навчання за адресою <http://khibs.edu.ua/moodle> (вхід за логіком та паролем);
- в локальній мережі інституту.

Домашня сторінка сайту дисципліни в локальній мережі

Кафедра фінансів

Фінанси
Finance

Програма дисципліни

- Зміст програми
- Перелік літератури

Конспект лекцій

- Плани лекцій
- Вступ
- Лекція 1
- Лекція 2
- Лекція 3
- Лекція 4
- Лекція 5
- Лекція 6
- Лекція 7
- Лекція 8
- Лекція 9

Презентації

- Вступ
- Лекція 1
- Лекція 2
- Лекція 3
- Лекція 4
- Лекція 5
- Лекція 6
- Лекція 7
- Лекція 8
- Лекція 9

Практичні заняття

Проектне фінансування

Дякую, що завітали до мене !

Ця сторінка - лише початок до того матеріалу, який є в мене до викладання дисципліни. Хай він теж буде вам доступний і служити вам на користь.

Як знати, може хто-небудь з вас візьме участь у розробці цього проекту і допоможе доповнити сайт новим досвідом проектного фінансування, науковими та іншими корисними матеріалами.

[Володимир Сословський](#)

Про лекції та практичні заняття

Кожна лекція подана окремим файлом і має гіпертекстові посилання на кожне питання.

Практичні заняття подані також окремими файлами. Кожен файл містить робочий зошит заняття. Його треба роздрукувати і мати під час проведення заняття. Робочий зошит дозволяє зменшити час на запис умов завдання, таблиць, формул (вони є у зошиті), а більше уваги приділити аналізу отриманих результатів.

Про тестування знань

Для тестування використовується програма Hot Potatoes. Тестування знань проводиться у режимі самоконтролю. Результати тестування не фіксуються програмою. До кожної теми питання обираються з бази тестів випадково, послідовність відповідей на них також є

Новини та пропозиції, що стосуються вивчення дисципліни :

Перша пропозиція - Зробіть прогулянку по інтернет-сайтах, які я "скачав" для того, щоб ви змогли уявити собі тих, хто має відношення до проектного фінансування - [Вихід на прогулянку](#).

Нові надходження до бібліотеки сайту дисципліни:

- NEW** Бардин Г.О. *Проектне фінансування*. Підручник. – 3-тє видання перероб. та доповн. – К.: «Хай-Тек-Прес», 2008. – 464 с.
- NEW** Пересала А.А., Майорова Т.В., Ляхова О.О. *Проектне фінансування*: Підручник. — К.: КНЕУ, 2005. - 736 с.
- NEW** *Project Finance Teaching Note (pdf-file)* FNCE 208/731. Fall 1996. Professor Gordon M. Bodnar. *The Wharton School*. Written by Bruce Comer
- NEW** *Финансирование активов: Лизинг, факторинг, проектное финансирование*. Доклады II ежегодной конференции. 28 февраля – 1 марта 2006 года. г.Киев.
- NEW** *Каталог видання фінансової літератури Euromoney Books. 2006 Catalogue*. By professionals, for professionals.

Матеріали сайту розподілено за наступними розділами

1. Програма дисципліни.
2. Конспект лекцій.
3. Методичні вказівки до практичних занять.
4. Рекомендації до виконання завдань СРС.
5. Програма тестування знань у режимі самоконтролю.
6. Методичні вказівки до складання екзамену.
7. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи.
8. Методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань.
9. Бібліотека повнотекстових документів (закони, книги, статті, сторінки з інтернет).
10. Домашні сторінки та копії сайтів деяких установ, які займаються проектним фінансуванням.
11. Інтернет-посилання.

Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 47, ст.646 Документ 1560-12, чинний - [<http://zakon.rada.gov.ua>].
2. Закон України "Про банки і банківську діяльність" //Відомості Верховної Ради, 2001, N 5-6, ст.30. Документ 2121-14, чинний. - [<http://zakon.rada.gov.ua>].
3. Бардиш Г.О. Проектне фінансування. Підручник. – 3-те видання перероб. та доповн. – К.: «Хай-Тек-Прес», 2008. – 464 с.
4. Жуков В.В. Проектне фінансування: Навч.посібник. - Харків: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 202 с.
5. Катасонов В.Ю., Морозов Д.С., Проектное финансирование: организация, управление риском, страхование. - М.: Анкил, 2000. - 272 с.
6. Куриленко Т.В. Проектне фінансування: Навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2006. – 288 с.
7. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Управление проектами: Справочное пособие. М.: Высшая школа, 2001.- 875 с.
8. Пересада А. А., Майорова Т. В., Ляхова О. О. Проектне фінансування: Підручник. — К.: КНЕУ, 2005. - 736 с.

Повнотекстова бібліотека дисципліни для поглибленого вивчення окремих питань, підготовки наукових робіт

Проектне фінансування

БІБЛІОТЕКА ПОВНОТЕКСТОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Закони

- [Закон України "Про інвестиційну діяльність"](#) // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991, N 47, ст.646. (редакція від 19.01.2006)
- Закон України "Про Генеральну схему планування території України". (<http://www.build.gov.ua>)
- [Закон України "Про режим іноземного інвестування"](#) від 19.03.1996 № 93/96-ВР (редакція від 15.05.2003).
- [Закон України "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти"](#) //Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 20, ст.148 (<http://www.kmu.gov.ua>)
- [Закон України "Про банки і банківську діяльність"](#) //Відомості Верховної Ради, 2001, N 5-6, ст.30. (редакція від 15.03.2006)
- [Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність"](#) (Відомості Верховної Ради, 1992, N 12, ст.165). Текст документа: 1977-12 редакція від 20.06.2003)
- [Господарський кодекс України](#) //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, N 18, ст.144

ЗМІСТ

- Закони
- Книги
- Статті
- Інтернет - ресурси

Автоматизовані способи самоконтролю знань

Index =>

ТЕСТИ ДО ТЕМИ 1

Сутність проектного фінансування

Тривалість тесту обмежена у часі

6:32

Самоконтроль можна пройти з кожної теми.

Показати усі питання

1 / 10 =>

Класифікація проектів за їх видом:

A. ? Монопроект, мультипроект, мегапроект.

B. ? Дрібний, середній, великий, дуже великий.

C. ? Інноваційний та організаційний, науково-дослідний, навчально-освітній, змішаний

Питання і відповіді формуються випадково

Index =>

Результат самоконтролю – це відсоток успіху

Інтернет - прогулянка по сайтам установ, які займаються проектним фінансуванням

Веб-сайти (домашні сторінки):

- [МБРР](#)
- [ЄБРР](#)
- [Європейський інвестиційний банк](#)
- [Верховна Рада України \(Законодавча база\)](#)
- [Урядовий портал \(офіційний сайт Кабміна України\)](#)
- [Національний банк України](#)
- [НБУ. Група управління проектами](#)
- [Міністерство фінансів України](#)
- [Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України](#)
- [Асоціація українських банків](#)
- [Банк проектного фінансування](#)

Проектне фінансування

Спеціалізовані ресурси Інтернет

IPFA - Microsoft Internet Explorer
Адрес: <http://www.ipfa.org/index.shtml>

THE INTERNATIONAL PROJECT FINANCE ASSOCIATION (IPFA)

Welcome to the International Project Finance Association

Welcome to the International Project Finance Association (IPFA) the only international, independent, not for profit Association dedicated to promoting and representing the interests of private sector companies involved in project finance and Public Private Partnerships (PPPs) throughout the world.

The Association is committed to enhance the professional standing of its members by offering a comprehensive range of information resources to enable its members to keep up to date with all current issues and developments throughout the industry. In addition, it aims to raise awareness and understanding globally about project finance and PPP's and the crucial role they play in infrastructure and economic development.

Latest News

You are currently viewing international information. To change this setting use the dropdown menu at the top of the page.

13 Feb 06
Siemens Financial Services announces launch of Siemens Healthcare Finance

8 Feb 06
North Lanarkshire Schools Project wins Deal of the Year 2005

8 Feb 06
Trading Update

7 Feb 06
Record year for EC Harris health team

[MORE NEWS >](#)

Project Finance Portal - Microsoft Internet Explorer
Адрес: <http://www.people.hbs.edu/besty/projfinportal/index.htm>

Project Finance Portal
Research, Data and Information Sources

This portal is a reference guide for practitioners, researchers, and students seeking information about project finance. In addition to bibliographical references for books, articles, and case studies, the site contains more than 900 links to related sites containing data as well as information about particular projects and companies/organizations involved with project finance.

Research & Resources

- Project Finance Publications**
 - Articles, Notes, and Book Chapters
 - Books and Monographs
 - Case Studies and Notes
 - Rating Agency Notes & Information
 - Trade Magazines and Journals
- Related Finance Information**
 - Related Finance Books and Articles
 - Related Finance Sites
- Miscellaneous Topics & Resources**
 - Conferences & Events (under construction)
 - Courses & Degrees
 - Employment & Jobs (under construction)
 - Legal and Regulatory Issues
 - Private Finance Initiative (PFI/PPP)
 - Software

Project Finance Data & Links

- Data Links**
 - General Project Finance Sites
 - Project Finance Data
 - Rating Agency Information
 - Publications
 - Country Data
 - Emerging Markets Data
- Participant Links**
 - Banks (Commercial & Investment)
 - Development Banks
 - Export Credit Agencies (ECAs)
 - Law Firms
 - Project Advisors & Consultants
- Project Links**
 - Project Finance Glossary of Terms
 - Project Finance Definitions
 - 2004 League Tables
 - 2003 League Tables

For more contact Professor Benjamin C. Besty
January 24, 2005
© 2003 Benjamin C. Besty and Harvard Business School

Модулі та теми

**Вступ
до дисципліни**

Модуль 1

Тема 1

Тема 3

Тема 4

Модуль 2

Тема 4

Тема 5

Тема 6

Модуль 3

Тема 7

Тема 8

Тема 9

**Модуль 1.
Сутність проектного фінансування і
попереднє обґрунтування
доцільності інвестицій**

Тема 1.

МОТИВАЦІЯ І СУТНІСТЬ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

- 1.1. Мотивація проектного фінансування.
- 1.2. Процес інвестиційної діяльності.
- 1.3. Зарубіжний і вітчизняний досвід проектного фінансування.
- 1.4. Проектне фінансування: сутність і відмінності від інших видів фінансування проектів.

Література: основна [1, 2, 4, 5, 7-12]; додаткова [31, 37, 39, 45, 49, 54, 55, 56, 61, 62]

Основні терміни і поняття

Інвестиційна діяльність, мотиви появи проектів; класифікація інвестиційних проектів, етапи інвестиційної діяльності; проектне фінансування, регрес, особливості проектного фінансування. Проектна компанія, учасники проектного фінансування, приклади застосування проектного фінансування.

1.1. МОТИВАЦІЯ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

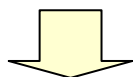

Вигоди учасників інвестиційної діяльності

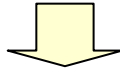
- Інвестори отримують повернення вкладених капіталів і передбачені дивіденди.
- Замовники отримують реалізований інвестиційний проект та доходи від його використання.
- Керівник проекту та його команда отримують плату за контрактом, додаткову винагороду за результатами роботи та формування прибутку, а також підвищення професіонального рейтингу.
- Органи влади отримують податки з усіх учасників, а також задоволення громадських, соціальних та екологічних потреб і вимог у довірених їм сфері.
- Споживачі отримують необхідні їм блага, плата за які відшкодовує витрати на здійснення інвестиційної діяльності та формує прибуток, який отримують активні учасники.
- Інші зацікавлені сторони отримують задоволення своїх інтересів.

Внутрішні та зовнішні фактори притаманні нашій економіці

1. Нестабільність.
2. Дефіцит та обмеженість коштів та ресурсів.
3. Інфляція та зростання вартості.
4. Поява та посилення конкуренції.
5. Соціальні проблеми та вимоги.
6. Екологічні зміни та вимоги.
7. Проблеми споживчого ринку.
8. Зростаючі вимоги до якості робіт.

Негативні результати в разі неврахування внутрішніх і зовнішніх факторів при управлінні інвестиційною діяльністю

1. Зниження доходів і прибутків учасників;
2. Перевищення встановлених за контрактом вартостей, тривалості та строків завершення інвестиційного проекту;
3. Підвищення встановлених лімітів на спожиті трудові та матеріально-технічні ресурси;
4. Збільшення штрафів за порушення зобов'язань;
5. Запізнення з введенням нових технологій, відставання з впровадженням і практичним використанням результатів наукових досягнень і дослідно-конструкторських розробок;
6. Відставання появи нової продукції на споживчому ринку;
7. Низька ефективність інвестицій та великі строки окупності проектів.

Причини появи проектів (джерела, генератори ідей)

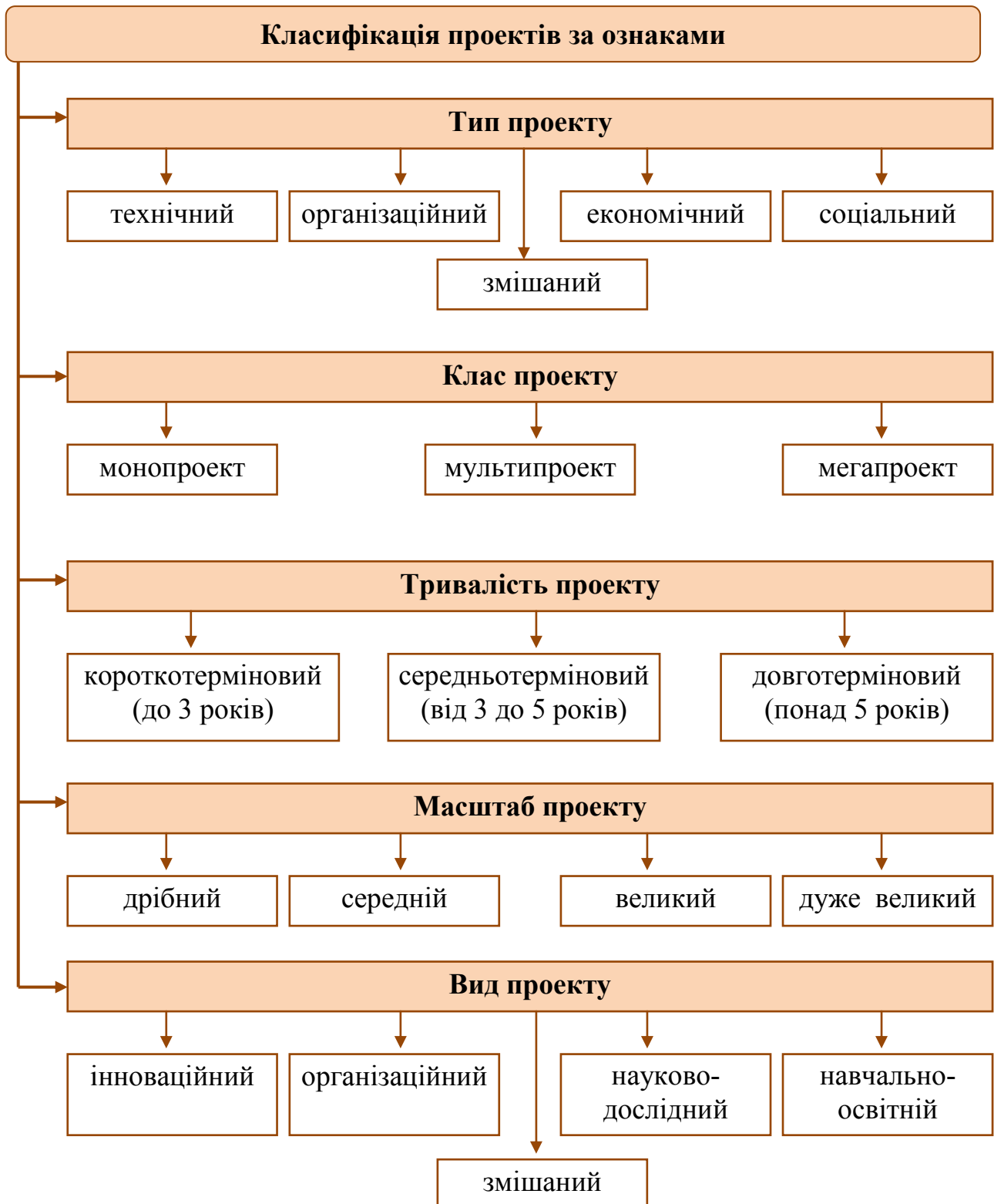

1. Незадоволений попит.
2. Вільні ресурси.
3. Ініціатива підприємців.
4. Реакція на політичний тиск.
5. Інтереси кредиторів.

Інвестиційний проект - це обмежена за часом цілеспрямована зміна системи зі встановленими вимогами до якості результатів, можливими межами витрат коштів та ресурсів і специфічною організацією з його розробки і реалізації.

Класифікація проектів

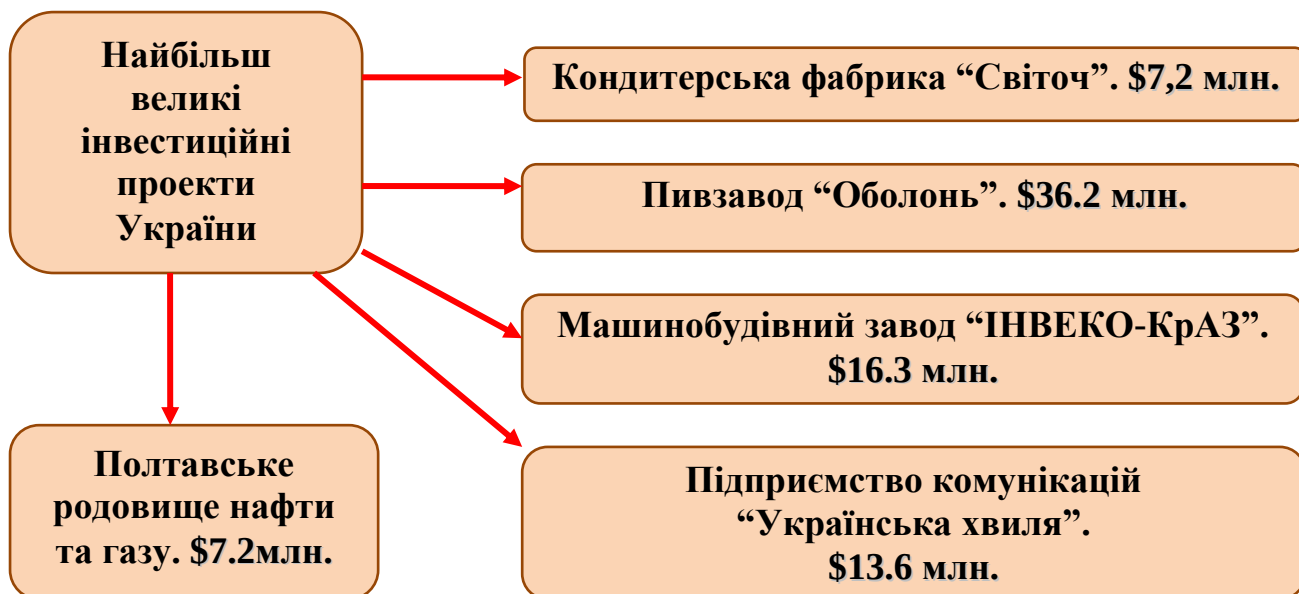
1.2.ПРОЦЕС ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Етапи інвестиційного процесу

Назва етапу	Зміст
1. <i>Генерація проекту:</i>	(1) Пошук інвестиційних можливостей у рамках стратегії компанії. (2) Відсів пропозицій на предмет того, чи варті вони детальніших досліджень. (3) Визначення (конкретизація) проектів. (4) Визначення інших доступних альтернативних інвестицій. (5) Збирання інформації і розробка припущень.
2. <i>Оцінка проекту</i>	(1) Розрахунок загальних дискретних потоків надходжень. (2) Визначення чистих надходжень. (3) Оцінка впливу різних припущень на одержані за проектом результати. (4) Аналіз ризиків проекту. (5) Співвідношення вигод і стратегічної цілі проекту з ризиком та обмеженнями для організації.
3. <i>Затвердження проекту</i>	(1) Підготовка і затвердження загальних капітальних витрат, що плануються за річними бюджетами. (2) Звернення із запитом на затвердження коштів по кожній із пропозицій з наданням усіх необхідних додаткових матеріалів на кожний додатковий рівень затвердження у структурі організації (3) Прийняття рішення відносно інвестування проекту.
4. <i>Реалізація проекту</i>	(1) Відслідковування і контроль фаз реалізації. (2) Оцінка реалізації та очікуваного результату інвестиційного рішення.

1.3. БАНКІВСЬКИЙ ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Кредитпромбанк - лідер українського ринку проектного фінансування

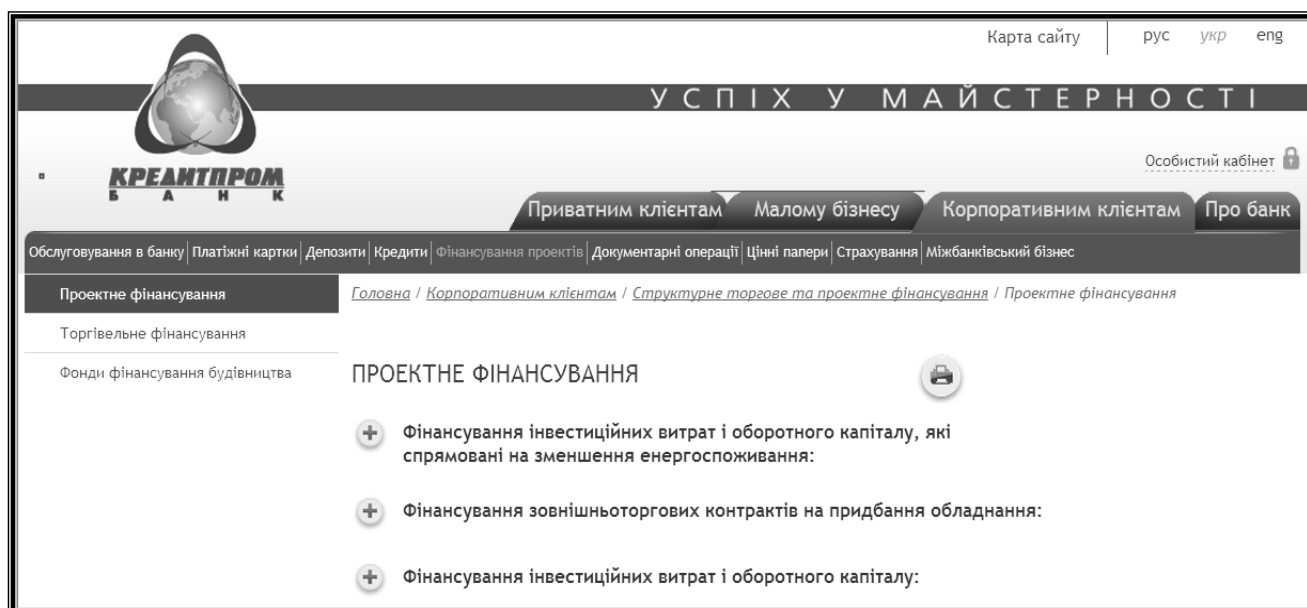

1. Має успішний досвід роботи у сфері ПФ

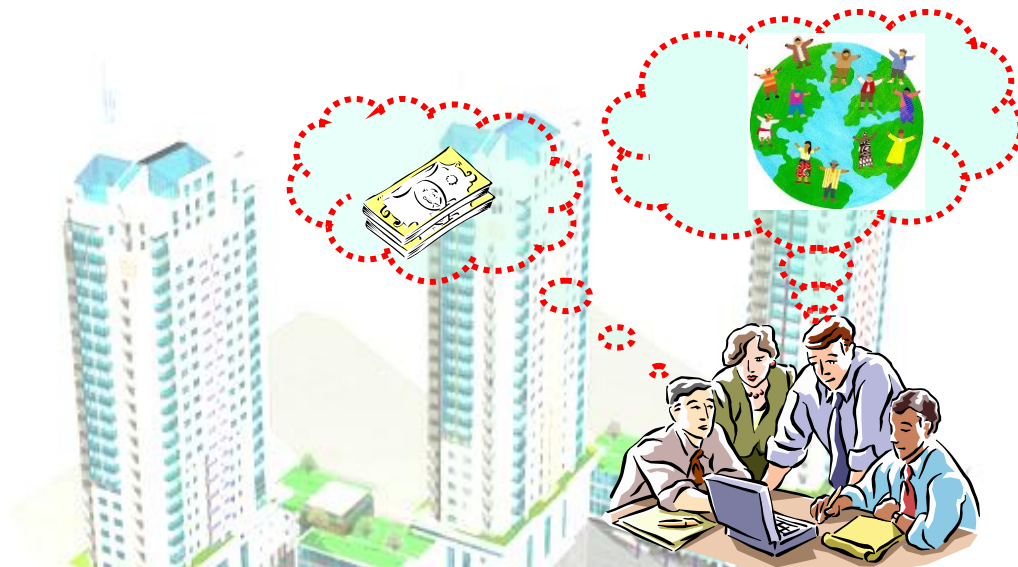
2. Володіє інструментами та джерелами фінансування

3. Надає оптимальну структуру фінансування проектів

<http://www.kreditprombank.com>

1.4. ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ: СУТНІСТЬ І ВІДМІННОСТІ ВІД ІНШИХ ВИДІВ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ

Результатом будь-якої інвестиційної діяльності переважно є отримання прибутку, іноді - досягнення соціального ефекту

Вигоди учасників проектного фінансування

Учасники

- інвестори
- замовники
- керівник проекту
- органи влади
- споживачі
- Тип проекту

Повернення вкладених капіталів і передбачені дивіденди

Мають виробництво за проектом та прибуток

Отримують плату за контрактом

Податки, задоволення громадських, соціальних, інших потреб

Необхідні їм товари, продукти, послуги

Проектне фінансування як економічна категорія

ПФ слід розглядати як форму реалізації фінансово-кредитних відносин учасників, пов'язаних з організацією та фінансуванням інвестиційного проекту (ІП) за умови, що джерелами погашення заборгованості є грошові потоки, генеровані самим проектом.

Види ризиків у разі застосування проектного фінансування

КРЕДИТОРИ
(банківські та інші
фінансово-кредитні
установи)

Виробничі
ризики

Комерційні
ризики

Екологічні
ризики

Фінансові
ризики

Форс-мажорні
ризики

Інші
ризики

Розподіл ризиків між учасниками проекту

Що відрізняє проектне фінансування від традиційних способів довгострокового кредитування?

Переваги проектного фінансування

1. Чітко регламентує проектний цикл

2. Прискорює рух проекту по структурі банку

3. Скорочує цикл розгляду клієнтських заявок

4. Своєчасно виявляє та мінімізує ризики

5. Знижує вартість фінансування проектів

Два визначення проектного фінансування

1 **ПФ як спосіб мобілізації** різних джерел фінансування і комплексного використання різних методів фінансування конкретних інвестиційних проектів і оптимального розподілу пов'язаних з реалізацією проектів фінансових ризиків.

2 **ПФ як цільове кредитування** позичальника проекту без регресу (обороту) або з обмеженим регресом кредитора на позичальника: забезпеченням платіжних зобов'язань позичальника винятково або в основному є грошові доходи, що генеруються об'єктом інвестиційної діяльності (а також активи, що відносяться до інвестиційного проекту).

Особливості проектного фінансування (ПФ)

1. ПФ застосовується не для фінансування проекту на існуючому підприємстві, а переважно для великих за вартістю проектів, які передбачають створення нових підприємств з випуску нової або традиційної продукції (нафта, газ, ліквідні сировинні товари тощо) за новими або більш-менш відомими технологіями. Тому схема ПФ передбачає створення проектної компанії (ПК), яка виконує функції позичальника й оператора проекту і на момент звернення за позикою ще немає діяльності та кредитної історії.

2. Кількість учасників ПФ не обмежується комерційними банками і ПК. Крім них, фінансовими учасниками реалізації проектів можуть виступати інвестиційні банки, фонди і компанії, пенсійні і страхові фонди, інші інституційні інвестори, лізингові компанії, інші фінансові, кредитні та інвестиційні інститути. У реалізації проектів також приймають участь замовники, спонсори, підрядники, постачальники, покупці проектної продукції. Для вирішення організаційно-технічних питань учасники можуть створювати координаційні комітети. Інколи для забезпечення фінансування проектів створюються банківські консорціуми та синдикати, які взаємодіють із промисловими об'єднаннями.

3. ПФ зазвичай використовує комбінацію джерел і методів фінансування проектів: банківські кредити, емісії акцій, пайові внески в акціонерний капітал, облігаційні позики, фінансовий лізинг, власні кошти виробничих компаній (амортизаційні фонди і нерозподілений прибуток) та інші. В окремих випадках можуть використовуватися кошти держави (державні кредити, субсидії, гарантії, податкові пільги). Відношення боргу до власного капіталу («фінансовий важіль») може складати 70-90 % вартості проекту.

4. Основними гарантіями для кредиторів є контракти ПК, ліцензії або права власності на користування природними ресурсами.

5. Джерелом повернення інвестицій, кредитів і відсотків у ПФ є майбутні доходи від реалізації продукції, що виробляється створеним за проектом підприємством, тому при використанні ПФ зростає значимість проектного аналізу.

Особливості проектного фінансування (ПФ)

6. За схемою ПФ банк видає ПК кредит без права регресу (повернення) на позичальника або з обмеженим регресом. Притаманний звичайному кредитуванню повний регрес на позичальника у ПФ не застосовуються. В обмін на прийняття на себе ризиків комерційний банк отримує право на підвищений процент, премію.

7. ПФ властиві підвищені ризики для банків-кредиторів, тому ПФ має складну систему управління проектними ризиками. В її основу покладений розподіл цих ризиків між усіма учасниками проекту з урахуванням зміни величини впливу учасника на ризик на кожному етапі реалізації проекту.

8. ПФ для банківської системи розширює поле діяльності: з'являються банки-кредитори, банки-гаранти; банки-інвестиційні брокери (інвестиційні банки); банки-фінансові консультанти; банки-ініціатори створення банківських консорціумів. У багатьох випадках банки-консультанти беруть участь у фінансуванні проектів, доводячи цим об'єктивність своїх оцінок і вагомість своїх рекомендацій.

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Що є предметом дисципліни "Проектне фінансування"?

- а) Грошові потоки, що виникають у разі здійснювання інвестиційних проектів.
- б) Фінансово-кредитні відносини, що виникають у процесі мобілізації ресурсів для фінансового забезпечення інвестиційних проектів.
- в) Процес фінансування великих будівельних інвестиційних проектів.

2. Що є метою проектного фінансування?

- а) Отримання банком процентів по наданих кредитах.
- б) Здійснення великого будівельного інвестиційного проекту.
- в) Отримання прибутку від діяльності підприємства, що є збудовано за проектом.

3. Що відносять до причин появи інвестиційних проектів або їх ідей?*

- а) Незадоволений попит.
- б) Дефіцит ресурсів.
- в) Надмірні ресурси.

4. Інвестиційний проект — це:

- а) обмежена за часом цілеспрямована зміна системи зі встановленими вимогами до якості результатів, меж витрат коштів та ресурсів. і специфічною організацією з його розробки та реалізації.
- б) комплекс цілеспрямованих заходів щодо отримання прибутку від діяльності.
- в) комплекс документів, в яких розкривається спосіб реалізації бізнес-ідеї.

5. Де наведена класифікація проектів за класом?

- а) Міжнародні, національні, міжгалузеві, галузеві, регіональні, корпоративні.
- б) Монопроект, мультипроект, мегапроект.
- в) Дрібні, середні, великі, дуже великі.

6. Де наведена класифікація проектів за їх видом?

- а) Монопроекти, мультипроекти, мегапроекти.
- б) Дрібні, середні, великі, дуже великі.
- в) Інноваційні, організаційні, науково-дослідні, навчально-освітні, змішані.

7. Де правильно описаний етап процесу інвестування проектів?

- а) Генерація – затвердження – інвестування проекту.
- б) Генерація - оцінка – затвердження - реалізація проекту.
- в) Передінвестиційні дослідження – інвестування – експлуатація – завершення проекту.

8. Змістом етапу генерації проекту є :

- а. розробка Декларації про наміри.
- б. пошук інвестиційних можливостей у рамках стратегії компанії.
- с. розробка бізнес-плану проекту.

9. Змістом етапу оцінки інвестиційного проекту є:

- а) визначення (конкретизація) об'єкту інвестування.
- б) визначення чистих надходжень за проектом.
- в) прийняття рішень стосовно інвестування.

10. Які з наведених виразів використовують для визначення економічної сутності "проектного фінансування (ПФ)"? *

- а) ПФ - це спосіб мобілізації різних джерел фінансування і комплексного використання різних методів фінансування великих інвестиційних проектів і оптимального розподілу, пов'язаних з реалізацією проектів фінансових ризиків.
- б) ПФ - це система заходів з фінансування великих інвестиційних проектів з метою отримання прибутку.
- в) ПФ - це цільове кредитування позичальника для реалізації інвестиційного проекту без регресу або з обмеженим регресом кредитора на позичальника.

11. Що є джерелом погашення кредитів у разі застосування проектного фінансування?

- а) Прибуток інвесторів, що приймають участь у фінансуванні проекту.
- б) Доходи, що генеруються самим проектом.
- в) Прибуток від діяльності підприємств-позичальників кредиту.

12. Для інвесторів вигодами від проектного фінансування є:

- а) повернення вкладених капіталів і передбачені дивіденди.
- б) реалізований проект та доходи від його використання.
- в) товари, послуги і роботи, які генеруються збудованим об'єктом.

13. Для замовників вигодами від проектного фінансування є:

- 1. товари, послуги і роботи, які генеруються збудованим об'єктом.
- 2. податки, задоволення громадських, соціальних та інших потреб.
- 3. реалізований проект та доходи від його використання.

14. Що дає банку застосування проектного фінансування?*

- а) знижувати суми потрібні для фінансування проектів.
- б) прискорювати рух проекту по структурі банку.
- в) скорочувати цикл розгляду клієнтських заявок.
- г) надавати клієнтам нові послуги.

15. Яку функцію виконує банк-організатор проектного фінансування?

1. Регламентує проектний цикл у банках.
 2. Своєчасно виявляє та мінімізує ризики.
- Знаходить партнерів по фінансуванню проектів.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Поясніть можливі мотиви (економічні та не економічні вигоди) замовників проектів, будівельників та держави, якщо за проектом у місті будується:
 - а) метрополітен;
 - б) новий житловий комплекс;
 - в) завод з виробництва обладнання для атомних електростанцій.
 2. Виокремте основні ознаки класифікації бізнес - проектів.
 3. Охарактеризуйте етапи процесу інвестиційної діяльності.
 4. Наведіть приклад використання проектного фінансування для здійснення великомасштабного інвестиційного проекту.
 5. Визначте особливості та відмінності проектного фінансування від інших видів фінансування проектів
- .

Тема 2.

ПЕРЕДІНВЕСТИЦІЙНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

- 2.1. Загальна характеристика і схема проведення передінвестиційних досліджень.
- 2.2. Інвестиційні стратегії.
- 2.3. Попередній аналіз здійснення проекту і підготовка Декларації про наміри.
- 2.4. Організація проведення передінвестиційних досліджень.
- 2.5. Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) проекту будівництва.
- 2.6. Бізнес-план інвестиційного проекту.

Література: основна [2, 7-12]; додаткова [31, 34, 35, 45, 46].

Основні терміни і поняття

Передінвестиційне дослідження, схема та організація проведення передінвестиційних досліджень, фази життєвого циклу інвестиційного проекту, Декларація про наміри, техніко – економічним обґрунтування (ТЕО) проекту будівництва, бізнес – план інвестиційного проекту.

2.1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА І СХЕМА ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕДІНВЕСТИЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Якщо власник вільного капіталу вирішив ризикнути, то що йому спочатку потрібно робити, щоб одержати суму премії більшу, ніж банківський відсоток?

Відповідь на це питання дає передінвестиційне дослідження.

З передінвестиційного дослідження починається шлях до успіху (або невдачі) та до поліпшення добробуту.

Передінвестиційне дослідження відносять до першої фази життєвого циклу проекту

Фази життєвого циклу інвестиційного проекту

Передінвестиційне дослідження складається з двох стадій:

Перша стадія

Аналіз можливостей:

1. Вивчення прогнозів і напрямів розвитку країни (регіону, міста).
2. Оцінка потреб у нових або вдосконалених товарах і послугах.
3. Формування інвестиційного задуму.
4. Підготовка Декларації (клопотання) про наміри.
5. Попереднє узгодження інвестиційного задуму.
6. Розробка і обґрунтовування інвестицій.
7. Оцінка життєздатності проекту.
8. Вибір і попереднє узгодження місця розміщення об'єкта.
9. Екологічне обґрунтування.
10. Експертиза.
11. Попереднє інвестиційне рішення.
12. Розробка попереднього плану проекту.

Друга стадія

Деталізація проекту і підготовка будівництва:

1. Розробка плану проектно-дослідницьких робіт.
2. Завдання на розробку ТEO проекту будівництва.
3. Узгодження, експертиза і затвердження ТEO проекту будівництва.
4. Видача завдання на проектування.
5. Розробка, узгодження, і затвердження робочої документації.
6. Ухвалення остаточного рішення про інвестування.
7. Відведення землі під будівництво.
8. Підготовка дозволу на будівництво.
9. Підготовка завдання на розробку проекту.
10. Розробка плану проекту.

Склад і структура витрат на передінвестиційні дослідження

Етап проекту		Відносна величина витрат
Формування інвестиційного задуму проекту (підготовка інвестиційної пропозиції, Декларації про наміри)		0,2 - 1%
Дослідження інвестиційних можливостей (обґрунтування інвестицій, коротке ТЕО)		0,25 - 1,5%
Техніко-економічне обґрунтування будівництва (проект) - для невеликих проектів; - для крупних проектів		1,0 - 3,0%
		0,2 - 1,0%

2.2. ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ

Інвестиційна стратегія:

- Характеризує напрями інвестування з метою отримання прибутку і збільшення власних активів.
- Пов'язана з формуванням системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності і вибором найефективніших шляхів їх досягнення.
- Описується в спеціальному документі – Декларації про наміри.

Вибору інвестиційної стратегії передусє формування інвестиційного задуму.

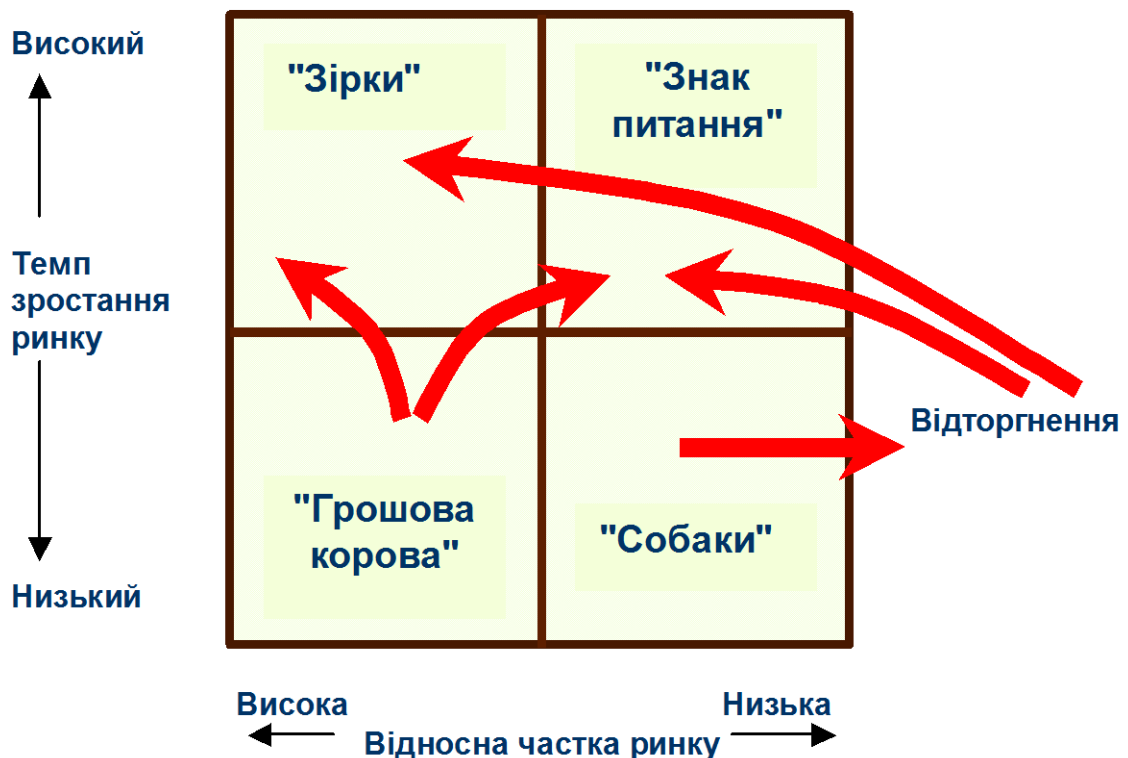
Інвестиційний задум проекту

Це думки інвестора відносно плану дій (намірів) по здійсненню проекту, які викладаються у відповідному паперовому документі, зображаються у вигляді схем, презентацій, або проявляються через поведінку інвестора.

Інвестиційний задум проекту повинний давати відповіді на такі питання:

1. Мета і об'єкт інвестування, місце (район) розміщення?
2. Продукція проекту — характеристика і об'єм випуску?
3. Призначення, потужність і основні характеристики об'єкта інвестування?
4. Прибутковість проекту?
5. Термін окупності?
6. Передбачувані джерела і схема фінансування?

Вибір інвестиційної стратегії з використанням матриці Бостонської консалтингової групи (БКГ)

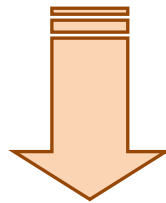

**У процесі попередньої оцінки
інвестиційного проекту даються відповіді на такі задачі**

1. Мета і об'єкт проекту.
2. Характеристика і об'єм випуску продукції.
3. Призначення об'єкта інвестування.
4. Прибутковість проекту.
5. Термін окупності.
6. Передбачувані джерела і схема фінансування.

Основні характеристики проекту

1. Наявність альтернативних рішень.
2. Попит на продукцію проекту.
3. Тривалість проекту.
4. Оцінка рівня цін на продукцію проекту.
5. Перспективи експорту.
6. Складність проекту.
7. Інвестиційний клімат.
8. Співвідношення витрат і результатів.

2.3. ПОПЕРЕДНІЙ АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННОСТІ ПРОЕКТУ І ПІДГОТОВКА ДЕКЛАРАЦІЇ ПРО НАМІРИ

Експертна оцінка варіантів інвестиційних рішень (покроковий розвиток):

- **Перший крок** - визначення чинників, які можуть в значній мірі вплинути на успішність виконання проекту.
- **Другий крок** - чинники розташовуються в порядку убутання пріоритетності.

Форма для експертної оцінки варіантів інвестиційних рішень

№ п/п	Характеристика (чинник)	Показник важливості проекту	Номер проекту (або варіанту)					Інтегральна оцінка проекту				
			1	2	3	4	...	1	2	3	4	...
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	A											
2	B											
3	C											
4	D											
5	E											
	Усього	1,0										

- **Третій крок** — оцінка вагомості (рангу) кожного з перерахованих чинників.
- **Четвертий крок** — проекти або варіанти одного проекту необхідно оцінити по кожному з чинників (критеріїв) оцінки.
- **П'ятий крок** — експертна оцінка впливу кожного чинника — виходить шляхом перемножування ваги кожного чинника на оцінку цього чинника для кожного варіанту.

Для вибору інвестиційних стратегій і проектів також використовують:

- **методи експертних оцінок**, що засновуються на ранжуванні (впорядкуванні) проектів за важливістю;
- **метод аналізу ієрархії (MAI)**, який засновується на порівнянні пари об'єктів (критеріїв вибору, проектів за значеннями критеріїв).

Задум (наміри) інвестора реалізується у формі :

- Декларації про наміри;
- Завдання на розробку передпроектних обґрунтувань.

У Декларації про наміри слід визначити

1. Інвестор (замовник) — найменування і адреса.
2. Місце розташування підприємства (споруди), яке намічено до будівництва.
3. Найменування підприємства, його технічні і технологічні дані.
4. Обґрунтування соціально-економічної необхідності діяльності, що намічена.
5. Зразкова чисельність робітників, джерела задоволення потреби в робочій силі.
6. Потреба підприємства в сировині і матеріалах.
7. Потреба підприємства у водних ресурсах.
8. Потреба підприємства в енергоресурсах, джерело постачання.
9. Транспортне забезпечення.
10. Забезпечення працівників і їх сімей об'єктами житлово-комунального і соціально-побутового призначення.
11. Потреба підприємства в земельних ресурсах.
12. Водовідведення стоків. Методи очищення.
13. Можливий вплив підприємства, споруди на оточуюче середовище.
14. Джерела фінансування наміченої діяльності, засновники, пайовики, фінансові інститути, уряд, комерційні банки, кредити постачальників.
15. Використання (розподіл) готової продукції.

2.4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕДІНВЕСТИЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Передінвестиційне дослідження виконує спеціально створювана група, до якої включаються:

1. Фахівці по маркетингу;
2. Виробники, що оцінюють вірогідну вартість продукції і вимоги до сировини;
3. Фінансисти, що оцінюють витрати на проект і визначають джерела і розміри фінансування;
4. Фахівці, що збирають інформацію про оточення проекту, законодавчі і нормативні акти і ін.

Група з проведення передінвестиційних досліджень

Розробляє анкети опитування експертів з метою:

1. Відсіву явно неприйнятних ідей проекту.
2. Детального аналізу пропозицій, які заслуговують подальшого опрацювання. Ця анкета повинна допомогти оцінити життєздатність варіантів проекту.
3. Аналізу пропозицій на основі інформації, одержаної на попередньому етапі.
4. Підготовки рекомендацій по ухваленню рішення замовником проекту.

готує Декларацію про наміри та
узгоджує її із Замовником (інвестором)

Після узгодження Декларації, Замовник (інвестор) ухвалює рішення про розробку "Обґрунтування інвестицій".

Обґрунтування інвестицій складається з таких обов'язкових розділів:

1. Резюме проекту.
2. Загальна характеристика галузі і підприємства.
3. Початкові дані і умови.
4. Аналіз ринку.
5. Управління проектом.
6. Фінансовий план проекту.
7. Оцінка ефективності проекту.
8. Додатки.

**Затверджене Обґрунтування може бути використане
Замовником для:**

- Проведення подальших досліджень, опитування громадської думки.
- Переговорів з органами виконавчої влади про надання йому субсидій, податкових і інших пільг.
- Переговорів з потенційними інвесторами (кредиторами).

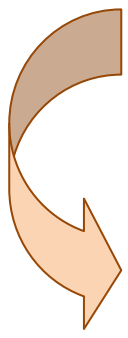
Матеріали Обґрунтування направляються на висновок до відповідного органу виконавчої влади, на підставі якого оформлюється Акт вибору земельної ділянки.

**Вибір і узгодження місця розміщення об'єкта, екологічне обґрунтування
проекту і експертиза.**

Цей комплекс робіт включає:

- Розробку умов (варіантів) надання земельної ділянки. У разі узгодження вказується місце розташування будівельного майданчика і основні попередні можливі умови його надання.
- Матеріали по екологічному обґрунтуванню місця розміщення об'єкта.
- Експертиза матеріалів екологічного обґрунтування місця розміщення об'єкта.

Оформлення Акту вибору земельної ділянки

До Акту додаються:

- картографічні матеріали;
- висновок про узгодження умов природокористування;
- розрахунки збитків власників землі;
- матеріали інших узгоджень і експертиз;
- принципові умови, що підлягають включенню в договір про господарські відносини органів місцевого самоврядування і замовника.

Оформлення Акту вибору земельної ділянки - це підсумок попереднього комплексу робіт.

Попереднє інвестиційне рішення й попередній план проекту

Попереднє інвестиційне рішення приймає Інвестор на підставі:

- результатів передпроектних обґрунтувань;
- попереднього узгодження місця розміщення об'єкта.

Після чого розробляється **попередній план проекту** у складі:

- План проектно-дослідницьких робіт.
- Попередній план реалізації проекту в цілому. Цей план дає можливість оцінити тривалість, структуру і склад необхідних виконавців проекту.
- Попередній план фінансування проекту.
- Попередній кошторис проекту.

Остаточним підсумком передінвестиційних досліджень є завдання на розробку ТЕО будівництва.

2.5. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ (ТЕО) ПРОЕКТУ БУДІВНИЦТВА

ТЕО будівництва - основний проектний документ на будівництво об'єктів.

На підставі затвердженого ТЕО :

1. Готується тендерна документація,
2. Проводяться торги, укладаються договори (контракти) підряду,
3. Відкривається фінансування будівництва і
4. Розробляється робоча документація.

У ТЕО будівництва:

- визначаються технологічні, об'ємно-планувальні, конструктивні, природоохоронні рішення;
- оцінюється екологічна, санітарно-епідеміологічна і експлуатаційна безпека проекту;
- оцінюється економічна ефективність і соціальні наслідки проекту.

Перелік початкових даних для складання ТЕО будівництва

- Матеріали прогнозів економічного і соціального розвитку регіону цільових науково-технічних і комплексних програм.
- Копії рішень державних і місцевих органів по наміченому до будівництва об'єкта.
- Відомості про розміщення ресурсів, що залучаються до господарської діяльності майбутнього об'єкта (підприємства), навколишнього середовища в передбачуваному районі будівництва.
- Відомості про можливість вживання на об'єкті (підприємстві) імпортного устаткування.
- Зразкова виробнича програма в грошовому і натуральному виразі, номенклатура основної і попутної продукції, вимоги до її якості і конкурентоспроможності.
- Загальна характеристика об'єкта будівництва (підприємства), зведення для визначення його оптимальної потужності.
- Висновок антимонопольного комітету про неможливість або недоцільність збільшення виробництва на існуючих підприємствах.

Усі ТЕО складаються з наступних розділів:

1. Загальна пояснювальна записка.
2. Генеральний план і транспорт.
3. Технологічні рішення.
4. Управління виробництвом, підприємством, організація умов і охорони праці робітників і службовців.
5. Архітектурно-будівельні рішення.
6. Інженерне устаткування, мережі і системи.
7. Організація будівництва.
8. Охорона навколишнього середовища.
9. Інженерно-технічні заходи цивільної оборони. Заходи щодо попередження надзвичайних ситуацій.
10. Кошторисна документація
11. Ефективність інвестицій.

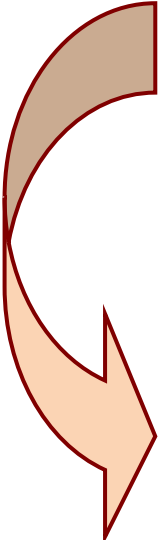
Розробка ТЕО здійснюється проектувальниками, що мають ліцензію, на підставі договору (контракту) із Замовником.

Розробник ТЕО повинний:

1. Передбачати для складних і крупних об'єктів альтернативні варіанти досягнення мети.
2. Враховувати податкову, амортизаційну і кредитну політику.
3. Забезпечувати захист інтересів замовника та загальнонаціональних інтересів (інтересів регіону) через земельну ділянку будівництва.
4. Встановити розрахунковий період, у межах якого повинні виконуватися документації за попереднім погодженням і відведенням земельної ділянки, економічні розрахунки.

Вартість розробки ТЕО визначається договором між Замовником (інвестором) і проектною організацією.

У результаті розробки ТЕО визначаються техніко-економічні і фінансові показники

1. Потужність підприємства.
2. Вартість товарної продукції.
3. Загальна чисельність працюючих.
4. Загальна вартість будівництва.
5. Вартість основних виробничих фондів.
6. Тривалість будівництва.
7. Питомі капітальні вкладення.
8. Собівартість основних видів продукції.
9. Балансовий прибуток.
10. Чистий прибуток.
11. Термін окупності капітальних вкладень.
12. Внутрішня норма рентабельності.

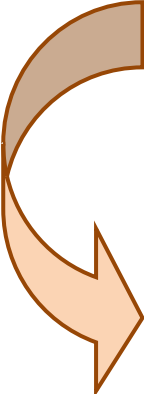
Ухваленню інвестиційного рішення передуює вибір майданчика і земельної ділянки для проекту

Вибір майданчика складається з таких етапів:

- 1.Формування критеріїв.
- 2.Формування альтернативних варіантів.
- 3.Порівняння обраних варіантів.
- 4.Проведення інженерно-технологічних досліджень.
- 5.Додаткове вивчення варіантів.
- 6.Остаточний вибір місця розташування майданчика.

Замовник звертається до органу місцевого самоврядування з клопотанням про вилучення земельної ділянки і надання її для будівництва об'єкта. Якщо рішення про вилучення (викуп) земельної ділянки ухвалено, то копія рішення про надання земельної ділянки видається Замовнику.

Результати передінвестиційної фази проекту

-
1. Обсяги робіт за проектом.
 2. Кошторис і бюджет проекту.
 3. Майданчик (земельна ділянка).
 4. Графік проекту, у тому числі графік поставок ресурсів.
 5. Норми і стандарти.
 6. Завдання на проектування.

2.6. БІЗНЕС-ПЛАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Бізнес-план

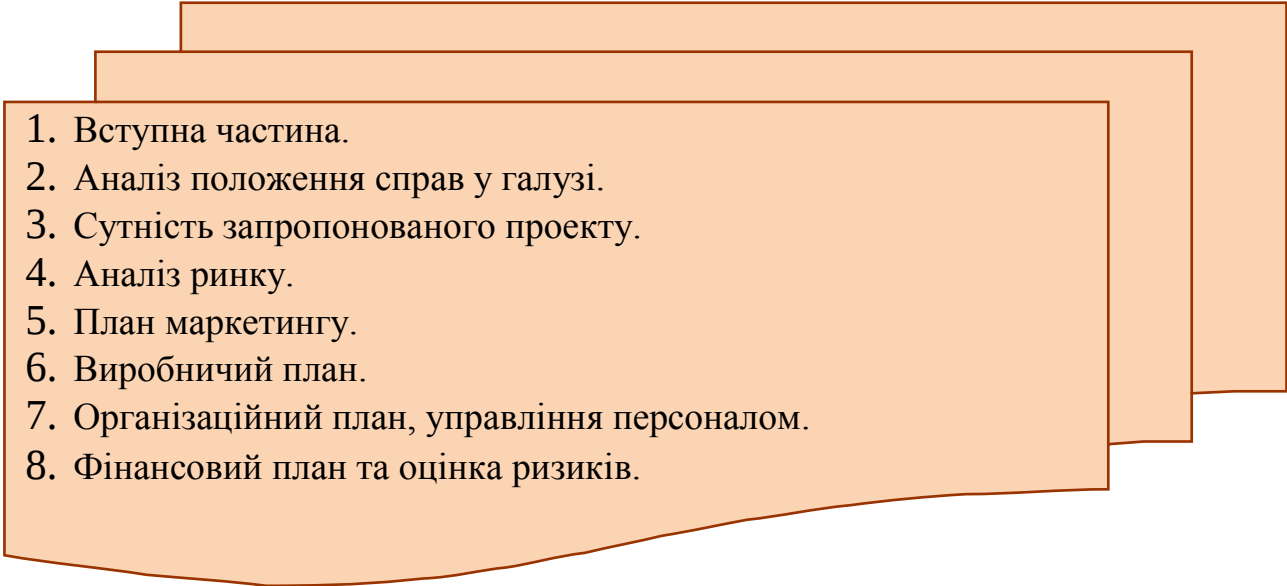
- це докладний, чітко структурований і ретельно підготовлений документ, що описує цілі і задачі, які необхідно вирішити підприємству, способи досягнення поставлених цілей і техніко-економічні показники підприємства в результаті їх досягнення.

Призначений для трьох категорій учасників проекту:

1. Менеджерів;
2. Власників;
3. Кредиторів.

Типовий склад бізнес-плану

-
1. Вступна частина.
 2. Аналіз положення справ у галузі.
 3. Сутність запропонованого проекту.
 4. Аналіз ринку.
 5. План маркетингу.
 6. Виробничий план.
 7. Організаційний план, управління персоналом.
 8. Фінансовий план та оцінка ризиків.

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Скільки стадій прийнято виділяти в передінвестиційній фазі проекту?
 - а) Одну.
 - б) Дві.
 - в) Три.
2. Що з перерахованого нижче не є стадією передінвестиційної фази проекту?
 - а) Передінвестиційне дослідження.
 - б) Підготовка до будівництва.
 - в) Будівельно-монтажні роботи.
3. Що з перерахованого нижче не є стадією інвестиційної фази проекту?
 - а) Розробка проектно-кошторисної документації.
 - б) Проведення торгів, висновок контрактів, організація закупівель і поставок.
 - в) Будівельно-монтажні роботи.
4. Що розуміють під інвестиційною стратегією?
 - а) Напрями інвестування з метою отримання прибутку і збільшення власних активів.
 - б) Методи і способи отримання прибутку і збільшення активів за допомогою конкретних інвестиційних проектів.
 - в) Фінансово-господарська діяльність позичальника.
5. У якому з наведених нижче документів формулюється інвестиційний задум?
 - а) Бізнес-план проекту.
 - б) Техніко-економічне обґрунтування.
 - в) Декларація про наміри.
6. Який з наведених нижче експертних методів відбору інвестиційних проектів вимагає від експертів ранжування (упорядкування) проектів за ступенем важливості?
 - а) Метод середніх величин.
 - б) Метод експертних оцінок.
 - в) Метод аналізу ієрархій.
7. Що в експертних системах характеризує коефіцієнт конкордації ?
 - а) Тісноту зв'язку між показниками, по яких проводиться оцінка проектів.
 - б) Ступінь узгодженості думок експертів.
 - в) Ступінь незгоди експертів з варіантом, який запропонований їм для оцінювання.

- 8. Що не відноситься до основних характеристик проекту?**
- а) Наявність альтернативних рішень.
 - б) Тривалість і складність проекту.
 - в) Проблеми споживчого ринку.
- 9. Обґрунтовування інвестицій розробляє спеціально створювана інвестором група. Яку функцію виконують фінансисти у складі цієї групи ?**
- а) Встановлюють, скільки і за якою ціною можна продати продукції за проектом.
 - б) Оцінюють вірогідну вартість продукції і вимоги до сировини.
 - в) Оцінюють витрати на проект і визначають джерела і розміри їх покриття.
- 10. Вкажіть ситуацію, коли інвестиційний проект обов'язково повинен містити ТЕО будівництва ?**
- а) Фінансування капітальних вкладень повністю або частково передбачається здійснити за рахунок державних засобів.
 - б) Вартість проекту перевищує 30 млн. євро.
 - в) Для будь-якого проекту, що передбачає будівництво об'єкта.
- 11. Оформлення Акту вибору земельної ділянки – це:**
- а) підсумок попереднього комплексу робіт.
 - б) підсумок проміжного комплексу робіт.
 - в) підсумок останнього комплексу робіт.
- 12. До Акту вибору земельної ділянки не додаються:**
- а. картографічні матеріали.
 - б. розрахунки збитків власників землі.
 - в. свідоцтво про земельну ділянку
- 13. Якого розділу НЕ існує в складі ТЕО інвестиційного проекту?**
- а) Загальна пояснювальна записка.
 - б) Організаційна структура підприємства.
 - в) Технологічні рішення.
- 14. У результаті розробки ТЕО інвестиційного проекту визначаються:**
- а) площа виробничих приміщень.
 - б) вартість інвестицій, потрібних для здійснення проекту.
 - в) термін окупності проекту.
- 15. Бізнес-план інвестиційного проекту розробляється?**
- 1. У складі техніко-економічного обґрунтування проекту.
 - 2. Як самостійний документ.
 - б) У складі кредитної заявки для фінансування проекту.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Охарактеризуйте передінвестиційну фазу життєвого циклу проекту.
2. Розкрийте сутність процесу формування інвестиційного задуму.
3. Визначте складові Декларації про наміри.
4. Обґрунтуйте необхідність здійснення оцінки діяльності підприємства, що проектується, на навколишнє середовище.
5. Проаналізуйте склад і деталізацію бізнес – плану.

Тема 3.

ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

- 3.1. Економічні та неекономічні критерії оцінки доцільності інвестування проектів та інвестування бізнесу взагалі.
- 3.2. Оцінка доцільності фінансування реальних інвестиційних проектів за традиційною методикою.
- 3.3. Сутність нових підходів до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність, ризик.
- 3.4. Оцінка фінансового забезпечення проекту.

Література: основна [2, 7-12]; додаткова [23, 30, 33-37, 39, 40, 44, 45, 48].

Основні терміни і поняття

Критерії оцінки доцільності інвестування проектів, визначеність, ризик, невизначеність, методи оцінки доцільності фінансування реальних інвестиційних проектів, ставки дисконтування, чиста поточна вартість проекту (NPV), внутрішня норма рентабельності (IRR), термін окупності, індекс прибутковості, метод поправки на ризик, метод достовірних еквівалентів, метод визначення переваги, методи ухвалення рішень, метод реальних опціонів, джерела фінансових ресурсів, способи залучення капіталу в інвестиційний проект.

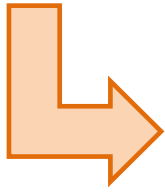
3.1. ЕКОНОМІЧНІ ТА НЕЕКОНОМІЧНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТИВАННЯ ПРОЕКТІВ ТА ІНВЕСТИВАННЯ БІЗНЕСУ ВЗАГАЛІ

Критерій - ознака, на підставі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чого-небудь; мірило оцінки, думки (від греч. *kriterion* — мірило, засіб думки, розрізнення).

Ознаки характеризують різні властивості об'єктів за допомогою кількісних та якісних показників.

Критерій - це кількісний або якісний показник, яким використовують для прийняття рішення про доцільність інвестування проекту.

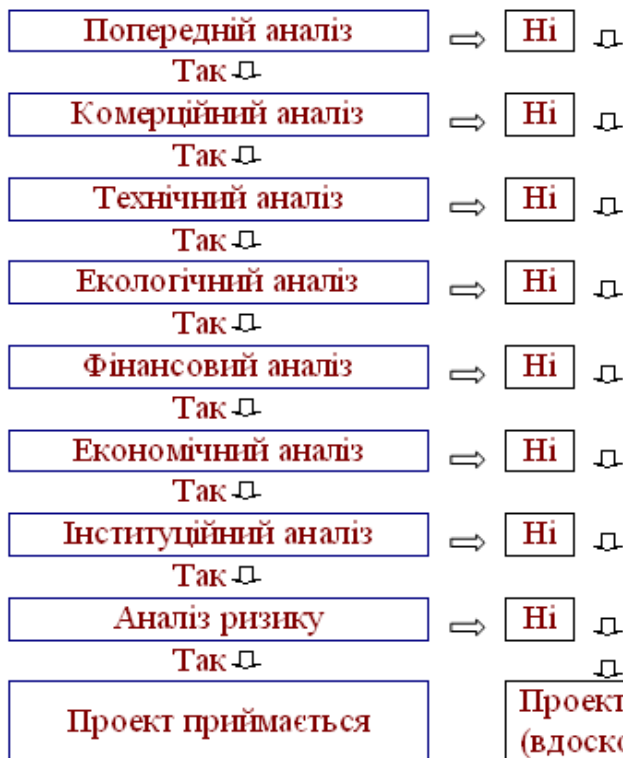
Групи критеріїв доцільності прийняття інвестиційних рішень

1. Науково-технічні критерії (рівень техніки і технологій);
2. Економічні критерії;
3. Соціальні критерії;
4. Екологічні критерії;
5. Політичні критерії.

Прийняття рішення про доцільність інвестування проекту – це складна багатокритеріальна задача

Загальна схема обґрунтування доцільності реалізації інвестиційного проекту

Кожний вид аналізу використовує специфічні критерії. Усі результати аналізу повинні бути узгоджені між собою.

Критерії комерційної здійсненності проекту, пов'язані з двома ключовими питаннями

1. Чи зможемо ми продати продукт, що є результатом реалізації проекту?
2. Чи зможемо ми одержати від цього достатній об'єм прибутку, що доводить доцільність інвестиційного проекту?

Відповіді на питання дає аналіз маркетингового розділу проекту, в процесі якого ретельно аналізується правильність оцінки попиту, стратегії ціноутворення, стратегії просування продукту на ринок.

Технічний аналіз

Висуває до проектів наступні вимоги:

1. Чи використовує проект відповідні для нього технології;
2. Чи сприятливі місцеві умови, у тому числі доступність і вартість сировини, енергії, робочої сили.

Звичайно проводиться групою власних експертів.

Починається з аналізу існуючих технологій за наступними критеріями:

1. Технологія повинна себе добре зарекомендувати раніше, тобто бути стандартною;
2. Технологія не повинна бути орієнтована: на імпортне устаткування і сировину; устаткування, яке реалізує технологічне know-how; “turn-key” – придбання устаткування, побудова заводу, налагодження технологічного процесу та інші.

Аналіз можливості залучення зарубіжної технології і устаткування проводиться за схемами: спільне підприємство; придбання устаткування, яке реалізує технологічне know-how, “turn-key” та інші.

Фінансовий аналіз

звичайно пов'язують з діяльністю підприємства-замовника проекту, тому оцінюються результати його діяльності до проекту і з проектом.

У проектному фінансуванні є замовник проекту, але ще нема підприємства, що будується за проектом, тому фінансовий план не містить даних про історію підприємства, є тільки прогнозні дані.

У фінансовому плані проекту повинні бути такі розділи:

-
1. Аналіз фінансового стану підприємства протягом трьох (краще п'яти) попередніх років роботи підприємства.
 2. Аналіз фінансового стану підприємства в період підготовки інвестиційного проекту.
 3. Аналіз беззбитковості виробництва основних видів продукції.
 4. Прогноз прибутків і грошових потоків у процесі реалізації інвестиційного проекту.
 5. Оцінка ефективності інвестиційного проекту.

Інвестиційний аналіз проекту

включає:

1. Визначення інвестиційних потреб за проектом;
2. Встановлення (і подальший пошук) джерел фінансування інвестиційних потреб;
3. Оцінку вартості капіталу, залученого для реалізації інвестиційного проекту;
4. Прогноз прибутків і грошових потоків за рахунок реалізації проекту;
5. Оцінку показників ефективності проекту.

Інвестиційна частина є найважливішою для ухвалення рішення про інвестування проекту.

Оцінка ефективності інвестицій

Базується на концепції тимчасової вартості грошей

Заснована на наступних принципах:

1. Проект визнається ефективним, якщо забезпечується повернення початкової суми інвестицій і необхідна прибутковість для інвесторів, що надали капітал.
2. Капітал і грошовий потік, що інвестується, приводиться до теперішнього часу або до певного розрахункового року (який, як правило, передую початку реалізації проекту).
3. Процес дисконтування капітальних вкладень і грошових потоків проводиться по різних ставках дисконту залежно від особливостей проектів. При визначенні ставки дисконту враховуються структура інвестицій і вартість окремих складових капіталу.

Суть усіх методів оцінки базується на наступній схемі

- А. Початкові інвестиції при реалізації якого-небудь проекту генерують грошовий потік $CF_1, CF_2, \dots, CF_n$.
- Б. Інвестиції визнаються ефективними, якщо цей потік достатній для:
- повернення початкової суми капітальних вкладень;
 - забезпечення необхідної віддачі на вкладений капітал.

Найбільш поширені показники ефективності капітальних вкладень:

1. Дисконтований термін окупності (DPB);
2. Чиста поточна вартість інвестиційного проекту (NPV);
3. Внутрішня норма рентабельності або дохідності (IRR).

Дані показники і відповідні їм методи, використовуються у двох варіантах:

- для визначення ефективності незалежних інвестиційних проектів (так звана абсолютна ефективність), коли робиться висновок про те, прийняти проект чи відхилити;
- для визначення ефективності взаємовиключних один одного проектів (порівняльна ефективність), коли робиться висновок про те, який проект прийняти з декількох альтернативних.

Економічний аналіз

Основний критерій економічного аналізу полягає в отриманні відповіді на такі непрості питання:

Чи може проект збільшити багатство держави та його власників?

Необхідно з'ясувати прибутковість держави і власників компанії, яка буде створена за проектом.

Послідовність процедури оцінки економічної ефективності

1. Представити результати фінансового аналізу.
2. Зробити нову класифікацію витрат і доходів з погляду економічного аналізу.
3. Перевести фінансові значення в економічні (вони не співпадають унаслідок невідповідності цін і витрат для зовнішнього і внутрішнього ринку).
4. Оцінити вартість інших можливостей для використання ресурсів і отримання такого ж продукту.
5. Виключити всі розрахунки по внутрішніх платежах (оскільки вони не змінюють загального багатства країни).
6. Зіставити щорічні економічні потоки засобів з початковим об'ємом інвестиції (це буде кінцевий висновок).

Інституційний аналіз

оцінює можливість успішного виконання проекту з урахуванням організаційної, правової, політичної і адміністративної обстановки.

Головна задача - оцінити сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, що супроводжують інвестиційний проект за якісними критеріями.

Якісні критерії:

- 1) досвід і кваліфікацію менеджерів підприємства, їх мотивацію в рамках проекту (наприклад, у вигляді частки від прибутку),
- 2) сумісність цілей менеджерів з метою проекту і основними етичними і культурними цінностями проекту;
- 3) відповідність залучених до проекту трудових ресурсів вимогам технологій;
- 4) відповідність організаційних структур підприємства і проекту;
- 5) ступінь сприятливості умов імпорту і експорту, законодавства та ін.

Аналіз ризику

дозволяє одержати уявлення про ступінь надійності отримання запланованих результатів і вірогідності їх відхилень у бік погіршення і поліпшення.

Оцінки ризиків за проектом важливі для ухвалення рішення про інвестування, як і всі раніше згадані критерії.

! Слід пам'ятати, що на ризик люди реагують по-різному.

**Треба, щоб ризик був мінімальним,
а надійність отримання запланованих результатів – максимальна.**

3.2. ОЦІНКА ДОЦІЛЬНОСТІ ФІНАНСУВАННЯ РЕАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЗА ТРАДИЦІЙНОЮ МЕТОДИКОЮ

Традиційні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів, орієнтовані на умови визначеності.

Визначеність - це ситуація, коли нам точно відомі величини грошових потоків проекту, тобто дисперсія дорівнює нулю.

1. Методи, що використовують дисконтування:

- а) метод визначення чистої поточної вартості *NPV*;
- б) метод розрахунку індексу прибутковості *IP*;
- в) метод розрахунку внутрішньої норми рентабельності *IRR*;
- г) розрахунок дисконтованого терміну окупності (*DPB*).

2. Методи, що не використовують дисконтування (ця група методів є окремим випадком першої групи).

Метод *NPV* - визначає чисту поточну вартість проекту

NPV – це різниця між сумою дисконтованих грошових надходжень (CF_t) від реалізації проекту у періоді з номером t і дисконтованою поточною вартістю всіх інвестиційних витрат (INV_t) за ставкою дисконтування r :

$$NPV = \left(\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \right) - \left(\sum_{t=0}^n \frac{INV_t}{(1+r)^t} \right)$$

$$NPV = \sum_{t=1}^n CF_t \cdot D_t - \sum_{t=0}^n INV_t \cdot D_t = \sum_{t=1}^n DCF_t - \sum_{t=0}^n DINV_t$$

- Формули використовуються, коли ставка дисконту не змінюється за періодами часу і разом з отриманням доходу у проект вкладаються додаткові інвестиції.
- Якщо ставки дисконту змінюються, або інвестиції вкладаються за один період часу, треба формулу модифікувати.

Метод рентабельності інвестицій

заснований на використанні індексу прибутковості *IP*

$$IP = \left(\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \right) / \left(\sum_{t=0}^n \frac{INV_t}{(1+r)^t} \right)$$

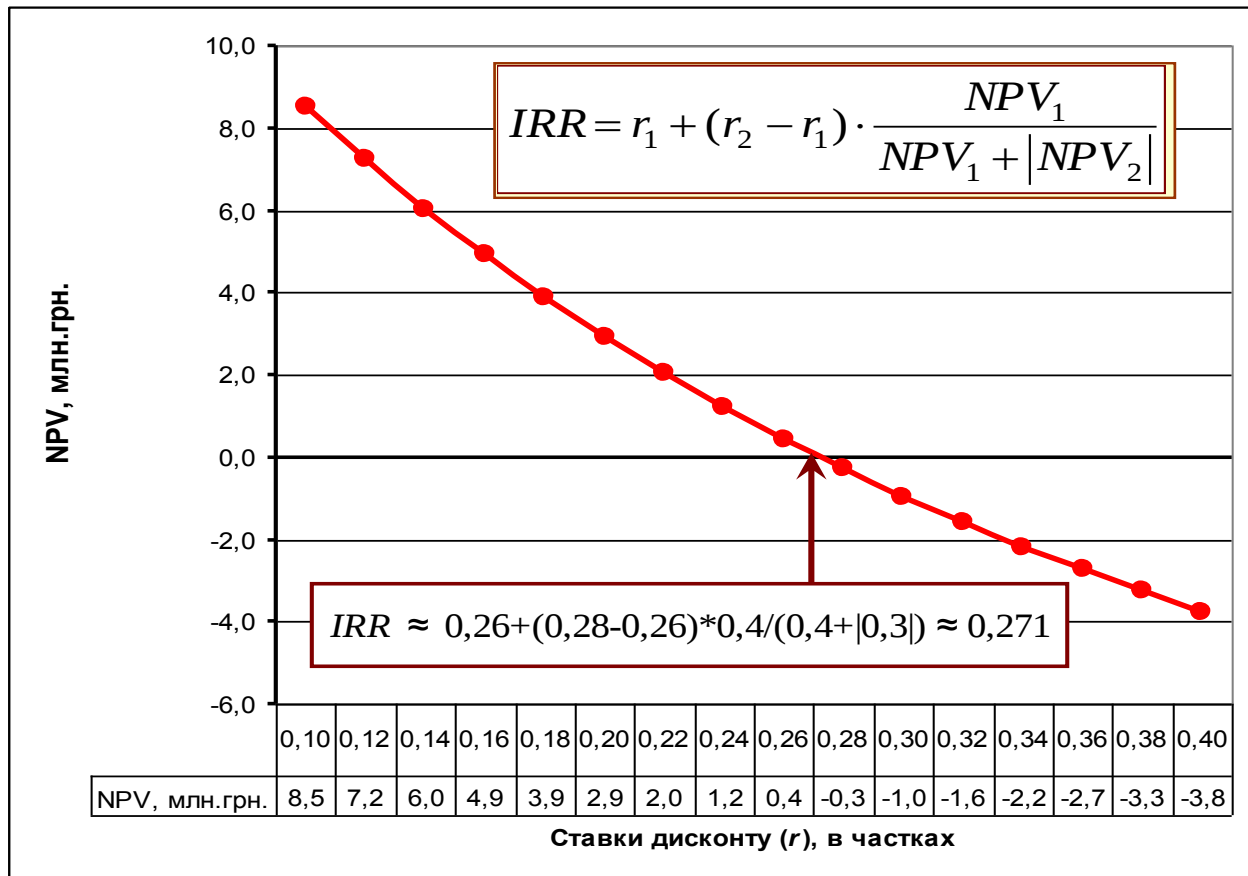
Метод розрахунку внутрішньої норми рентабельності (*IRR*)

$$\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} = \sum_{t=0}^n \frac{INV_t}{(1+IRR)^t} \quad \text{або} \quad \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{INV_t}{(1+IRR)^t} = 0$$

де *IRR* – невідоме і знаходиться шляхом рішення наведених рівнянь.

IRR - це таке значення ставки дисконту (***r***), якому відповідає ***NPV* = 0**.

Знаходження приблизного значення IRR

r_1 - ставка дисконту, при якій NPV проекту більше нуля;

r_2 - ставка дисконту, при якій NPV проекту менше нуля;

NPV_1 - додатна чиста поточна вартість проекту для ставки дисконту r_1 ;

Кращій проект обирають за умовою

$$\max_i \{IRR_i - r_i\},$$

де i -номер проекту.

Метод розрахунку терміну окупності

Термін окупності - це період часу, який знадобиться для відшкодування суми первинних інвестицій. Його розраховують як з дисконтуванням грошових потоків за проектом, так і без дисконтування.

Дисконтований період окупності (Ток) - це період часу, після закінчення якого дисконтовані грошові потоки в сукупності перекривають первинні інвестиції.

$$T_{ок} = t_{T_{ок}-1} + \frac{|\Delta INV_{T_{ок}-1}|}{DCF_{T_{ок}}}$$

$t_{T_{ок}-1}$ - номер періоду, передуючий повній окупності;

$|\Delta INV_{T_{ок}-1}|$ - залишок неопкупленої вартості інвестицій на початок періоду повної окупності (береться за модулем), гр. од.;

$DCF_{T_{ок}}$ - дисконтований чистий дохід за період, у якому здійснюється повна окупність проекту, гр. од.

Ставка дисконтування

повинна відображати альтернативну вартість капіталу, тому залежить від можливостей вкладення капіталу.

Визначення ставки дисконтування.

Якщо у якості ставки дисконтування використовують середньозважену вартість капіталу (WACC), то це значення розраховують за формулою:

$$WACC = k_e \cdot w_e + w_{sd} \cdot k_{sd} \cdot r \cdot t + k_{ld} \cdot w_{ld} \quad (\text{якщо } k_{sd} > r),$$

$$WACC = k_e \cdot w_e + w_{sd} \cdot k_{sd} \cdot (1-t) + k_{ld} \cdot w_{ld} \quad (\text{якщо } k_{sd} < r),$$

де r - ставка рефінансування;

t - середня ставка податку на прибуток

w_e, w_{sd}, w_{ld} - питома вага в активах підприємства

власних, короткострокових і довгострокових кредитів і позик;

k_e, k_{sd}, k_{ld} - їх відповідна вартість, %.

3.3. СУТНІСТЬ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ДОЦІЛЬНОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ, ЩО ВРАХОВУЮТЬ НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ, РИЗИК

Більшість інвесторів готова піти на ризик, якщо існують шанси одержати за це додатковий виграш (у вигляді доходів). Тому у процесі аналізу інвестицій потрібно визначити, скільки коштує ризик з погляду інвестора (за який додатковий дохід він згодиться ризикувати).

Підходи до рішення проблеми аналізу проектів в умовах ризику і невизначеності:

2. Підходи, пов'язані з визначенням величини поправки на ризик.
3. Метод достовірних еквівалентів.
4. Метод визначення переваги.
5. Методи ухвалення рішень, що не використовують чисельні значення вірогідності.
6. Опціональні методи.

1. Підходи, пов'язані з визначенням величини поправки на ризик

Перший - пов'язаний із ставкою дисконтування з поправкою на ризик, яка розраховується як сума ставки по безпечних вкладеннях і поправки на ризик. Ґрунтується на добре відомій моделі функціонування ринку капіталу - моделі визначення ціни капітальних активів.

Другий - врахування ризику полягає в тому, щоб безпосередньо оцінити поправку на ризик і вирахувати її з величини поточної вартості, розрахованої по ставці безризикового вкладення.

Третій - полягає в тому, щоб замінити очікуваний грошовий потік у кожний момент часу на його достовірний еквівалент і дисконтувати ці еквіваленти по ставці безризикового вкладення.

2. Метод достовірних еквівалентів

- Базується на використанні у якості достовірного еквіваленту математичного очікування грошових потоків.
- Щоб зробити поправку на ризик, знаходять математичне очікування грошових потоків для кожного моменту часу.
- Математичне очікування (MO) розраховується за формулою:

$$MO = \sum_{i=1}^n x_i p_i$$

де x_i - грошові потоки за умови події з номером i ;
 p_i - вірогідність події i .

3. Метод визначення переваги

- В основі методу лежить припущення про різну корисність грошових потоків інвесторів для різних економічних ситуацій.
- Для прийняття рішення використовують математичні моделі теорії ігор з природою.

Застосування методу. Спочатку складають список усіх можливих станів природи на кожний період часу. Кожну ситуацію оцінюють очікуваними грошовими надходженнями за період. Для стану природи розраховують коефіцієнт дисконтованої вартості з поправкою на ризик, що показує, чому дорівнює цінність однієї грошової одиниці в даному стані природи:

$$RAPV = P_i \cdot PV \cdot K$$

де

P_i - вірогідність того, що стан природи (ситуація) настане (сума вірогідностей по всіх подіях повинна дорівнювати 1);

PV - приведена вартість достовірного доходу в одну грошову одиницю;

K - коефіцієнт поправки на ризик при даному визначенні, тобто кількісний вираз корисності ризику для підприємства.

- Коли інвестиції генерують більш високі суми доходів і гроші особливо потрібні, треба кожен подій характеризувати власним коефіцієнтом поправки на ризик.
- Коефіцієнти поправки на ризик відображають ціну грошей у різних подіях, але за один період, і не враховують вартість грошей в часі і вірогідність настання події.

Розрахунок достовірного еквівалента (приклад)*

Варіант	Вірогідність варіанта	NPV ($r=20\%$)	Коефіцієнт поправки на ризик (K)	NPV з поправкою на ризик
Варіант А	0,2	6,79	2	2,72
Варіант Б	0,6	21,10	1	12,66
Варіант В	0,2	9,07	2,5	4,53
Достовірний еквівалент	-	-	-	19,91

*Наведено відповідно до [49]

- **Метод визначення переваги припускає**, що всі інвестори дійшли згоди, по-перше, щодо можливих станів природи, і, по-друге, про сьогодишню цінність однієї грошової одиниці, яка буде одержана в кожному із станів.
- Якщо всі домовляться і з приводу грошових потоків, що виникають у кожному з визначень, то буде вироблено загальну думку і про цінність

4. Методи ухвалення рішень, що не використовують чисельні значення вірогідності

Пропонується скористатися методами, які потребують від інвестора оцінювати стани природи та визначати критерії:

- **максимакс** - максимізація максимального результату проекту;
- **максимін** - максимізація мінімального результату проекту;
- **мінімакс** - мінімізація максимальних втрат;
- **компромісний** - критерій Гурвіца (зважування мінімального і максимального результатів проекту).

Для ухвалення рішень про здійснення інвестиційних проектів будують матрицю платежів:

- **Стовпці матриці** відповідають можливим станам природи - ситуаціям, над якими керівник підприємства не владний.
- **Рядки матриці** відповідають можливим альтернативам здійснення інвестиційного проекту - стратегії, які може вибрати керівник підприємства.
- **В клітках матриці** указуються результати кожної стратегії для кожного стану природи.

Приклад побудови матриці стратегій і станів природи*

Стратегії проекту	Стани природи		
		Середній попит	Високий попит
Підприємство малої потужності	-100	150	150
Підприємство великої потужності	-200	200	300
Оптимальна стратегія для даного стану природи	Будувати підприємство малої потужності	Будувати підприємство великої потужності	Будувати підприємство великої потужності

*Наведено відповідно до [49]

- **Максимаксне рішення** - побудувати підприємство великої потужності: максимальна чиста дисконтована вартість при цьому складе 300, що відповідає ситуації високого попиту.
- **Максимаксний критерій** відображає позицію керівника-оптиміста, що ігнорує можливі втрати.
- **Максимінне рішення** - побудувати підприємство малої потужності: мінімальний результат цієї стратегії - втрата 100 (що краще, ніж можлива втрата 200 при будівництві лінії великої потужності).
- **Максимінний критерій відображає** позицію інвестора не схильного ризикувати і який відрізняється крайнім песимізмом. Цей критерій вельми корисний в ситуаціях, де ризик особливо високий (наприклад, коли від результатів проекту залежить саме існування підприємства).

Для використання мінімаксного критерію будують "матрицю втрат"

- У клітках цієї матриці показують величину втрати - різницю між фактичним і кращим результатами за проектом у даному стані природи.
- Втрата показує, що втрачає інвестор, якщо буде прийняте невірне рішення.

Матриця втрат для мінімаксного підходу

Стратегії	Стан природи		
	Відсутність попиту	Середній попит	Високий попит
Підприємство малої потужності	$(-100) - (-100) = 0$	$200 - 150 = 50$	$300 - 150 = 150$
Підприємство великої потужності	$(-100) - (-200) = 100$	$200 - 200 = 0$	$300 - 300 = 0$
Оптимальна стратегія для даного стану природи	Будувати підприємство малої потужності	Будувати підприємство великої потужності	Будувати підприємство великої потужності

*Наведено відповідно до [49]

- **Мінімаксне рішення** відповідає стратегії, при якій максимальна втрата є мінімальною. Для підприємства малої потужності максимальна втрата складає 150 (якщо попит буде високим), для підприємства великої потужності 100 (за відсутності попиту). Оскільки $100 < 150$, мінімаксне рішення - побудувати підприємство великої потужності.
- **Мінімаксний критерій** орієнтується на можливі втрати або упущену вигоду.

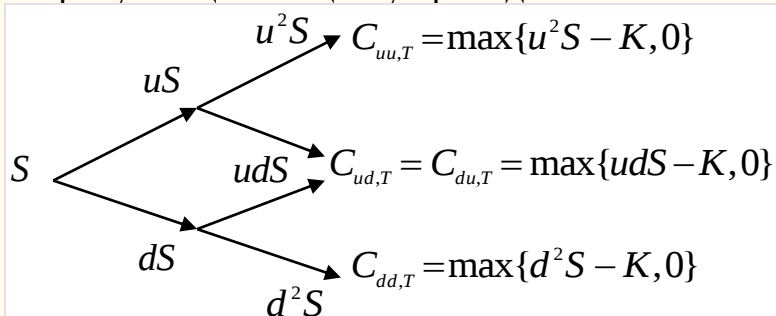
5. Опціонні методи

- **Опціонні методи** засновані на припущенні: будь-який інвестиційний проект можна порівняти із фінансовим опціоном.
- **Опціон** - це цінний папір, який дає власнику право на купівлю або продаж акції в деякий майбутній момент часу за наперед відомою ціною. Заплативши за опціон зараз, інвестор купує право на свободу вибору в майбутньому: він може або скористатися цим вибором, або ні.
- **Вартість опціону** не може бути негативною. Вона позитивна, якщо є ненульова вірогідність отримання вигоди від обіцяної можливості, і вона рівна нулю, якщо користуватися цією можливістю не вигідно.

Біноміальна модель оцінки реального опціону в момент часу T

$$C_T = \max\{S_T - K, 0\}$$

Розрахунок ціни опціону проводиться в кожному вузлі наведеної схеми

Умовні позначення: S – ціна

акції при виконанні реального опціону, яка може зрости до ціни uS з імовірністю p або впасти до ціни dS з імовірністю $q=1-p$ у будь-який момент часу; коли відомі коефіцієнти зростання і падіння u та d , ризик-нейтральні імовірності обчислюють за формулами $\tilde{p} = (1 + r - d)/(u - d)$ та $q = (u - 1 - r)/(u - d)$; r – без ризикова процентна ставка ($0 < d < 1 + r < u$); K – ціна виконання опціону; C_u – вартість кол-опціону, якщо ціна акції дорівнює S_u ; C_d – вартість кол-опціону, якщо ціна акції дорівнює S_d .

3.4.ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТУ

Головні джерела фінансових ресурсів і їх цільове використання

Джерела	Використання фінансових ресурсів		
	Інвестиції	Споживання	Резерви
1. Прибуток (чистий)	+	+	+
2. Мобілізація внутрішніх ресурсів	+	-	+
3. Амортизаційні відрахування	+	-	+
4. Пайові внески (статутний або акціонерний капітал)	+	-	+
5. Страхові внески до Пенсійного фонду	+	+	-
6. Засоби від розміщення власних цінних паперів і реалізації цінних паперів інших емітентів	+	+	+
7. Кредиторська заборгованість	+	+	-
8. Кредити і позики	+	+	-
9. Спонсорство	+	+	-
10. Державні субсидії	+	-	-

Способи залучення капіталу в інвестиційний проект

Способи		Шляхи
Акціонування	⇒	Корпоратизація
		Самофінансування
		Транстинг
		Венчурні фірми
		Придбання ординарного пакету акцій
Боргове фінансування	⇒	Кредитування
		Кредит з факторингом
		Форфейтинг
		Іпотечний кредит
		Кредит державних установ
		Іноземний кредит
		Розміщення боргових зобов'язань
Фінансування на консорційних основах	⇒	Спільні підприємства
		Альянси
		Франчайзинг
		Ліцензування
		Інжиніринг
		Еккаутинг
Оренда	⇒	Оперативна оренда
		Фінансовий лізинг
Пільгове фінансування	⇒	Урядовий пільговий кредит
		Гарантування
		Інвестиційний податковий кредит
		Безпроцентний кредит
Субсидування	⇒	Дотування
		Гранти
		Субвенції
		Спонсорство
		Донорство

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Що розуміють під критеріями доцільності інвестування проекту?:

- а) Економічні показники проекту.
- б) Ознаки, що характеризують важливі властивості об'єктів інвестування.
- в) Кількісні та якісні показники обрані для характеристики властивостей проектів.

2. Грошові потоки за проектом можна визначити точно, якщо:

- 1. дисперсія їх відхилень від найбільш ймовірного значення більше нуля.
- 2. дисперсія їх відхилень від найбільш ймовірного значення дорівнює нулю.
- 3. дисперсія їх відхилень від найбільш ймовірного значення менш нуля.

3. Інвестиції вважаються економічно ефективними, якщо грошовий потік, що генерується проектом, достатній для:

- а) одержання доходів учасниками проекту.
- б) окупності вкладеного капіталу.
- в) повернення кредитів та інших запозичених коштів.

4. Яка з формул призначена для розрахунку чистої поточної вартості проекту?

- а) $\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{INV_t}{(1+r)^t} \cdot$
- б) $\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} / \sum_{t=0}^n \frac{INV_t}{(1+r)^t} \cdot$
- в) $\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} = \sum_{t=1}^n \frac{INV_t}{(1+IRR)^t} \cdot$

5. Що у формулі для розрахунку чистої поточної вартості проекту

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^n \frac{INV_t}{(1+r)^t} \text{ позначає вираз } CF_t ?$$

- а) Прибуток всієї господарської діяльності Позичальника (після оподаткування) мінус амортизація його основних фондів.
- б) Прибуток після податків від господарської діяльності за проектом плюс амортизація основних фондів, що використовуються проектом.
- в) Оподаткований прибуток від всієї господарської діяльності Позичальника мінус амортизація його основних фондів.

6. За внутрішньою нормою рентабельності (IRR) кращим є той проект, для якого:

а) значення IRR є найбільшим.

б) значення IRR дозволяє виконати рівняння $\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1 + IRR)^t} = \sum_{t=1}^n \frac{INV_t}{(1 + IRR)^t}$.

в) різниця значень IRR та ставки дисконтування є найбільшою.

7. Внутрішня норма рентабельності проекту (IRR) у формулі

$\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1 + IRR)^t} = \sum_{t=1}^n \frac{INV_t}{(1 + IRR)^t}$ - це таке значення IRR :

а) при якому $NPV > 0$.

б) при якому $NPV = 0$.

в) при якому $NPV < 0$.

8. Що характеризує термін окупності проекту?

а) Період часу, протягом якого сума первинних інвестицій перекривається сумою одержаного прибутку.

б) Період часу, до кінця якого сумарний дисконтований дохід стає рівним сумарним дисконтованим інвестиціям.

в) Період часу, після закінчення якого сукупні грошові потоки перекривають первинні інвестиції.

9. За допомогою яких підходів і методів вирішують проблему аналізу інвестиційних проектів в умовах ризику і невизначеності?*

а) Підходи, що використовують дисконтування грошових потоків проекту.

б) Метод достовірних еквівалентів.

в) Метод кореляційно-регресійного аналізу.

г) Метод визначення переваги.

д) Метод аналізу ієрархій.

е) Метод реальних опціонів.

ж) Методи теорії ігор.

10. За яким з наведених нижче критеріїв в умовах невизначеності здійснюють вибір кращого проекту методом мінімаксу?

а) Максимізація максимального результату проекту.

б) Максимізація мінімального результату проекту.

в) Мінімізація максимальних втрат за проектом.

11. Серед перерахованих нижче знайдіть спосіб, який НЕ є інструментом боргового фінансування проекту?

а) Транстінг.

б) Кредит з факторингом.

в) Форфейтинг.

- 12. За яким з наведених нижче критеріїв в умовах невизначеності здійснюють вибір кращого проекту методом максимаксу?**
- а) Максимізація мінімального результату проекту.
 - б) Максимізація максимального результату проекту.
 - в) Мінімізація максимальних втрат.
- 13. Який шлях залучення капіталу в проект відноситься до боргового фінансування?**
- а) Корпоратизація.
 - б) Іпотечний кредит.
 - в) Інжиніринг.
- 14. Який шлях залучення капіталу у проект відноситься до акціонування?**
- а) транстінг
 - б) форфейтинг.
 - в) еккаутінг
- 15. Який шлях залучення капіталу у проект відноситься до фінансування на консорційних основах?**
- а) Спонсорство.
 - б) Гарантування.
 - в) Альянси.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Порівняйте фінансовий та економічний аналіз, як критерії оцінки доцільності інвестування проектів.
2. Визначить роль аналізу ризиків при обґрунтуванні доцільності реалізації інвестиційного проекту.
3. Виявіть недоліки використання критеріїв дисконтування грошових потоків.
4. Проаналізуйте підходи до оцінки доцільності фінансування інвестиційних проектів, що враховують невизначеність та ризик.
5. Розкрийте сутність формування структури джерел фінансування.

Модулі та теми

**Вступ
до дисципліни**

Модуль 1
Тема 1
Тема 3
Тема 4

Модуль 2
Тема 4
Тема 5
Тема 6

Модуль 3

Тема 7
Тема 8
Тема 9

Модуль 2.
**Визначення бюджету проекту, вибір
виконавців і розробка проектної і
кошторисної документації**

Тема 4.

БЮДЖЕТУВАННЯ КАПІТАЛУ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

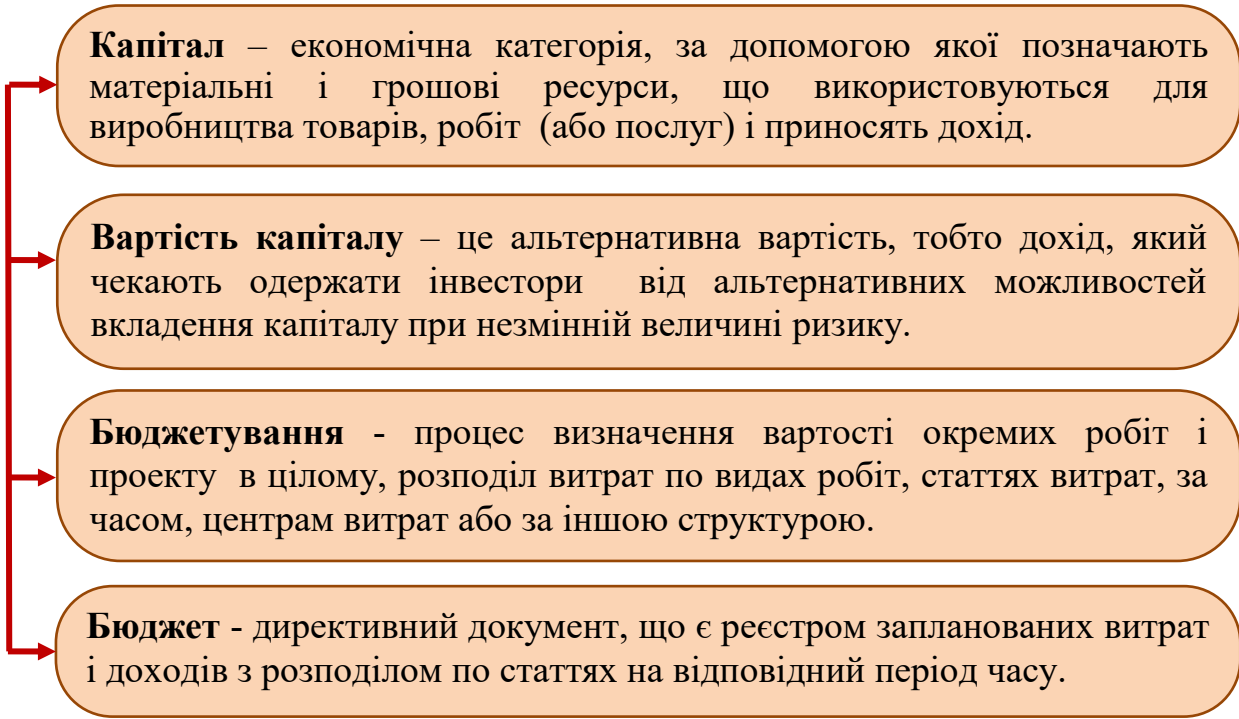
- 4.1. Поняття капіталу, бюджету і бюджетування.
- 4.2. Вартість і бюджет будівельного проекту.
- 4.3. Бюджетування проекту.
- 4.4. Типи грошових потоків за проектом.
- 4.5. Методи планування грошових потоків за проектом
- 4.6. Форми наочного уявлення бюджетів проектів
- 4.7. Сітьові моделі проектів.

Література: основна [2, 8, 11, 12]; додаткова [34, 35, 36, 37, 71, 90].

Основні терміни і поняття

Капітал, бюджет, бюджетування, вартість капіталу, схема оцінки та управління вартістю проекту, види бюджетів проекту, погрішності оцінювання бюджетів проектів, необхідні умови для визначення вартості проекту, послідовність визначення вартості проекту на підставі його сітьової (мережної) моделі, типи грошових потоків за проектом, методи планування грошових потоків та їх відображення у фінансових документах, наочне представлення бюджетів, сітьові (мережні) стрілочні та вершинні моделі проектів, програмні продукти для розробки інвестиційних проектів, критичний шлях проекту, планування тривалості і вартості робіт за проектом.

4.1. ПОНЯТТЯ КАПІТАЛУ, БЮДЖЕТУ. БЮДЖЕТУВАННЯ

Капітал – економічна категорія, за допомогою якої позначають матеріальні і грошові ресурси, що використовуються для виробництва товарів, робіт (або послуг) і приносять дохід.

Вартість капіталу – це альтернативна вартість, тобто дохід, який чекають одержати інвестори від альтернативних можливостей вкладення капіталу при незмінній величині ризику.

Бюджетування - процес визначення вартості окремих робіт і проекту в цілому, розподіл витрат по видах робіт, статтях витрат, за часом, центрам витрат або за іншою структурою.

Бюджет - директивний документ, що є реєстром запланованих витрат і доходів з розподілом по статтях на відповідний період часу.

4.2. ВАРТІСТЬ І БЮДЖЕТ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОЕКТУ

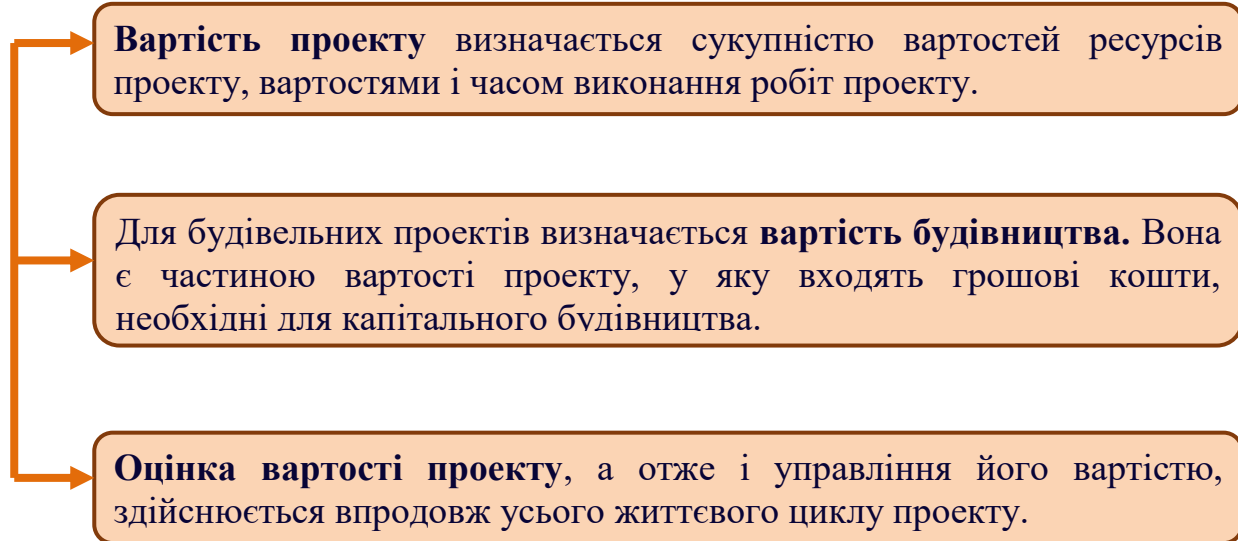
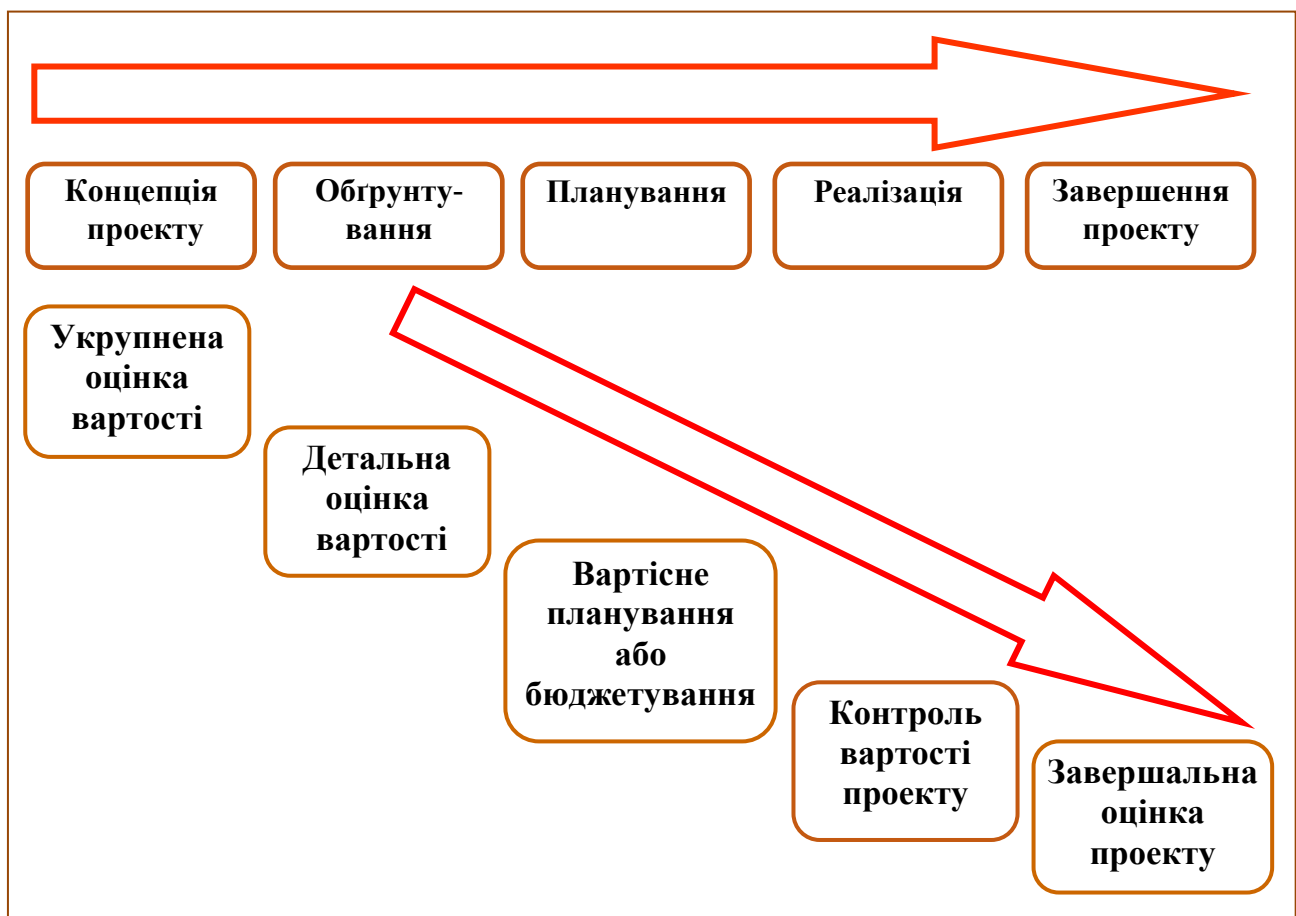

Схема оцінки вартості проекту та управління вартістю проекту впродовж його життєвого циклу

Види оцінок вартості проекту

Стадії проекту	Види оцінок (та підстава оцінки)	Мета оцінок	Погрішність
1. Концепція проекту	Попередня	Оцінка життєздатності проекту	25...40%
2. Обґрунтування інвестицій	Укрупнений розрахунок (факторна)	Зіставлення планованих витрат з бюджетними обмеженнями	20...30%
3. Техніко-економічне обґрунтування	Наближена (кошторисно-фінансовий розрахунок)	Ухвалення остаточного інвестиційного рішення	15...20%
4. Тендери, переговори і контракти	-	-	-
5. Розробка робочої документації	Остаточна (кошторисна документація)	Основа для розрахунків і для управління вартістю проекту	3...5%
6. Реалізація проекту	Фактична	Оцінка вартості виконаних робіт	0%
	Прогнозна	Оцінка вартості майбутніх робіт	3...5%
7. Здача в експлуатацію	Фактична	-	0%
	Прогнозна	-	3...5%
8. Експлуатація	Фактична	-	0%
	Прогнозна	-	3...5%
9. Завершення проекту	Фактична	Повна оцінка вартості проекту	0%

4.3. БЮДЖЕТУВАННЯ ПРОЕКТУ

Види бюджетів

Стадії проекту	Види бюджетів	Призначення бюджетів	Погрішність
1. Концепція проекту	Бюджетні очікування	Попереднє планування платежів і потреби у фінансах	25...40%
2. Обґрунтування інвестицій	Попередній бюджет	Обґрунтування статі витрат, обґрунтування і планування залучення і використання фінансових коштів	15...20%
3. Техніко-економічне обґрунтування	Наближена (кошторисно-фінансовий розрахунок)	Ухвалення остаточного інвестиційного рішення	15...20%
4. Тендери, переговори і контракти	Уточнений бюджет	Планування розрахунків з підрядчиками і постачальниками	8...10%
5. Розробка робочої документації	Остаточний бюджет	Директивне обмеження використання ресурсів	5...8%
6. Реалізація проекту	Фактичний бюджет	Управління вартістю (облік і контроль)	0...5%
7. Здача в експлуатацію	-	-	-
8. Експлуатація	-	-	-
9. Завершення проекту	-	-	-

Вартість проекту визначається ресурсами, необхідними для виконання робіт:

- ⌚ Устаткування (купівля, оренда, лізинг).
- ⌚ Пристосування, пристрої і виробничі потужності.
- ⌚ Робоча сила (штатні співробітники, найняті за контрактом).
- ⌚ Витратні товари (канцелярське обладнання та інше).
- ⌚ Матеріали.
- ⌚ Навчання, семінари, конференції.
- ⌚ Субконтракти.
- ⌚ Перевезення та інше.

Оцінка витрат проекту включає 13 кроків

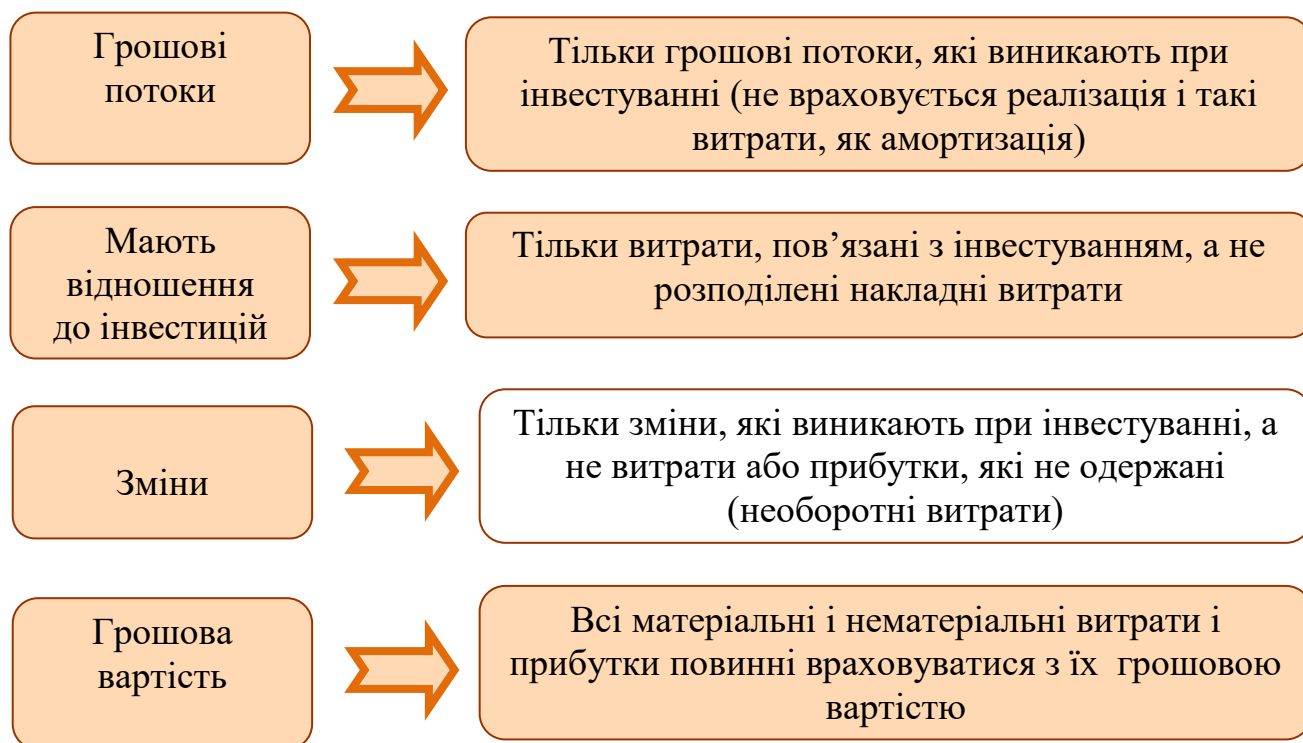
1. Визначення потреб робіт у ресурсах;
2. Розробка мережної моделі проекту;
3. Розробка структури розбиття робіт (СРР);
4. Оцінка витрат в розрізі структури розбиття робіт;
5. Обговорення СРР з кожним із функціональних керівників;
6. Вироблення основного напрямку дій;
7. Оцінка витрат для кожного елементу СРР;
8. Узгодження базових витрат з вищим рівнем управління;
9. Обговорення з функціональними керівниками потреби в персоналі;
10. Розробка схеми лінійної відповідальності;
11. Розробка детальних графіків;
12. Формування сумарного звіту по витратах;
13. Включення результатів оцінки витрат у документи проекту.

4.4. ТИПИ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЗА ПРОЕКТОМ

Грошові потоки за етапами реалізації проекту

Етап	Процес	Об'єкти
1. Початок	Інвестування капіталу Інші витрати Оборотний капітал	Виробничі будівлі, устаткування людський капітал, маркетингові дослідження, Акції, кредит
2. Процес реалізації	Зростання обсягу продажу Зниження собівартості Податкові знижки	Теж саме
3. Закінчення	Оборотний капітал Ліквідаційна вартість	Акції, дебіторська заборгованість і інші витрати Виробничі будівлі, устаткування

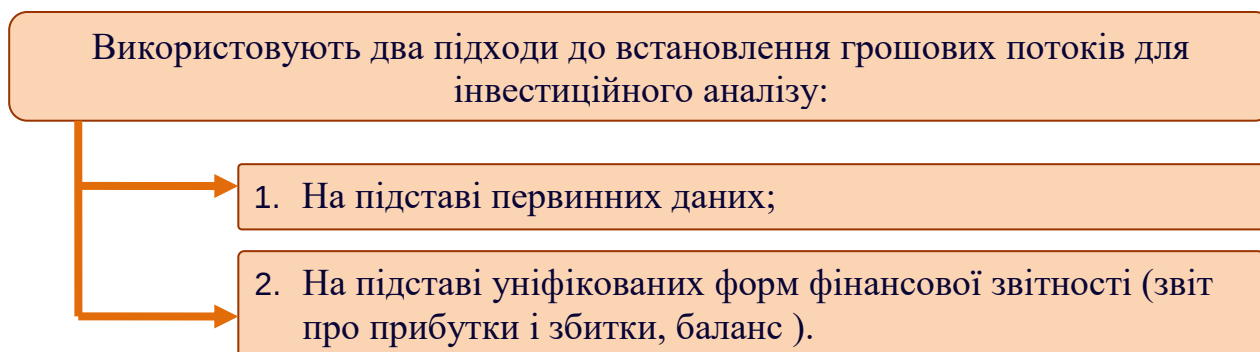
Критерії віднесення грошових потоків до проекту

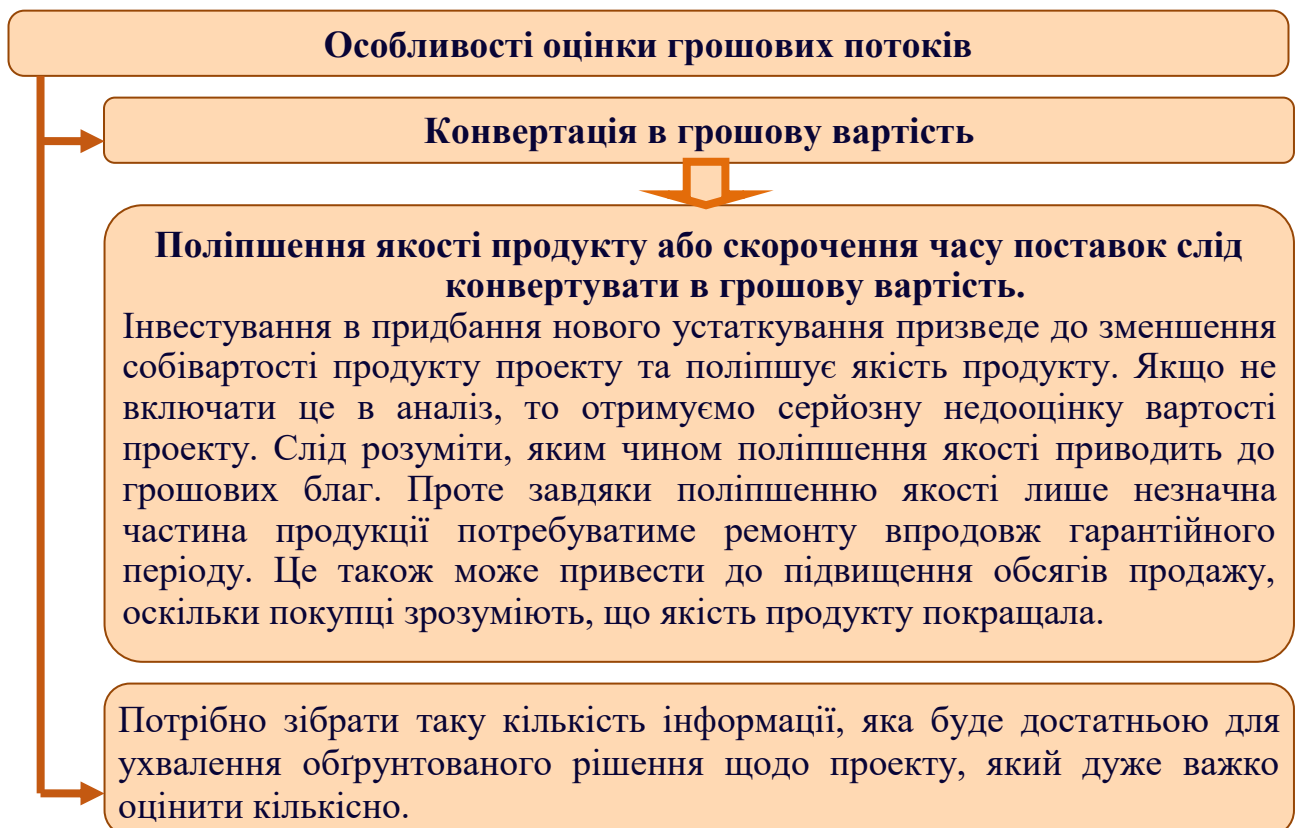
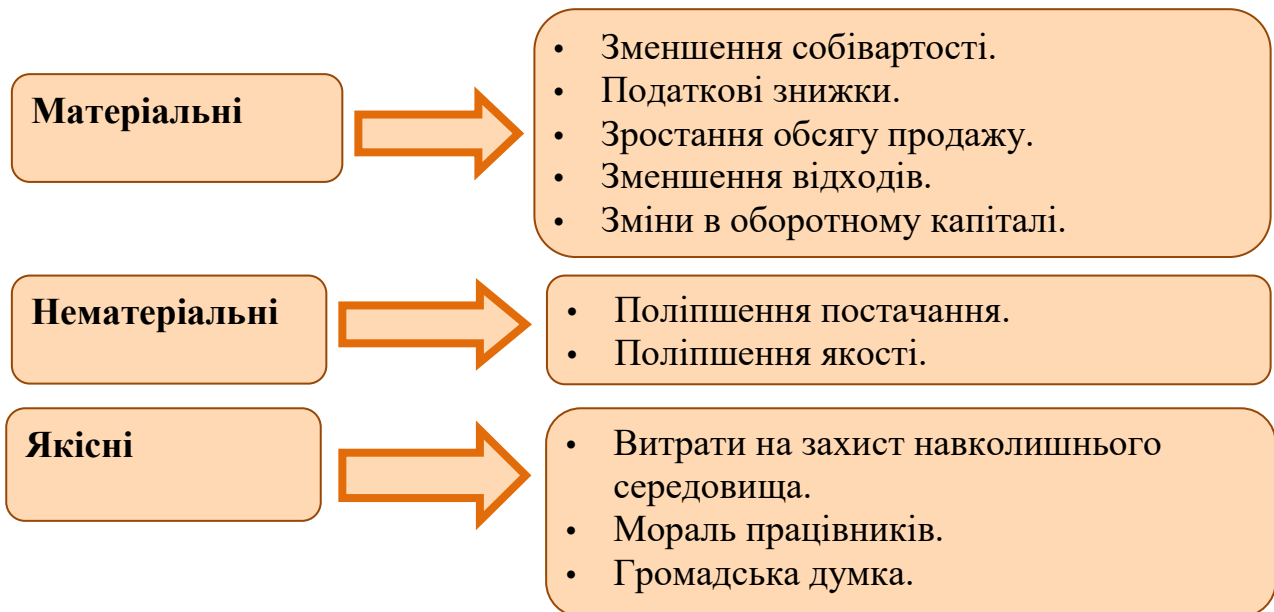
Відмінність між балансовим прибутком і грошовим потоком

Показники	Грошовий потік	Балансовий прибуток
1. Дохід	Коли надходять засоби	Коли відбувається продаж
2. Експлуатаційні витрати	Коли перераховуються засоби	Коли здійснюються витрати
3. Амортизація	Не включається	Враховується на рахунок прибутків і збитків
4. Податкові знижки	Враховуються як грошові потоки	Включено в розрахунок податків
5. Податки	Коли податки платяться (часовий лаг - один рік)	Визначаються при розрахунку податків

Встановлення грошових потоків за проектом

Облік матеріальних і нематеріальних грошових потоків

4.5. МЕТОДИ ПЛАНУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ

Три документи дозволяють планувати, аналізувати і контролювати вартість інвестиційного проекту

1. Звіт про прибутки і збитки

2. Баланс підприємства

3. Плани грошових потоків

Показники ефективності діяльності за проектом (прибутковість, платоспроможність, ліквідність та інші) можна розрахувати, використовуючи тільки два фінансові документи — баланс і звіт про

Звіт про прибутки і збитки

Звіт відображає операційну діяльність підприємства (виробництво і збуту продукції /послуг) за певні періоди часу (місяць, квартал, рік), дає можливість визначити прибутковість підприємства, що реалізує проект, та визначити податки.

Формування Звіту здійснюється відповідно до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку — GAAP.

Для побудови таблиці «Звіт про прибутки і збитки» потрібні такі дані:

- **З плану продажу** — виручка від реалізації продукції і послуг, втрати від продажу по роках.
- **З плану витрат** — сума змінних витрат з урахуванням плану виробництва за розрахунковий період часу (місяць, квартал, рік).
- **З плану витрат** — сума загальних (операційних, торгово-адміністративних) витрат за розрахунковий період.
- Необхідно пам'ятати, що звіт про прибутки і збитки включає амортизаційні відрахування і нараховані відсотки по кредитах.

Баланс підприємства, що створюється за проектом

- відображає фінансовий стан підприємства не за певний період часу (місяць, квартал, рік), а на певний момент, наприклад 31.12.XX р.;
- показує, наскільки стійким є фінансовий стан (платоспроможність і ліквідність) підприємства у конкретний момент.
- складається з активу і пасиву, сумарні значення яких завжди повинні бути рівні між собою. Актив є переліком того, що має проект у власності. Пасив показує, кому і скільки проект винний. Ця рівність означає, що те, чим володіє проект, він винний або кредиторам, або його власникам.

Формування здійснюється згідно з правилами GAAP. При цьому кожна господарська операція змінює як стан кореспондуючих рахунків, так і стан балансу у цілому. Аналіз балансу підприємства, що проектується, дає важливу інформацію про його майбутній фінансовий стан, що є важливим моментом у рішенні питання про інвестування проекту.

У процесі оцінки слід звернути увагу на співвідношення між основними і оборотними, власними і позиковими засобами, кредиторською і дебіторською заборгованістю.

План грошових потоків (*cash flow* — "кеш-фло")

Розробляється за допомогою бланка Звіту про рух грошових коштів.

У якості "кеш-фло" використовують поточні залишки грошових коштів (баланс готівки) на розрахунковому рахунку підприємства.

«Кеш-фло» (залишок) формується за рахунок:

- а) притоку грошових коштів (доходів від реалізації продукції і послуг, амортизаційних відрахувань, доходів від реалізації активів підприємства, внесків до статутного фонду і позик);
- б) відтоку грошових коштів (витрати на виробництво продукції і послуг, загальні витрати підприємства, витрати на інвестування, витрати на обслуговування і погашення позик, виплати дивідендів, податкові і інші виплати).

- **Всі надходження і платежі відображаються у періоди, які відповідають майбутнім датам** здійснення цих платежів з урахуванням часу затримки платежів за поставки матеріалів і комплектуючих виробів, умов реалізації продукції (в кредит, авансовим платежем), а також умов формування виробничих запасів.
- **Залишок грошових коштів на рахунку використовується** для виплат, на забезпечення виробничої діяльності наступних періодів, інвестицій, погашення позик, сплати податків і особисте споживання.
- **План грошових потоків демонструє рух грошових коштів і відображає діяльність підприємства в динаміці від періоду до періоду.**

4.6. ФОРМИ НАОЧНОГО ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПЛАНОВИХ І ЗВІТНИХ БЮДЖЕТІВ ПРОЕКТІВ

Наочне уявлення прискорює аналіз стану об'єкта, тому бюджет проекту подають у вигляді:

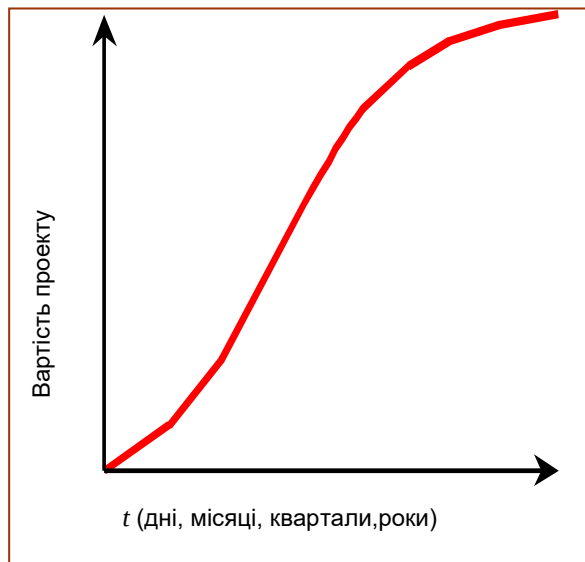
-
1. Календарних планів – графіків;
 2. Матриці розподілу витрат;
 3. Стовпчастих діаграм;
 4. Кумулятивних стовпчастих діаграм;
 5. Лінійних діаграм, розподілених у часі кумулятивних витрат;
 6. Кругових діаграм структури витрат.

Календарний план–графік фінансування проекту

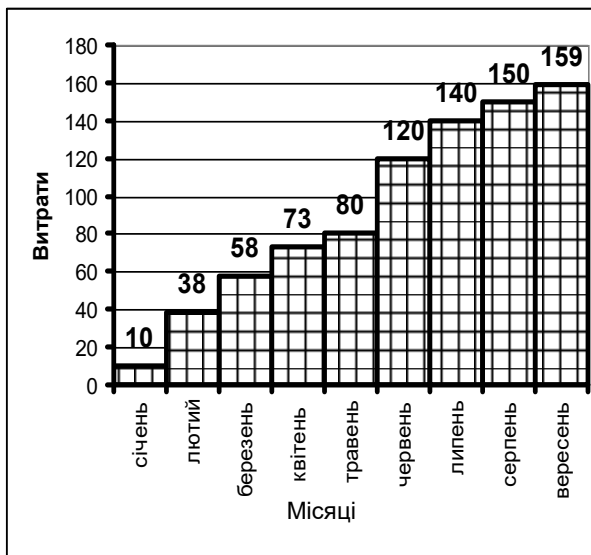
Найменування робіт	Витрати по місяцях року								
	1	2	3	4	5	...	11	12	Всього
1. Підготовка бізнес- плану	10000	5000	-	-	-	...	-	-	15000
2. Розробка проектної і дозвільної документації	-	20000	-	-	-	...	-	-	20000
3. Геологічна і геодезична підготовка	-	3000	-	-	-	...	-	-	3000
4. Закладення фундаменту	-	-	20000	-	-	...	-	-	20000
5. Загальнобудівельні роботи				15000	15000	...	15000		120000
6. Крівельні роботи	-	-	-	-	-	...	20000		20000
7. Обробні роботи					5000	...	10000		
8. Пуско-налагоджувальні роботи	-	-	-	-	-	...	2000	10000	32000
9. Здача об'єкта в експлуатацію	-	-	-	-	-	...	-	-	5000
Всього	10000	28000	20000	15000	20000	...	47000	10000	235000

Кумулятивні діаграми витрат за проектом

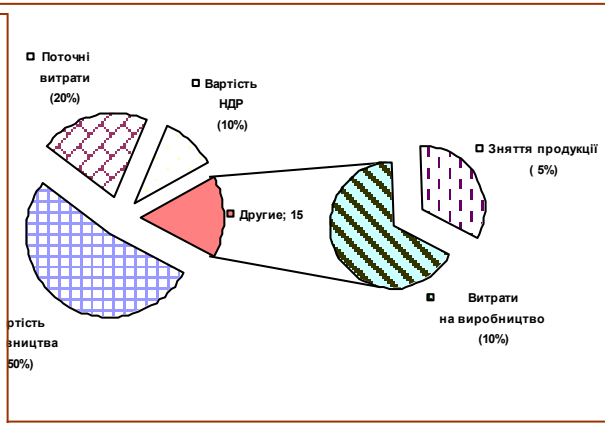
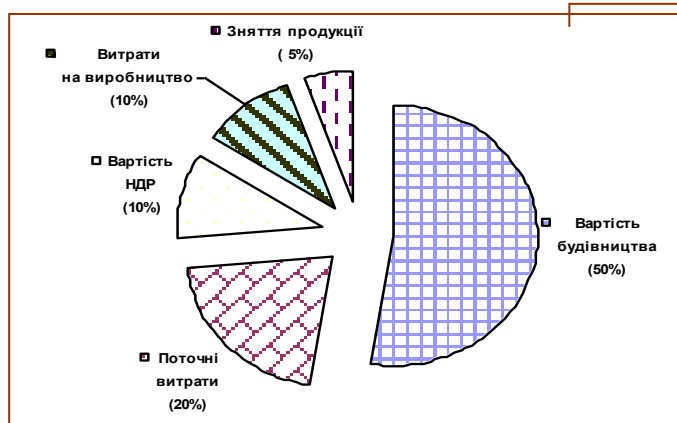
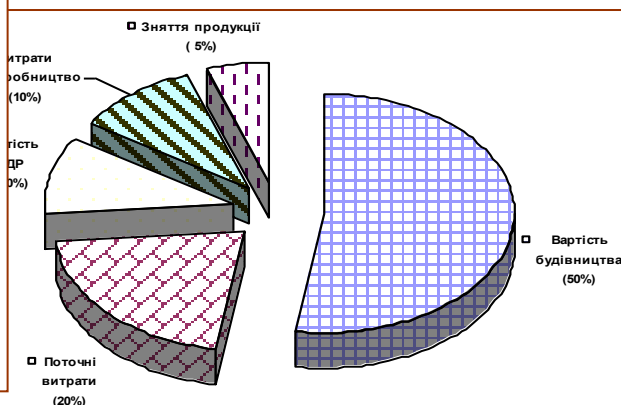
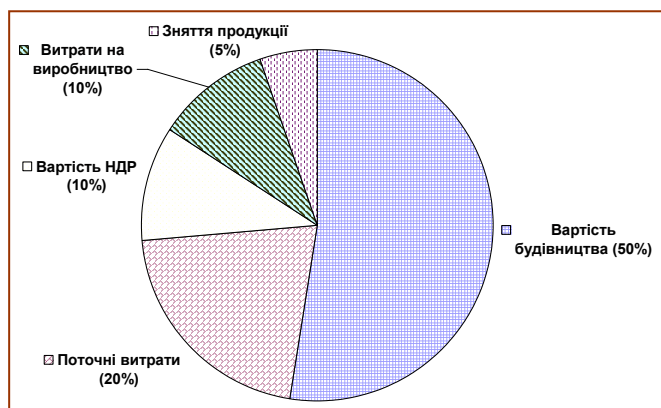
Лінійна діаграма, розподілених у часі кумулятивних витрат

Стовпчикова діаграма, розподілених у часі кумулятивних витрат

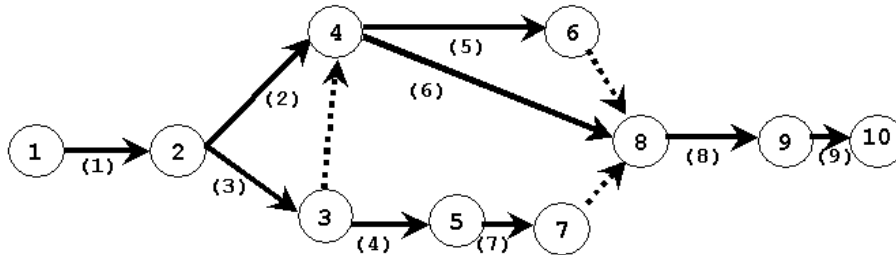
Кругові діаграми структури витрат

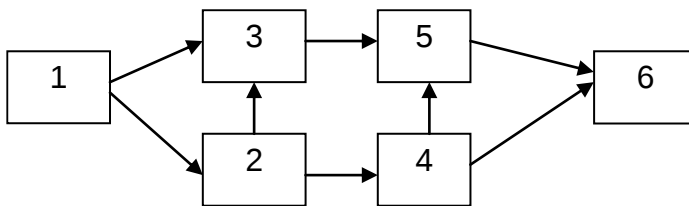
4.7. СІТКОВІ МОДЕЛІ ПРОЕКТІВ

Основні підходи до побудови сіткових моделей (графіків) проектів

Підхід 1. Стрілочний графік проекту

Підхід 2. Вершинний графік проекту

Побудова вершинного графіка проекту в MS Project

Опис роботи та завдання її характеристик

Завдання вершини роботи

Зв'язування робіт стрілкою

Task Information

General | Predecessors | Resources | Advanced | Notes

Name: Завдання виконання

Duration: 42

Start: Mon 14.11.05

Finish: Fri 18.12.05

Percent complete: 0%

Project: Project1

Task ID: 1

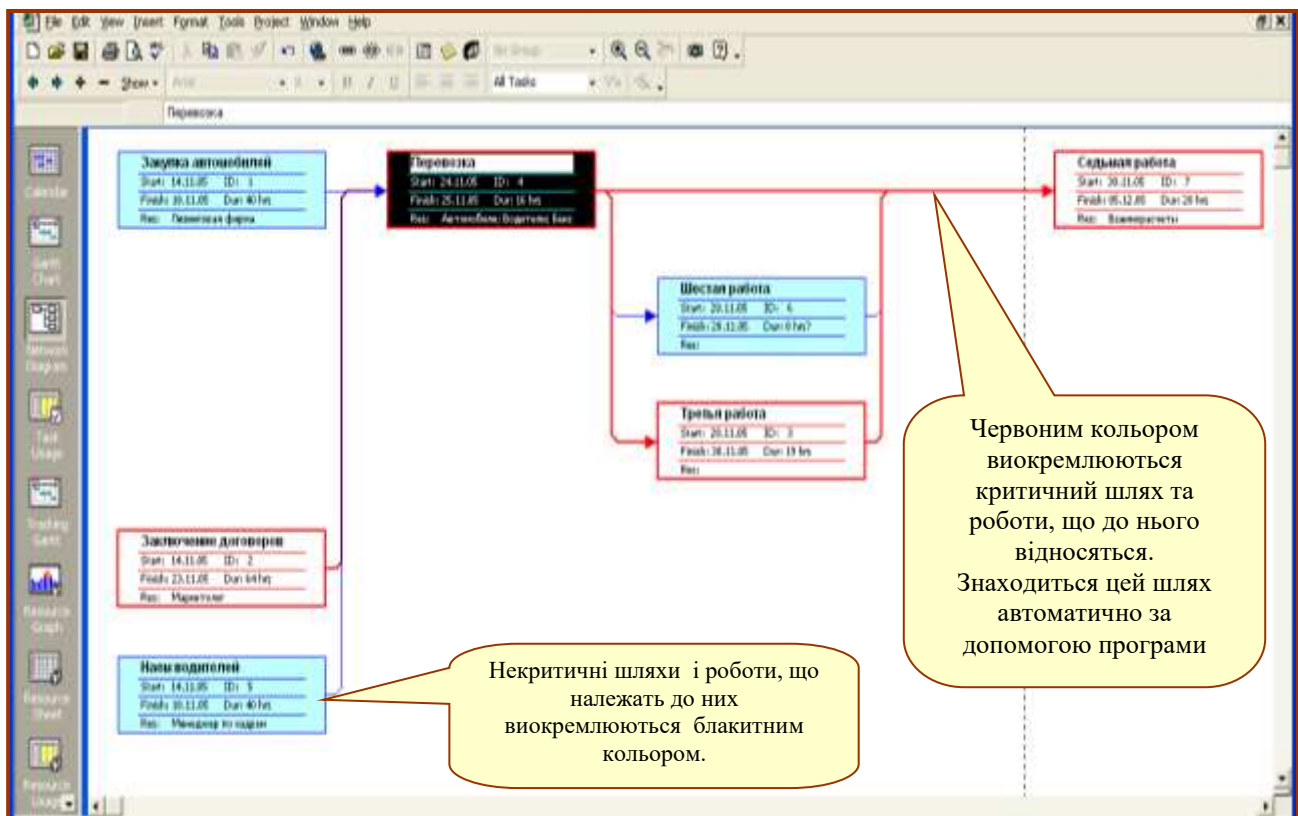
Task Name: Завдання виконання

Resource Name: UNRES

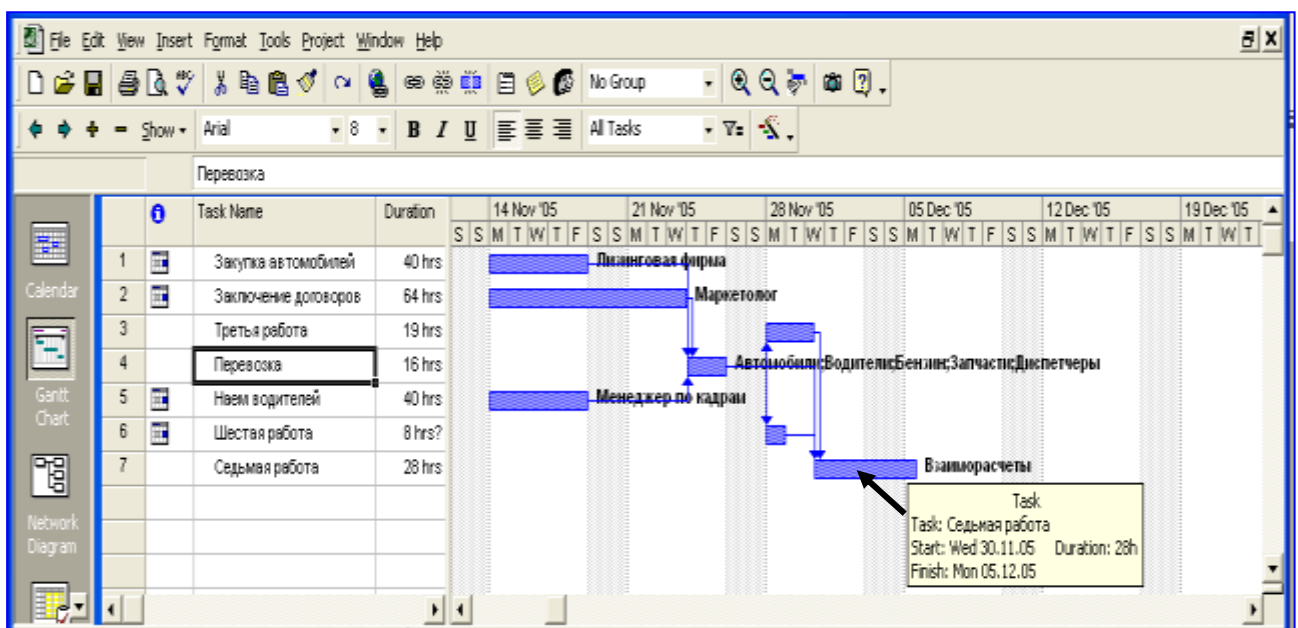
Resource Usage: 100%

OK Cancel

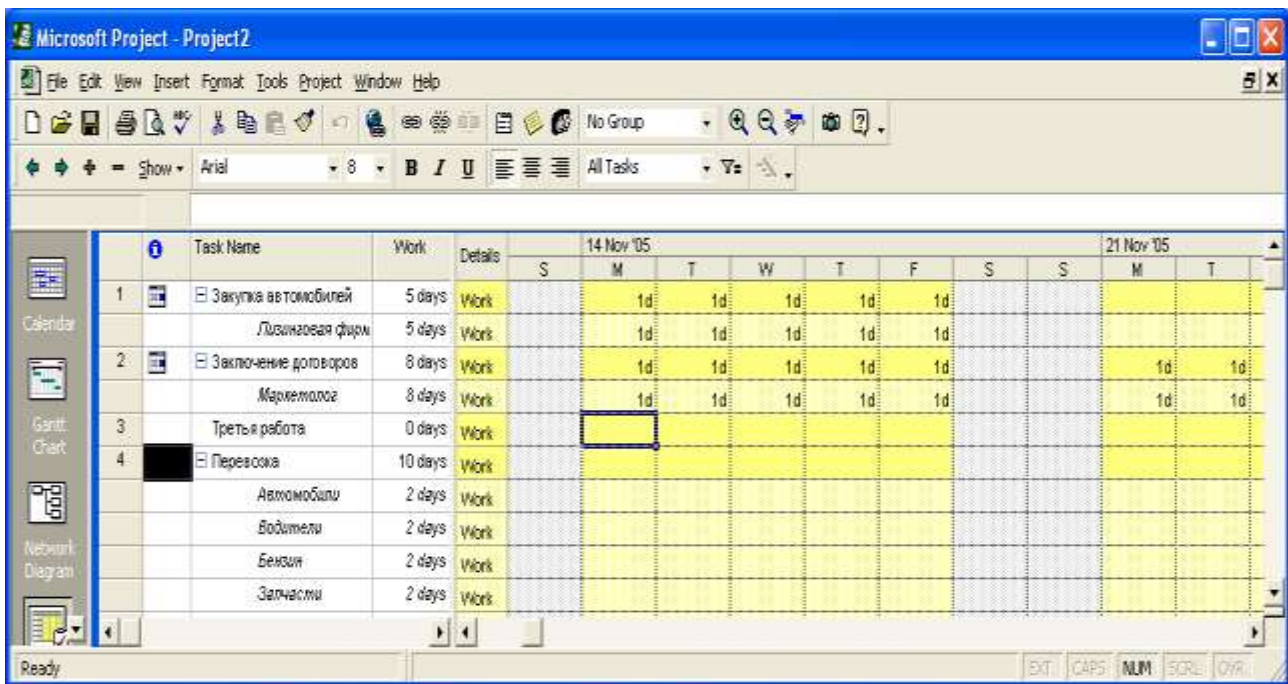
Сітковий графік проекту та його характеристики

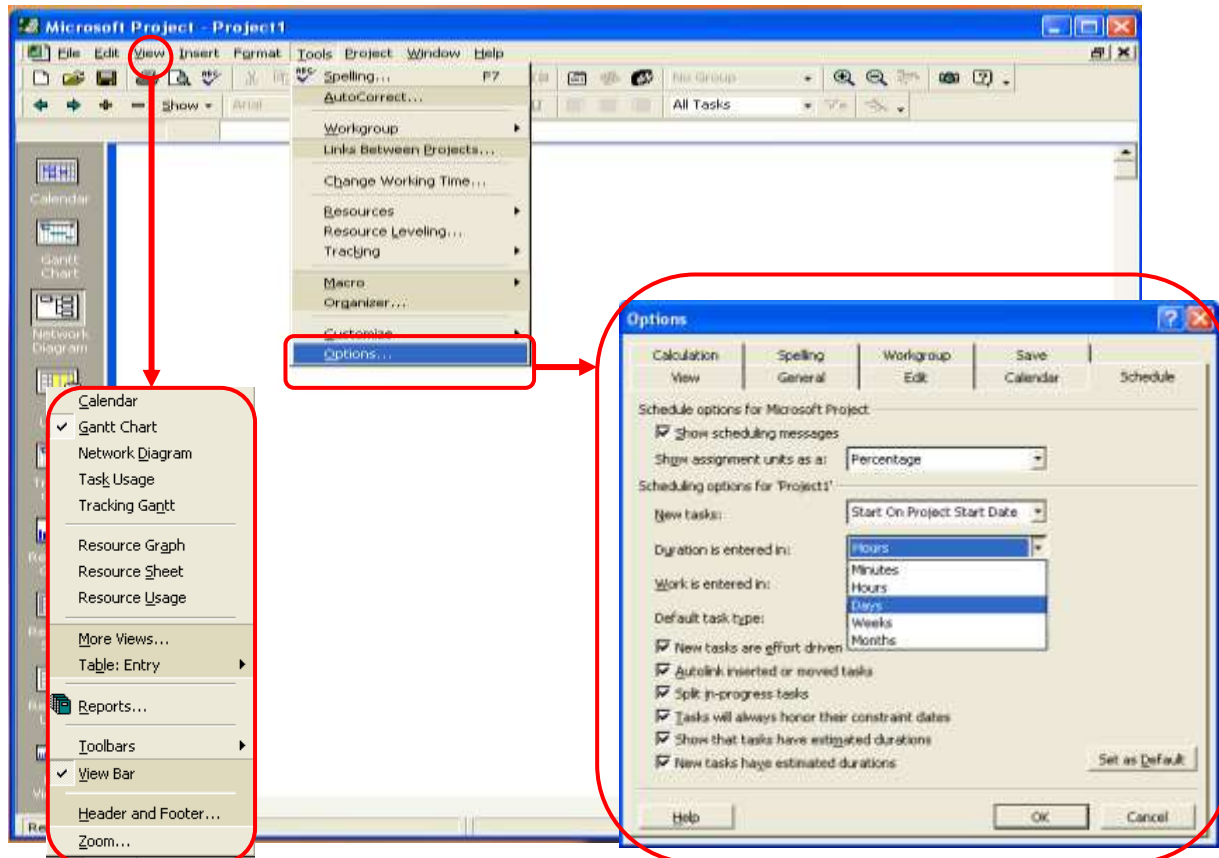
Календарний графік проекту у вигляді діаграми Гантта

Календарний графік використання ресурсів проекту

Налагоджування характеристик проекту

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Вартість капіталу прийнято виражати у вигляді:

- а) доходу, який повинні принести інвестиції для того, щоб вони себе виправдали з погляду інвестора.
- б) процентної ставки (або частки) від суми капіталу, вкладеного в який-небудь бізнес, яку слід заплатити інвестору протягом року за використання його капіталу.
- в) Фіксованої грошової величини, яку слід заплатити інвестору протягом року за використання його капіталу.

2. Що розуміють під бюджетуванням проекту?

- а) Директивний документ, що є реєстром запланованих витрат і доходів з розподілом по статтях на відповідний період часу.
- б) Розподіл витрат за видами робіт, статтями витрат, за часом виконання робіт.
- в) Процес формування бюджету проекту.

3. Що називають бюджетом проекту?

- а) Документ, що містить обґрунтування і розрахунок вартості проекту на основі об'ємів робіт проекту, необхідних ресурсів і цін.
- б) Документ, що є реєстром запланованих витрат і доходів з розподілом по статтях на відповідний період часу.
- в) Директивний документ, що містить календарний графік надходження грошових потоків від проекту.

4. Що розуміють під вартістю проекту ?

- а) Чистий дисконтований дохід за період експлуатації проекту.
- б) Прибуток отриманий від реалізації проекту.
- в) Сукупність вартостей ресурсів проекту і вартостей виконання робіт проекту.

5. Розподіл вартості проекту між фазами його життєвого циклу є:

- а) рівномірним.
- б) нерівномірним з формуванням 60% вартості на інвестиційній фазі.
- в) нерівномірним з формуванням 60% вартості на експлуатаційній фазі.

6. Як змінюється величина погрішності оцінки бюджету проекту впродовж його життєвого циклу?

- а) Збільшується в міру просування від розробки концепції проекту до стадії його завершення з 3...5% до 25...45%.
- б) Зменшується у міру просування від розробки концепції проекту до стадії його завершення з 25...45% до 3...5% .
- в) Збільшується в міру просування від розробки концепції проекту до стадії його завершення з 10...15% до 45...50%.

7. На кожній стадії життєвого циклу розробляють бюджети проекту. Який вид бюджету відповідає стадії "Обґрунтування інвестицій"?
- а) Попередній бюджет.
 - б) Вихідний бюджет.
 - в) Початковий бюджет.
8. Які з наведених нижче відомостей необхідні для оцінки вартості проекту?
- а) Види і вартість необхідних ресурсів.
 - б) Об'єми, час і вартість виконання робіт.
 - в) Терміни початку і закінчення робіт.
9. Яка з класифікацій витрат за проектом використовується для оцінки його точки беззбитковості ?
- а) Прямі та накладні.
 - б) Що повторюються та одноразові.
 - в) Постійні та змінні.
10. Результати інвестиційного проектування, що потім показуються в Звіті про прибутки і збитки, Балансі та Плані грошових потоків, є величинами:
- а) звітними.
 - б) прогнозованими.
 - в) попередніми.
11. За допомогою Балансу підприємства, що буде створюватися за проектом, відображають його можливий фінансовий стан:
- а) за певний період часу (місяць, квартал, рік).
 - б) на певний момент часу.
 - в) по закінченню проекту.
12. Який з графіків НЕ є сітковою моделлю проекту?
- а) Стрілочний графік проекту.
 - б) Вершинний графік проекту.
 - в) Горизонтальний графік проекту.
13. До притоку грошових коштів у Плані грошових потоків («кеш-фло») НЕ відносять:
- а) доходи від реалізації продукції і послуг.
 - б) амортизаційні відрахування.
 - в) вартість придбаних основних фондів.
 - г) доходи від реалізації активів підприємства.
 - д) внески до статутного фонду.
 - е) позики.

14. До відтоку грошових коштів у Плані грошових потоків («кеш-фло») НЕ відносять:

- а) витрати на виробництво продукції і послуг.
- б) загальні витрати підприємства.
- в) амортизаційні відрахування.
- г) витрати на інвестування.
- д) витрати на обслуговування і погашення позик.
- е) виплати дивідендів, податкові та інші виплати.

15. Критичному шляху сіткової моделі проекту відповідає :

- а) найбільший за тривалістю повний шлях відповідної послідовності виконання робіт.
- б) найменший за тривалістю повний шлях відповідної послідовності виконання робіт.
- в) загальна вартість усіх робіт проекту.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проаналізуйте яким чином здійснюється розподіл вартості проекту протягом його життєвого циклу. Які методи оцінок при цьому використовують?
2. Порівняйте види бюджетів за призначенням та зробіть висновок щодо їх розподілу по стадіях проекту.
3. Сформулюйте висновок щодо того, які грошові потоки є більш доцільними при реалізації інвестиційних проектів.
4. Визначте які методи використовують при плануванні грошових потоків за проектом. Обґрунтуйте чому саме ці методи використовуються.
5. Виявіть та охарактеризуйте ознаки та відмінності між формами представлення планових і звітних бюджетних документів. Яка форма, на вашу думку, більш повно відображає інформацію?

Тема 5.

ПІДРЯДНІ ТЕНДЕРИ ТА КОНТРАКТИ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

- 5.1. Тендер: поняття, необхідність, правове забезпечення.
- 5.2. Технологія і способи проведення тендерів.
- 5.3. Тендерна документація: перелік, зміст і схема руху.
- 5.4. Оцінка і зіставлення тендерних пропозицій, укладення контракту.
- 5.5. Облік витрат, пов'язаних з проведенням тендерів.
- 5.6. Державні закупівлі.

Література: основна [1, 8, 9, 11,12]; додаткова [3, 36, 37, 56, 85]

Основні терміни і поняття

Тендер, замовник тендеру, мета тендеру, відкриті тендери, тендери з попередньою кваліфікацією, закриті тендери, функції організатора тендеру, способи, тендерний комітет, інформування про тендер, тендерна документація, критерії оцінки тендерних пропозицій, контракт з переможцем тендеру, витрати на проведення та участь у тендерах, державні закупівлі, види державних торгів, схема державних торгів та критерії визначення переможців, інтернет-технології державних закупівель.

5.1. ТЕНДЕР: ПОНЯТТЯ, НЕОБХІДНІСТЬ, ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Замовник - це підприємство, яке замовляє будівництво нових об'єктів і споруд, розширення, реконструкцію, технічне переозброєння, капітальний ремонт об'єктів і споруд, реставрацію пам'яток архітектури та містобудування.

Організовує проведення торгів у разі вартості будівництва 200 тис. грн. та більше

Тендери (торги) - це форма розміщення замовлення на будівництво, яка передбачає визначення підрядника шляхом конкурсного відбору кращої тендерної пропозиції (оферти) за критеріями, що встановлюються замовником.

Проводяться **обов'язково**, якщо будівництво здійснюється за рахунок коштів:

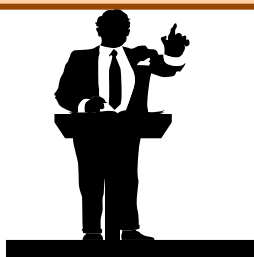
1. Державного бюджету;
2. Бюджетних позичок;
3. Державних позабюджетних фондів;
4. Коштів підприємств, понад 50 % з яких належить державі;
5. Іноземних кредитів, що залучаються під гарантії КМУ.

5.2. ТЕХНОЛОГІЯ І СПОСОБИ ПРОВЕДЕННЯ ТЕНДЕРІВ

Підготовку і проведення тендерів забезпечує замовник або організатор за його дорученням.

Організатор:

- формує та затверджує тендерний комітет;

- публікує оголошення про проведення тендерів або надсилає запрошення підрядникам;

розробляє документацію щодо попередньої кваліфікації претендентів та надсилає її претендентам;

- приймає і реєструє заявки підрядників на участь у тендерах;

- займається підготовкою тендерної документації та надсилання її претендентам;

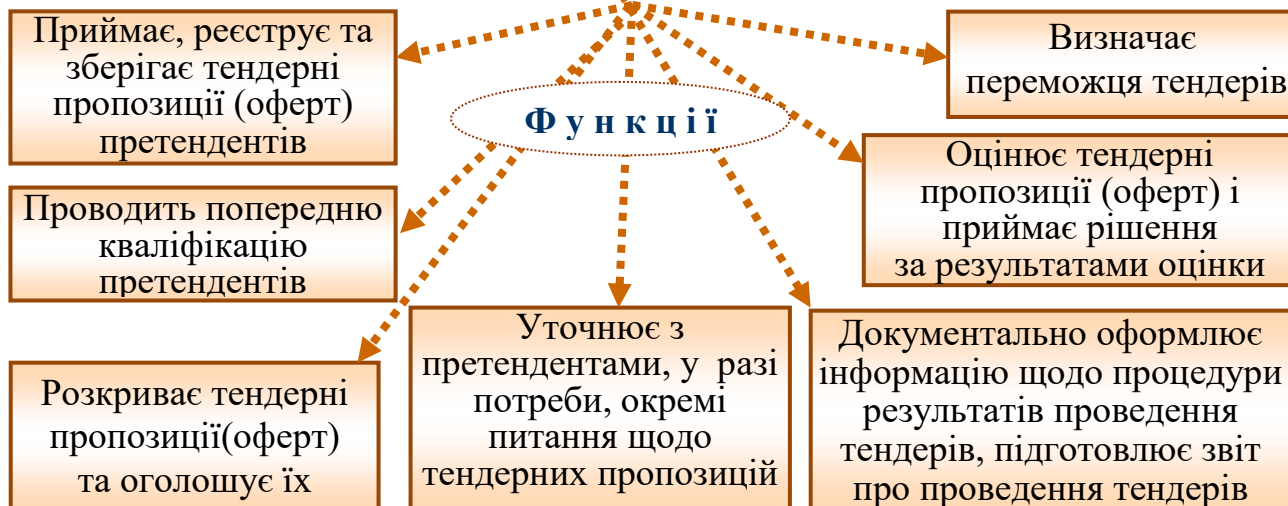
- організовує відвідування претендентами будівельного майданчика.

Склад тендерного комітету

Голова тендерного комітету
(керівник або інша посадова особа замовника або організатора)

Члени тендерного комітету - представники:

- 1) замовника,
- 2) міністерств, інших центральних органів виконавчої влади,
- 3) місцевих державних адміністрацій,
- 4) виконавчих органів рад,
- 5) проектних і громадських організацій тощо.

Оголошення про відкриті тендери та запрошення підрядників до участі у закритих тендерах або конкурентних переговорах має містити таку інформацію:

- Назва, адреса, телефони замовника або організатора і тендерного комітету;
- Назва та опис замовлення;
- Джерело його фінансування;
- Терміни, адреса і спосіб подання тендерних пропозицій (оферт) тощо.

Інформація, яка подається претендентами до участі у відкритому тендері з попередньою кваліфікацією, повинна містити:

- Копії документів, що засвідчують юридичний статус, місце реєстрації організації, копію ліцензії;
- Довідку про щорічні обсяги виконаних будівельно-монтажних робіт за останні три роки у вартісному виразі;
- Перелік основних будівельних матеріалів, які передбачається використати для виконання замовлення із зазначенням їх виробника;
- Відомості про кваліфікацію і досвід спеціалістів, які братимуть участь у виконанні замовлення;
- Звіт про фінансово-майновий стан, фінансові результати, баланс підприємства (претендента);
- Пропозиції щодо залучення субпідрядників.

- Після проведення попередньої кваліфікації складається **список з 6 претендентів**, які можуть взяти участь у тендері.

- Список затверджується замовником і кожному з претендентів, що залишилися у списку, надсилається офіційне запрошення взяти участь у тендері.

- Публікація оголошення про відкриті тендери або відправлення запрошень підрядникам до участі у закритих тендерах повинні здійснюватися за **1—6 місяців** до закінчення строку подання та реєстрації тендерних пропозицій залежно від складності замовлення та його терміновості.

5.3. ТЕНДЕРНА ДОКУМЕНТАЦІЯ: ПЕРЕЛІК, ЗМІСТ І СХЕМА РУХУ

Склад тендерної документації :

1. Інструкція для претендентів;
2. Форма контракту;
3. Форма тендерної пропозиції (оферти);
4. Форма кваліфікаційної оцінки претендентів;
5. Проектна документація;
6. Перелік робіт, інформація щодо способу їх виконання;
7. Тендерне забезпечення.

Тендерна документація повинна бути:

- 1) однаковою для всіх претендентів;
- 2) дискримінаційною;
- 3) однозначною для розуміння;
- 4) містити вичерпну інформацію, необхідну для розробки тендерних пропозицій;
- 5) не створювати ризику для підрядників за обставин і подій, які вони не можуть передбачити під час визначення ціни та на які не мають впливу.

Кожен претендент може подати тільки ОДНУ ТЕНДЕРНУ ПРОПОЗИЦІЮ, яка містить

5.4. ОЦІНКА І ЗІСТАВЛЕННЯ ТЕНДЕРНИХ ПРОПОЗИЦІЙ, УКЛАДЕННЯ КОНТРАКТУ

Критерії оцінки тендерних пропозицій:

1. Ціна виконання замовлення.
2. Терміни виконання замовлення.
3. Експлуатаційні витрати, пов'язані з використанням завершеного об'єкта.
4. Рівень використання місцевих матеріальних і трудових ресурсів.
5. Рентабельність.
6. Технічний рівень нових виробничих фондів та інші показники.

Якщо ціна виконання замовлення, що запропонована у тендерних пропозиціях українських претендентів, перевищує ціну, запропоновану іноземним претендентом, не більше ніж на 15%, перевага у цьому вартісному показнику віддається вітчизняним претендентам (застосування преференційної поправки).

Рішення про результати тендерів оформляється протоколом і затверджується замовником за погодженням з органом, який забезпечує фінансування замовлення у строк, передбачений умовами тендерів, але не пізніше ніж через 45 календарних днів з дня розкриття тендерних пропозицій.

5.5. Облік витрат, пов'язаних з проведенням тендерів

5.6. ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ

Державні закупівлі регламентуються Законом України " Про здійснення державних закупівель» від 1 червня 2010 р. № 2289-VI

Закон застосовується за умови, що вартість закупівлі товару ≥ 200 тис.євро, послуг сумою ≥ 300 тис.євро, робіт – 500 тис.євро.

Процедура закупівлі здійснюється за допомогою тендеру після публікації оголошення про неї у «Віснику державних закупівель»

Учасник процедури закупівлі згідно з законом подає тендерну пропозицію

Дія Закону не поширюється на випадки, якщо предметом закупівлі є:

- водо-, тепло- та енергопостачання;
- водовідведення та обслуговування каналізаційних систем;
- поштові послуги;
- послуги електрозв'язку (за винятком мобільного);
- телекомунікаційні послуги щодо ретрансляції радіо- та телесигналів;
- послуги щодо перевезення залізничним транспортом.

Основною процедурою здійснення закупівель є відкриті торги.

Застосування процедури торгів з обмеженою участю для закупівлі товарів, робіт і послуг, очікувана вартість яких дорівнює або перевищує суму еквівалентну 100 тисячам євро, потребує погодження з уповноваженим органом, крім випадку, коли процедура торгів з обмеженою участю застосовується після проведення попередньої кваліфікації учасників.

Застосування процедури закупівлі в одного постачальника потребує погодження з уповноваженим органом, якщо очікувана вартість закупівлі дорівнює або перевищує суму, еквівалентну 5 тисячам євро для товарів і послуг та 100 тисячам євро для робіт.

Курс євро фіксується на день відправлення для публікації оголошення про проведення торгів або на день відправлення запрошень до участі в торгах (запрошення - у разі застосування процедури закупівлі в одного постачальника).

Замовник не має права ділити закупівлю товару, роботи, послуги на частини з метою уникнення проведення торгів (тендера).

Замовник має право здійснити попередню кваліфікацію учасників.

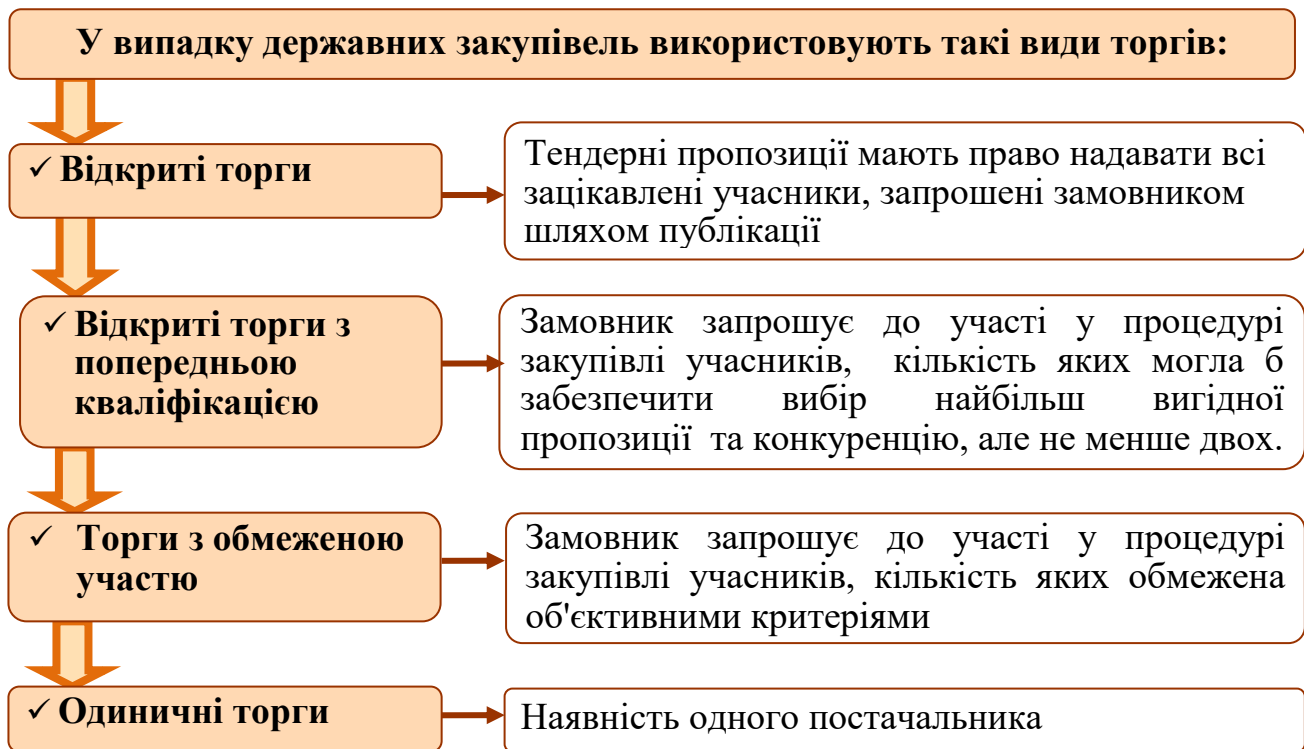
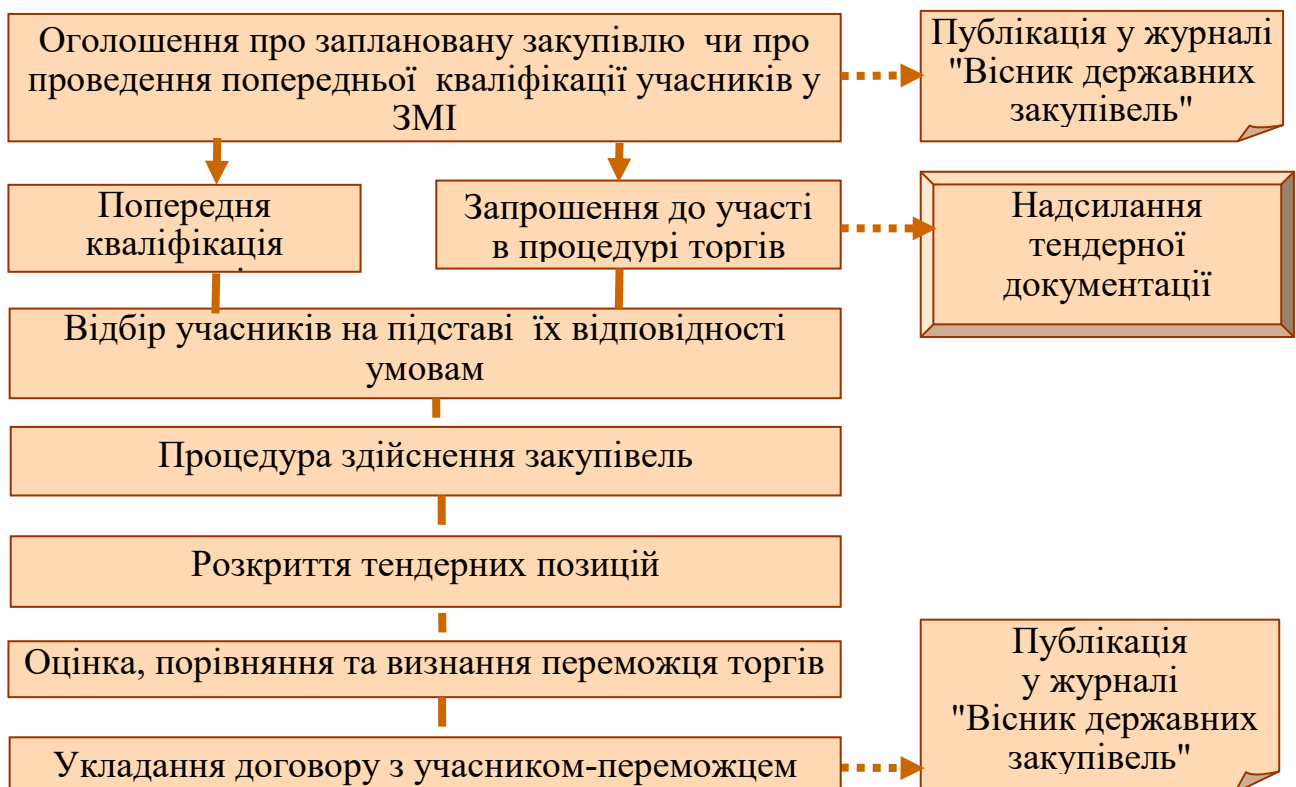

Схема процесу закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти

Документація, що надається всім учасникам, що виявили бажання взяти участь у попередній кваліфікації учасників

1. Інструкції щодо підготовки та подання заявок на участь у попередній кваліфікації учасників.
2. Стислий виклад критеріїв та процедури оцінки відповідності кваліфікаційним вимогам.
3. Інформація про документи, необхідні учаснику для підтвердження відповідності поставленим вимогам.
4. Інформація про прізвища, посади та способи зв'язку з представниками замовника, відповідальними за здійснення попередньої кваліфікації учасників.

Критерії оцінки визначення учасника-переможця:

1. Найнижча ціна;
2. Строк поставки (виконання);
3. Якість та функціональні характеристики, екологічна чистота;
4. Обслуговування після продажу;
5. Домовленості розрахунків;
6. Експлуатаційні витрати;
7. Передача технології та підготовка управлінських, наукових і виробничих кадрів, включаючи використання місцевих ресурсів, у т.ч. засобів виробництва, робочої сили і матеріалів для виготовлення товарів, виконання робіт, що пропонуються виконавцем.

Державні закупівлі за допомогою Інтернет.

Пошук оголошення про закупівлі

Пошук оголошення про закупівлі

<http://www.kmu.gov.ua>

Пошук

Установа, що проводить: --будь яке--

Процедура проведення:

Предмет:

Дата оголошення з: по:

Сортувати за:

Очистити форму Шукати

Дирекція метрополітену, що будується ДП Харківський метрополітен 01 лип 2003

Предмет: високовольтні трансформатори - 9 од.

Подання пропозицій до: 22.07.2003

Дата розкриття тендерних пропозицій: 22.07.2003

Дирекція метрополітену, що будується ДП Харківський метрополітен 01 лип 2003

Державні закупівлі за допомогою Інтернет. Інформація про тендерне оголошення

УРЯДОВИЙ ПОРТАЛ	
Тендерне оголошення	
Установа, що проводить:	Міністерство фінансів України
Предмет:	комплексне впровадження інформаційно-аналітичної системи ведення місцевих бюджетів у фінансових органах України
Дата оголошення:	06.08.2003
Юридична адреса замовника:	вул.М.Грушевського, 2/2, м.Київ, 01008
Відповідальний за проведення тендера:	Жлуктенко Святослав Володимирович, тел.: (044) 254-05-25, 253-85-41; факс: (044) 253-56-76; e-mail: SZhluktenko@minfin.gov.ua
Місце та спосіб отримання тендерної документації:	особисто або поштою за адресою замовника, кімн.901
Місце та кінцевий строк подання тендерних пропозицій:	за адресою замовника, кімн.901, особисто, 11.00, 01.09.2003
Місце та дата розкриття тендерних пропозицій:	за адресою замовника, кімн.820, 11.30, 01.09.2003
Процедура проведення:	відкриті торги
Стан прогресу:	Триває прийняття тендерних пропозицій
Вартість тендерної документації:	--
« Вихід	

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Тендери (торги) — це :

- а) форма розміщення замовлення на будівництво, яка передбачає визначення Підрядника шляхом конкурсного відбору кращої тендерної пропозиції.
- б) форма розміщення замовлення на будівництво, яка передбачає визначення Замовника шляхом конкурсного відбору кращої тендерної пропозиції.
- в) форма розміщення замовлення на будівництво, яка передбачає визначення Замовника шляхом аукціону.

2. Як називають тендерну пропозицію?

- а) Оферта.
- б) Контракт.
- в) Замовлення.

- 3. При проведенні тендеру Замовник – це :**
- а) підприємство, яке замовляє проведення тендеру.
 - б) підприємство, яке замовляє будівництво.
 - в) підприємство, яке замовляє конкурс претендентів.
- 4. Що укладається за результатами торгів (тендерів)?**
- а) Оферта.
 - б) Підрядний контракт на будівництво.
 - в) Договір.
- 5. Яким із способів не здійснюється проведення тендерів:**
- а) відкриті з попередньою кваліфікацією претендентів.
 - б) відкриті.
 - в) закриті без кваліфікації претендентів
- 6. У наведеному нижче списку вкажіть документ, який НЕ відноситься до тендерної документації будівельних проектів?**
- а) Інструкція для претендентів і форма контракту.
 - б) Форма тендерної пропозиції (оферти).
 - в) Бізнес-план проекту.
- 7. Тендерне забезпечення – це :**
- а) документи які необхідні учасникам тендерів.
 - б) сума сплати за участь у тендері.
 - в) Процент від суми тендерного договору
- 8. Тендерна пропозиція – це :**
- а) комплект документів, який подає замовник для участі у тендері.
 - б) оголошення тендерного комітету, яке розміщується у засобах масової інформації.
 - в) анкета на участь у тендері
- 9. Який з наведених нижче документів НЕ відноситься до тендерної пропозиції?**
- а) Форма тендерної пропозиції (оферти).
 - б) Тендерне забезпечення.
 - в) Бізнес-план або ТЕО проекту.
- 10. Публікація оголошення про відкриті тендери або відправлення запрошень підрядникам до участі у закритих тендерах повинні здійснюватись за:**
- а) 1-6 місяців до закінчення строку подання.
 - б) 1-3 місяців до закінчення строку подання.
 - в) 1-5 місяців до закінчення строку подання.

- 11. Хто НЕ включається до складу тендерного комітету:**
- а) представники замовника.
 - б) представники проектних і громадських організацій.
 - в) представники підрядника.
- 12. Тендерна документація НЕ може бути :**
- а) однаковою для всіх претендентів.
 - б) індивідуальною для кожного претендента.
 - в) дискримінаційною.
- 13. Скільки тендерних пропозицій може подати претендент?**
- а) Одну.
 - б) Дві.
 - в) Три.
- 14. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 1 червня 2010 р. № 2289-VI застосовується за умови:**
- а) що вартість закупівлі товарів та послуг сумою ≥ 100 тис євро, а робіт – 200 тис євро.
 - б) що вартість закупівлі товару і послуги сумою ≥ 200 тис євро, а робіт – 300 тис євро.
 - в) що вартість закупівлі товару ≥ 200 тис.євро, послуг сумою ≥ 300 тис євро, робіт – 500 тис євро.
- 15. Що з переліченого НЕ відноситься до критеріїв оцінки визначення учасника-переможця:**
- а) Найвища ціна.
 - б) Умови розрахунку.
 - в) Експлуатаційні витрати.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Обґрунтуйте чому існує необхідність проведення тендеру, а саме якщо будівництво здійснюється за рахунок державних коштів.
2. Виявіть та охарактеризуйте ознаки та відмінності між способами проведення тендерів. Яку інформацію подають претенденти при кожному з цих способів?
3. Проаналізуйте яким чином здійснюється підписання та подання тендерних пропозицій. Зробіть висновки.
4. Поясніть чому саме відкриті торги є основною процедурою державних закупівель.
5. Проаналізуйте функції замовника – розпорядника державних коштів. Які висновки можна зробити?

Тема 6.

ПРОЕКТНО – КОШТОРИСНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Логіка викладення та засвоєння матеріалу

- 6.1. Загальні положення проектування об'єктів.
- 6.2. Послідовність і стадії проектування.
- 6.3. Будівельні та експлуатаційні показники проекту.
- 6.4. Оцінка вартості проектних робіт з урахуванням стадій і видів проектування.
- 6.5. Методики ціноутворення в інвестиційній сфері.
- 6.6. Складання інвесторського кошторису та визначення загальної вартості об'єкта інвестування.
- 6.7. Напрямки удосконалення ціноутворення.

Література: основна [1, 2, 8]; додаткова [1, 3, 23, 33, 36-39, 44-46, 49, 56, 72].

Основні терміни і поняття

Проектування об'єктів, складові частини будівельного проекту, етапи розробки проектної документації; стадії проектування, роботи з проектування, зміст і результати стадії проектування, будівельні та експлуатаційні показники виробничих та житлових інвестиційних об'єктів, види будівельних робіт, накладні витрати, нормування накладних витрат, Державні будівельні норми (ДБН), оцінка вартості проектних робіт, методи ціноутворення в інвестиційній сфері, методи визначення загальної вартості проекту, склад кошторисної документації, зведений кошторис, індекси та коефіцієнти коригування базисних цін, договірні ціни, складові вартості будівництва, напрямки удосконалення ціноутворення в інвестиційній сфері.

6.1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОЕКТУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ

Проектування – це діяльність з підготовки та прийняття принципових технологічних, планувальних та конструктивних рішень з будівництва.

Класичний проект будівництва має три складові:

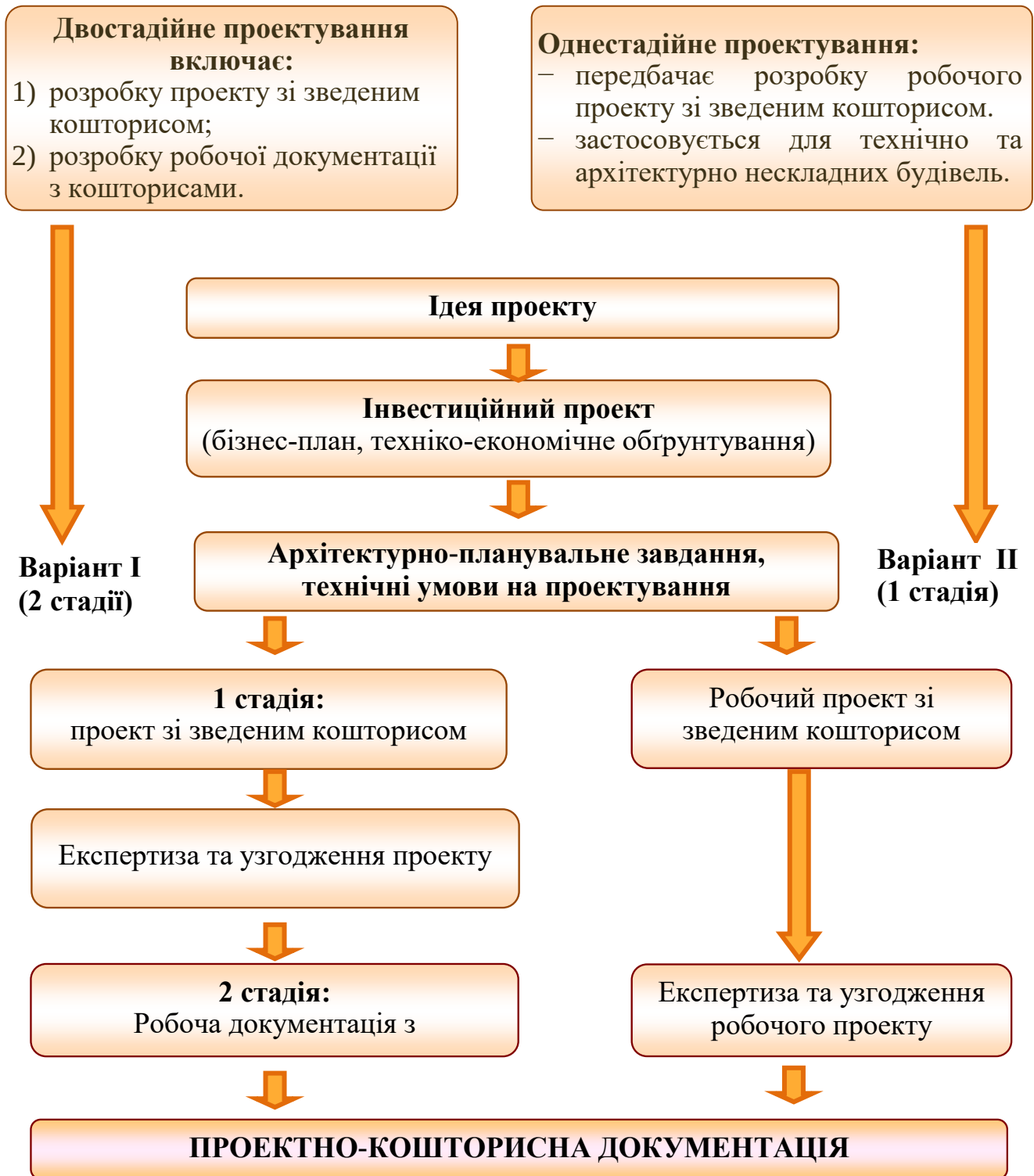
- 🏛️ **Технологічну.** Включає схему виробництва, технологічні етапи і переділи виробів, обсяги виробництва та якісні показники.
- 🏛️ **Будівельну.** Визначає стандартні вимоги до об'ємно – планувальних і конструктивних рішень (визначення параметрів будівельних матеріалів, конструкцій і деталей тощо).
- 🏛️ **Техніко-економічну.** Включає передпроектні дослідження і техніко-економічні обґрунтування, розрахунки економічних показників ефективності і доцільності проекту.

Документи проектів будівництва, реконструкції або технічного переозброєння бувають двох видів:

- ➔ **I. Технічна документація** (креслення, економічні обґрунтування та ін.)
- ➔ **II. Кошторисна документація.**

Основним документом, що регулює правові та фінансові відносини, взаємні зобов'язання і відповідальність сторін є **договір (контракт)**, що укладається замовником з проектними, проектно–будівельними організаціями.

6.2. ПОСЛІДОВНІСТЬ І СТАДІЇ ПРОЕКТУВАННЯ

Етапи розробки проектної документації

1. Обґрунтування інвестицій і підготовка завдання на проектування
2. Конкурс проектних організацій і укладання договору підряду з переможцем конкурсу
3. Розробка ТЕО будівництва об'єкта. Окремі розділи ТЕО можуть бути виконано спеціалізованими організаціями
4. Вибір майданчика. Підготовка акта вибору майданчика (траси)
5. Розробка проектної документації

Основні роботи з проектування

➡ Проект розробляється на підставі завдання на проектування та іншої передпроектної документації, що надається замовником проектно-дослідницькій організації.

➡ Керуючись вимогами і параметрами завдання на проектування, проектна фірма проводить **економічні та інженерні дослідження**.

➡ **Економічні дослідження** здійснюються з метою перевірки доцільності проекту: вивчається забезпечення виробництва сировиною, транспортними засобами, робочою силою, аналізуються можливості використання місцевих будівельних матеріалів та існуючої виробничо – технічної бази будівництва.

➡ **Інженерні дослідження** виконуються з метою перевірки обґрунтованості будівництва на обраному майданчику (визначаються топографічні, геологічні і інші умови виконання будівельно - монтажних робіт).

Склад заходів щодо розробки проектно-кошторисної документації

1. Результати передінвестиційних досліджень

2. Організація і проведення торгів на розробку документації

3. Завдання на проектування

4. Розробка ТЕО будівництва об'єкта (для промислового будівництва) або ескізного проекту (для житлово-цивільного будівництва)

5. Узгодження і експертиза ТЕО (ескізного проекту), ухвалення інвест. рішення

6. Видача ліцензій на природокористування

7. Клопотання і рішення про вилучення (вкуп) ділянки і умови його надання

8. Робоча документація

9. Клопотання і дозвіл на будівництво

При двостадійному проектуванні на 1-й стадії розробляються:

➤ Ситуаційний план розміщення підприємства та генеральний план будівництва

➤ Технологічна схема виробництва і загальна схема управління

➤ Схема комплексу технічних засобів та автоматизації технологічних процесів

➤ План земельної ділянки з недеталізованими рішеннями планів, фасадів, розрізів окремих нетипових будівель і споруд

➤ Житлово-цивільне будівництво

➤ Проект організації будівництва

➤ Кошторисна документація

➤ Паспорт проекту і пояснювальна записка

На другій стадії розробляють документацію для будівництва окремих будівель і споруд:

- перелік фізичних обсягів будівельно-монтажних робіт і потреб у матеріалах, конструкціях і деталях для їх виконання;
- перелік необхідного технологічного та інженерного обладнання;
- локальні та об'єктні кошториси;
- робочі креслення;
- паспорти окремих будівель і споруд.

3-стадійне проектування

Використовують за умов державного інвестування

За рахунок держбюджету фінансуються:

- Передінвестиційні дослідження - техніко-економічні обґрунтування (ТЕО), техніко-економічні розрахунки (ТЕР) та ескізні проекти (ЕП), які є складовими інвестиційних проектів або бізнес-планів інвестиційних проектів.
- Розробка проекту
- Розробка робочої документації

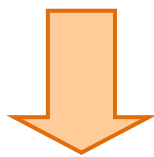
Після завершення проектування Замовник – інвестор організовує експертизу проектно – кошторисної документації, яка проводиться з метою контролю за якістю проектування, обґрунтованістю прийнятих рішень і вартістю будівництва.

Розроблений проект також підлягає контролю з боку уповноважених державою органів з метою визначення відповідності державним нормам і стандартам у галузі будівництва, архітектури, санітарії тощо.

За результатами всебічної експертизи замовник і генеральний проектувальник вносять зміни до проектно-кошторисної документації, після чого вона підлягає затвердженню.

6.3. БУДІВЕЛЬНІ І ЕКСПЛУАТАЦІЙНІ ПОКАЗНИКИ ПРОЕКТУ

На кожній стадії проектування розраховуються показники, які всебічно характеризують проект

Головні показники поділяють на дві групи:

- Будівельні показники;
- Експлуатаційні техніко-економічні показники.

Будівельні показники - оцінюють економічність прийнятих архітектурно-будівельних, планувальних і конструктивних рішень.

Серед них виокремлюються:

- Обсяг інвестицій (кошторисна вартість підприємства загалом);
- Обсяг будівельно-монтажних робіт та його структура за витратами;
- Витрати головних будівельних конструкцій у розрахунку на одиницю кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт;
- Трудомісткість монтажу окремих будівель і споруд;
- Коефіцієнти використання території забудови;
- Робоча, корисна площа і об'єм будівель та ін.

**Будівельні показники,
що характеризують житлові будинки (мікрорайони):**

- Кошторисна вартість будівництва, у тому числі будівельно-монтажних робіт;
- Загальна і житлова площа;
- Середня вартість 1 м² загальної і житлової площі; об'ємно-планувальні коефіцієнти;
- Показники економічності генерального плану кварталу, що характеризують питому вагу забудови і використання території будівельного майданчика та ін.

Експлуатаційні техніко-економічні показники характеризують:

1. Номенклатуру та обсяг продукції; виробничу потужність кожного її виду;
2. Собівартість і рентабельність одиниці виробленої продукції;
3. Чисельність працюючих;
4. Продуктивність праці;
5. Режим роботи підприємства;
6. Технічні характеристики обладнання та рівень його використання;
7. Експлуатаційні витрати всіх видів ресурсів на виробництво одиниці продукції тощо.

6.4. ОЦІНКА ВАРТОСТІ ПРОЕКТНИХ РОБІТ

Розподіл коштів по стадіях проектування, %

Види проектування	ТЕО (ТЕР, ЕП)	Проект	Робоча документація
Тристадійне	10—15	15—25	60—75
Двостадійне:			
1 варіант	10—15	85—90	
2 варіант	25		75
Одностадійне	100		

Визначення вартості проектувальних робіт, тис.грн.

$$V_{пр} = V_{б\text{уд}99} \cdot H / 100,$$

де $V_{б\text{уд}99}$ - розрахункова базисна кошторисна вартість будівництва в цінах 1999р.;

H - норматив вартості проектних робіт, %. Значення встановлено у відсотках від кошторисної вартості будівництва (без вартості обладнання) залежно від обсягів інвестицій і п'яти категорій складності об'єктів.

Вартість проектно-дослідницьких робіт складається з:

- 1) матеріальних витрат на виробництво;
- 2) заробітної плати працівників;
- 3) поточних витрат;
- 4) інших витрат;
- 5) нарахувань і відрахувань, передбачених чинним законодавством;
- 6) планових нагромаджень.

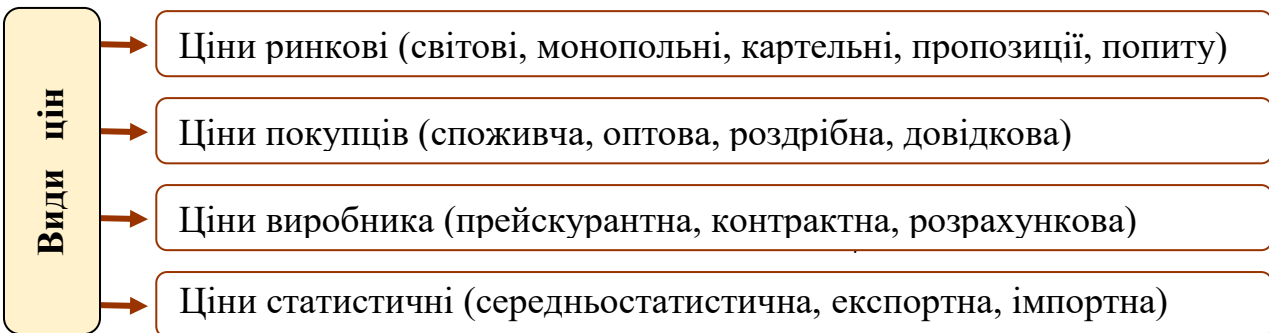
Контракти на проектно-дослідницькі роботи можуть укладатися на весь обсяг робіт (генеральний контракт) або на окремі стадії:

1. Проект;
2. Робочий проект;
3. Робоча документація.

6.5. МЕТОДИКИ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

Ціна — це грошовий вираз вартості товарів, послуг, ресурсів.

- За допомогою ціни вимірюються економічні показники.

Ціною окремого будівельного об'єкта є кошторисна вартість.

Особливості інвестиційної сфери з точки зору ціноутворення:

1. Для визначення вартості будівництва використовується дворівнева система цін, яка включає базисну кошторисну вартість будівництва та вартість будівництва, що встановлюється на стадії укладання підрядного контракту. Ціна на будівельну продукцію у недержавному секторі затверджується інвестором.
2. В будівництві можуть визначатися ціни споживчої одиниці продукції, вартість одного ліжка-місця для лікарень, санаторіїв; вартість одного посадочного місця для кафе, ресторанів, кінотеатрів тощо. Ці ціни мають важливе значення при продажу будівельної продукції.
3. Ціни на будівельну продукцію визначаються індивідуальним кошторисом. Звідси об'єкти, споруджені за типовим проектом, можуть мати різну кошторисну вартість за рахунок місцевих відмінностей: вартість земельного майданчика, обсяг земельних робіт і нульового циклу, витрат на спорудження елементів виробничої та соціальної інфраструктури тощо.
4. Ціни в будівництві виконують планово-облікові функції, тому є підставою для укладання договорів і розрахунків за виконані роботи і надані послуги, а також для складання звітів.
5. Ціноутворення базується на методі нормування поточних витрат і планових нагромаджень, за яким накладні витрати визначаються за затвердженими нормами у відсотках до прямих витрат, а планові нагромадження — у відсотках до кошторисної собівартості робіт (суми прямих і накладних витрат).
6. Вартість будівельної продукції визначається за такими підходами:
 - **витратний**, що відображає точку зору найбільш імовірного (типового) продавця (виробника, підрядника) на формовану ціну;
 - **порівняльний**, що відбиває сукупність ціноутворюючих факторів конкретного ринку, присутніх на момент формування вартості (попит та пропозиція, конкуренція, обмеження тощо);
 - **дохідний**, що відбиває точку зору найбільш імовірного (типового) покупця (замовника, інвестора) на формовану ціну.

Розвиток в Україні ціноутворення в інвестиційній сфері

У 1996 р. затверджено **новий порядок ціноутворення** у складі державних будівельних норм (ДБН), який розроблений у зв'язку з проведенням в Україні грошової реформи.

Порядок ціноутворення:

Враховує нові оптові ціни на промислову продукцію, тарифи на транспортування вантажів, тарифні ставки на оплату праці, постачальницько-збутові націнки.

Поширюється він на підрядний, господарський і змішаний способи будівництва.

Має обов'язковий характер для інвестицій, які фінансуються за рахунок державного бюджету, державного кредиту, для державних підприємств і бюджетів всіх рівнів, а також при визначенні базисної кошторисної вартості для будівель, які фінансуються інвесторами недержавних форм.

Розробка і затвердження цін на будівельну продукцію мають свої особливості.

Кошторис - це сукупність нормативних розрахунків, які визначають вартість робіт зі спорудження окремого об'єкта та матеріально-технічні і трудові витрати для цього.

При визначенні кошторисної вартості слід враховувати витрати:

- 1) що пов'язані з обслуговуванням процесу будівельного виробництва;
- 2) забезпеченням його обіговими коштами і фінансовими ресурсами.

Кошториси розробляються за нормами і нормативами, що затверджуються постановами Кабінету Міністрів України:

- норми амортизаційних відрахувань по будівельних машинах та устаткуванню;
- норми накладних витрат;
- норми заготівельно-складських витрат;
- норми націнок постачальницько-збутових організацій;
- норми планових нагромаджень.

За призначенням, використанням і методами визначення розрізняють базисну кошторисну вартість:

- **всього будівництва** промислового підприємства, його черги чи пускового комплексу, житлового кварталу тощо;
- **окремих об'єктів** в його складі — будівель, споруд, інженерних комунікацій;
- **окремих видів і комплексів** будівельно-монтажних робіт.

Залежно від економічних особливостей і витрат у загальній кошторисній вартості будівництва виокремлюють три основні групи відповідно до технологічної структури інвестицій:

- 1) будівельно-монтажні роботи по спорудженню будівель, споруд і встановленню в них устаткування;
- 2) витрати на придбання технологічного та інших видів устаткування, пристосувань, інструментів і виробничого інвентарю, необхідних для подальшої експлуатації збудованого об'єкта;
- 3) інші витрати і роботи, пов'язані з підготовкою та проведенням будівництва (дослідницькі і проектно-розвідувальні роботи, утримання дирекції замовника, підготовка експлуатаційних кадрів майбутнього підприємства, відведення землі під забудову та ін.).

Будівельні роботи поділяються на три групи:

- 1) Загальнобудівельні (земляні, кам'яні, бетонні тощо);
- 2) Спеціальні будівельні роботи (фундаменти під устаткування, технологічні канали, тунелі);
- 3) Санітарно-технічні (водопровід, каналізація, опалення та ін.).

Кошторисна вартість будівельно-монтажних робіт складається з:

- прямих накладних витрат;
- планових нагромаджень.

Суму прямих витрат (P_v) у кошторисах розраховують за формулою:

$$P_v = \sum (O_{pi} \cdot OP_i + O_{ki} \cdot H_i \cdot C_i),$$

O_{pi} - обсяг (кількість) окремих видів робіт чи конструктивних елементів в одиницях виміру, які відповідають затвердженним розцінкам;

OP_i - одинична розцінка роботи виду i ;

O_{ki} - обсяг конструктивних елементів відповідних видів робіт, вартість матеріалів яких не включена до одиничної розцінки;

H_i, C_i - відповідно норма витрат і кошторисна ціна матеріалів, конструктивних елементів, які не враховані в одиничних розцінках.

Накладні витрати поділяються на 4 групи:

- 1) **адміністративно-господарські** — основна і додаткова заробітна плата керівників, спеціалістів і службовців; відрахування на утримання вищої організації; витрати на відрядження; інші витрати;
- 2) **витрати по обслуговуванню всіх працюючих** — додаткова заробітна плата працюючих; витрати на санітарно-побутове обслуговування, охорону праці і техніку безпеки; внески на соціальне страхування; відрахування профспілкам на фізичну
- 3) **витрати на організацію робіт** на будівельних майданчиках, утримання сторожової та пожежної охорони; витрати на проектування технології та організації робіт;
- 4) **інші накладні витрати** - виконання важливих завдань, утримання редакцій.

Накладні витрати нормуються двома способами:

1. Будівельні роботи — у відсотках від прямих витрат;
2. Монтажні роботи — у відсотках від основної заробітної плати працюючих.

Планові нагромадження відповідно до ДБН передбачаються в кошторисах на будівництво об'єктів у розмірі 30% від суми прямих і накладних витрат. Вони разом з економією від зниження собівартості будівельно-монтажних робіт становлять загальний прибуток від здачі будівельної продукції замовникам.

Кошторисні розрахунки проводяться по окремих видах робіт, об'єктах і будівництву в цілому. Базисна кошторисна вартість, що визначається при цьому, відображається відповідно у локальних, об'єктних кошторисах і зведеному кошторисному розрахунку.

6.6. СКЛАДАННЯ ІНВЕТОРСЬКОГО КОШТОРИСУ І ВИЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ВАРТОСТІ ОБ'ЄКТА ІНВЕСТУВАННЯ

Для визначення кошторисної вартості реальних інвестиційних об'єктів складаються такі кошторисні документи

1. Локальні та об'єктні кошторисні розрахунки (у складі проекту);
2. Кошториси на проектно-дослідницькі роботи;
3. Зведений кошторисний розрахунок;
4. Зведений, об'єктний і локальні ресурсні кошториси;
5. Відомість витрат;
6. Відомість базисної кошторисної вартості будівництва об'єктів, що входять до пускового комплексу;
7. Відомість базисної кошторисної вартості об'єктів і робіт з охорони довкілля.

Для перерахунку зведених кошторисів у ціни поточного року встановлені підвищуючі індекси і коефіцієнти:

✓ індекси для визначення кошторисної вартості будівельно-монтажних робіт;

✓ індекси для визначення базисної кошторисної вартості устаткування, меблів та інвентарю;

✓ коефіцієнти для визначення надбавок, що враховують збільшення прямих і накладних витрат і планових нагромаджень понад ті, що враховані у базисній кошторисній вартості будівельно-монтажних робіт.

Зведений кошторис складається з двох частин:

- I. Базисна кошторисна вартість з урахуванням резерву коштів на передбачувані роботи і витрати.
- II. Кошти на компенсацію витрат, пов'язаних з ринковими умовами здійснення будівництва, в тому числі обов'язкові відрахування, збори і платежі, резервний фонд замовника і резервний компенсаційний фонд замовника.

До договірної ціни і в розрахунки за виконані роботи включаються такі податки і збори:

- 1) податок на землю;
- 2) податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів;
- 3) за спеціальне використання природних ресурсів;
- 4) за забруднення навколишнього природного середовища;
- 5) у Фонд для здійснення заходів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і соціального захисту населення та інші;
- 6) збори на обов'язкове соціальне страхування і державне пенсійне страхування передбачаються в складі поточних витрат.

Договірні ціни:

- враховують усі витрати підрядної організації та замовника і обумовлюються при укладанні договорів, прогнозуванні вартості підрядних робіт, розрахунках між замовником і підрядником (субпідрядником) за виконані роботи;
- узгоджуються на переговорах між учасниками інвестиційного процесу або на тендерних торгах.

Розрізняють два види договірних цін:

Перший вид – це тверді (остаточні) ціни на весь обсяг будівництва. Вони враховують майбутнє коливання цін і не коригуються стосовно фактичного рівня інфляції. Такі ціни встановлюються для об'єктів зі строком будівництва не більше року;

Другий вид – це динамічні (відкриті) ціни, які мають незмінну частину витрат (базисну кошторисну вартість), котра коригується в процесі будівництва відповідно до фактичного рівня інфляції.

До складу договірної ціни включаються:

- 1) базисна кошторисна вартість будівельно-монтажних робіт у цінах 1997р.;
- 2) інші витрати, що входять до базисної кошторисної вартості будівництва (збільшення прямих і поточних витрат і планових нагромаджень, витрати на перевезення та відрядження робітників-будівельників);
- 3) частина резерву коштів на непередбачені роботи і витрати;
- 4) базисна кошторисна вартість пусконаладжувальних робіт;
- 5) витрати, доплати і знижки, що встановлюються в процесі переговорів або торгів (тендерів).

Ціна (кошторисна вартість) визначається за формулою:

$$Ц = K_{БМР} + (K_{БМР} \cdot H_{П}) / 100 = K_{БМР} \cdot (1 + H_{П} / 100),$$

$K_{БМР}$ - кошторисна собівартість будівельно-монтажних робіт (сума прямих і накладних витрат);

$H_{П}$ - норматив планових нагромаджень (нормативний прибуток).

Прямі витрати обчислюються за формулою

$$П_{в} = \Sigma (O_{pi} \cdot OP_i + O_{ki} \cdot H_i \cdot Ц_i)$$

O_{pi} - кількість (обсяг) окремих видів робіт або конструктивних елементів в одиницях вимірювань, які відповідають затвердженим розцінкам;

OP_i - одинична розцінка i -тої роботи;

O_{ki} - обсяг конструктивних елементів відповідних видів робіт, вартість матеріалів яких не включено в одиничну розцінку;

$H_i, Ц_i$ - відповідно норма витрат і кошторисна ціна матеріалів, конструктивних елементів, які не враховані в одиничних розцінках.

Вартість будівництва включає:

1. **Договірну ціну**, що складається з вартості робіт, які підлягають виконанню генеральним підрядником за контрактом;
2. **Частину базисної кошторисної вартості будівництва**, що належить до діяльності замовника;
3. **Базисну кошторисну вартість пусконаладжувальних робіт**;
4. **Додаткові витрати замовника**, спричинені формуванням ринкових відносин;
5. **Обов'язкові відрахування, збори і платежі**, передбачені чинним законодавством;
6. **Податок на додану вартість**;
7. **Премію** за введення в дію виробничих потужностей та об'єктів будівництва;
8. **Додаткові витрати на розвиток матеріально-технічної бази будівельної організації**, якщо вони передбачені будівельним контрактом.

За підсумками розрахунку вартості будівництва показуються **зворотні суми** - кошти, що повертаються замовнику після введення об'єкта в експлуатацію.

6.7. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Основні недоліки у сфері ціноутворення в Україні:

- Методика проектування цін на будівельно-монтажні роботи та окремі об'єкти **недосконала і громізка**, позначена наслідками командно-адміністративної системи. Базисна вартість будівництва, визначена на її підставі, та договірні ціни обґрунтовуються на фіктивному рівні цін і дезорієнтують інвестора, ускладнюють фінансове забезпечення проектів.
- Підрядники мають великі труднощі через **необхідність періодично переглядати та обґрунтовувати приріст цін** на інвестиційні товари, що використовуються в будівництві (матеріали, деталі, напівфабрикати), вартість робочої сили та експлуатації будівельних машин і механізмів, а також інші статті витрат.
- Методика визначення базисних цін ґрунтується на підставі **нормування прямих витрат і планових нагромаджень, поточних витрат, що лімітуються**, а також інших витрат, що не залежать по суті від згаданих прямих витрат.

Зарубіжний досвід ціноутворення :

У країнах з розвинутою ринковою економікою визначення вартості інвестиційних товарів здійснюється інвестором або, за його дорученням, фірмою-проектантом, інжиніринго-консалтинговою фірмою на кожній стадії інвестиційного процесу із залученням широкої інформаційної бази.

Одиничні розцінки відображаються в офіційній статистичній звітності і періодично публікуються в довідниках різних консалтингових фірм.

Рівень цін має реальний, очікуваний у наступному році характер.

При розробці інвесторських кошторисів проектувальник закладає середні норми поточних витрат, враховує непередбачуваний прибуток. При цьому нормування поточних витрат і прибутку виконується стосовно не прямих витрат, а основної зарплати робітників-будівельників та операторів будівельних машин.

Для розробки інвесторських кошторисів використовується велика кількість інформації, що зумовлюється високими вимогами до якості кошторисної документації.

Підрядник за умов конкуренції змушений зважати на ціни, що закладені в інвесторському кошторисі, якщо він прагне перемогти на тендері.

Необхідність участі у тендерах і прагнення до отримання замовлень на виконання будівельних робіт змушує підрядників також розробляти кошториси, що пропонують зустрічні ціни, які враховують вже свої, індивідуально складені рівні витрат ресурсів на проведення робіт.

Шляхи вдосконалення ціноутворення в інвестиційній сфері України

- **Вже** на стадії обґрунтування доцільності інвестицій замовником повинні розроблятися інвесторські кошториси, де визначається прийнятна вартість будівництва;
- Інвесторські кошториси на тендерах повинні бути основою для розробки проектів цін на будівельну продукцію підрядників, що беруть участь у торгах;
- Державні і недержавні інвестори повинні мати змогу вибрати з підрядників тих, що пропонують ціни, нижчі від закладених в інвесторських кошторисах;
- Нормування поточних витрат, що лімітуються, слід здійснювати до базису (прямих витрат, кошторисної собівартості), з якого повинна вилучатися вартість матеріалів, деталей і конструкцій;
- Прогнозований рівень цін, укрупнених розцінок споживчої одиниці будівельної продукції повинен коригуватися системою регіональних індексів цін, що склалися, а не встановлюватись стосовно граничних нормативів;
- Кошториси підрядної фірми мають розроблятися на підставі інвесторських кошторисів з урахуванням можливого зниження рівня собівартості робіт як умови, що забезпечує перемогу у тендері;
- У підрядних контрактах у предметі договірної ціни слід виокремити: на будівельну частину і на технологічну (доставка або монтаж), що дозволить проводити розрахунки між замовником і підрядником окремо за будівельні роботи і монтаж обладнання;
- Доцільно також надати можливість незалежним інжиніринго-консалтинговим фірмам оприлюднювати регіональні ціни на матеріально-технічні і людські ресурси, що складаються в будівельному виробництві.
- Впровадження інноваційних методів визначення вартості будівництва на всіх стадіях інвестиційно-будівельного процесу здійснюється відповідно до Концепції інтегрування систем ціноутворення держав - учасниць СНД узгодженої 10.09.2010 р.

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

- 1. Де вірно вказано склад будівельної частини проекту будівництва нового підприємства?**
 - а) Схеми виробництва (технологічно взаємопов'язаних одиниць обладнання), технологічних етапів і переділів, обсягів виробництва та якісних показників.
 - б) Стандартні вимоги до об'ємно-планувальних і конструктивних рішень.
 - в) Передпроектні дослідження і техніко-економічні обґрунтування, розрахунки економічних показників ефективності й доцільності проекту.

- 2. Де вірно вказано склад техніко-економічної частини проекту будівництва нового підприємства?**
 - а) Схеми виробництва (технологічно взаємопов'язаних одиниць обладнання), технологічних етапів і переділів, обсягів виробництва та якісних показників.
 - б) Стандартні вимоги до об'ємно-планувальних і конструктивних рішень.
 - в) Передпроектні дослідження і техніко-економічні обґрунтування, розрахунки економічних показників ефективності й доцільності проекту.

- 3. Якими нормативними актами регламентовано порядок розробки, узгодження і затвердження проектної документації на будівництво будівель і споруд?**
 - а) Законами про будівництво.
 - б) Державними будівельними нормами (ДБН).
 - в) Норматив документів у галузі будівництва

- 4. Проектування може здійснюватись у дві або одну стадію. Які документи не відносяться до одностадійного проектування ?**
 - а) Проект зі зведеним кошторисом.
 - б) Робоча документація з кошторисами.
 - в) Робочий проект зі зведеним кошторисом.

- 5. Система техніко-економічних показників будівельного інвестиційного проекту включає загальні і окремі групи показників. Що характеризують загальні показники ?**
 - а) Економічну, будівельну і технологічну частини проекту.
 - б) Проект в цілому.
 - в) Економічну, будівельну та інвестиційну частини проекту.

- 6. У якому разі використовується трьохстадійне проектування?**
 - а) Коли проектування здійснюється за рахунок коштів держбюджету.
 - б) Коли проектування здійснюється за рахунок зарубіжних інвесторів.
 - в) Коли проект здійснюється за рахунок коштів національних інвесторів

- 7. Де вірно перелічені усі стадії проектно-дослідницької роботи ?**
- а) «Проект → ТЕО → Робоча документація».
 - б) «Бізнес-план → Проект → Робочий проект → Робоча документація».
 - в) «Проект → Робочий проект → Робоча документація».
- 8. За якою формулою можна розрахувати вартість проектних робіт по об'єктах будівництва?**
- а) $B_{\text{пр}} = B_{\text{буд99}} * 100 / H$.
 - б) $B_{\text{пр}} = B_{\text{буд99}} * H / 100$.
 - в) $B_{\text{пр}} = B_{\text{буд99}} / 100 * H$.
- 9. Будівельні роботи поділяються на три групи. Де ці групи перелічені вірно?**
- а) Загальнобудівельні, спеціальні будівельні роботи, санітарно-технічні.
 - б) Будівельні, монтажні, спеціальні.
 - в) Монтажні, спеціальні, санітарно-технічні.
- 10. Суму прямих витрат ($P_{\text{в}}$) у кошторисах можна розрахувати за формулою $P_{\text{в}} = \sum (O_{\text{pi}} \cdot OP_i + O_{\text{ki}} \cdot H_i \cdot Ц_i$. Що в неї означає O_{pi} ?**
- а) Одиничну розцінку встановлену на роботи i -го виду.
 - б) Обсяг конструктивних елементів i -го виду.
 - в) Обсяг робіт i -го виду.
- 11. Вартість будівництва НЕ включає:**
- а) Договірну ціну.
 - б) Податок н додану вартість.
 - в) Податок на прибуток.
- 12. За підсумками розрахунку вартості будівництва показуються:**
- а) зворотні суми, що повертаються замовнику після введення об'єкта в експлуатацію.
 - б) прямі суми, що повертаються підряднику після введення об'єкта в експлуатацію.
 - в) прямі суми, що повертаються замовнику після введення об'єкта в експлуатацію.
- 13. Впровадження інноваційних методів визначення вартості будівництва на всіх стадіях інвестиційно-будівельного процесу здійснюється відповідно до:**
- а) Державних будівельних норм (ДБН).
 - б) Концепції інтегрування систем ціноутворення держав - учасниць СНД.
 - в) Закону України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва».

14. Вартість будівництва в Україні визначається ресурсним методом.

Що з наведеного не використовує цей метод:

- а) фактичну собівартість будівельно-монтажних робіт.
- б) поточні ціни на трудові та матеріально-технічні ресурси.
- в) державні ресурсні елементні кошторисні норми.

15. Для визначення вартості будівельної продукції використовують витратний, дохідний та порівняльний підхід. Дохідний підхід розглядає вартість:

- а) з точки зору потенційного інвестора або замовника будівництва і ґрунтується на майбутніх подіях.
- б) з точки зору підрядника - виконавця будівельних робіт і базується на минулих подіях.
- в) виходячи з фактичних домовленостей замовника і підрядника про ціну будівництва об'єктів, аналогічних оцінюваному, тобто ґрунтується на подіях теперішнього часу.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проаналізуйте схему взаємозв'язку інвестиційного проекту і проектно-кошторисної документації. Які висновки ви можете зробити?
2. Визначте ознаки та відмінності між одно- та двостадійним проектуванням. Який з двох варіантів є більш доцільним при проектуванні?
3. Обґрунтуйте чому ціноутворення в інвестиційній сфері має певні відмінності від ціноутворення у всіх інших галузях економіки?
4. Сформулюйте висновок щодо методики розробки цін на будівельну продукцію. Які недоліки системи ціноутворення інвестиційної сфери?
5. Порівняйте методики розробки проектно-кошторисної документації в Україні і розвинених країн світу.

Модулі та теми

**Вступ
до дисципліни**

Модуль 1

Тема 1

Тема 3

Тема 4

Модуль 2

Тема 4

Тема 5

Тема 6

**Модуль 3.
Експертиза, фінансове забезпечення
і моніторинг проектів**

Модуль 3

Тема 7

Тема 8

Тема 9

Тема 7.

ЕКСПЕРТИЗА ПРОЕКТУ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

- 7.1. Необхідність і мета експертизи проектів.
- 7.2. Організація та види експертизи проектів.
- 7.3. Організація і зміст експертизи будівельних проектів.
- 7.4. Особливості експертизи спеціальних інвестиційних проектів.

Література: основна [2, 4, 8], додаткова [4, 23, 36, 37, 49, 56]

Основні терміни і поняття

Експертиза (мета і результати), законодавство з проведення експертизи, система органів експертизи в Україні, виконавці комплексної державної експертизи проектів, організація проведення експертизи будівельних проектів, вартість експертизи, експертний висновок, експертиза науково-технічних та інноваційних проектів і програм, види наукової та науково-технічної експертизи проектів.

7.1. НЕОБХІДНІСТЬ І МЕТА ЕКСПЕРТИЗИ ПРОЕКТІВ

Експертиза це діяльність залучених фахівців (експертів) або експертної комісії, яка пов'язана:

- з аналізом і дослідженням об'єктів та завершується випуском акта і висновками; в окремих випадках - наданням сертифіката якості або відповідності;
- з перевіркою якості товарів, робіт, послуг.

Експертиза (перевірка, оцінка) - обов'язковий етап будь-якої діяльності, оскільки вона покликана оцінити відповідність результату діяльності діючому законодавству, нормам і стандартам, запланованим показникам.

- ➡ Експертиза здійснюється на основі певних правил, зафіксованих документально у відомчих, нормативних, законодавчих актах.
- ➡ Відповідно до статті 8 і 15 ЗУ «Про інвестиційну діяльність», **всі інвестиційні проекти незалежно від джерел фінансування і форм власності об'єктів капітальних вкладень до їх затвердження підлягають експертизі.**
- ➡ Порядок проведення державної експертизи інвестиційних проектів визначається Кабінетом Міністрів і Верховною Радою України.

7.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ВИДИ ЕКСПЕРТИЗИ ПРОЕКТІВ

Виконавцями комплексної державної експертизи є:

Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2002 р. №483 введений в дію Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи.

В Україні існує наступний порядок затвердження інвестиційних програм і проектів

- Кабінетом Міністрів України затверджуються комплексні, міжгалузеві, міжрегіональні та регіональні інвестиційні програми, що фінансуються із залученням коштів Державного бюджету України (крім програм, затверджуваних Верховною Радою України);
- Міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади затверджуються галузеві інвестиційні програми;
- Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідними місцевими радами затверджуються регіональні та місцеві інвестиційні програми, що фінансуються із залученням коштів республіканського бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів.

У порядку, визначеному відповідними міжнародними договорами, затверджуються міждержавні інвестиційні програми.

Інвестиційні програми і проекти будівництва затверджуються тільки за наявності позитивного висновку комплексної державної експертизи.

Проект будівництва містить :

1. Передпроектну документацію -

- техніко-економічні обґрунтування,
- техніко-економічні розрахунки інвестицій,
- ескізні проекти.

2. Проектно-кошторисну документацію -

- проекти,
- робочі проекти та робочу документацію для нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будинків, споруд та інших об'єктів, розширення і технічного переоснащення підприємств.

Комплексна державна експертиза інвестиційних програм і проектів будівництва включає:

- 🏛 Державну інвестиційну експертизу.
- 🏛 Державну санітарно-гігієнічну експертизу.
- 🏛 Державну екологічну експертизу інвестиційних програм та проектів будівництва об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України.
- 🏛 Державну експертизу проектно-кошторисної документації в частині пожежної безпеки.
- 🏛 Державну експертизу проектів будівництва об'єктів виробничого призначення в частині охорони праці.
- 🏛 Державну експертизу інвестиційних програм, що стосується енергозбереження та енерготехнологічної частини проектно-кошторисної документації.

Проведення комплексної державної експертизи забезпечується службами Укрінвестекспертизи, які згідно із законодавством:

- ✓ Укладають договори на проведення комплексної державної експертизи з інвесторами (замовниками).
- ✓ Залучають на договірних засадах виконавців складових частин комплексної державної експертизи.
- ✓ Визначають обсяги та разом з виконавцем окремої складової частини комплексної експертизи - вартість робіт.
- ✓ Видають комплексні експертні висновки.

Вартість проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм у повному обсязі становить до 10 відсотків вартості їх розроблення.

Для проведення комплексної державної експертизи інвестор (замовник) подає відповідній службі Укрінвестекспертизи документацію в складі згідно з державними будівельними нормами.

Загальний термін проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва не повинен перевищувати 45 календарних днів. У випадках, передбачених законодавством, термін може бути подовжений до 120 календарних днів.

Висновок комплексної державної експертизи складається на підставі висновків виконавців її складових частин, затверджується керівником служби Укрінвестекспертизи і дійсний протягом терміну дії вихідних даних на проектування.

7.3. ЗМІСТ ЕКСПЕРТИЗИ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

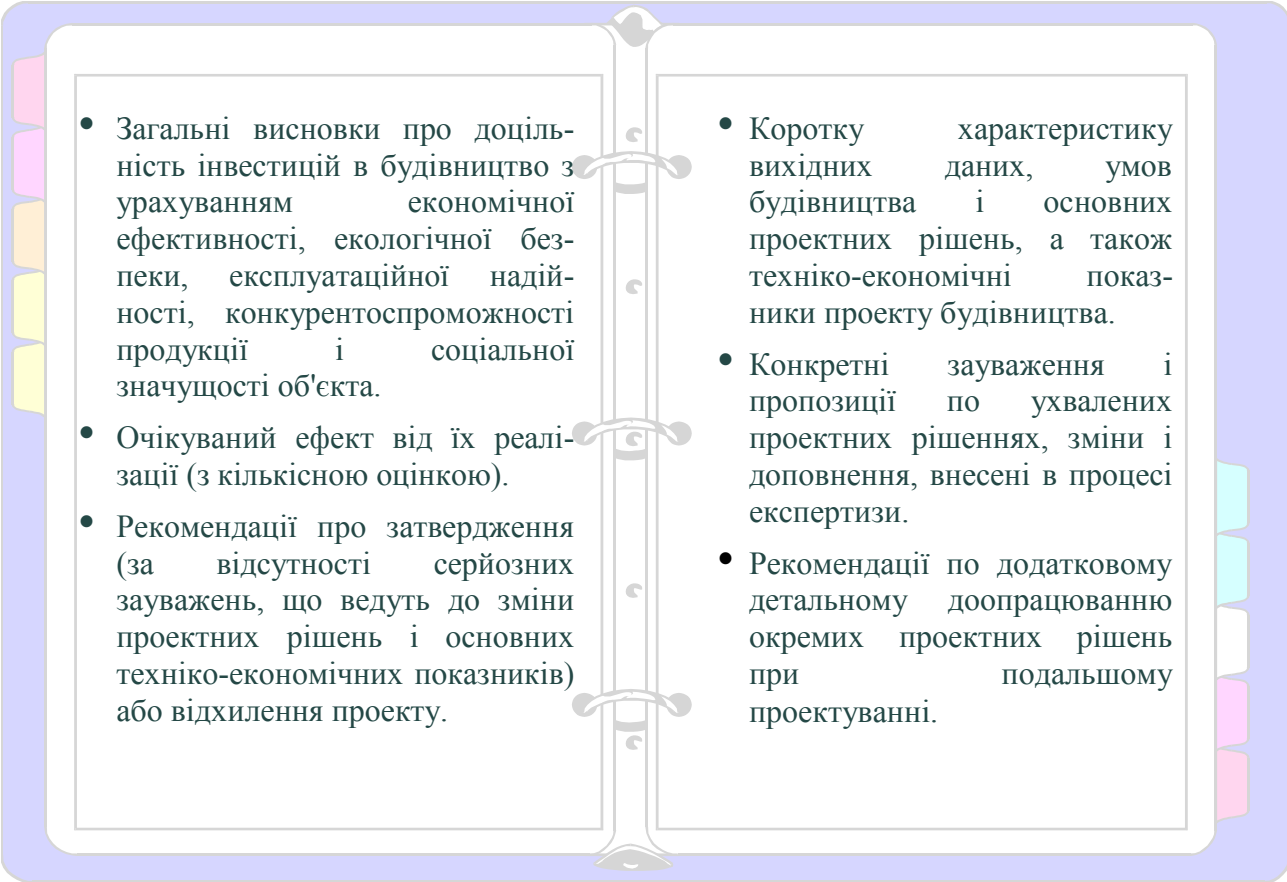

Проекти будівництва до їх затвердження підлягають державній експертизі незалежно від джерел фінансування, форм власності і приналежності об'єктів.

Висновок державної експертизи є обов'язковим документом для виконання замовниками, підрядними, проектними і іншими зацікавленими організаціями.

Експертний висновок повинен містити:

-
- Загальні висновки про доцільність інвестицій в будівництво з урахуванням економічної ефективності, екологічної безпеки, експлуатаційної надійності, конкурентоспроможності продукції і соціальної значущості об'єкта.
 - Очікуваний ефект від їх реалізації (з кількісною оцінкою).
 - Рекомендації про затвердження (за відсутності серйозних зауважень, що ведуть до зміни проектних рішень і основних техніко-економічних показників) або відхилення проекту.
 - Коротку характеристику вихідних даних, умов будівництва і основних проектних рішень, а також техніко-економічні показники проекту будівництва.
 - Конкретні зауваження і пропозиції по ухвалених проектних рішеннях, зміни і доповнення, внесені в процесі експертизи.
 - Рекомендації по додатковому детальному доопрацюванню окремих проектних рішень при подальшому проектуванні.

➔ **Термін початку експертизи** - дата затвердження керівництвом експертного органу плану її проведення (або підписання договору на експертизу).

➔ **Термін закінчення експертизи** — дата відправки висновку замовнику або інстанції, яка затверджує проект.

➔ **Експертний висновок затверджується** керівником експертного органу і віддається замовнику або в інстанцію, яка затверджує проект.

➔ **При проведенні сумісної експертизи висновок затверджується** керівництвом експертних органів, що беруть участь у розгляді проекту будівництва.

7.4. ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ СПЕЦІАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Експертиза:

- ☞ буває комплексною або спеціалізованою;
- ☞ організовується і проводиться експертними організаціями, нарадами і комісіями.

Експертиза інноваційних проектів:

- ☞ **Комплексна експертиза.** Включає науково-технічну, фінансово-економічну, патентно-правову оцінки об'єктів інноваційної діяльності у сфері науки і наукового обслуговування вищої школи.
- ☞ **Спеціалізована експертиза** включає оцінку об'єктів інноваційної діяльності у сфері науки і наукового обслуговування вищої школи по одному з напрямів: науково-технічному; фінансово-економічному; патентно-правовому. Крім того, при необхідності може бути проведена додаткова спеціалізована експертиза: юридична, екологічна, в області охорони праці, а також з інших напрямів.
- ☞ **Науково-технічна експертиза** об'єктів інноваційної діяльності повинна відображати науково-технічний рівень роботи (заявника), її новизну, чіткість розуміння заявником вирішуваної проблеми і можливість її ефективного рішення, включаючи в необхідних випадках правильність розуміння заявником стану ринку і прийнятої моделі рішення проблеми збуту.
- ☞ **Фінансово-економічна експертиза** об'єктів інноваційної діяльності повинна відображати ступінь економічної стійкості заявника, обґрунтованість фінансового плану, реальну здатність заявника зробити в установленому порядку необхідні відрахування засобів до Фонду.

До об'єктів експертизи відносять:

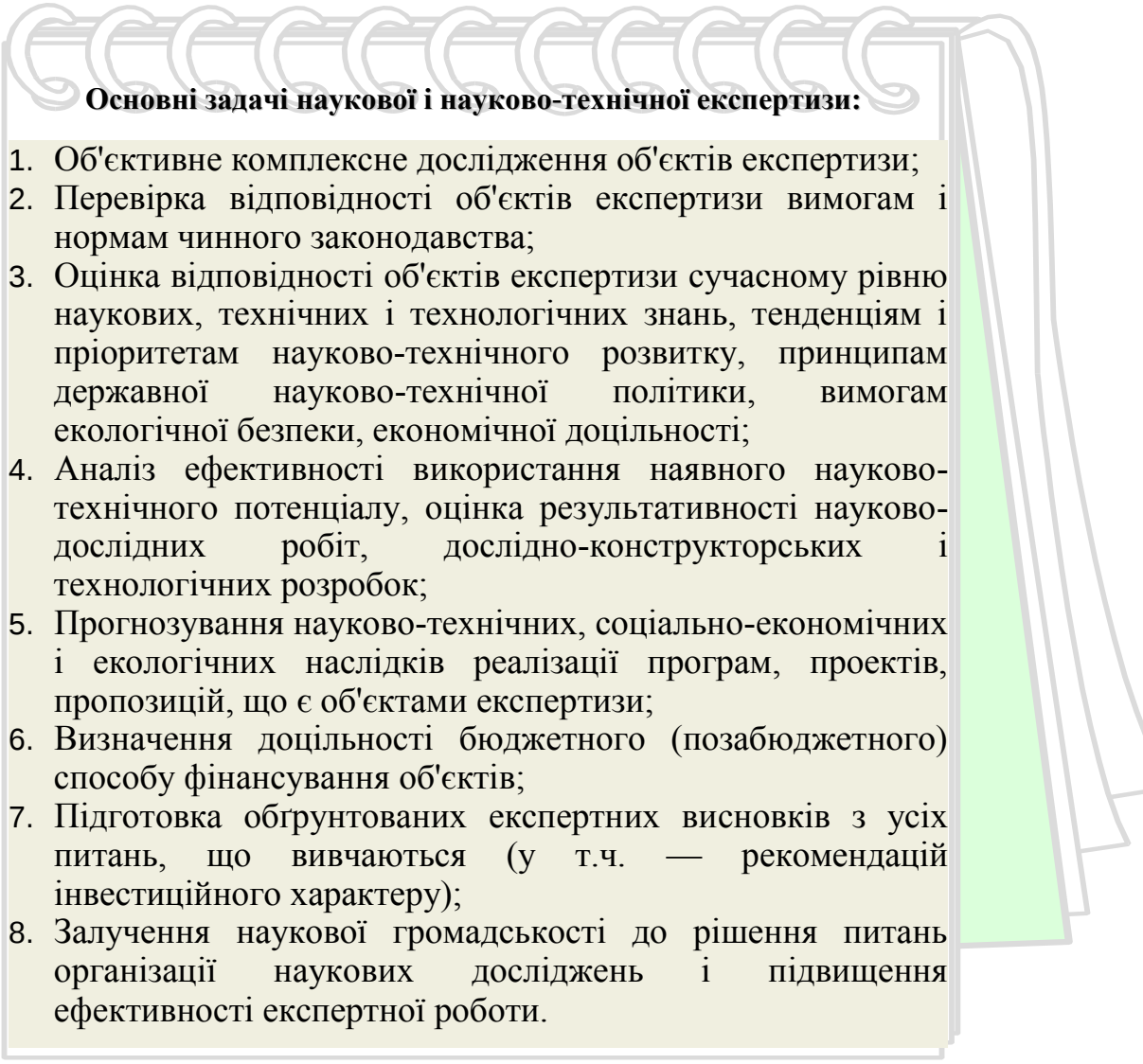

1. Інноваційні науково-технічні програми і проекти вищої школи, що визначають пріоритети науково-технічного і технологічного розвитку.
2. Проміжні і кінцеві результати виконання вказаних програм і проектів, починаючи з моменту організації досліджень і до пред'явлення готового продукту.
3. Нові наукові ідеї, сучасні технології, прийоми праці, що сприяють зростанню ефективності виробництва, розвитку соціальної сфери, економному витрачання ресурсів, поліпшенню екологічної ситуації.
4. Проекти і варіанти рішень, направлені на перетворення існуючих і створення нових інноваційних структур; розробки і пропозиції,
5. Проекти нормативних, правових і законодавчих актів, що відносяться до проблем розвитку інноваційної діяльності вищої школи.

Експертиза науково-технічних проектів

Закон України «Про науку і науково-технічну діяльність» встановив найзагальніші принципи експертизи наукової і науково-технічної діяльності, в яких встановлюється необхідність проведення таких експертиз у наступних напрямках:

- Вибір пріоритетних напрямів державної науково-технічної політики, а також розвитку науки і техніки.
- Формування наукових і науково-технічних, програм і проектів.
- Проведення конкурсів на участь у наукових і науково-технічних програмах і проектах, контроль за їх здійсненням і використанням одержаних наукових і (або) науково-технічних результатів в економіці держави.

Основні задачі наукової і науково-технічної експертизи:

1. Об'єктивне комплексне дослідження об'єктів експертизи;
2. Перевірка відповідності об'єктів експертизи вимогам і нормам чинного законодавства;
3. Оцінка відповідності об'єктів експертизи сучасному рівню наукових, технічних і технологічних знань, тенденціям і пріоритетам науково-технічного розвитку, принципам державної науково-технічної політики, вимогам екологічної безпеки, економічної доцільності;
4. Аналіз ефективності використання наявного науково-технічного потенціалу, оцінка результативності науково-дослідних робіт, дослідно-конструкторських і технологічних розробок;
5. Прогнозування науково-технічних, соціально-економічних і екологічних наслідків реалізації програм, проектів, пропозицій, що є об'єктами експертизи;
6. Визначення доцільності бюджетного (позабюджетного) способу фінансування об'єктів;
7. Підготовка обґрунтованих експертних висновків з усіх питань, що вивчаються (у т.ч. — рекомендацій інвестиційного характеру);
8. Залучення наукової громадськості до рішення питань організації наукових досліджень і підвищення ефективності експертної роботи.

Об'єктами наукової і науково-технічної експертизи можуть бути:

- **Проекти, програми, технології, пропозиції** різного рівня і змісту, по якому необхідно провести науково обґрунтований аналіз і зробити висновок про доцільність їх ухвалення, упровадження, подальшого використання, розповсюдження.
- **Діючі зразки техніки** (у тому числі військової), **промислові об'єкти, споруди, природні утворення, діючі технології**, відносно яких вимагається одержати науково обґрунтовані експертні висновки.

Обов'язковій науковій і науково-технічній експертизі підлягають:

-
1. Державні і національні наукові, науково-технічні і технологічні програми;
 2. Міждержавні наукові і науково-технічні програми, які реалізуються на основі міжнародних договорів;
 3. Регіональні наукові, науково-технічні, технологічні програми і проекти, направлені на розвиток економіки і соціальної сфери суб'єктів України;
 4. Галузеві і міжгалузеві програми у сфері наукової, науково-технічної і технологічної діяльності;
 5. Інноваційні програми і проекти, що фінансуються з державного бюджету, державних позабюджетних фондів, місцевих бюджетів;
 6. Дисертаційні дослідження, раціоналізаторські пропозиції, винаходи;
 7. Проекти законодавчих, нормативних і адміністративних актів по регулюванню діяльності в науковій і науково-технічній сфері.

У договорі на організацію і (або) проведення наукової і науково-технічної експертизи визначаються:

1. Сторони-учасники договору;
2. Предмет і об'єкти експертизи;
3. Умови проведення експертизи;
4. Обов'язки сторін;
5. Терміни проведення експертизи;
6. Термін, протягом якого висновки експертизи зберігають силу;
7. Порядок взаємних розрахунків;
8. Умови, що впливають на зміну або припинення договірних відносин;
9. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору;
10. Відповідальність за достовірність висновку експертизи, термін дії такої відповідальності і конкретні особи, на яких вона покладається по окремих розділах або по експертизі в цілому;
11. Інші істотні умови, що виникають із специфіки об'єкта експертизи.

Наукова і науково-технічна експертиза має різновиди:

Основними юридичними документами, що регламентують відносини між суб'єктами наукової і науково-технічної експертизи, є:

1. Договір на організацію експертизи (між замовником і організатором);
2. Договір на організацію і проведення експертизи (між замовником і організатором або між замовником, організатором і експертами);
3. Договір на проведення експертизи (між замовником і експертами або між організатором і експертами).

Висновок державної наукової і науково-технічної експертизи

є для її замовника обов'язковим документом, що приймається до розгляду і що враховується при виробленні рішень, для обґрунтування яких дана експертиза проводилася.

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Що розуміють під експертизою інвестиційного проекту?

- а) Розрахунки за оцінкою технологічної, економічної, фінансової, соціальної і екологічної доцільності проекту, завершуються розробкою пояснювальної записки.
- б) Процедура вивчення думок фахівців за допомогою анкетних опитувань, що припускає ранжування проектів за важливістю або їх попарне порівняння.
- в) Аналіз, дослідження, що проводиться залученими експертною комісією та завершується складанням акта, висновку, сертифіката якості або іншого документа з висновками фахівців.

2. Метою експертизи інвестиційних проектів є:

- а) запобігання створення об'єктів, використання яких порушує права будь якого учасника або не відповідає вимогам затверджених стандартів (норм і правил), завдає збитку навколишньому середовищу.
- б) запобігання створення об'єктів, використання яких порушує права будь якого учасника або не відповідає вимогам затверджених стандартів (норм і правил), а також для оцінки ефективності здійснюваних капітальних вкладень.
- в) запобігання створення об'єктів, використання яких порушує права будь якого учасника та завдає моральної шкоди.

3. Що НЕ відносять до передпроектної документації будівництва?

- а) Техніко-економічні обґрунтування.
- б) Техніко-економічні розрахунки інвестицій.
- в) Робочі проекти.

4. Що НЕ відносять до складу проектно-кошторисної документації будівництва?

- а) Робочий проект.
- б) Робочу документацію.
- в) Техніко-економічне обґрунтування.

5. Якщо будівельний інвестиційний проект вартістю 22 млн. грн. буде фінансуватися із залученням коштів Державного бюджету України, то хто повинен затверджувати цей проект?

- а) Кабінет Міністрів України за поданням центральних органів виконавчої влади.
- б) Центральні органи виконавчої влади, міські держадміністрації та інші органи державної влади.
- в) Підприємство, установа або організація – замовник проекту, якщо має державну форму власності.

6. Якщо будується новий культурний центр за рахунок коштів Держбюджету, вкажіть вид експертизи, який НЕ треба провести.

- а) Інвестиційна експертиза.
- б) Експертиза щодо конкурентної сумлінності.
- в) Санітарно-гігієнічна експертиза.

7. На який орган в Україні покладено функції щодо організації проведення державної експертизи інвестиційних проектів та програм?

- а) Кабінет Міністрів України.
- б) Центральні органи виконавчої влади, міські держадміністрації.
- в) Спеціалізовану службу.

8. Як визначають вартість комплексної державної експертизи?

- а) Розрахунками за спеціальною методикою, яка затверджена Укрдержекспертизою.
- б) Приймають у розмірі до 10 відсотків вартості розроблення проектно-кошторисної документації.
- в) Приймають за договірною ціною.

9. Що містить експертний висновок з інвестиційного проекту?*

- а) Коротку характеристику умов будівництва і основних проектних рішень.
- б) Оцінку техніко-економічних показників проекту будівництва.
- в) Загальні висновки про доцільність інвестицій в будівництво з урахуванням економічної ефективності, екологічної безпеки, експлуатаційної надійності, конкурентоспроможності продукції і соціальної значущості об'єкта.
- г) Правильна відповідь - а) та б).

10. Якщо у результаті експертизи будівельного проекту виявлені грубі порушення нормативних вимог, які можуть створити аварійні ситуації, то що повинен зробити експертний орган?

- а) Винести пропозицію про прийняття до замовника проекту штрафних санкцій або припинення (анулювання) дії його ліцензії.
- б) Винести пропозицію про притягнення замовника до кримінальної відповідальності.
- в) Винести пропозицію про вживання до розробників проектно-документації штрафних санкцій або припинення (анулювання) дії виданих їм ліцензій.

11. Що слід вважати датою початку експертизи інвестиційного проекту?

- а) Дату подання матеріалів на експертизу.
- б) Дату затвердження керівництвом експертного органу плану проведення експертизи (або підписання договору на експертизу).
- в) Дату виявлення грубих порушень нормативних вимог.

12. Що вважати датою закінчення експертизи інвестиційного проекту?

- а) Дату підписання експертного висновку всіма членами експертної комісії.
- б) Дату отримання штрафних санкцій.
- в) Дату відправки висновку Замовнику.

13. Яка експертиза повинна відображати ступінь економічної стійкості заявника, обґрунтованість фінансового плану,?

- а) Науково-технічна експертиза об'єктів інноваційної діяльності.
- б) Фінансово-економічна експертиза об'єктів інноваційної діяльності.
- в) Патентно-правова експертиза об'єктів інноваційної діяльності

14. Організація експертизи науково-технічних проектів покладена на:

- а) Центральний орган виконавчої влади.
- б) Міністерство освіти та науки.
- в) Міністерство зовнішньоекономічної діяльності.

15. Наукова і науково-технічна експертиза може мати статус

- а) Державної та суспільної експертизи.
- б) Спеціалізованої експертизи.
- в) Відповіді а) та б) вірні.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Обґрунтуйте необхідність експертизи проектів, визначте сутність цього поняття.
2. Наведіть існуючий в Україні порядок затвердження інвестиційних програм і проектів.
3. Прокоментуйте напрямки, за якими проводиться експертиза науково-технічних проектів, наведених в Законі України «Про науку і науково-технічну діяльність».
4. Проаналізуйте та виявіть відмінності різних видів експертиз інноваційних проектів.
5. Виявіть відмінності (особливості) між різновидами наукової та науково-технічної експертизи.

Тема 8.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТІВ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

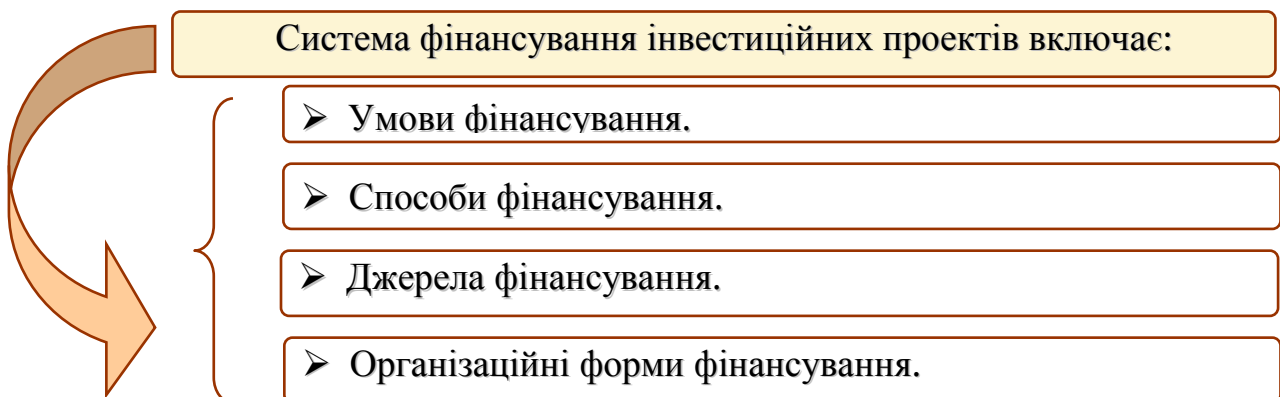
- 8.1. Система проектного фінансування: загальна характеристика.
- 8.2. Джерела фінансування проектів: класифікація, склад і структура.
- 8.3. Організаційні форми фінансування проектів.
- 8.4. Організація проектного фінансування. Управління ризиками.
- 8.5. Проектний цикл з погляду банку.
- 8.6. Проектна компанія (консорціум) як позичальник.
- 8.7. Переваги і недоліки проектного фінансування.
- 8.8. Перспективи використання методів проектного фінансування і нові можливості банків на ринку банківських послуг.

Література: основна [1, 2, 8, 12] ; додаткова [36, 37, 40, 56, 59, 61, 64, 66, 68, 71, 72, 84, 95, 98, 99]

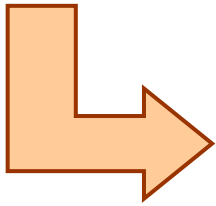
Основні терміни і поняття

Склад системи проектного фінансування, умови і стадії фінансування проектів, способи фінансування проектів, класифікація джерел фінансування проектів, склад інвестиційних ресурсів підприємства, взаємозв'язок джерел і організаційних форм фінансування проектів, проектне фінансування без регресу і з обмеженим правом регресу на позичальника (проект), ризики за проектом, етапи управління проектними ризиками, методи управління проектними ризиками, проектний цикл у позичальника і в банківських установах, види проектних циклів провідних банківських установ, проектна компанія, проектний консорціум, банківський синдикат, синдигований кредит, форми фінансування проекту в умовах проектної компанії, типова схема формування проектної компанії, переваги і недоліки проектного фінансування, українські банки надають послуги з проектного фінансування.

8.1. СИСТЕМА ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

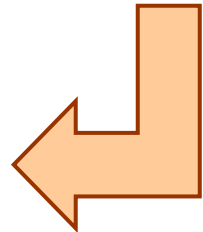
Умови фінансування проекту

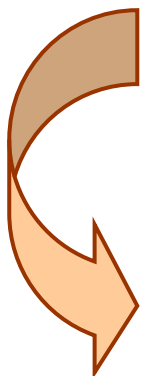
1. Динаміка інвестицій повинна забезпечувати реалізацію проекту відповідно до часових і фінансових обмежень.
2. Зниження витрат фінансових коштів і ризиків проекту повинне забезпечуватися за рахунок структури і джерел фінансування, певних організаційних заходів, у тому числі податкових пільг, гарантій, різноманітних форм участі.

Фінансування проекту має наступні стадії

1. Попереднє вивчення життєздатності проекту (визначення доцільності проекту по витратах і запланованому прибутку);
2. Розробку плану реалізації проекту (оцінка ризиків, ресурсне забезпечення та ін.);
3. Організацію фінансування, у тому числі:
 - оцінку можливих форм фінансування і вибір конкретної форми;
 - визначення організацій, що будуть фінансувати проект;
 - визначення структури джерел фінансування;
 - контроль виконання плану і умов фінансування.

Способи фінансування проектів:

➤ **Самофінансування**, коли джерелом фінансування є власні кошти інвестора (кошти бюджету і поза бюджет-них фондів — для держави, та власні кошти — для підприємства)

➤ **Використання** позикових і залучених коштів.

8.2. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ: КЛАСИФІКАЦІЯ, СКЛАД І СТРУКТУРА

Класифікація джерел фінансування інвестиційних проектів

Ознаки класифікації	Види джерел
Відносини власності	1. Власні 2. Залучені 3. Запозичені
Види власності	1. Державні інвестиційні ресурси (бюджетні кошти і кошти позабюджетних фондів, державні запозичення, пакети акцій та інші основні і оборотні фонди і майно державної власності). 2. Інвестиційні ресурси господарюючих суб'єктів комерційного і некомерційного характеру, суспільних об'єднань, фізичних осіб. 3. Інвестиційні ресурси іноземних інвесторів (іноземні держави, міжнародні фінансові і інвестиційні інститути, окремі підприємства, інституційні інвестори, банки, кредитні установи)
Рівні власників	На рівні держави: 1. Власні кошти бюджетів і позабюджетних фондів. 2. Залучені кошти державної кредитно-банківської і страхової систем. 3. Позикові засоби у вигляді державних міжнародних запозичень (зовнішній борг держави), державних облігаційних, боргових, товарних та інших позик (внутрішній борг держави). На рівні підприємства: 1. Власні кошти (прибуток, амортизаційні відрахування, страхові суми відшкодування збитків, іммобілізовані надлишки основних і оборотних коштів, нематеріальних активів і ін.). 2. Залучені кошти, у тому числі внески і пожертвування, засоби, одержані від продажу акцій, і ін. 3. Позикові кошти у вигляді бюджетних, банківських і комерційних кредитів (на процентній і безпроцентній відшкодувальній і безвідплатній основі). На рівні інвестиційного проекту: 1. Кошти бюджетів, позабюджетних фондів 2. Кошти суб'єктів господарювання - вітчизняних підприємств і організацій, колективних інституційних інвесторів. 3. Іноземні інвестиції в різних формах.

Джерела фінансування проектів, що використовуються підприємствами:

Група 1: Внутрішні, що відносяться до власного капіталу.

Група 2: Залучені, що включаються до складу власного капіталу.

Група 3: Залучені, що не включаються до складу власного капіталу.

Склад інвестиційних ресурсів підприємства

Групи ресурсів	Типи ресурсів у групі
1. Внутрішні, входять до власного капіталу	Прибуток
	Спеціальні фонди, сформовані за рахунок прибутку
	Амортизаційні відрахування
	Страхові відшкодування.
	Інші (негрошові) види ресурсів (земельні ділянки, основні фонди, промислова власність і ін.)
2. Залучені, що включаються до власного капіталу	Фінансові кошти, що залучаються за рахунок емісії і розміщення акцій, у тому числі шляхом:
	- відкритого (публічного) розміщення;
	- закритого (приватного) розміщення
	Кошти, що виділяються вищими холдинговими і акціонерними компаніями
	Гранти і добродійні внески
3. Залучені, що не включаються до власного капіталу	Державні субсидії, у тому числі прямі і непрямі (у вигляді податкових і інших пільг)
	Банківські кредити і позики
	Кредити, позики, позики в грошовій формі, представлені небанківськими установами
	Державні кредити і позики, у тому числі
	- прямі;
	- у формі податкового інвестиційного кредиту
	Комерційні кредити (що надаються постачальниками машин, устаткування і інших інвестиційних товарів; підрядниками)
	Фінансові кошти, що залучені за рахунок емісії і розміщення облігацій
	Машини, устаткування, інші негрошові види ресурсів, що привертаються на основі лізингу, у тому числі:
	- операційний лізинг;
	- фінансовий лізинг

8.3. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЕКТІВ

Основні організаційні форми фінансування проектів

(прийняті в світовій практиці)

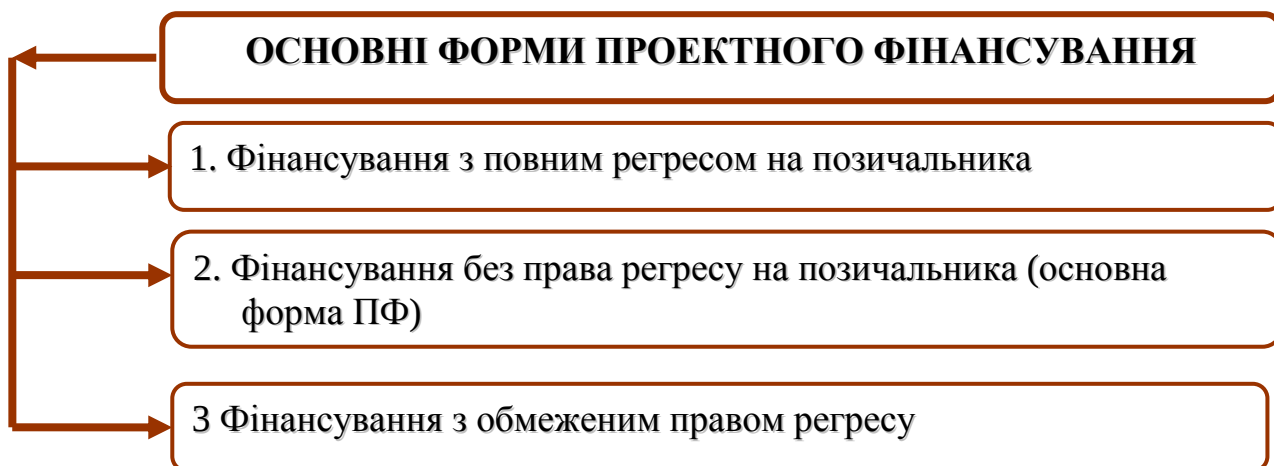
Форма	Можливі інвестори	Одержувачі позикових коштів	Переваги використання форми	Складнощі використання в умовах України
Дефіцитне фінансування	- Уряди іноземних держав - Міжнародні фінансові інститути - Підприємства і організації	Уряд	Можливість державного регулювання і контролю інвестицій	- Нецільовий характер фінансування - Зростання зовнішнього і внутрішнього державного боргу - Збільшення витратної частини бюджету
Акціонерне (корпоративне) фінансування	- Комерційні банки - Інституційні інвестори	- Корпорації - Підприємства	Варіабельність використання інвестицій в корпорації (підприємстві)	- Нецільовий характер інвестицій - Робота тільки на ринку цінних паперів, а не на ринку реальних проектів - Високий рівень ризику інвестора
Проектне фінансування	- Уряди - Міжнародні фінансові інститути - Комерційні банки - Вітчизняні підприємства - Іноземні інвестори - Інституційні інвестори	Інвестиційний проект	- Цільовий характер фінансування - Розподіл ризиків - Гарантії держав-учасників фінансових установ - Високий ступінь контролю	- Залежність від інвестиційного клімату - Високий рівень кредитних ризиків - Нестійке законодавство податковий режим

Взаємозв'язок джерел і організаційних форм фінансування проектів

Організаційні форми фінансування	Джерела фінансування інвестиційних проектів (по відношенню до одержувача інвестицій)			
	Власні і залучені кошти підприємств	Бюджетні і позабюджетні державні кошти	Іноземні інвестиції	Позикові кошти
Акціонерне фінансування				
- участь у статутному капіталі	+	+	+	-
- корпоративне фінансування	+	+	+	+
Державне фінансування				
- бюджетні кредити на основі повернення	-	+	-	-
- асигнування з бюджету на безвідплатній основі	-	+	-	-
- цільові державні інвестиційні програми	-	+	-	-
- фінансування проектів з державних запозичень	-	+	+	+
Проектне фінансування	-	+	+	+
Позикове фінансування				
- лізинг	-	-	+	+
- банківські позики і кредити	-	+	+	+
- іноземні кредити	-	-	+	+
- інвестиції колективних інвесторів	-	-	+	+

8.4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Фінансування з повним регресом на позичальника

→ Передбачає наявність певних гарантій або вимога певної форми обмежень відповідальності кредиторів проекту.

→ Ризики проекту в основному падають на позичальника, проте «ціна» позики відносно невисока і дозволяє швидко одержати фінансові кошти для реалізації проекту.

→ Використовується для малоприбуткових і некомерційних проектів

Фінансування без права регресу на позичальника

→ Кредитор при цьому не має ніяких гарантій від позичальника і бере на себе всі ризики, пов'язані з реалізацією проекту.

→ Вартість такої форми фінансування достатньо висока для позичальника, оскільки кредитор сподівається одержати відповідну компенсацію за високий ступінь ризику.

→ Фінансуються проекти, що мають високу прибутковість і дають у результаті реалізації конкурентоспроможну продукцію, використовують прогресивні технології її виробництва, добре розвинені ринки, передбачають надійні домовленості з постачальниками матеріально-технічних ресурсів для реалізації проекту тощо.

Фінансування з обмеженим правом регресу

→ Всі ризики проекту розподіляються між його учасниками, так щоб кожний учасник брав на себе залежні від нього ризики.

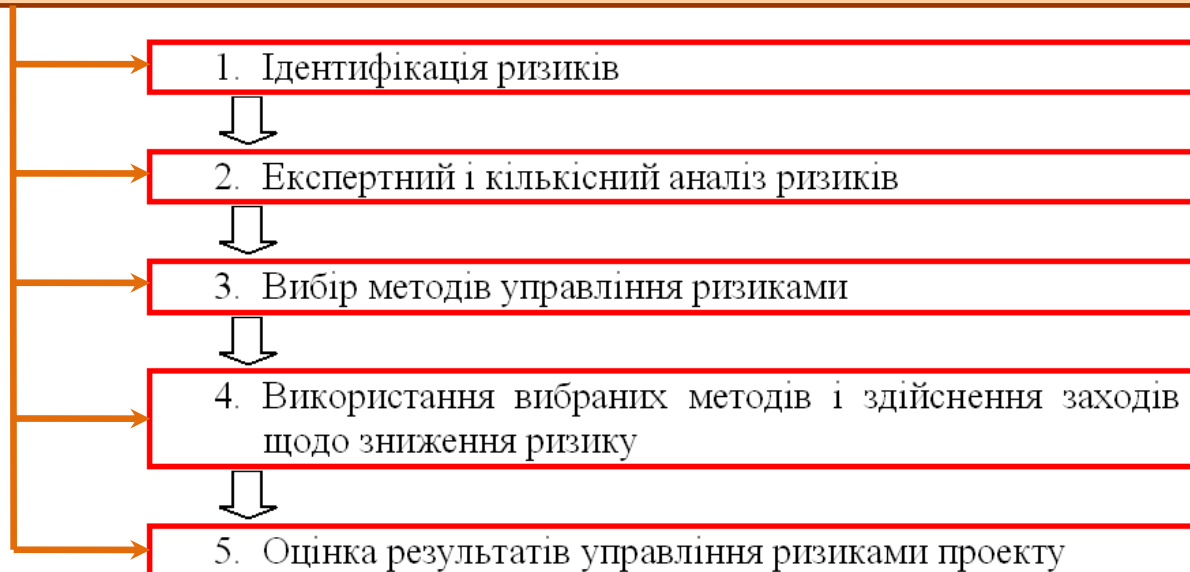
→ Всі учасники беруть на себе конкретні комерційні зобов'язання і ціна фінансування помірна.

→ Всі учасники проекту зацікавлені в ефективній реалізації проекту, оскільки їх прибуток залежить від їх діяльності

Ризики проекту, що впливають на його фінансові результати

Фаза проектного циклу	Ризики по фазах проектного циклу
Інвестиційна фаза	1. Ризик перевищення кошторисної вартості проекту 2. Ризик затримки здачі об'єкта 3. Ризик низької якості робіт і об'єкта 4. Ризик фінансування і рефінансування проекту
Фаза реалізації проекту	I. Виробничі ризики: • технологічні; • управлінські; • забезпечення ресурсами; • транспортні; II. Комерційні ризики реалізації проектного продукту III. Ризики цивільної відповідальності IV. Фінансові ризики: • кредитний; • ризик зміни процентної ставки; • валютний ризик; • ризик переказу за кордон валютної виручки; • ризик конвертації валюти
Фаза закриття проекту	1. Ризик фінансування і рефінансування робіт по закриттю проекту 2. Ризики цивільної відповідальності (екологічні і ін.)
Весь проектний цикл	1. Державні 2. Адміністративні 3. Юридичні 4. Політичні 5. Форс-мажорні.

Основні етапи процесу управління ризиками проекту

Методи управління проектними ризиками

Метод		Зміст методу
Розподіл ризиків	➡	Розподіл ризиків між учасниками проекту.
Резервування коштів	➡	Резервування додаткових фінансових коштів на покриття непередбачених витрат.
Зниження ризиків фінансування	➡	Створення запасу міцності проекту шляхом створення резервних фондів, пошуку резервних джерел фінансування.
Ухилення від ризику	➡	Відмова від проекту або його радикальна переробка.
Запобігання і контроль ризику	➡	Ухвалення організаційних, технічних, технологічних, управлінських і інших, які знижують вірогідність прояву ризику і (або) величину збитку у разі його прояву.
Поглинання ризику	➡	Перерозподіл збитку у разі реалізації ризику між учасниками проекту.
Страховання ризику	➡	Передача ризику страховій компанії, у тому числі страхування фінансового, підприємницького ризику.

8.5. ПРОЕКТНИЙ ЦИКЛ З ПОГЛЯДУ БАНКУ

Зміст проектного циклу з точки зору Кредитора і Позичальника

Проектний цикл банку (кредитор)	Проектний цикл проектної компанії-позичальника (позичальник)
1. Відбір проектів 2. Підготовка проектів 3. Оцінка проектів 4. Ведення переговорів і затвердження проекту 5. Реалізація проекту і контроль за його ходом 6. Оцінка результатів реалізації проекту	1. Передінвестиційні дослідження 2. Концепція 3. Техніко-економічне обґрунтування 4. Інвестиційна фаза 5. Планування і проектування 6. Торги і закупівлі 7. Будівельно-монтажні роботи (для будівельного проекту) 8. Експлуатація проекту 9. Завершення проекту

Кредитор повинен знати проектний цикл позичальника для того, щоб:

Максимально повно врахувати всі витрати і доходи, пов'язані з реалізацією проекту (в кожній фазі і на кожному етапі).

Розробити свій графік контролю за реалізацією проекту (з вказівкою тимчасових точок, що відділяють різні фази і етапи один від одного).

Розробити ефективну систему контролю за використанням інвестованих фінансових ресурсів.

Проектний цикл, який використовує Світовий банк

Щорік Світовий банк надає позик
на загальну суму від 15 до 20 млрд. дол. США
для реалізації проектів більш ніж у 100 країнах.

Проектний цикл Світового банку складається з 6 або 8 послідовних етапів.

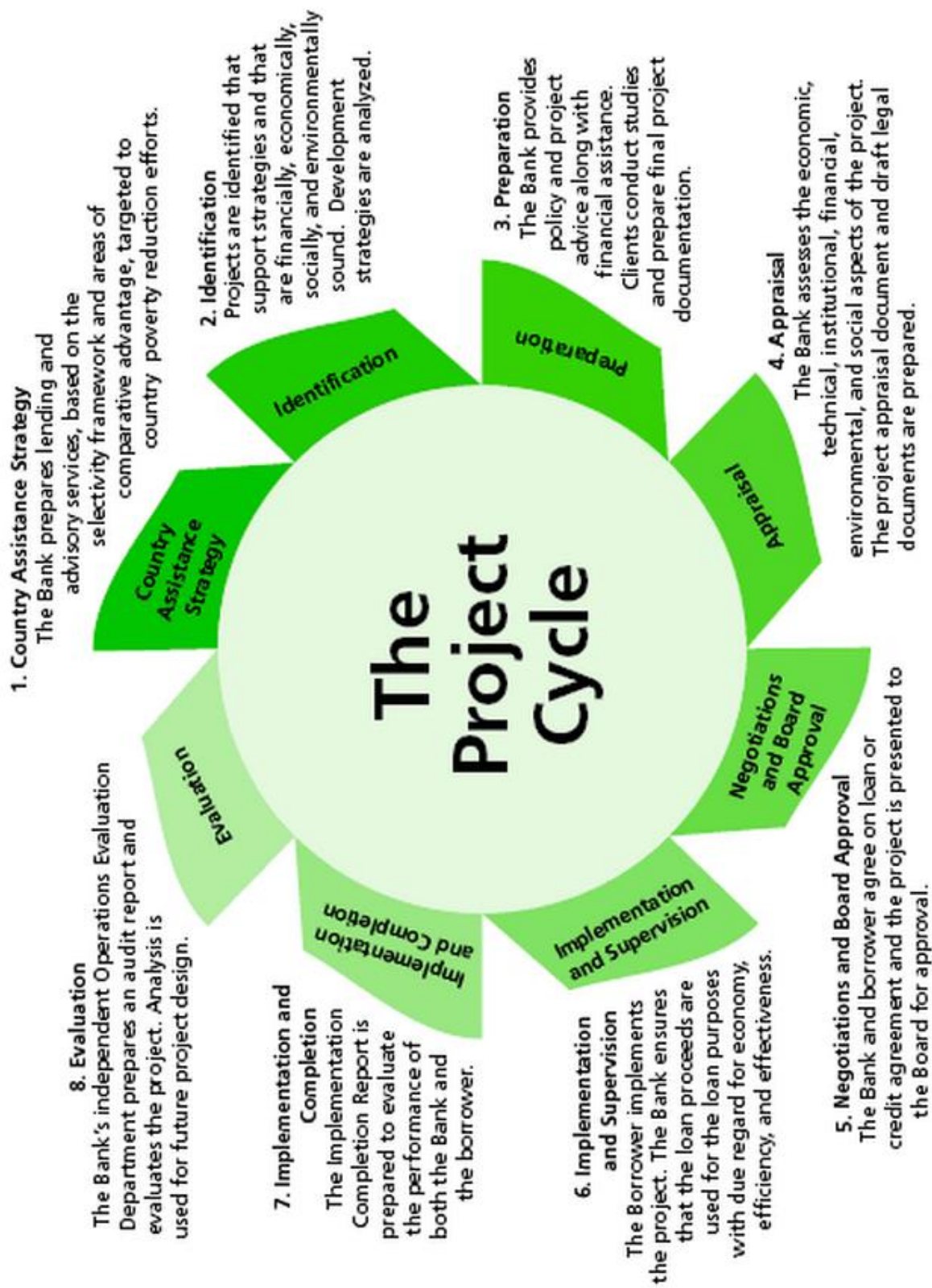
Проектний цикл Світового банку, що складається з 6 послідовних етапів

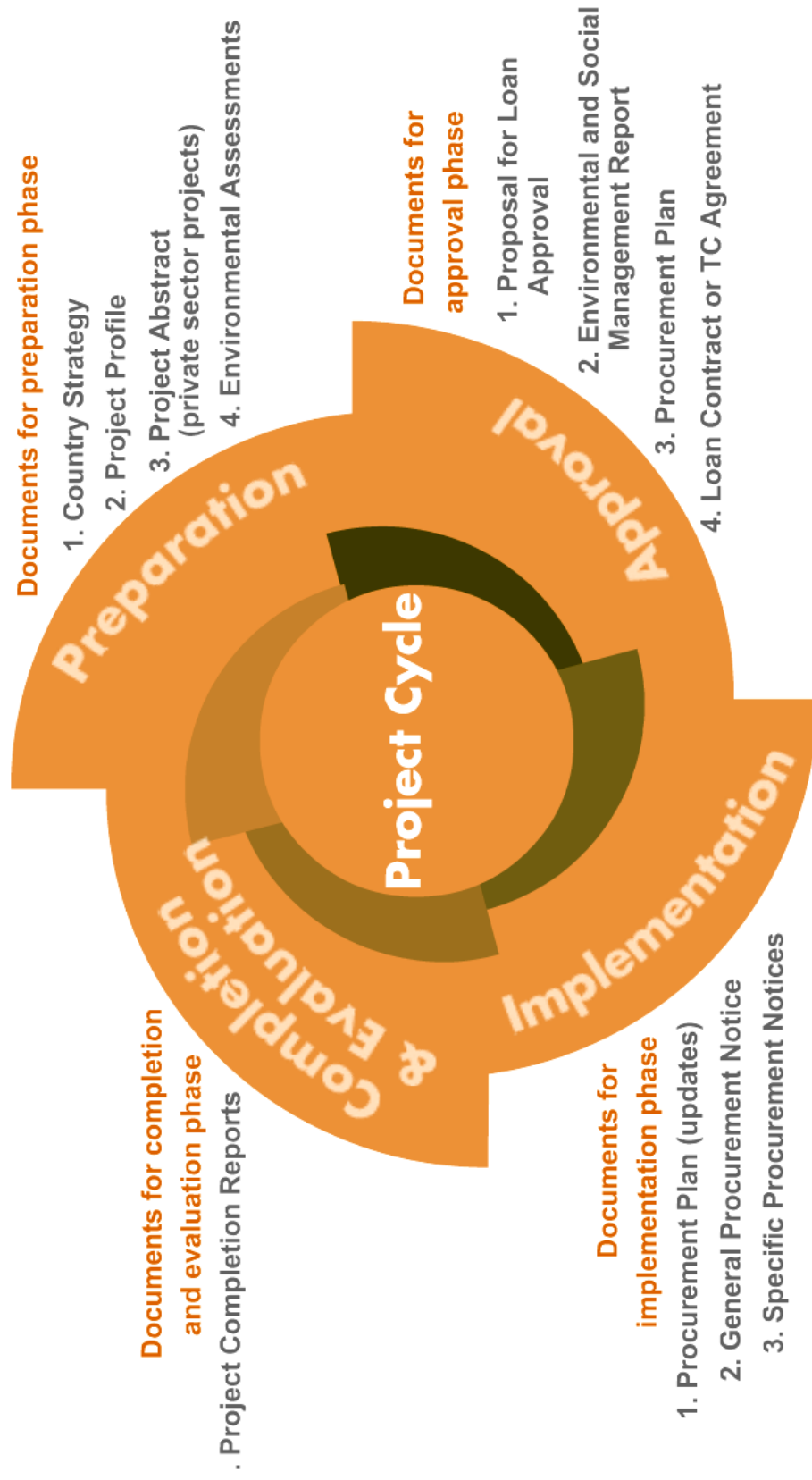
1. Country Assistance Strategy – Формування стратегії допомоги країні
2. Identification – Ідентифікація (проекту)
3. Preparation, Appraisal and Board Approval – Підготовка, оцінки та затвердження Радою директорів
4. Implementation and Supervision – Виконання та контроль
5. Implementation and Completion – Здійснення і завершення
6. Evaluation – Оцінювання

Джерело: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/0,,contentMDK:20120731~pagePK:41367~piPK:279616~theSitePK:40941,00.html>

Проектний цикл Світового банку, що складається з 8 послідовних етапів (деталізований (кількість етапів збільшена шляхом деталізації 3-го етапу, див. 6-етапний проектний цикл Світового банку))

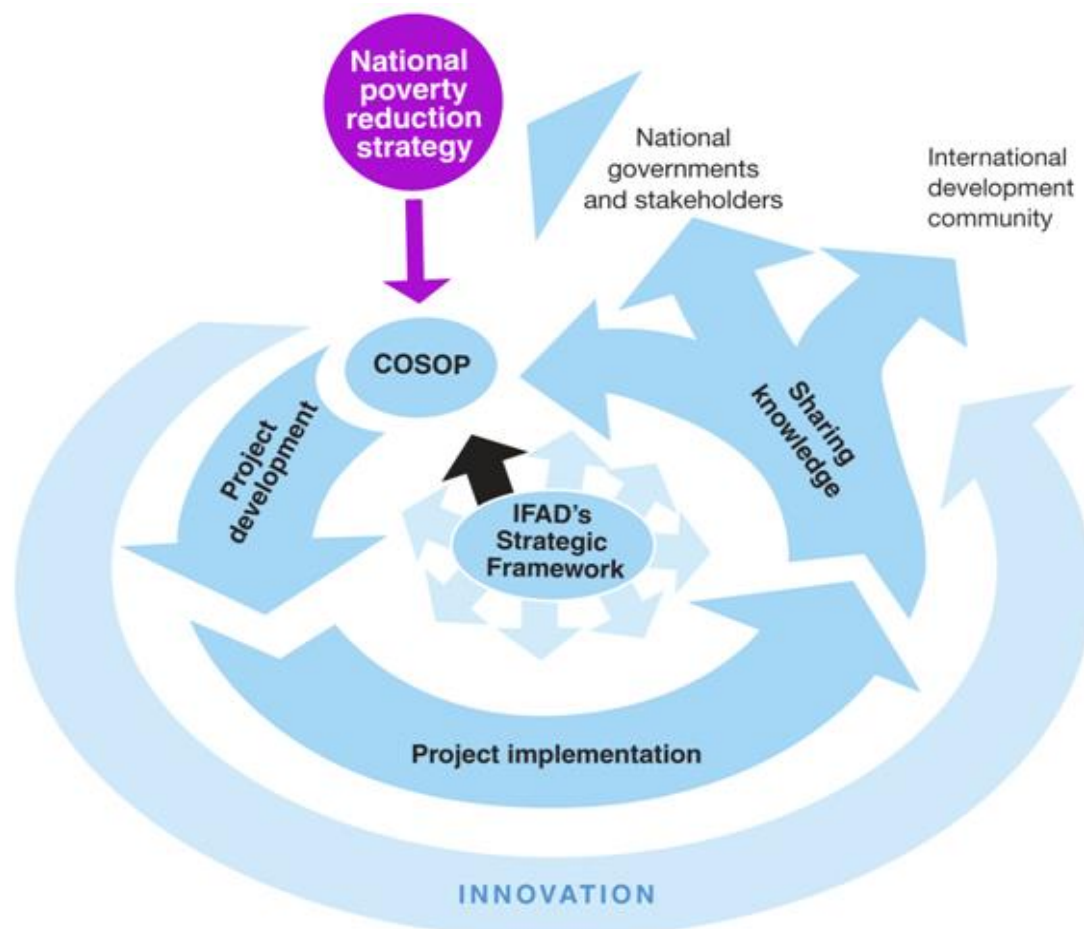

Проектний цикл, який використовує Inter American Development Bank

Джерело: <http://www.iadb.org/en/projects/projects,1229.html>

**Проектний цикл, який використовує
Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку**

Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (The International Fund for Agricultural Development - IFAD) є спеціалізованою установою ООН.
IFAD фінансує багато проектів сумісно з Ісламським банком розвитку

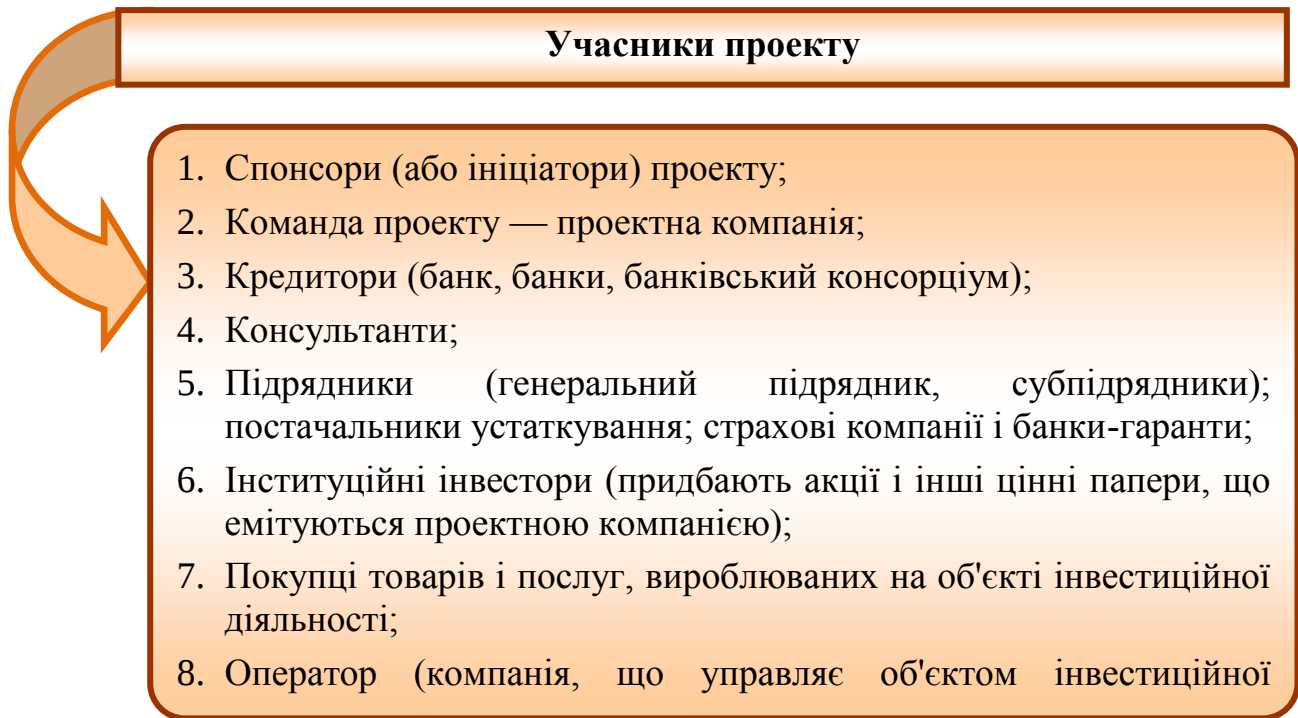
Джерело: (<http://www.ifad.org/governance/index.htm>)

Проектний цикл, який використовує Islamic Development Bank

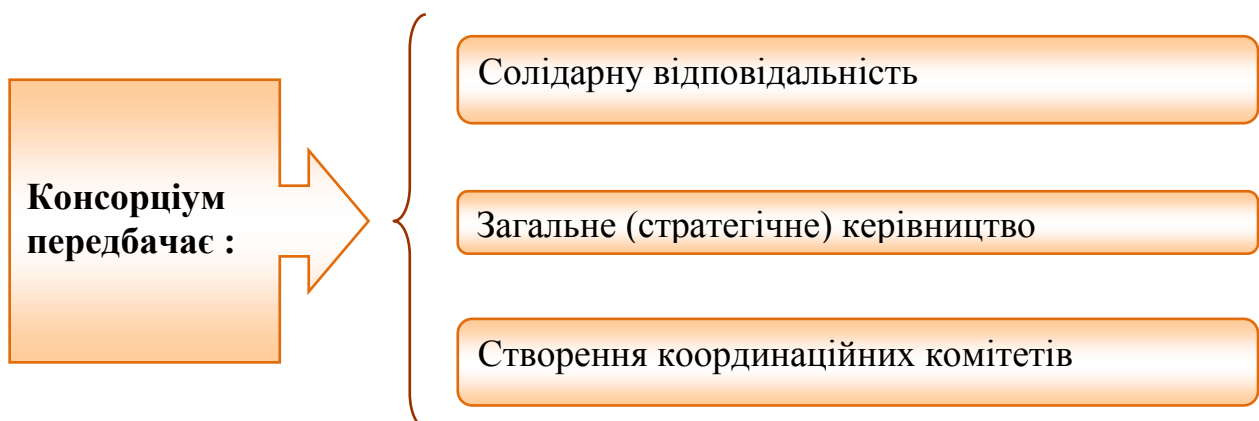
Project Cycle Islamic Development Bank
1. Project Identification 2. Preparation 3. Appraisal/Negotiation 4. Approval and Signing 5. Implementation and Follow-up and 6. Post-Evaluation After Completion

Джерело: <http://www.isdb.org>

8.6. ПРОЕКТНА КОМПАНІЯ (КОНСОРЦІУМ) ЯК ПОЗИЧАЛЬНИК

Консорціум — тимчасове добровільне об'єднання учасників проекту на основі загальної угоди для здійснення капіталомісткого прибуткового проекту, угоди про виробничу, комерційну, фінансову кооперацію.

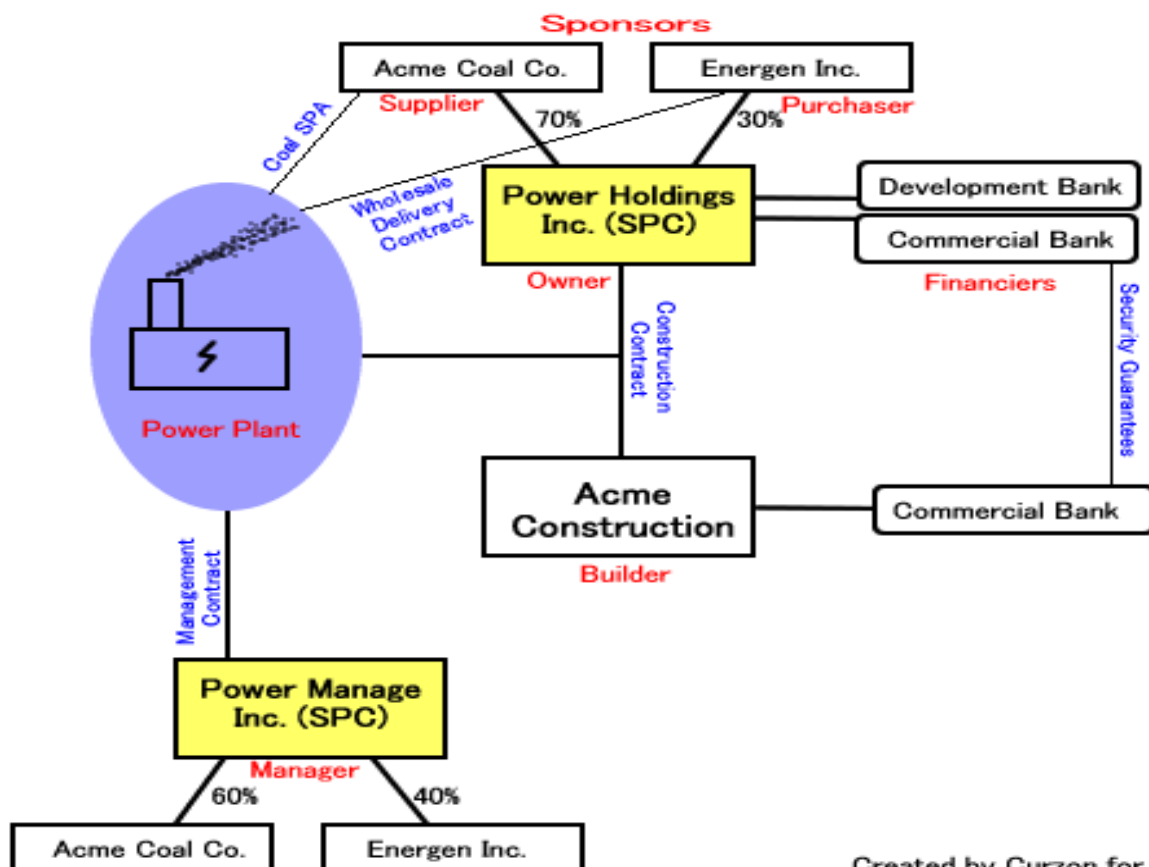

Форми фінансування проекту в умовах проектної компанії

Учасник проекту	Форма фінансування
Основний банк або консорціум банків	Основний кредит
Інші організації-кредитори	Додаткові кредити
Резервні кредитори	Резервні кредити
Засновники проектної компанії	Засновницький внесок у капітал проектної компанії. Додаткові внески
Постачальники і підрядники	Товарні і комерційні кредити
Інвестиційні банки, інші інвестори	Цінні папери (облігації, акції) проектної компанії
Лізингові організації	Операційний лізинг (тимчасова оренда) Фінансовий лізинг (з правом викупу майна)

Типові схеми проектних компаній

Типова схема компанії для реалізації проекту з енергетики

Created by Curzon for Wikipedia

Джерело: http://en.wikipedia.org/wiki/Project_finance

Типові схеми проектної компанії

8.7. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Переваги проектного фінансування (ПФ)

На відміну від традиційних форм кредитування ПФ дозволяє:

- 1) більш достовірно оцінити платоспроможність і надійність позичальника
- 2) розглянути весь інвестиційний проект з погляду життєздатності, ефективності, реалізації, забезпеченості, ризиків;
- 3) прогнозувати результат реалізації інвестиційного проекту.

Завдяки ПФ з'являються нові банківські послуги і види банків:

- 1) кредитори і гаранті;
- 2) інвестиційні банки (інвестиційні брокери) і фінансові консультанти;
- 3) ініціатори створення або (а також) менеджери банківських консорціумів;
- 4) інституційні інвестори (придбають цінні папери проектних компаній) і лізингові організації.

**Новим видом діяльності на ринку проектного фінансування
є банківський консалтинг у цій області**

Спеціалізовані банки-консультанти надають наступні послуги:

- 1) пошук, відбір і оцінка інвестиційних проектів;
- 2) підготовка техніко-економічних обґрунтувань за проектом;
- 3) розробка схем фінансування проектів, ведення попередніх переговорів з банками, фундаціями і іншими інститутами на предмет їх сукупної участі у фінансуванні проекту;
- 4) підготовка всього пакету документів за проектом;
- 5) сприяння у веденні переговорів і підписання кредитних угод, угод про створення консорціумів та інше.

Недоліки проектного фінансування

1. Попередні високі витрати потенційного позичальника для розробки детальної заявки банку на фінансування проекту на передінвестиційній фазі.
2. Порівняно довгий період до ухвалення рішення про фінансування, що пов'язане з ретельною оцінкою передпроектної документації банком і великим об'ємом робіт по організації фінансування (створення банківського консорціуму тощо).
3. Порівняльне підвищення відсотка по кредиту у зв'язку з високими ризиками, а також зростання витрат на оцінку проекту, на організацію фінансування, на нагляд та інше.
4. Набагато більш жорсткий контроль за діяльністю позичальника, ніж при традиційному банківському кредитуванні по всіх аспектах діяльності з боку банку (банківського консорціуму).
5. Певну втрату позичальником своєї незалежності, якщо кредитор обумовлює за собою право придбання акцій компанії у разі вдалої реалізації проекту.

8.8. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ І НОВІ МОЖЛИВОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Перспективи розвитку ПФ пов'язані з поступовою ліквідацією наступних перешкод

1. Внутрішні джерела боргового фінансування в Україні не так добре розвинені, як у Європі і США. Внутрішні ринки кредитів не мають достатніх фінансових ресурсів або ліквідних засобів, необхідних для широкомасштабного фінансування капіталомістких і крупних проектів з тривалим терміном погашення кредитів. Практично відсутні досвід і знання для того, щоб з упевненістю оцінювати і брати на себе весь або частину проектного ризику;
2. Є невідповідності між доходами і позиками усередині країни і обслуговуванням боргів у валюті. Ризик неспівпадання між валютами, в яких надходить виручка, і валютою, в якій повинна обслуговуватися заборгованість, ускладнює проектне фінансування;
3. Недостатні правова структура і законодавча стабільність в області узгодження і розподілу ризиків і надання гарантій і інших форм зобов'язань по проектному фінансуванню. Комерційна і кредитна документація по проектному фінансуванню є складною і повинна підкріплюватися законодавчою і нормативною основою. Повинні бути законодавчо оформлені всі види зобов'язань і гарантій, тонкість розподілу ризиків і прибутків, політичні і страхові ризики;
4. У вітчизняній практиці в даний час мало фахівців з проектного фінансування. Недостатньо прецедентів розробки системи проектного фінансування для великих інвестиційних проектів;
5. Недостатньо кваліфікованих учасників проектного фінансування - організацій, фірм, що можуть взяти на себе функції керівників великими проектами в сучасному трактуванні цього поняття. Допомогти рішенню цієї проблеми може залучення фахівців або спеціалізованих компаній (у тому числі, іноземних).

Умови успішного використання методології проектного фінансування включають наступні напрями:

1. Залучення іноземних кредитів для фінансування великих проектів.
2. Державні гарантії, компенсації і забезпечення політичних ризиків шляхом страхування останніх або привілейованим статусом кредиторів.

Українські банки, що пропонують послуги з проектного фінансування

УКРСИББАНК
 BNP PARIBAS GROUP

Банк позитивних змін

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

ФІНАНСУВАННЯ

ЛІЗИНГ

СТРАХУВАННЯ

ПРО БАНК

НОВИНИ

ЦЕНТРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Проектне фінансування

Головна сторінка / Фінансування / Кредитні операції

Проектне фінансування

В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів пошук додаткових форм фінансування є досить важливим питанням. Для впровадження інноваційних технологій та розвинення нових напрямків діяльності УкрСиббанк пропонує **Проектне фінансування**.

Завдяки цьому фінансовому інструменту Ваша компанія отримає кошти, повернення яких здійснюється за рахунок грошового потоку, що генерується від впровадження нового проекту.

Основні види проектів:

- будівництво і реконструкція (комерційна та житлова нерухомість);
- виробництво, модернізація виробничих ліній (технологічні проекти);
- злиття та поглинання (придбання компаній, цілісних житлових комплексів та бізнесу);
- інфраструктура (дороги, телекомунікації, тощо).

Переваги Проектного фінансування:

- можливість залучення значних об'ємів інвестиційних ресурсів, що перевищують Ваші існуючі активи;
- зниження проектних ризиків Вашої компанії та їх розподіл між кількома учасниками проекту;
- можливість отримання пільгового періоду по сплаті основної суми заборгованості на час освоєння капітальних витрат і виведення проекту на виробничу потужність;
- індивідуальний підхід при розробці графіку та тривалий строк фінансування в залежності від виду проекту та специфіки діяльності Вашої компанії.

Якщо Ви бажаєте отримати більш детальну інформацію, співробітники УкрСиббанку нададуть Вам кваліфіковану консультацію щодо видів проектів та можливості їх фінансування.

↓ **Кредитні операції**

Багатопільова кредитна лінія

Овердрафтне кредитування

Проектне фінансування

Індексований кредит

→ **Торговельне фінансування**

Райффайзен
БАНК АВАЛЬ
 Найближчий великий банк

Послуги приватним особам

Послуги малому і мікробізнесу

Послуги корпоративним клієнтам

Управління грошовими операціями

Депозити

Фінансування бізнесу

Фінансування поточної діяльності

Інвестиційне фінансування

Проектне фінансування

Довгострокові інвестиційні кредити

Довгострокове фінансування під гарантії іноземних кредитних експортних агентств

Організація фінансування за допомогою синдикатів

Документарні операції

Факторинг

Лізинг

Операції з цінними паперами

Послуги зберігача цінних паперів

Платіжні картки

Комплексні рішення для агробізнесу

Проектне фінансування

Продукт «Проектне фінансування» — це фінансування інвестиційних проектів, при якому банк здебільшого бере до уваги майбутній грошовий потік, що генеруватиметься безпосередньо проектом, як джерело погашення кредитної заборгованості. Для кожного клієнта за кожним окремим проектом розробляється індивідуальна схема фінансування, що дозволяє визначити потреби клієнта, встановити для нього індивідуальні тарифи і забезпечити найвищі стандарти обслуговування.

Переваги проектного фінансування:

- розробка індивідуальних схем фінансування за кожним проектом;
- довгостроковий характер фінансування;
- можливість використання кредитних ресурсів упродовж тривалого терміну в обраній валюті;
- індивідуальний гнучкий графік надання коштів;
- надання пільгового періоду з погашення основної суми кредиту протягом інвестиційного періоду;
- диверсифікація проектних ризиків.

> ПРИВАТНИМ КЛІЄНТАМ

> МАЛОМУ БІЗНЕСУ

> КОРПОРАТИВНИМ КЛІЄНТАМ

Кредити

Овердрафтна лінія

Кредитна лінія на поповнення обігових коштів

"Короткі гроші"

Кредит проти депозиту

Авто в кредит

Кредит на придбання сільськогосптехніки

Кредит на комерційну нерухомість

Інвестиційні кредити

Проектне фінансування

Кредити під забезпечення ПДВ-ОВДП

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ

Проектне фінансування дає змогу втілювати в життя нові напрямки бізнесу, досягати ефективної синергії та надає новий імпульс розвитку.

У межах проектного фінансування банк фінансує всі напрямки необхідних витрат за проектом: придбання земельних ділянок, будівництво, ремонт та реконструкцію, придбання обладнання, формування обігових коштів та інше.

Основним чинником при прийнятті рішення щодо фінансування проекту є його перспективність генерувати у майбутньому достатній грошовий потік для обслуговування боргу та досягнення мети проекту.

Клієнт обов'язково має фінансувати частину проекту за рахунок власних коштів.

Переваги:

- ✓ індивідуальна для кожного проекту схема фінансування та графік обслуговування боргу;
- ✓ можливість надання пільгового періоду з погашення основної суми кредиту; довгостроковий характер фінансування.

Корпоративному бізнесу

Корпорації та корпоративні клієнти

зможуть дізнатися більше за телефонами:

- 0-44-247-89-21
- 0-44-247-38-66
- 0-44-247-80-62

Приватним клієнтам

Малому та середньому бізнесу

- [Про банк](#)
- [Приватним клієнтам](#)
- [Малому та середньому бізнесу](#)
- [Корпоративному бізнесу](#)

- Розрахунково-касове обслуговування
- Депозити
- Міжнародні розрахунки та операції
- Платіжні картки
- Кредити
- Громадські слухання стосовно екологічних аспектів спільного зі Світовим банком Проекту з енергоефективності
- Овердрафт за рахунками суб'єктів господарської діяльності
- Інвестиційні кредити. Проектне фінансування
- Фінансування оборотного капіталу
- Іноземні кредитні лінії
- Кредити за програмою енергоефективності ЄБРР

Інвестиційні кредити. Проектне фінансування

[Головна](#) > [Корпоративному бізнесу](#) > [Кредити](#) > [Інвестиційні кредити. Проектне фінансування](#)

АТ "Укресімбанк" здійснює фінансування **середньострокових** (строком до 3 років) та **довгострокових** (строком понад 3 роки) інвестиційних проектів (будівництво житла; будівництво офісних та ТРЦ; купівля нерухомості; купівля землі; придбання обладнання, транспортних засобів; купівля цінних паперів (опціони); фінансування інших інвестиційних цілей).

АТ "Укресімбанк" має значний досвід роботи з інвестиційного кредитування, що є запорукою успіху Вашого інвестиційного проекту.

З метою підвищення ефективності Вашого інвестиційного проекту АТ "Укресімбанк" забезпечує:

- фінансування масштабних проектів за рахунок ресурсів, що залучені з міжнародних ринків капіталів, та можливість використання схем консорціумного кредитування з великими українськими та іноземними банками;
- можливість використання комбінованих джерел фінансування, а також застосування декількох продуктів одночасно, що дозволяє оптимізувати схему фінансування та здійснити кредитування на більш привабливих для Вас умовах.

Проектне фінансування є пріоритетним напрямом кредитування для АТ "Укресімбанк".

Проектне фінансування – це довгостроковий кредит, умовами якого передбачено погашення кредиту за рахунок притоку коштів, отриманих за рахунок впровадження проекту.

За допомогою проектного фінансування від АТ "Укресімбанк", Ви отримуєте реальну можливість здійснити модернізацію або реконструкцію діючого виробництва продукції (надання послуг), організувати виробництво нової продукції (надання послуг), здійснити комплексне фінансування довгострокових інвестиційних проектів для досягнення Ваших стратегічних цілей.

ТЕСТИ ДО САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. До система фінансування інвестиційних проектів відносять: *
 - а) умови фінансування.
 - б) способи фінансування.
 - в) джерела фінансування.
 - г) організаційні форми фінансування.
 - д) правильні відповіді - а) та г).
2. Якими з наведених нижче способів може здійснюватися фінансування проектів? *
 - а) самофінансування.
 - б) використання позикових і залучених коштів.
 - в) самофінансування, використання позикових і залучених коштів.
 - г) правильні відповіді а) та г).
3. Самофінансування проекту передбачає використання;
 - а) власних коштів інвестора.
 - б) безпроцентних позик, грантів і пожертвувань.
 - в) зарубіжних прямих інвестицій.
4. Як прийнято класифікувати джерела фінансування залежно від відношення власності?
 - а) На власні, ті що повертаються і позикові.
 - б) На державні інвестиційні ресурси, інвестиційні ресурси господарюючих суб'єктів і на інвестиційні ресурси іноземних інвесторів.
 - в) На рівні держави, рівні підприємства, рівні інвестиційного проекту.
5. Відповідно до якої ознаки здійснюється розділення інвестиційних ресурсів підприємства на групи?
 - а) Від належності до власного капіталу.
 - б) Від швидкості обігу ресурсів.
 - в) Від національної приналежності.
6. Які з перерахованих нижче інвестиційних ресурсів НЕ відносять до внутрішніх, що входять до складу власного капіталу підприємства?
 - а) Прибуток.
 - б) Спеціальні фонди, сформовані за рахунок прибутку.
 - в) Фінансові кошти, що повертаються за рахунок емісії і розміщення акцій.

- 7. Які з перерахованих нижче інвестиційних ресурсів відносять до залучених, таких що включаються до складу власного капіталу підприємства?***
- а) Фінансові кошти, що привертаються за рахунок емісії і розміщення акцій.
 - б) Машини і устаткування що залучаються на основі лізингу.
 - в) Гранти і добродійні внески.
- 8. Які з перерахованих нижче інвестиційних ресурсів відносять до залучених, що не включаються до складу власного капіталу підприємства?**
- а) Державні кредити та позики.
 - б) Спеціальні фонди, сформовані за рахунок прибутку.
 - в) Фінансові кошти, що привертаються за рахунок емісії і розміщення акцій.
- 9. Які основні організаційні форми залучення інвестицій для фінансування інвестиційних проектів?***
- а) Дефіцитне фінансування
 - б) Проектне фінансування.
 - в) Акціонерне фінансування
 - г) Корпоративне фінансування.
 - д) Правильні відповіді а), б) та г).
- 10. Скільки прийнято виокремлювати організаційних форм проектного фінансування?**
- а) Одну.
 - б) Дві.
 - в) Три.
- 11. Що передбачається у разі використання фінансування проектів з повним регресом на позичальника?**
- а) Кредитор бере на себе усі ризики, пов'язані з реалізацією проекту..
 - б) Ризики проекту несе позичальник.
 - в) Розподіл всіх ризиків проекту між його учасниками, так щоб кожен брав на себе залежні від нього ризики.
- 12. Що передбачається у разі використання фінансування проектів без права регресу на позичальника?**
- а) Ризики проекту несе позичальник.
 - б) Розподіл всіх ризиків проекту між його учасниками, так щоб кожен брав на себе залежні від нього ризики.
 - в) Кредитор бере на себе всі ризики, пов'язані з реалізацією проекту.

- 13. Яка з наведених організаційних форм фінансування вважається класичною формою проектного фінансування?**
- а) З повним регресом на позичальника.
 - б) Без права регресу на позичальника.
 - в) З частковим регресом на позичальника.
- 14. Що є тимчасовим добровільним об'єднанням на основі загальної угоди учасників реалізації капіталомісткого проекту?**
- а) Консорціум.
 - б) Трест.
 - в) Концерн.
- 15. Що є перевагами проектного фінансування у порівнянні з інвестиційним кредитуванням?***
- а) Можливість надавання послуг з організації кредитів, консультування.
 - б) Висока доля запозичених коштів у структурі капіталу проекту.
 - в) Висока надійність прогнозування результатів реалізації інвестиційного проекту.

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Охарактеризуйте систему проектного фінансування.
2. Виявіть переваги та недоліки трьох груп джерел фінансування проектів.
3. Сформулюйте визначення організаційних форм фінансування проектів.
4. Порівняйте основні форми проектного фінансування.
5. Проаналізуйте та перелічіть переваги й недоліки проектного фінансування.

Тема 9.

ВПРОВАДЖЕННЯ І МОНІТОРИНГ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Логіка викладу та засвоєння матеріалу

- 9.1. Управління ходом реалізації проекту: концепція, моделі і механізми.
- 9.2. Організація ресурсного забезпечення проектів.
- 9.3. Виконання будівельно-монтажних робіт.
- 9.4. Організація і механізми здійснення розрахунків в інвестиційній сфері.
- 9.5. Сутність і види моніторингу проекту.
- 9.6. Введення в дію об'єктів інвестування.

Література: основна [2, 6, 8, 12]; додаткова [30, 35, 36, 37, 48].

Основні терміни і поняття

Система управління проектом зі зворотним зв'язком, процес управління, відстежування, аналіз та коректування робіт за проектом, фінансове та матеріально-технічне забезпечення проектів, документи для відкриття фінансування проекту, кредитна угода, схеми постачання обладнання на проектні об'єкти, підрядний та господарський способи виконання будівельно-монтажних робіт за проектом, фактори, що впливають на темпи і рівень виконання підрядних робіт, механізм розрахунків в інвестиційній сфері, загальний, маркетинговий, фінансовий та технічний моніторинг проектів, суб'єкти моніторингу, стадії приймання виконаних робіт і готових об'єктів за проектом.

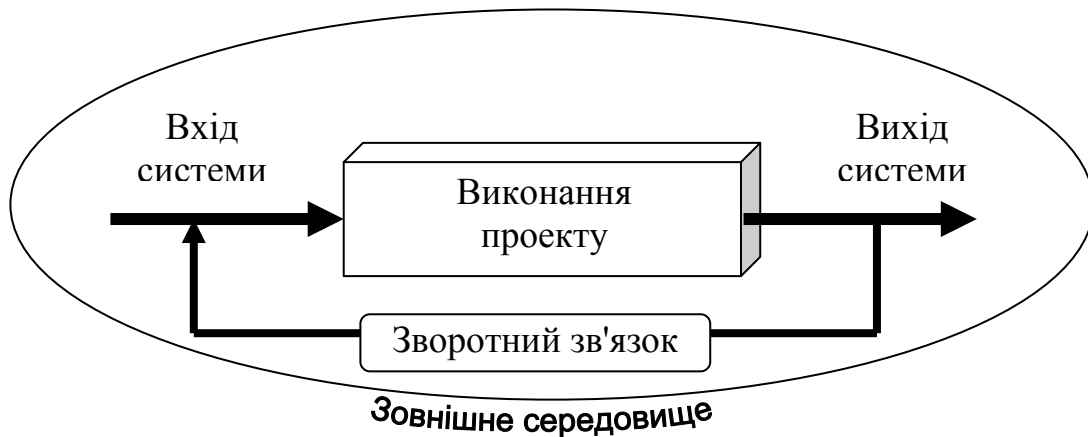
9.1. УПРАВЛІННЯ ХОДОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ: КОНЦЕПЦІЯ, МОДЕЛІ І МЕХАНІЗМИ

Фактори, що обумовлюють систему управління проектом

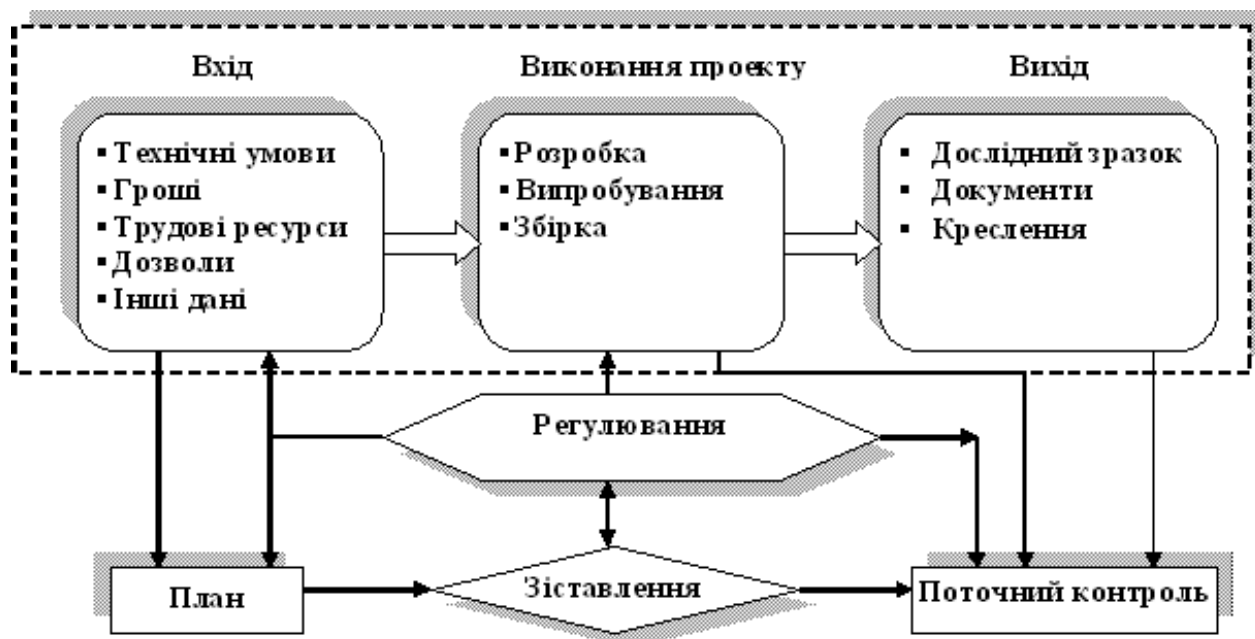
1. Внаслідок непередбачених обставин тривалість виконання проекту, фактична вартість, а іноді і технологія виконання робіт відрізняються від запланованих.
2. З різних причин тільки 5% проектів реалізуються відповідно до первинних планів.
3. Чим складніше і технологічніше проект, тим частіше виникає необхідність перепланування, і тим більше навантаження лягає на систему управління проектом, на її підсистеми планування і контролю.

Система управління проектом зі зворотним зв'язком

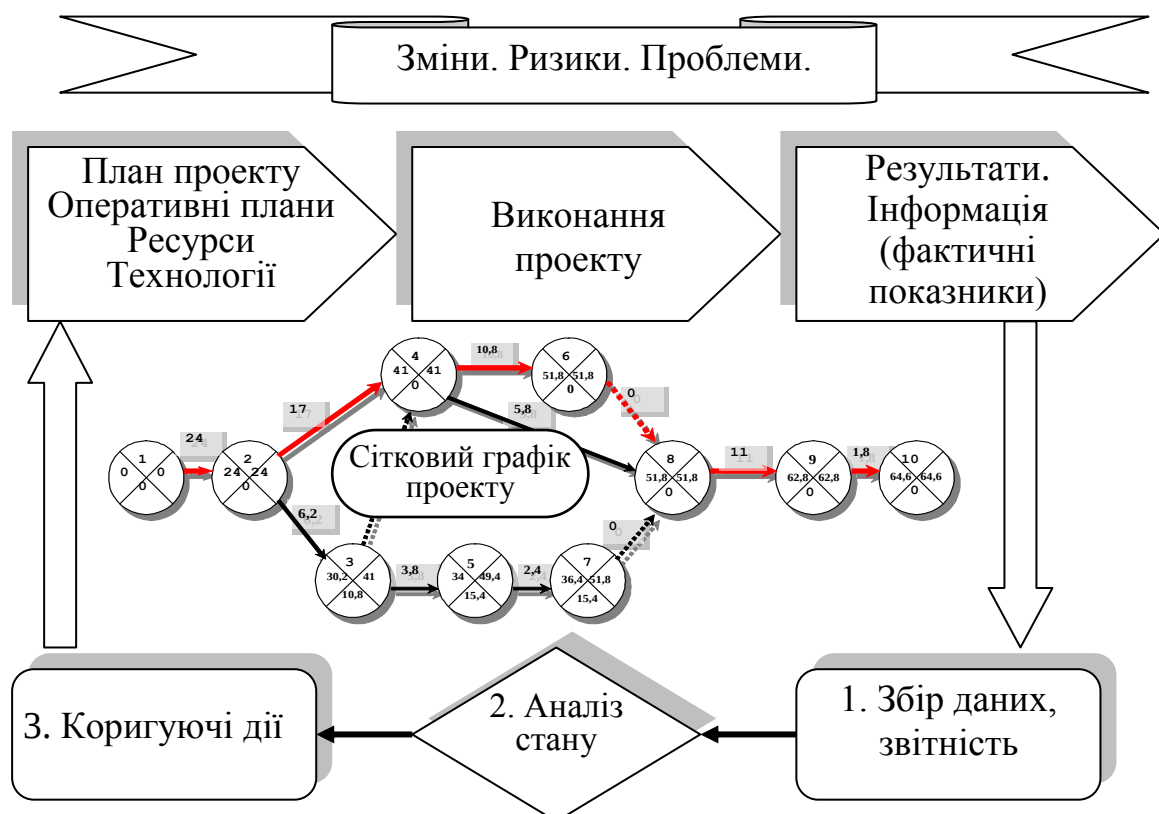
1. Система має *вхід*, *вихід*, *зворотний зв'язок* і *процес виконання проекту*. Як процес виконання проекту може бути розглянута будь-яка частина проекту, пакет робіт, роботи, які виконувалися на різних фазах.
2. Вихідні показники контролюються, порівнюються з деякими заздалегідь встановленими настройками (планами, термінами, обмеженнями на ресурси і т. д.). Якщо вони відрізняються, то по ланцюгу зворотного зв'язку формуються коригуючі дії, які повертаються на вхід системи для усунення виниклих відхилень або корегування вхідних параметрів.
3. Система з одним зворотним зв'язком використовується практично в будь-якій системі управління. Якщо вона правильно побудована, то

Система управління проектом із зворотним зв'язком третього порядку

1. Під час управління проектом **контролюються три основні кількісні характеристики — час, об'єм робіт і вартість**. Крім того, керівництво контролює і управляє якісними характеристиками - змістом робіт (змінами), якістю результатів робіт і організаційною структурою.
2. Управління ходом реалізації проекту може бути ефективним тоді, коли всі основні елементи проекту контролюються керівництвом. Важлива роль у виділенні цих елементів відводиться *мережному (сітковому) графіку проекту*. Система управління, що використовує сітьовий графік проекту, дозволяє керівництву в першу чергу контролювати роботи критичного шляху і ті роботи некритичних шляхів, по яких на поточну дату реалізації проекту вичерпуються резерви часу

Узагальнена схема процесу управління реалізацією проекту

Зміст процесів управління

- **Відстежування:** збір і документування фактичних даних; визначення в офіційних і неофіційних звітах ступеня відповідності фактичного виконання запланованим показникам.

- **Аналіз:** оцінка поточного стану робіт і порівняння досягнутих результатів із запланованими; визначення причин і шляхів дії на відхилення від виконання плану.

- **Коректування:** планування і здійснення дій, направлених на виконання робіт відповідно до плану, мінімізацію несприятливих відхилень або отримання переваг від виникнення сприятливих відхилень для досягнення цілей проекту.

9.2. ОРГАНІЗАЦІЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТІВ

Освоєння інвестицій у будівельні проекти
складається з послідовних етапів :

1. Фінансування будівництва.
2. Забезпечення будов матеріально-технічними ресурсами та технологічним обладнанням.
3. Виробництво будівельно-монтажних робіт.
4. Виконання пусканалагоджувальних робіт.
5. Приймання виконаних робіт та готового об'єкта інвестором (введення в експлуатацію).
6. Розрахунки за виконані роботи.

Фінансове забезпечення проектів

1. **Фінансування та кредитування державного капітального будівництва** здійснюється на території України відповідно до Положення про фінансування та державне кредитування, яке обов'язкове для застосування підприємствами всіх форм власності та органами виконавчої влади всіх рівнів.
2. Для будівництва, що здійснюється за рахунок *недержавних капітальних вкладень*, Положення має рекомендаційний характер, але зобов'язує здійснювати фінансування через установи банків.
3. **Фінансування державних централізованих капітальних вкладень** проводиться Мінфіном, Головним управлінням Державного казначейства шляхом перерахування міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади (державним замовникам) коштів згідно з планами фінансування.

Для оформлення фінансування Замовник передає до місцевих установ фінансуючих банків такі документи:

1. Контракт (договір) з підрядником із передбачуваною формою розрахунків.
2. Зведений кошторисний розрахунок вартості будівництва.
3. Внутрішньобудівельний титульний список.
4. Рішення про затвердження проектно-кошторисної документації та висновки органів експертизи інвестиційних проектів.
5. Рішення про відведення земельної ділянки.

Матеріально-технічне забезпечення проектів

Матеріально-технічне постачання будов — процес, який включає:

1. Визначення перспективних потреб у матеріалах, виробах і технічних засобах.
2. Встановлення строків їх поступового залучення у виробничо-будівельний процес.
3. Розміщення замовлень у виробників і постачальників.
4. Узгодження строків поставок

Постачання проводиться шляхом придбання МТР безпосередньо у виробників або через фірми-посередники.

Особливості постачання

1. Технічні ресурси, що потребують монтажу (обладнання), постачаються заводами-виробниками, які здійснюють його шеф-монтаж.
2. При комплексному постачанні обладнання його виробник виконує також пусканалагоджувальні роботи і бере участь у комісіях по введенню об'єктів в експлуатацію.
3. Головним підрозділом системи матеріально-технічного забезпечення України є Державна акціонерна компанія «Укрресурси».

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУДОВ ТЕХНОЛОГІЧНИМ ОБЛАДНАННЯМ

Схеми (форми) комплектації будов:

Схема 1.

1. Замовник після отримання обладнання за договором поставки забезпечує його зберігання на власних складах, формує постачальний комплект і передає його підряднику за актами у строки, передбачені договором підряду.
2. Розрахунки здійснюються за комплект загалом по договірних цінах з урахуванням витрат замовника на заготівлю, зберігання, комплектацію та транспортування.
3. Заготівельно-складські витрати можуть бути встановлені на рівні 7% від вартості обладнання. Розмір цих витрат обумовлюється в договорах. Існують нормативні строки зберігання обладнання на складі, які не повинен порушувати замовник.

Схема 2.

1. Замовник і генпідрядник домовляються у підрядному контракті про те, що поставки обладнання виконують будівельні фірми (генпідрядник і субпідрядники).
2. Підрядний контракт у даному разі не передбачає відповідне фінансування проекту та розрахунки за поставки.

9.3. ВИКОНАННЯ БУДІВЕЛЬНО-МОНТАЖНИХ РОБІТ

Капітальне будівництво може здійснюватись двома способами

1. **Підрядний спосіб** — це організаційна форма ведення будівництва самостійними будівельно-монтажними організаціями на підставі договорів підряду з підприємствами та організаціями-замовниками. В будівництві об'єктів беруть участь дві юридичні сторони — замовник і підрядник. *Замовниками* можуть виступати підприємства, організації, місцеві органи влади, колгоспи, окремі громадяни. *Підрядники* - це
2. **Господарський спосіб** — це організаційна форма, за якої об'єкти будуються безпосередньо підприємствами або організаціями-забудовниками без залучення підрядних організацій. При цьому функції замовника і підрядника об'єднані в одній юридичній особі забудовника, який є розпорядником коштів, що виділяються на будівництво, оперативним керуючим і виконавцем будівництва об'єкта.

Основні фактори що впливають на темпи і рівень виконання підрядних робіт

1. Незабезпечення фінансуванням.

2. Високі відсоткові ставки кредитування.

3. Високий рівень податків, що зменшує частку коштів на розвиток виробничої бази будівництва.

3. Мала кількість замовлень.

9.4. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕХАНІЗМИ ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

Фінансове забезпечення проектів:

На безповоротній основі - це надання грошових коштів (здійснення витрат) різними інвесторами на невизначений час у сподіванні на отримання від реалізації проекту в майбутньому доходів, які покрийють з прибутком ці витрати.

На поворотній основі — це надання інвестором грошових коштів на певний час із зобов'язанням повернути їх до обумовленого строку з відсотками.

Принципи фінансово-кредитних відносин між суб'єктами інвестиційної діяльності :

1. Договірний, прямий, цільовий і безперервний характер фінансування;
2. Принцип взаємного фінансового контролю;
3. Фінансування проектів здійснюється на основі договорів (контрактів) в міру їх виконання. Відповідно до цього принципу оплата робіт чи послуг проводиться після їх виконання в цілому або по мірі проходження окремих етапів.

Основою взаємовідносин інвестора й банку (іншого кредитодавця) є **кредитний договір**.

У **кредитному договорі** обумовлюються розмір кредиту, його забезпеченість, гарантії повернення, строки його використання, майнова відповідальність сторін

➤ Потреба в кредиті визначається як різниця між загальним обсягом інвестицій і власними й залученими ресурсами.

➤ Наданню кредиту передуює оцінка банком кредитоспроможності позичальника або самостійно, або, за його дорученням, аудиторською фірмою.

Розрахунки по лізингових операціях

- Лізинг - довгострокова оренда окремих видів машин та устаткування, виробничо-технічних комплексів, іншого майна.
- На відміну від поточної оренди, у лізингу можуть брати участь три або більше суб'єктів угоди: постачальник (виробник обладнання), лізингодавець (банк чи лізингова компанія), лізингоодержувач (орендатор).
- Лізинг в інвестиційній сфері наближається до кредиту.

Залежно від особливостей завершення лізингової угоди розрізняють такі форми лізингового контракту:

- 1) без права подовження строку угоди та придбання майна;
- 2) з правом викупу майна;
- 3) з правом подовження строку угоди на оренду майна.

9.5. СУТНІСТЬ І ВИДИ МОНІТОРИНГУ ПРОЕКТУ

Під моніторингом інвестиційних проектів слід розуміти діяльність з проведення постійного нагляду і контролю за процесом освоєння інвестицій

Види моніторингу проектів

1. **Загальний моніторинг** здійснює інвестор (замовник) або від їх імені дирекція підприємства, що будується. Такий моніторинг за угодою з інвестором можуть здійснювати фірма-девелопер або генеральний підрядник відповідно до договору про консорціум.
2. **Маркетинговий моніторинг** проводиться з метою забезпечення своєчасних поставок на будову матеріально-технічних ресурсів.
3. **Фінансовий моніторинг** здійснюється за загальним обсягом інвестицій; за витратами на земельну ділянку, на проектно-дослідницькі роботи; за вартістю будівельно-монтажних робіт (договірна ціна), обладнання та інструментів; за джерелами фінансування проекту.
4. **Технічний моніторинг** проводиться з метою забезпечення відповідності об'ємно-планувальних і конструктивних рішень, прийнятих у будівельній і технологічній частинах проекту, вимогам ДБН, технічних умов.

Суб'єкти, що здійснюють моніторинг проектів

Суб'єкти інвестиційної діяльності	Види моніторингу		
	Маркетинговий	фінансовий	технічний
Інвестори	+	+	+
Замовник (дирекція підприємства, що будується)	+	+	+
Генеральний підрядник	+		+
Субпідрядні організації	+		+
Постачальники обладнання	+		+
Генеральний проектувальник	+		+
Інші проектувальники			+
Фірма-девелопер	+	+	+
Керуючий проектом	+		+
Інжинірингова фірма			+
Фінансуючий банк		+	
Страхова та перестрахова компанії		+	
Іпотечний банк, інвестиційний консорціум або промислово-фінансова група	+	+	+
Аудитори		+	
Міністерства та інші центральні і місцеві органи влади (по державних і проектах)	+	+	+

9.6. ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ОБ'ЄКТІВ ІНВЕСТИВАННЯ

В Україні відповідно до законодавства є три стадії приймання виконаних робіт і готових об'єктів:

I. Приймання від замовника підрядником

II. Приймання від підрядника робочою комісією замовника

III. Приймання Державною комісією закінченого будівництва підприємства

Перша стадія.

Приймання від Замовника Підрядником:

1. Затвердженої проектно-кошторисної документації та інших узгоджувальних та ліцензійних документів.
2. Будівельного майданчика з розміткою межі в натурі.
3. Технологічного та іншого обладнання з відповідними комплектуючими матеріалами, конструкціями і деталями; у разі необхідності додаткової комплектації або укрупненої зборки обладнання складається відповідний акт про збереження недоукомплектованого обладнання.
4. Матеріалів і виробів, постачання яких входить до обов'язків замовника.
5. Приміщень, будівель, споруд, будівельних машин, механізмів та іншого майна, що передається підряднику тимчасово на період будівництва відповідно до підрядного договору.

Друга стадія

Приймання від Підрядника робочою комісією Замовника:

1. Окремих видів робіт, конструктивних елементів та етапів;
2. Робіт, що приховуються наступними роботами, зі складанням відповідних актів;
3. Попереднє приймання конструктивних етапів для підтвердження технічної готовності для виконання наступних робіт;
4. Закінчених окремих установок, технологічних ліній для проведення комплексного випробування та пусконаладжувальних робіт;
5. Закінчених будівництвом окремих будівель і споруд, що можуть використовуватись до кінцевої здачі об'єкта в експлуатацію.

Перевірка:

1. Відповідності проектам об'єктів і змонтованого устаткування;
2. Результатів випробувань і комплексного опробовування устаткування;
3. Підготовленості об'єктів до нормальної експлуатації й випуску продукції (надання послуг), включаючи виконання заходів із забезпечення здорових і безпечних умов праці та захисту природного середовища;
4. Якості будівельно-монтажних робіт й приймання цих об'єктів.

Третя стадія.

Приймання Державною приймальною комісією закінченого будівництвом підприємства (його черги), пускового комплексу об'єкта.

У Комісію інвестором (Замовником) пред'являються такі документи

1. Перелік усіх учасників інвестиційного процесу та обсягів виконаних ними робіт або наданих послуг.
2. Відомості про результати інженерних та економічних досліджень.
3. Документація про відведення земельного майданчика.
4. Проектно-кошторисна документація.
5. Документація робочої приймальної комісії.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

- 1. Освоєння інвестицій шляхом будівництва складається з кількох послідовних етапів. У якому пункті ця послідовність вказана вірно?**
 - а) Фінансування будівництва → забезпечення будівництва матеріально-технічними ресурсами та технологічним обладнанням → виробництво будівельно-монтажних робіт → виконання пусконаладжувальних робіт → приймання виконаних робіт та готового об'єкта інвестором (введення в експлуатацію) → розрахунки за виконані роботи.
 - б) Фінансування будівництва → виконання будівельно-монтажних робіт → забезпечення будівництва матеріально-технічними ресурсами та технологічним обладнанням → виконання пусконаладжувальних робіт → розрахунки за виконані роботи → приймання виконаних робіт та готового об'єкта інвестором (введення в експлуатацію).
 - в) Немає вірної відповіді.
- 2. Фінансування та кредитування державного капітального будівництва здійснюється на території України ... (знайдіть вірне продовження речення)**
 - а) через уповноважені банки.
 - б) через банки, у яких позичальнику відкрито розрахунковий рахунок.
 - в) через НБУ.
- 3. Який орган НЕ уповноважений здійснювати фінансування державних централізованих капітальних вкладень?**
 - а) Міністерство фінансів України.
 - б) Національний банк України.
 - в) Головне управління Державного казначейства.
- 4. Які документи для оформлення фінансування за рахунок державних капіталовкладень Замовник повинен надати до фінансуючого банку?***
 - а) Рішення про відведення земельної ділянки, Дозвіл на будівництво та Висновки органів експертизи інвестиційних проектів
 - б) Договір з підрядником та Внутрішньобудівельний титульний список
 - в) Зведений кошторисний розрахунок вартості будівництва та Рішення про затвердження проектно-кошторисної документації
 - г) Правильні відповіді а) та в).

5. Що розуміють під матеріально-технічним постачанням будівництва?

- а) Процес визначення перспективних потреб у матеріалах і технічних засобах, встановлення строків їх залучення у виробничо-будівельний процес, розміщення замовлень на постачання.
- б) Придбання матеріальних і технічних ресурсів безпосередньо у виробників або через фірми-посередники.
- в) Процес виконання пусконаладжувальних робіт.

6. Форма матеріально-технічного постачання з одночасним кредитуванням:

- а) Кредитна лінія.
- б) Товарний кредит.
- в) Фінансовий лізинг.

7. Які НЕ існують організаційні способи виконання будівельно-монтажних робіт?

- а) Господарські.
- б) Підрядні.
- в) Ручні.

8. Хто виконує будівельно-монтажні роботи у разі підрядного способу?

- а) Самостійні будівельно-монтажні організації на підставі договорів підряду з підприємствами та організаціями-замовниками;
- б) Будівельно-монтажні підрозділи організації замовника.
- в) Підприємство або організація-замовник.

9. Що передбачає фінансування проекту на безповоротній основі?

- а) Надання інвестором грошових коштів на певний час із зобов'язанням повернути їх до обумовленого строку з відсотками.
- б) Надання грошових коштів різними інвесторами на невизначений час у сподіванні на отримання від реалізації проекту в майбутньому доходів, які покривають з прибутком ці витрати.
- в) Надання грошових коштів на визначений час без сподівання на отримання від реалізації проекту в майбутньому доходів, які покривають з прибутком ці витрати.

10. Вкажіть усі види моніторингу проектів, що використовують на практиці ?

- а) Загальний та маркетинговий.
- б) Фінансовий та технічний.
- в) Відповіді а) та б) вірні.

Скільки може бути стадій приймання будівельних інвестиційних проектів?

- а) Одна.
- б) Дві.
- в) Три.

12. Остаточні розрахунки за будівельними інвестиційними проектами проводиться:

- а) у 5 денний термін після підписання акта приймання об'єкта в експлуатацію.
- б) у двотижневий термін після підписання акта приймання об'єкта в експлуатацію.
- в) у 5 денний термін до підписання акта приймання об'єкта в експлуатацію.

13. На якій стадії проводиться приймання виконаних робіт від замовника підрядником?

- а) Першій.
- б) Другій.
- в) Третій.

14. На якій стадії проводиться приймання виконаних робіт від підрядника робочою комісією замовника?

- а) Першій.
- б) Другій.
- в) Третій.

15. На якій стадії проводиться приймання Державною комісією закінченого будівництва?

- а) Першій.
- б) Другій.
- в) Третій.

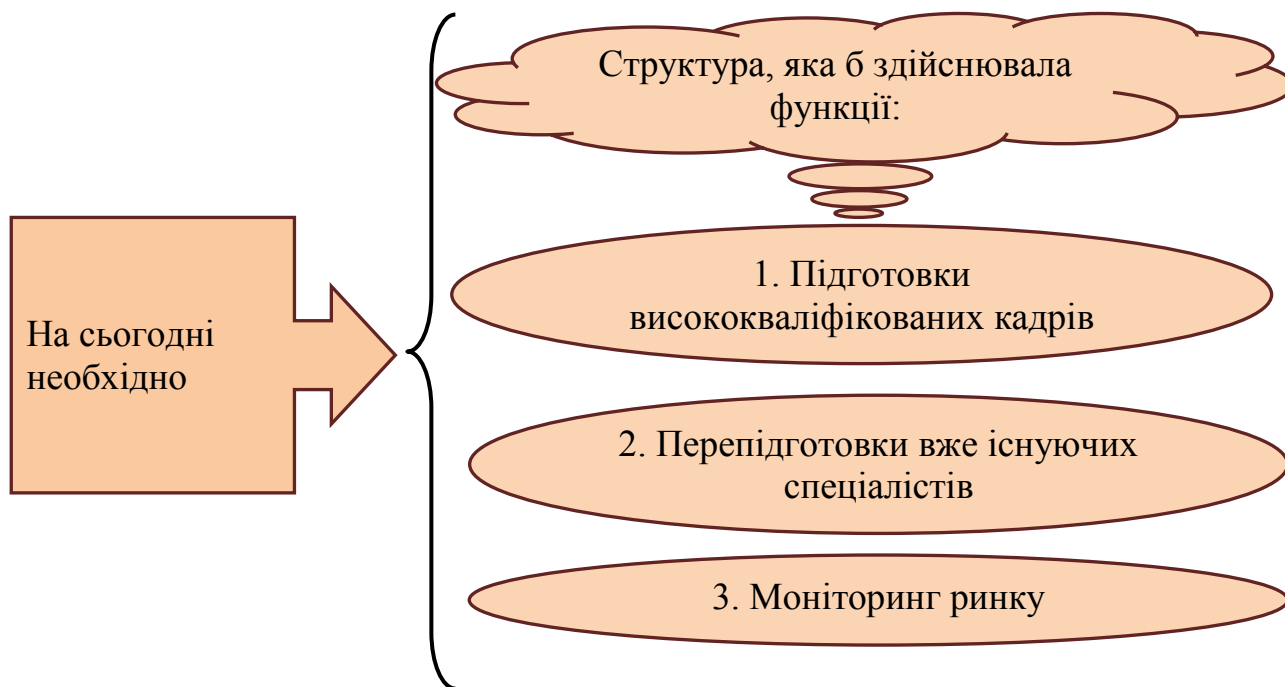
ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Проаналізуйте фактори, що обумовлюють систему управління проектом.
2. Зробіть порівняльну характеристику системи управління проектом із зворотнім зв'язком та системи управління проектом із зворотнім зв'язком третього порядку.
3. Наведіть особливості постачання МТР. Чим вони зумовлені?
4. Порівняйте два способи капітального будівництва.
5. Охарактеризуйте сутність і види моніторингу проектів.

ВИСНОВКИ

(перспективи розвитку проектного фінансування в Україні)

Створення умов для розвитку ПФ

Організаційна основа ПФ в Україні

Налагоджування взаємодії між учасниками ринку ПФ

Створення підрозділу з ПФ у банківській установі

Програма впровадження організації системи ПФ

Необхідні перетворення:

1. Суттєві зміни психології персоналу та керівництва.
2. Готовність працювати з високоризиковими проектами.
3. Залучення до роботи додаткових спеціалістів, зокрема, з оцінки проектних ризиків (ПР).
4. Вибір оптимальних технологій та підготовка програм управління ПР.
5. Практичне застосування окремих інструментів та методів ПФ.

Оцінка вигод банку від впровадження системи ПФ

1. Комісійні доходи від підготовки та реалізації інвестиційних проектів;
2. Можливість здійснення агентських послуг за розрахунково-касовими операціями;
3. Приймання дольової участі у власності об'єкта фінансування, тобто отримання частки доходу від його подальшого функціонування;
4. Доходи від продажу програм, схем ІП;
5. Можливість мінімізувати ризики та досягти зниження вартості фінансування проекту;
6. Розвиток міжбанківського співробітництва у сфері спільного фінансування ІП.

**Оцінка вигод клієнтів
від впровадження системи ПФ**

1. Використання кредитних грошових ресурсів протягом тривалого періоду часу;
2. Можливість організувати та розвивати бізнес в оптимальний термін;
3. Диференціація процентних ставок за кредитом у залежності від стадії проектного циклу;
4. Повернення кредитних коштів за рахунок вигоди від реалізації проекту;
5. Можливість використання різних способів погашення заборгованості;
6. Переуступка всіх або більшої частини ризиків кредитуючому банку.

ПФ як спосіб інвестування може приносити користь суспільству у вигляді створення додаткових соціальних благ, сприяти поживленню інвестиційної та інноваційної активності як з боку банківських установ, так і з боку реального сектора економіки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ - ПОСИЛАННЯ

Основна література

1. Про банки і банківську діяльність [Текст]: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. Документ 2121-14, остання редакція від 09.01.2009 на підставі 661-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про інвестиційну діяльність [Текст]: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Документ 1560-12, остання редакція від 14.01.2009 на підставі 800-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про інноваційну діяльність [Текст]: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Документ 40-15, остання редакція від 31.03.2005 на підставі 2505-15, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про режим іноземного інвестування [Текст]: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР. Документ 93/96-вр, остання редакція від 11.06.2003 на підставі 762-15, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про захист іноземних інвестицій на Україні [Текст]: Закон України від 10.09.1991 № 1540а-XII. Документ 1540а-12, остання редакція від 05.10.1991, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Про наукову і науково-технічну діяльність [Текст]: Закон України від 13.12.1991 № 1977-XII. Документ 1977-12, остання редакція від 22.05.2008 на підставі v010p710-08, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Бардиш Г.О. Проектне фінансування. Підручник. – 3-тє видання перероб. та доповн. – К.: «Хай-Тек-Прес», 2008. – 464 с.
8. Жуков В.В. Проектне фінансування: Навч. посібник. – 2-ге вид. випр. і доп. - Харків: ВД «ІНЖЕК», 2004. – 248 с.
9. Йескомб, Э. Р. Принципы проектного финансирования / Э. Р. Йескомб ; пер. с англ. И. В. Васильевской/Под общ. ред. Д. А. Рябых. — М.: Вершина, 2008. — 488 с.
10. Катасонов В.Ю., Морозов Д.С., Проектное финансирование: организация, управление риском, страхование. - М.: Анкил, 2000. - 272 с.
11. Куриленко Т.В. Проектне фінансування: Навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2006. – 288 с.
12. Пересада А. А., Майорова Т. В., Ляхова О. О. Проектне фінансування: Підручник. — К.: КНЕУ, 2005. - 736 с.

Додаткова література

Кодекси і Закони України

1. Господарський кодекс України [Текст]: Документ 436-15, остання редакція від 30.04.2009 на підставі 514-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про акціонерні товариства [Текст]: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. Документ 514-17, редакція від 17.09.2008, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти [Текст]: Закон України. Документ 1490-14 втратив чинність. (Див. Постанову КМУ Про Тимчасове положення): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про Генеральну схему планування території України [Текст]: Закон України від [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про зовнішньоекономічну діяльність [Текст]: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. Документ 959-12, остання редакція від 06.03.2009 на підставі 923-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Про іноземні інвестиції [Текст]: Закон України від 17.02.2000 № 1457-III. Документ 2198-12, остання редакція від 25.02.2000 на підставі 1457-14, втратив чинність (див. Закон України Про усунення дискримінації в оподаткування ...): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про інститути спільного інвестування (пайові та інвестиційні фонди) [Текст]: Закон України від від 15.03.2001 № 2299-III. Документ 2299-14, поточна редакція від 13.02.2009 на підставі 693-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про місцеві державні адміністрації [Текст]: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. Документ 586-14, остання редакція від 31.01.2009 на підставі 882-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про оподаткування прибутку підприємств [Текст]: Закон України від від 28.12.1994 № 334/94-ВР. Документ 334/94-вр, остання редакція від 17.03.2009 на підставі 906-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні [Текст]: Закон України від 16.01.2003 № 433-IV. Документ 433-15, остання редакція від 01.01.2009 на підставі 694-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами [Текст]: Закон України від від 16.03.2000 № 1547-III. Документ 1547-14, редакція від 16.03.2000, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

12. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків [Текст]: Закон України від 16.07.1999 № 991-XIV. Документ 991-14, остання редакція від 01.02.2006 на підставі 3333-15, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження [Текст]: Закон України від 17.02.2000 № 1457-III. Документ 1457-14, остання редакція від 31.03.2005 на підставі 2505-15, чинний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Про фінансовий лізинг [Текст]: Закон України від 16.12.1997 № 723/97-ВР. Документ 723/97-вр, остання редакція від 16.01.2004 на підставі 1381-15, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Про цінні папери та фондовий ринок [Текст]: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. Документ 3480-15, остання редакція від 30.04.2009 на підставі 514-17, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Укази Президента України

16. Про утворення Державного агентства України з інвестицій та інновацій [Текст]: Указ Президента України від 30.12.2005 № 1873/2005. Документ 1873/2005, редакція від 21.05.2007 на підставі 749-2007-п, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 червня 2007 року "Про хід виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні" [Текст]: Указ Президента України від 20.07.2007 № 659/2007. Документ 659/2007, редакція від 20.07.2007 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності [Текст]: Указ Президента України від 10.04.2006 № 300/2006. Документ 300/2006, редакція від 10.04.2006, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України

19. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211. Документ 1211-2002-п, редакція від 25.07.2005 на підставі 643-2005-п, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2008 № 921. Документ 921-2008-п, редакція від 31.03.2009 на підставі

- 261-2009-п, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
21. Про затвердження Типового договору (контракту) на реалізацію інвестиційного проекту на території пріоритетного розвитку, в спеціальній (вільній) економічній зон: Постанова Кабінету Міністрів України від від 05.07.1999 № 1199 4. Документ 1199-99-п, редакція від 30.05.2005 на підставі 404-2005-п, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
22. Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від від 01.06.1995 № 384. Документ 384-95-п, редакція від 15.02.2002 на підставі 158-2002-п: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
23. Про порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від від 31.10.2007 № 1269. Документ 1269-2007-п, редакція від 19.11.2008 на підставі 988-2008-п, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
24. Про порядок ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 р. №1027. Документ 1027-2008-п, редакція від 05.03.2009 на підставі 125-2009-п, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
25. Про утворення Координаційно-моніторингового комітету з питань модернізації інвестиційного середовища та розвитку інфраструктури ринків капіталу [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від від 31.01.2007 № 84. Документ 84-2007-п, редакція від 27.02.2008 на підставі 103-2008-п, втратив чинність: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
26. Про утворення Міжвідомчої ради з питань інвестицій та інноваційного розвитку [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від від 07.03.2007 № 424. Документ 424-2007-п, редакція від 19.03.2008 на підставі 207-2008-п, втратив чинність: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
27. Про утворення Ради інвесторів при Кабінеті Міністрів України [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від від 24.01.2007 № 37. Документ 37-2007-п, редакція від 21.07.2008 на підставі 608-2008-п, чинний : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
28. Про утворення Українського центру сприяння іноземному інвестуванню [Текст]: Постанова Кабінету Міністрів України від від 02.08.2005 № 666. Документ 666-2005-п, редакція від 11.02.2009 на підставі 48-2009-п, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
29. Питання утворення регіональних центрів інноваційного розвитку [Текст]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від від 03.05.2007 № 255-р.

Документ 255-2007-р, редакція від 03.05.2007, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Накази Міністерства освіти і науки України

30. Про затвердження Положення про порядок здійснення моніторингу виконання інвестиційних та інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків: Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.04.2003 № 245. Документ z0575-03, редакція від 18.12.2005 на підставі z1464-05, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Накази Державного агентства України з інвестицій та інновацій

31. Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору регіональних і галузевих інноваційних програм, які впроваджуватимуться за рахунок бюджетних коштів: Наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 17.10.2007 № 105. Документ z1224-07, редакція від 17.10.2007, чинний: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
32. Про затвердження Порядку конкурсного відбору інноваційних та інвестиційних проектів для надання кредитів на їх реалізацію за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті на 2007 рік [Текст]: Наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій від 03.05.2007 р. №33: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>.

Накази Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України

33. Методичні рекомендації з формування собівартості проектних робіт з урахуванням вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Затв. Наказом Держ. Ком-ту будів., архітектури та житл. політики України від 29.03.2002 р. № 64. Документ діючий: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.budinfo.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=688&article_id=1002808.
34. Перелік чинних в Україні нормативних документів у галузі будівництва. Станом на 1 січня 2002 року. Офіційний сайт Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України (<http://www.build.gov.ua>).

Підручники, посібники, монографії, статті, нормативи

35. Бади Э., Кейн Л., Маркус А. Принципы инвестиций: 4-е изд.: Пер. с англ. – М.: издом. "Вильямс", 2001, - 984 с.

36. Беренс В., Хавранек П.М. Руководство по оценке эффективности инвестиций / United Nations Industrial Organization (ЮНИДО): Пер. с англ. Перераб. и доп. изд. - М.: АОЗТ "Интерэк-сперт", "ИНФРА-М", 1995. - 528 с.
37. Бромвич М. Анализ экономической эффективности капитальных вложений: Пер. с англ. М.: ИНФРА-М, 1996. - 432 с.
38. Василик Д.О. Оцінка ефективності інвестиційних проектів // Фінанси України, №6, 2005, с. 93-102.
39. Вишневецкий Р. Использование аппарата нечеткой математики в задаче оценки эффективности инвестиций (<http://www.ekonomika.com.ru>).
40. Воронов К., Недосекин А. Новый показатель оценки риска инвестиций: Консультац. группа "Воронов и Максимов" . [Электронный ресурс]. – Режим доступа: AUP.Ru.
41. Высоцкая Т. Р. Метод реальных опционов в оценке стоимости инвестиционных проектов // Финансовый менеджмент.- 2006.- № 2.- С. 84-94.
42. Громковский В. Проектное финансирование: три случая из практики.// Финансирование активов: Лизинг, факторинг, проектное финансирование. Доклады II ежегодной конференции. 28 февраля – 1 марта 2006 года. Киев, с. 68-87.
43. Дамодаран А. Опасные мифы инвестиционной оценки // Банковский менеджмент.- 2006.- № 1.- С. 18-21.
44. ДБН IV – 16 – 98 Частина I. Правила складання кошторисної документації і визначення базисної та розрахункової кошторисної вартості будівництва.- [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.budinfo.org.ua>.
45. ДБН IV – 16 – 98 Частина II. Посібник по формуванню договірних цін та проведення взаєморозрахунків та виконання робіт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.budinfo.org.ua/>
46. ДБН Д.1.1-1-2000. Правила определения стоимости строительства. - [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.budinfo.org.ua/>
47. Ишутин В. Основные барьеры во взаимопонимании инвестора и заемщика при проектном финансировании// Финансирование активов: Лизинг, факторинг, проектное финансирование. Доклады II ежегодной конференции. 28 февраля – 1 марта 2006 года. Киев, с. 111-118.
48. Крушвиц Л, Шефер Д., Швакс М. Финансирование и инвестиции. Сб. задач и решений : Пер. с нем. – СПб: Питер, 2001. 320 с.
49. Мазур И.И., Шапиро В.Д. Управление проектами: Справочное пособие. М.: Высшая школа, 2001.- 875 с.
50. Мендзевская М. Схема проектного финансирования на рынке недвижимости// Финансирование активов: Лизинг, факторинг, проектное финансирование. Доклады II ежегодной конференции. 28 февраля – 1 марта 2006 года. Киев, с. 119-127.
51. Міжнародне фінансування українських позичальників: міжнародний досвід, юридичні та практичні аспекти. Презентація доповідей учасників семінару 27 апреля 2006 года. м. Київ.

52. Недосекин А.О. Применение теории нечетких множеств к задачам управления финансами// Журнал "Аудит и финансовый анализ". - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.cfin.ru.
53. Орлов П. А. Визначення ефективності реальних інвестицій // Фінанси України.- 2006.- № 1.- С. 51-57.
54. Пересада А.А. , Майорова Т.В. Інвестиційне кредитування: Навч.посібник. - К.: КНЕУ, 2002. – 271 с.
55. Пересада А.А. Інвестування: Навч. Метод.посібник для самост вивч.дисц. К.: КНЕУ, 2001. - 251 с.
56. Попков В.П., Семенов В.П. Организация и финансирование инвестиций. - СПб: Питер, 2001. - 224 с.
57. Предків О.П. Матрична модель інвестиційної привабливості об'єктів приватизації // Фінанси України, №8, 2005, с. 37-50.
58. Притикіна О.Л. Стасюк Ю.М.Щиканова О.Р. Інноваційна політика України та інтеграція ЄС // Фінанси України, №5, 2005, с. 36-43.
59. Руководство по циклу проекта/ Мировой банк реконструкции и развития (МБРР); Институт экономического развития (ИЭР). - Вашингтон: ИЭР (EDI), 1992. - 60 с.
60. Сагаловский Д. Поиск оптимальной структуры проектного финансирования// Финансирование активов: Лизинг, факторинг, проектное финансирование. Доклады II ежегодной конференции. 28 февраля – 1 марта 2006 года. Киев, с. 99-110.
61. Сергеев И.В., Веретенникова И.И. Организация и финансирование инвестиций; Учеб.пособие. – М.: Финансы и статистика, 2001. - 272 с.
62. Сословський В.Г. Проектне фінансування: Конспект лекцій. - Харків: РВВО ХБІ УАБС НБУ, 2006. – 189 с..
63. Сословський В.Г. Проектне фінансування: Опорний конспект лекцій. В 3-х частинах. - Харків: РВВО ХБІ УАБС НБУ, 2006. (Частина 1 – модуль 1. Частина 2 – модуль 2. Частина 3 – модуль 3).
64. Три похода к оценке бизнеса/ Сайт банка проектного финансирования (<http://www.bpf.ru>).
65. Трегобчук В. Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми // Економіка України.- 2006.- № 2.- С. 4-12.
66. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга: Пер. С нем. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.
67. Харламова Г. О. Неоднорідність інвестиційного простору України // Актуальні проблеми економіки.- 2006.- № 2.- С. 27-33.- Бібліогр.: с. 33.
68. Хиршлейфер Дж. К теории оптимальных инвестиционных решений <http://economics.ru/>).
69. Шарф О. Использование схем проектного финансирования в масштабных операциях долгосрочного кредитования и финансового лизинга// Финансирование активов: Лизинг, факторинг, проектное финансирование. Доклады II ежегодной конференции. 28 февраля – 1 марта 2006 года. Киев, с. 88-98.

70. Ульянченко О.В. Дослідження операцій в економіці.: Підручник для студентів вузів/ Харк.нац.агр.ун-т ім.В.В.Докучаєва. – Харків: Гріф, 2002. – 580 с.
71. Яструбецька Л.С. Грошові потоки в оцінці інвестиційного проекту підприємств // Фінанси України, №5, 2005, с. 101-109.
72. Project Expert 6.0. Руководство пользователя: финансовое планирование и контроль деятельности предприятия, анализ эффективности инвестиций и управление инвестиционными проектами.
73. Nevitt, Peter K. and Fabozzi, Frank J. Project Financing, 7th Edition. ISBN 1 85564 791 5. Published 2000. 498 pp.
74. Tinsley, Richard. Advanced Project Financing: Structuring Risks. ISBN 1 85564 834 2. Published 2000. 294 pp.
75. Davis, Henry A. Project Finance: Practical Case Studies, 2nd Edition. Vol 1 – ISBN 1 85564 845 8. Published 2003, 237 pp. Vol 2 – ISBN 1 84374 052 4. Published 2003, 285 pp.
76. Tinsley, Richard. Project Finance, 2nd Edition. ISBN 1 85564 844 X. Published 2000, 136 pp. 5 modules.
77. Tinsley, Richard. Project Finance in Asia Pacific: Practical Case Studies. ISBN 1 85564 837 7. Published 2000. 278 pp.
78. Davis, Henry A. Project Finance in Latin America: Practical Case Studies. ISBN 1 85564 628 5. Published 2000. 278 pp.
79. Milbank, Tweed, Hadley and McCloy. Project Finance: The Guide to Financing International Oil and Gas Projects. ISBN 1 85564 550 5. Published 1996. 103 pp.
80. Merna, Anthony and Lamb, Douglas Project Finance: The Guide to Value and Risk Management in PPP Projects. ISBN 1 85564 981 0. Published 2003. 166 pp.
81. Sapte, Wilde Project Finance: The Guide to Financing Build-Operate-Transfer Projects. ISBN 1 85564 526 2. Published 1997. 139 pp.
82. Baker & McKenzie. Project Finance: The Guide to Financing Power Projects. ISBN 1 85564 540 8. Published 1996. 123 pp.
83. Project Finance: The Guide to Financing Transport Projects, 2nd Edition. Macquarie Corporate Finance. ISBN 1 85564 752 4. Published 1996. 104 pp.

Веб-сайти установ

84. Верховна Рада України. Законодавча база. -[Електронний ресурс]. – Режим доступу:: <http://www.rada.kiev.ua>.
85. Урядовий портал: офіційний web-сайт Кабінету Міністрів України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
86. Міністерство фінансів України: Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/index>
87. Національний банк України. Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:: <http://www.bank.gov.ua> .
88. Асоціація українських банків. Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:: <http://www.aub.com.ua>.

89. Державний комітет статистики України: Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
90. Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України. Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.build.gov.ua>.
91. Державне агентство України з інвестицій та інновацій: Офіційний web-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>.
92. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа: Офіційний web-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.udik.com.ua>.
93. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа: Офіційний web-сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.difku.gov.ua>.
94. Український центр сприяння іноземному інвестуванню: Офіційний web-сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investukraine.org>.
95. Світовий банк. The World Bank Group: Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>.
96. Міжнародна асоціація розвитку: Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.worldbank.org/wbsite/external/extaboutus/ida>.
97. Міжнародна фінансова корпорація: Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifc.org>.
98. Європейський банк реконструкції і розвитку. European Bank for Reconstruction and Development: Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com>.
99. Європейський інвестиційний банк. European Investment Bank: Офіційний web-сайт. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eib.org>.
100. Банк проектного фінансування (Росія). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bpf.ru>.
101. Корпоративные финансы (Росія). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cfin.ru>.
102. Інвестиції. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aup.ru/investment.
103. Інвестиційні проекти. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aup.ru/books/i004.htm
104. Інвестиційна оцінка проектів. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aup.ru/articles/investment
105. BudInfo - Строительные нормативные акты, бесплатно. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.budinfo.org.ua>.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Агрегація – це залежність між класом зіставних об'єктів та класами, які представляють компоненти цих об'єктів (співвідношення «ціле»-«частина»).

Активи - власність у фізичній чи грошовій формі, а також у формі прав, яка належить фізичній або юридичній особі.

Акцепт (лат. *acceptus* - прийнятий) - згода на оплату або гарантування оплати документів; згода прийняти умови, що містяться у пропозиції вступити в договір; форма розрахунків, при якій платіжна вимога, виписана постачальником, оплачується банком тільки після згоди боржника.

Акціонерне або корпоративне фінансування - фінансування при якому інвестується конкретна діяльність галузі або підприємства.

Акціонування – спосіб залучення капіталу на інвестиційній стадії проекту. Капітал залучається шляхом емісії простих і привілейованих акцій, які розміщуються в середовищі юридичних і фізичних осіб.

Аналіз - оцінка поточного стану робіт і порівняння досягнутих результатів із запланованими; визначення причини і шляхів дії на відхилення від виконання плану.

Базисна ціна - ціна, яку беруть за базову для визначення цін міжнародної торгівлі (експортних та імпорتنих) загалом і для окремих груп товарів.

Балансовий прибуток – загальна сума прибутку підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, отримана як на території України, так і за її межами, яка відображена в його балансі і включає прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), а також прибуток від орендних (лізингових) операцій, роялті, а також від позареалізаційних операцій.

Бізнес-план - структурований і ретельно підготовлений документ, який містить резюме проекту, опис проектної продукції (товару, послуги), ринку її збуту, стратегії маркетингу, виробничої програми, організації виробництва, фінансового плану, оцінку ризиків та рентабельності проекту.

Будівельна частина проекту будівництва - документація, у якій проектувальник наводить об'ємно-планувальні та конструктивні проектні рішення з урахуванням стандартних вимог до цих рішень.

Будівельний кошторис - документ, за яким на підставі проектних даних визначають вартість будівництва об'єкта, у тому числі необхідні витрати на виконання окремих видів будівельно-монтажних робіт і придбання обладнання,

а також інші витрати, пов'язані з організацією будівництва.

Бюджет - директивний документ, що є реєстром планованих витрат і доходів з розподілом по статтях на відповідний період часу.

Бюджетування - процес (діяльність) визначення вартісних значень виконуваних у рамках проекту робіт і проекту в цілому, процес формування бюджету проекту, що містить затверджений розподіл витрат по видах робіт, статтях витрат, за часом виконання робіт, центрами витрат або за іншою структурою.

Вартість капіталу - дохід, який повинні принести інвестиції для того, щоб вони себе виправдали з погляду інвестора. Визначається з використанням альтернативної вартості, тобто доходом, який чекають одержати інвестори від альтернативних можливостей вкладення капіталу при незмінній величині ризику.

Відкритий тендер - основний вид проведення тендерів, при якому всі зацікавлені підрядники мають право подавати тендерні пропозиції.

Відкриті тендери з попередньою кваліфікацією претендентів - тендерні пропозиції мають право подавати тільки ті претенденти, які за результатами попередньої кваліфікації допущені до участі у тендерах, при цьому кількість претендентів повинна перевищувати 6 осіб.

Відпускна ціна - ціна товару, за якою він надходить зі сфери виробництва у сферу обігу (від виробника в торгівлю чи до торговельного посередника).

Відстежування - збір і документування фактичних даних; визначення в офіційних і неофіційних звітах ступеня відповідності фактичного виконання запланованим показникам.

Внутрішні ресурси, що входять до власного капіталу – прибуток, спеціальні фонди, сформовані за рахунок прибутку, інші (негрошові) види ресурсів (земельні ділянки, основні фонди, промислова власність і ін.), страхові відшкодування, амортизаційні відрахування.

Господарський спосіб капітального будівництва — це організаційна форма, за якої об'єкти будуються безпосередньо підприємствами або організаціями-забудовниками без залучення підрядних організацій. При цьому функції замовника і підрядника об'єднані в одній юридичній особі забудовника, який є розпорядником коштів, що виділяються на будівництво, оперативним керуючим і виконавцем будівництва об'єкта.

Грошовий потік – це сума прибутку від інвестиційного проекту після оподаткування та амортизаційних відрахувань.

Декомпозиція (розукрупнення) – метод розкриття структури системи, коли за однією ознакою її поділяють на складові.

Державні кошти - кошти Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, державні кредитні ресурси, а також кошти Національного банку України, державних цільових фондів, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування, які спрямовуються на придбання товарів, робіт і послуг, що забезпечують діяльність цих органів.

Дефіцитне фінансування - державні запозичення під гарантію держави з утворення державного боргу і подальшим розподілом інвестицій за проектами і суб'єктами інвестиційної діяльності. Держава гарантує і здійснює повернення боргів.

Дисконтований період окупності (Ток) - це період часу, після закінчення якого дисконтовані грошові потоки в сукупності перебивають первинні інвестиції.

Договір концесії (концесійний договір) - договір, відповідно до якого уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (концесіодавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (концесіонеру) право створити (побудувати) об'єкт концесії чи суттєво його поліпшити та (або) здійснювати його управління (експлуатацію) відповідно до цього Закону з метою задоволення громадських потреб.

Договір про закупівлю - письмова угода між замовником та учасником-переможцем процедури закупівлі, яка передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товар за відповідну плату.

Договірна ціна - ціна, що встановлюється за домовленістю між виробником (продавцем) і споживачем (покупцем) продукції під час укладення договору.

Додаткова наукова експертиза - експертиза, що проводиться стосовно об'єктів, щодо яких відкрилися нові наукові і науково-технічні обставини.

Дотування - спосіб підтримки будь-яких проектів урядом і місцевими органами влади. Як правило, дотуються соціально важливі програми і проекти, природоохоронні та ресурсозберігаючі технології.

Екологічні ризики - ризики, які пов'язані з впливом проекту на зовнішнє

середовище.

Експертиза - це діяльність залучених фахівців (експертів) або експертної комісії, яка пов'язана: 1) з аналізом і дослідженням об'єктів та завершується випуском акта і висновками, а в окремих випадках - наданням сертифіката якості (або відповідності); 2) з перевіркою якості товарів, робіт, послуг.

Експертний висновок - офіційний документ, що містить висновки за результатами проведення експертизи.

Життєвий цикл проекту (або проектний цикл) — це проміжок часу між моментом появи проекту і моментом його ліквідації. Проектний цикл є вихідним поняттям для рішення проблеми фінансування робіт з проекту, прийняття відповідних рішень.

Загальний моніторинг - діяльність з нагляду і контролю за процесом освоєння інвестицій, що здійснює інвестор (замовник) або від їх імені дирекція підприємства, що будується. Такий моніторинг за угодою з інвестором можуть здійснювати фірма-девелопер або генеральний підрядник відповідно до договору про консорціум.

Закриті тендери - беруть участь тільки ті підрядники (не менше ніж три), які одержали від замовника запрошення до тендерів.

Залучені ресурси, що включаються до власного капіталу - державні субсидії, у тому числі прямі і непрямі (у вигляді податкових і інших пільг), кошти, що виділяються вищими холдинговими і акціонерними компаніями, гранти і добродійні внески, фінансові кошти, що привертаються за рахунок емісії і розміщення акцій.

Залучені ресурси, що не включаються до власного капіталу - банківські кредити і позики, позики в грошовій формі, представлені небанківськими установами, державні кредити і позики, комерційні кредити (що надаються постачальниками машин, устаткування і інших інвестиційних товарів; підрядниками), фінансові кошти, що залучені за рахунок емісії і розміщення облігацій, машини, устаткування, інші негрошові види ресурсів, що привертаються на основі лізингу.

Замовник - розпорядник державних або власних коштів, який здійснює закупівлю.

Замовник — це підприємство, яке замовляє будівництво нових об'єктів і споруд, розширення, реконструкцію, технічне переозброєння, капітальний ремонт об'єктів і споруд, реставрацію пам'яток архітектури та містобудування.

Запобігання і контроль ризику - ухвалення організаційних, технічних, технологічних, управлінських і інших рішень, які знижують вірогідність прояву ризику і (або) величину збитку у разі його прояву.

Зниження ризиків фінансування - створення запасу міцності проекту шляхом створення резервних фондів, вишукування резервних джерел фінансування.

Інвестиційна програма – сукупність реальних інвестицій підприємства, сформована з інвестиційних проектів, згрупованих за галузевою, регіональною або іншою ознакою з метою зручності керування. Інвестиційна програма являє собою цілісний об'єкт управління.

Інвестиційна стратегія – формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності і вибір найефективніших шляхів їх досягнення. Вона окреслює напрями інвестування з метою отримання прибутку і збільшення власних активів.

Інвестиційний задум проекту - це думки інвестора відносно плану дій (намірів) по здійсненню проекту, які викладаються у відповідному паперовому документі, зображуються у вигляді схем, презентацій, або проявляються через поведінку інвестора.

Інвестиційний проект - це документ, який містить систему взаємопов'язаних у часі й просторі та узгоджених з ресурсами заходів і дій, спрямованих на розвиток економіки підприємства.

Іпотечні кредити - позики під заставу нерухомості. Жилі будинки, земля, виробничі будівлі і споруди можуть виступати як застава для отримання іпотечної позики. Угоди про іпотеку нотаріально засвідчуються і реєструються в поземельній книзі.

Капітал - економічна категорія, за допомогою якої позначають матеріальні і грошові ресурси, що використовуються для виробництва товарів (або послуг) і приносять дохід.

Капітальні інвестиції - вкладення коштів у придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних фондів та нематеріальних активів, що підлягають амортизації.

Картельна ціна - різновид монопольної ціни, що встановлюється учасниками картелю на підставі спільної угоди з метою не допустити зниження цін окремими його учасниками, усунути конкурентів і забезпечити умови для одержання монопольного прибутку.

Комплексна експертиза - перевірка, що включає науково-технічну, фінансово-економічну, патентно-правову оцінки об'єктів інноваційної діяльності у сфері науки і наукового обслуговування вищої школи.

Консалтинг - діяльність спеціалізованих компаній із надання інтелектуальних послуг виробникам, продавцям, покупцям (поради і рекомендації) з різноманітних питань виробничої діяльності, фінансів, зовнішньоекономічної діяльності, створення та реєстрації фірм, дослідження і прогнозування ринків товарів і послуг, розробки бізнес-проектів, маркетингових програм, інноваційної діяльності, пошуку шляхів виходу з кризових ситуацій, підготовки статутних документів у разі створення нових підприємств і організацій тощо.

Консорціум - тимчасове добровільне об'єднання учасників проекту на основі загальної угоди для здійснення капіталомісткого прибуткового проекту, угоди про виробничу, комерційну, фінансову кооперацію.

Контрактна ціна - ціна, зафіксована в контракті на момент його укладення чи впродовж чинності контракту, чи до моменту виконання контракту.

Контрольна наукова експертиза - експертиза, що здійснюється з ініціативи замовника для перевірки висновків первинної експертизи або з ініціативи фізичних чи юридичних осіб, заінтересованих у спростуванні окремих положень, частин або в цілому висновків раніше проведених експертиз.

Концесіонер - суб'єкт підприємницької діяльності, який на підставі договору отримав концесію.

Концесія — договір про передачу природних багатств, підприємств, інших господарських об'єктів, що належать державі чи місцевим органам влади, в тимчасову експлуатацію іншим державам, іноземним фірмам, приватним особам. Надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та/або управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань зі створення (будівництва) та/або управління (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику.

Коректування - планування і здійснення дій, направлених на виконання

робіт відповідно до плану, мінімізацію несприятливих відхилень або отримання переваг від виникнення сприятливих відхилень для досягнення цілей проекту.

Кошторис проекту - документ, що містить обґрунтовування і розрахунок вартості проекту (контракту) на підставі обсягів робіт за проектом, необхідних ресурсів і цін за ресурси.

Кошторисна вартість - вартість, визначена в кошторисі витрат.

Кредиторська заборгованість - стійке джерело фінансових ресурсів, що постійно знаходиться у розпорядженні підприємства. Воно прирівнюється до власних засобів. Це перш за все заборгованість постачальникам за відвантажені товари, термін оплати яких ще не настав. До кредиторської заборгованості належить також перехідна заборгованість бюджету, заборгованість за відрахування до позабюджетних фондів.

Критерій - ознака, на підставі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чого-небудь; мірило оцінки, думки (від греч. *kriterion* — мірило, засіб думки, розрізнення).

Критичний шлях - найбільший тривалий повний шлях сітьового графіку.

Лізинг - підприємницька діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових ресурсів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізиногосодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізиногосодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингосодержувачем періодичних лізингових платежів.

Маркетинговий моніторинг - діяльність з нагляду і контролю за процесом освоєння інвестицій, що проводиться з метою забезпечення своєчасних поставок на будову матеріально-технічних ресурсів.

Матеріально-технічне постачання будов - процес, який включає: визначення перспективних потреб у матеріалах, виробках і технічних засобах, встановлення строків їх поступового залучення у виробничо-будівельний процес, розміщення замовлень у виробників і постачальників, узгодження строків поставок.

Моніторинг інвестиційних проектів - діяльність з проведення постійного нагляду і контролю за процесом освоєння інвестицій.

Монопольна ціна - ціна товару, виробленого підприємством-монополістом чи монополістичним об'єднанням.

Науково-технічна експертиза - перевірка, яка повинна відображати науково-технічний рівень роботи (заявника), її новизну, чіткість розуміння заявником вирішуваної проблеми і можливість її ефективного рішення, включаючи в необхідних випадках правильність розуміння заявником стану ринку і прийнятої моделі рішення проблеми збуту.

Необоротні витрати - це витрати, які вже були здійснені і вони не приносять ніяких вигод, а додаткові надходження можуть бути одержані лише за умови подальшого інвестування засобів.

Непрямі витрати – це сукупність затрат, що безпосередньо не стосуються виробництва продукції (виконання робіт чи надання послуг) і пов'язані із фінансування додаткових чи обслуговуючих процесів.

Об'ємно-планувальні рішення - це розміщення основних і підсобних приміщень, цехів, розміри їх площі та обсягу; конструктивні рішення використання найбільш придатних за визначеними параметрами будівельних матеріалів, конструкцій і деталей.

Оператор - компанія, що управляє об'єктом інвестиційної діяльності після його введення в експлуатацію.

Оптова ціна - ціна, за якою підприємства чи торговельні посередники реалізують продукцію партіями іншим підприємствам, а також населенню.

Оптимізація структури джерел фінансування - це вибір найвигіднішого співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел на кожному етапі життєвого циклу проекту.

Опціон - це цінний папір, що дає власнику право на купівлю або продаж акції в деякий майбутній момент часу, але за наперед відомою ціною.

Оферент - фізична або юридична особа, котра пропонує оферту.

Оферта - формальна пропозиція однієї особи іншій укласти угоду із зазначенням усіх необхідних для її укладення умов. Зокрема, в оферті вказують назву, кількість, ціну товару, умови постачання, термін поставки, умови оплати тощо.

Пайові внески - грошові і інші кошти, сплачені юридичними і фізичними особами для ведення загального підприємництва. Вони обов'язкові при вступі до товариства з обмеженою відповідальністю, повного і командитного суспільства.

Патентно-правова експертиза об'єктів інноваційної діяльності - перевірка, яка повинна відображати наявність авторських прав заявника на виконувану роботу (захищених авторськими свідоцтвами, патентами, оформлені «ноу-хау»), а в деяких випадках — наявність сертифіката якості або сертифіката відповідності продукції нормативним вимогам.

Первинна наукова експертиза - експертиза, що передбачає здійснення всіх необхідних заходів у процесі підготовки обґрунтованого висновку щодо об'єктів експертизи, які передаються заінтересованими фізичними та юридичними особами – замовниками експертизи на аналіз та оцінку науковим та науково-технічним експертним організаціям, установам, експертам або колективам експертів.

Передінвестиційна фаза проекту - фаза, яка включає ідентифікацію проекту, розробку та експертну оцінку проекту, тобто етапи, котрі передують початкові реального процесу капітальних вкладень.

Передпроектна документація - техніко-економічні обґрунтування, техніко-економічні розрахунки інвестицій, ескізні проекти.

Переможець процедури закупівлі - учасник, тендерна пропозиція якого в результаті оцінки визнана найкращою та акцептована.

Підрядний спосіб капітального будівництва - це організаційна форма ведення будівництва самостійними будівельно-монтажними організаціями на підставі договорів підряду з підприємствами та організаціями-замовниками. В будівництві об'єктів беруть участь дві юридичні сторони — замовник і підрядник. *Замовниками* можуть виступати підприємства, організації, місцеві органи влади, колгоспи, окремі громадяни. *Підрядники* - це будівельно-монтажні організації.

Повний шлях мережної моделі (графіку) проекту - будь-який шлях, початок якого співпадає з початковою подією, а кінець - з завершальною подією.

Повторна наукова експертиза - експертиза, яка може проводитися: у разі порушення встановлених вимог і правил під час проведення первинної експертизи; на вимогу замовника експертизи чи автора розробки за наявності обґрунтованих претензій до висновку первинної експертизи.

Поглинання ризику - перерозподіл збитку у разі реалізації ризику між учасниками проекту.

Попередня наукова експертиза – експертиза, що проводиться з метою з'ясування відповідності формальних ознак об'єкта експертизи встановленим

нормам і правилам технічної та екологічної безпеки, вимогам стандартів тощо. Попередню наукову і науково-технічну експертизу проводять, як правило, установи та організації - замовники експертизи силами своїх спеціалізованих підрозділів або шляхом залучення незалежних експертів.

Прейскурантна ціна - ціна, що встановлюється органами ціноутворення відповідно до їхніх повноважень і включається до спеціальних збірників-прейскурантів. Прейскурант є офіційним документом, який підтверджує рівень цін та умови їх використання.

Прибуток - це фінансовий ресурс, що використовується як на споживання, так і нагромадження; це різниця між виручкою від реалізації продукції (послуг, робіт, товарів) без податку на додану вартість, акцизів, інших податків і витратами на виробництво і реалізацію (собівартістю).

Проект - це комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених для досягнення певних цілей протягом заданого часу при встановлених ресурсних обмеженнях.

Проект будівництва (об'єкт експертизи) - будь-який з елементів інвестиційного проекту будівництва (реконструкції, технічного переоснащення та ін.) підприємства, будівлі або споруди, включаючи обґрунтування інвестицій, техніко-економічне обґрунтування, проект та інші види документації, пов'язані з проектуванням та будівництвом об'єктів, які становлять інтерес для двох та більше сторін.

Проектне фінансування - форма реалізації фінансово-кредитних відносин учасників, пов'язаних з організацією та фінансуванням інвестиційного проекту (ІП) за умови, що джерелами погашення заборгованості є грошові потоки, генеровані самим проектом. 2) *спосіб мобілізації* різних джерел фінансування і комплексного використання різних методів фінансування конкретних інвестиційних проектів і оптимального розподілу пов'язаних з реалізацією проектів фінансових ризиків; 3) *цільове кредитування* позичальника для реалізації інвестиційного проекту без регресу (обороту) або з обмеженим регресом кредитора на позичальника: забезпеченням платіжних зобов'язань позичальника винятково або в основному є грошові доходи, що генеруються об'єктом інвестиційної діяльності (а також активи, що відносяться до інвестиційного проекту); 4) *форма фінансування* на основі активів, при якій фірма фінансує окремий (дискретний) набір активів на індивідуальній основі.

Проектно-кошторисна документація - сукупність проектних і кошторисних документів, у яких відображені прийняті проектні рішення та визначено вартість будівництва нових, розширення, реконструкції, переобладнання чинних підприємств, будівель і споруд.

Проектування - діяльність з підготовки та прийняття принципових технологічних, планувальних та конструктивних рішень з будівництва об'єктів за інвестиційним проектом.

Прямі витрати – сукупність витрат, безпосередньо пов'язаних із виробництвом продукції (виконанням робіт чи наданням послуг). (с. 90)

Регрес - це право кредитора пред'являти фінансові вимоги до позичальника. Право регресу регламентує відносини між суб'єктами інвестиційного процесу. У разі застосування проектного фінансування банки використовують фінансування з частковим регресом або без регресу на позичальника.

Резервування коштів - резервування додаткових фінансових коштів на покриття непередбачених витрат.

Рентабельність - виражений у відсотках відносний показник прибутковості, який характеризує ефективність використання витрат підприємства загалом або ефективність виробництва окремих видів продукції.

Роздрібна ціна - ціна, за якою товар продають населенню, а також підприємствам та організаціям через роздрібну торговельну мережу.

Розподіл ризиків - розподіл відповідальності за можливі збитки між учасниками проекту.

Розпорядники державних коштів - органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, інші органи, установи, організації, визначені Конституцією України та законодавством України, а також установи чи організації, створені в установленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування та уповноважені на отримання державних коштів, взяття за ними зобов'язань та здійснення платежів.

Роялті – періодичні відрахування продавцеві (ліцензіарові), які згідно з ліцензійною угодою сплачує ліцензіат за право користування предметом ліцензійної угоди (винаходом, патентом, товарним знаком, правом на промислові та наукові зразки, обладнанням тощо).

Самофінансування - спосіб фінансування компанією власних дій за рахунок чистого прибутку (нерозподіленого серед акціонерів).

Світова ціна - грошове вираження міжнародної ціни виробництва, що складається на світовому ринку.

Сітковий (мережний) графік проекту – це графічна (стрілочна або вершинна) модель проекту, яка наочно відображає послідовність, взаємозалежність та час виконання усіх робіт за проектом. З багатьох варіантів реалізації робіт за проектом сітьові (мережні) моделі дозволяють на стадії аналізу знайти варіант кращий за часом реалізації (критичним шляхом) або вартістю проекту. Наявність сітьового графіку серед проектної документації зменшує ризик невиконання проектів у визначені терміни, дозволяє організувати фінансування проекту за потребою (якщо скласти календарні графіки фінансування проекту). Сітьові моделі проектів – це ефективний інструмент управління проектом та моніторингу на етапі виконання робіт. Ці моделі покладені в основу багатьох програмних продуктів, які призначені для розробки інвестиційних проектів та управління ходом їх реалізації – MS Project, Primavera, Project Expert, Spider Project та інші.

Спеціалізована експертиза – перевірка, що включає оцінку об'єктів інноваційної діяльності у сфері науки і наукового обслуговування вищої школи по одному з напрямів: науково-технічному; фінансово-економічному; патентно-правовому. Крім того, при необхідності може бути проведена додаткова спеціалізована експертиза: юридична, екологічна, в області охорони праці, а також з інших напрямів.

Споживча ціна - ціна, за якою споживач купує товар.

Спонсори проекту - юридичні і фізичні особи. Вони, беручи участь в інвестуванні, звичайно не одержують прямих доходів, але мають непрямі завдяки рекламі, розширенню ринків збуту, підвищенню свого іміджу і рейтингу. Спонсорство, як правило, підтримується державою.

Спонсорство і донорство – субсидування інвестиційних проектів з боку юридичних і фізичних осіб, добродійних організацій, фондів і ін. Найбільш часто спонсори і донори фінансують інтелектуальні інвестиції.

Страховання ризику - передача ризику страхової компанії, у тому числі страхування фінансового, підприємницького ризику.

Субвенції – надаються урядом місцевим органам влади і мають цільове призначення. Ініціатором субвенцій виступають місцеві органи влади.

Тендери (торги) - це форма розміщення замовлення на будівництво, яка передбачає визначення підрядника шляхом конкурсного відбору кращої тендерної пропозиції (оферти) за критеріями, що встановлюються замовником.

Тендерна комісія - постійний чи тимчасовий колегіальний орган, сформований організатором торгів для їх проведення і визначення переможця.

Тендерна ціна - ціна товару чи вартість підрядного замовлення,

сформована в процесі тендерних торгів. Є ціною пропозиції учасників тендерних торгів, з якою погодився організатор тендера.

Тендерний комітет – тимчасово створювана організація для проведення міжнародних торгів (тендерів) підприємств, які бажають придбати товар чи укласти контракт із чужоземним партнером на конкурсних засадах.

Термін закінчення експертизи - дата відправки висновку замовнику або інстанції, яка затверджує проект.

Термін окупності - це період часу, який знадобиться для відшкодування суми первинних інвестицій. Його розраховують як з дисконтуванням грошових потоків за проектом, так і без дисконтування.

Термін початку експертизи - дата затвердження керівництвом експертного органу плану її проведення (або підписання договору на експертизу).

Техніко-економічна частина проекту будівництва - передпроектні дослідження і техніко-економічні обґрунтування, розрахунки економічних показників ефективності й доцільності проекту.

Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) - передпроектний документ, у якому: обґрунтовується економічна доцільність будівництва підприємства (споруди); його потужність, номенклатура і якість продукції; кооперація виробництва; забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, паливом, електро- і теплоенергією, водою і трудовими ресурсами; здійснюється вибір найбільш ефективних технічних, економічних і організаційних рішень щодо експлуатації та будівництва, включаючи вибір майданчика для будівництва і визначення розрахункової вартості будівництва й основних техніко-економічних показників підприємства.

Техніко-економічний показник - показник, що характеризує окремі сторони технічного та економічного стану виробництва на (за) певний період часу.

Технічний моніторинг - діяльність з нагляду і контролю за процесом освоєння інвестицій, що проводиться з метою забезпечення відповідності об'ємно-планувальних і конструктивних рішень, прийнятих у будівельній і технологічній частинах проекту, вимогам ДБН, технічних умов.

Технологічна частина проекту будівництва - схеми виробництва (технологічно взаємопов'язаних одиниць обладнання), технологічних етапів і переділів виготовлюваної продукції, обсягів виробництва та якісних показників.

Торги (тендер) - здійснення конкурентного відбору учасників з метою визначення переможця торгів (тендера) згідно з процедурами (крім процедури закупівлі в одного постачальника), встановленими Законом.

Транстинг - спосіб вторинного отримання доходів шляхом вкладення в цінні папери прибутку, одержаного від первинних інвестицій в підприємництво. Транстинг є одним із найефективніших способів нагромадження капіталу, який застосовується переважно закритими акціонерними товариствами.

Ухилення від ризику - відмова від проекту або його радикальна переробка.

Учасник процедури закупівлі - суб'єкт господарювання - фізична особа, що проживає на території України, чи юридична особа (резидент або нерезидент), що підтвердила намір взяти участь у процедурі закупівлі та подала тендерну пропозицію.

Фінансове забезпечення проектів на безповоротній основі - це надання грошових коштів (здійснення витрат) різними інвесторами на невизначений час у сподіванні на отримання від реалізації проекту в майбутньому доходів, які покривають з прибутком ці витрати.

Фінансове забезпечення проектів на поворотній основі - це надання інвестором грошових коштів на певний час із зобов'язанням повернути їх до обумовленого строку з відсотками.

Фінансовий моніторинг - діяльність з нагляду і контролю за процесом освоєння інвестицій, що здійснюється за загальним обсягом інвестицій; за витратами на земельну ділянку, на проектно-дослідницькі роботи; за вартістю будівельно-монтажних робіт (договірна ціна), обладнання та інструментів; за джерелами фінансування проекту.

Фінансово-економічна експертиза - перевірка, яка повинна відображати ступінь економічної стійкості заявника, обґрунтованість фінансового плану, реальну здатність заявника зробити в установленому порядку необхідні відрахування засобів до Фонду.

Фінансування без права регресу на позичальника – форма фінансування проектів, яка передбачає, що кредитор не має ніяких гарантій від позичальника і бере на себе всі ризики, пов'язані з реалізацією проекту. Вартість такої форми фінансування достатньо висока для позичальника, оскільки кредитор сподівається одержати відповідну компенсацію за високий ступінь ризику. Фінансуються проекти, що мають високу прибутковість і дають у результаті реалізації конкурентоспроможну продукцію, використовують прогресивні технології її виробництва, добре розвинені ринки, передбачають

надійні домовленості з постачальниками матеріально-технічних ресурсів для реалізації проекту тощо.

Фінансування з обмеженим правом регресу - форма фінансування проектів, яка передбачає, що всі ризики проекту розподіляються між його учасниками, так щоб кожний учасник брав на себе залежні від нього ризики. Всі учасники беруть на себе конкретні комерційні зобов'язання і ціна фінансування помірна. Всі учасники проекту зацікавлені в ефективній реалізації проекту, оскільки їх прибуток залежить від їх діяльності.

Фінансування з повним регресом на позичальника - наявність певних гарантій або вимога певної форми обмежень відповідальності кредиторів проекту. Ризики проекту в основному падають на позичальника, зате при цьому «ціна» позики відносно невисока і дозволяє швидко одержати фінансові кошти для реалізації проекту. Використовується для малоприбуткових і некомерційних проектів.

Фінансування на консорційних засадах - спосіб залучень капіталу шляхом створення спільних підприємств або створень різних видів стратегічних альянсів: концернів, синдикатів, холдингів, промислово-фінансових груп і тому подібне. Підставою для цих утворень є угода (консорціум) про стратегічну співпрацю (взаємодію) щодо нагромадження капіталу і фінансування інвестицій.

Фінансування форфейтингом - це форма кредитування експортера банком або іншим фінансово-кредитним закладом шляхом придбання боргових зобов'язань з певним дисконтом. Повернення капіталу банком здійснюється завдяки продажу боргових зобов'язань на вторинному ринку.

Форс-мажор - природна або політична непередбачувана подія, яка не дає можливості учаснику проекту виконувати свої обов'язки.

Франчайзинг — передача або продаж ліцензії (франшизи) однієї фірми (франшизодадавцем) іншій (франшизоотримувачу) на право реалізації продукції (послуг, робіт) або здійснення бізнесу на певній території з використанням товарного знаку і за умови жорсткого дотримання вимог технологій і якості. (с. 66).

Хеджування - страхування, захист проектної компанії від небажаного впливу зміни відсоткових ставок, обмінного курсу валют, цін на ресурси, товари і послуги.

Ціна - це грошовий вираз вартості товарів, послуг, ресурсів, за допомогою якої вимірюються економічні показники.

Ціни зовнішньої торгівлі - ціни на експортні та імпорتنі товари.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5
1 – б;	1 – б;	1 – в;	1 – б;	1 – а;
2 – в;	2 – в;	2 – б;	2 – в;	2 – а;
3 – а, в;	3 – а;	3 – а;	3 – б;	3 – б;
4 – а;	4 – а;	4 – а;	4 – в;	4 – б;
5 – б;	5 – в;	5 – б;	5 – б;	5 – в;
6 – в;	6 – б;	6 – в;	6 – б;	6 – в;
7 – б;	7 – б;	7 – б;	7 – а;	7 – б;
8 – б;	8 – в;	8 – а;	8 – б;	8 – а;
9 – б;	9 – в;	9 – б, г, е, ж;	9 – б;	9 – в;
10 – а;	10 – а;	10 – в;	10 – б;	10 – а;
11 – б;	11 – а;	11 – а;	11 – б;	11 – в;
12 – а;	12 – в;	12 – б;	12 – в;	12 – б;
13 – в;	13 – б;	13 – б;	13 – в;	13 – а;
14 – а, г;	14 – а;	14 – а;	14 – в;	14 – в;
15 – в.	15 – б.	15 – в.	15 – а.	15 – а.

Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9
1 – б;	1 – в;	1 – а, б, в, г;	1 – а;
2 – в;	2 – б;	2 – а, б, в;	2 – а;
3 – б;	3 – в;	3 – а;	3 – б;
4 – в;	4 – в;	4 – а;	4 – а, б, в;
5 – б;	5 – б;	5 – а;	5 – а;
6 – а;	6 – б;	6 – а, в;	6 – в;
7 – в;	7 – в;	7 – в);	7 – в;
8 – б;	8 – б;	8 – а;	8 – а;
9 – а;	9 – а, б, в;	9 – а, б, в, г;	9 – б;
10 – в;	10 – в;	10 – в;	10 – в;
11 – б;	11 – б;	11 – б;	11 – в;
12 – а;	12 – в;	12 – в;	12 – б;
13 – б;	13 – б;	13 – б;	13 – а;
14 – а;	14 – б;	14 – а;	14 – б;
15 – а.	15 – в.	15 – а, в.	15 – в.

Кредитна угода¹
(Другий проект "Ремонт автомобільної дороги Київ - Чоп")
між Україною та
Європейським банком реконструкції та розвитку

28 лютого 2005 року
(Угоду ратифіковано Законом № 2567-IV (2567-15) від 18.05.2005)
Офіційний переклад

ПРЕАМБУЛА

ОСКІЛЬКИ Банк було створено з метою фінансування конкретних проектів зі сприяння переходу до відкритих економік, орієнтованих на ринок, і з підтримки приватної та підприємницької ініціативи в країнах Центральної та Східної Європи, які є прихильними до принципів багатопартійної демократії, плюралізму та ринкової економіки і які застосовують ці принципи;

ОСКІЛЬКИ Позичальник має намір здійснити проект, описаний у Додатку 1, який розроблено з метою допомогти Проектній організації (визначеній нижче) відновити автотранспортну інфраструктуру, придбати обладнання для утримання автодоріг, модернізувати її організаційну структуру та в подальшому вдосконалювати фінансування дорожнього сектора;

ОСКІЛЬКИ Проект буде виконувати Державна служба автомобільних доріг України (Укравтодор) (Укравтодор, або Проектна організація) або її правонаступник, схвалений Банком, з фінансовою допомогою Позичальника;

ОСКІЛЬКИ Позичальник звернувся до Банку по допомогу у фінансуванні частини Проекту;

ОСКІЛЬКИ Проектна організація буде виконувати План реформ (визначений у Розділі 1.02 та описаний у Додатку 1), спрямований, серед іншого, на реформування адміністративного управління мережею автодоріг і поліпшення фінансування та функціонування сектора автодоріг;

ОСКІЛЬКИ, Банк погодився на основі, *inter alia* ⁽²⁾, викладеного вище надати Позичальникові Кредит у розмірі ста мільйонів євро (€ 100000000) відповідно до постанов й умов, викладених або зазначених у цій Угоді та проектній угоді, датованій датою цього документа, між Проектною організацією

¹ Розміщено на сайті Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>

² *Inter alia* - серед іншого (лат.)

та Банком ("Проектна угода" (985_005), визначена в Стандартних Умовах Договору); та

ОСКІЛЬКИ, згідно із Субкредитною угодою (визначеною в Розділі 1.02), яку буде укладено між Проектною організацією та Позичальником, Позичальник погодиться надати Проектній організації кошти цього Кредиту для цілей виконання Проекту;

ЗАРАЗ, отже, сторони домовляються про таке:

СТАТТЯ І. СТАНДАРТНІ УМОВИ ДОГОВОРУ. ВИЗНАЧЕННЯ

Розділ 1.01. Включення Стандартних Умов Договору

Усі положення "Стандартних Умов Договору", датованих лютим 1999 року (985_001), уключено до цієї Угоди та зроблено чинними стосовно неї з такою самою силою та дією, які вони мали б у разі повного їхнього викладення в цій статті з такою зміною у термінології (далі такі положення, з такими змінами, називаються "Стандартні Умови Договору"):

(a) До визначення "Робочого Дня" в Розділі 2.02 Стандартних Умов Договору датованих лютим 1999 року (985_001), для цілей цієї Угоди, уносяться зміни, й воно має таке формулювання:

"Робочий День" - означає день, в який відкрита Транс-Європейська Автоматизована Система Взаєморозрахунків та Експрес-Трансфертів в Реальному Часі (TARGET)".

(b) До визначення "Вартості зміни умов" у Розділі 2.02 Стандартних Умов Договору, датованих лютим 1999 року (985_001), для цілей цієї Угоди, уносяться зміни, й воно має таке формулювання:

"Вартість Зміни Умов" - означає суму, на яку Первинний Потік Надходжень перевищує Заміщуючий Потік Надходжень, де:

(a) "Первинний Потік Надходжень" означає сукупність поточних вартостей сплат основної суми й процентів, які стали б належними до сплати Банкові в Період Розрахунку (визначеного нижче) стосовно тієї частини Кредиту, до якої застосовується сплата, дострокове стягнення або скасування не відбулись і якби проценти росли на таку частину Кредиту за Відповідною Ринковою Процентною Ставкою для такої частини Кредиту.

(b) "Заміщуючий Потік Надходжень" означає суму:

(1) сукупності поточних вартостей будь-якої решти сплат основної суми й процентів, які після врахування такої дострокової сплати, скасування або дострокового стягнення стали б належними до сплати Банкові в Період Розрахунку стосовно тієї частини кредиту, до якої застосовується Фіксована Процентна Ставка, якби проценти росли на таку частину Кредиту за Відповідною Ринковою Процентною Ставкою для такої частини Кредиту; та

(2) відповідно:

(А) у разі дострокової сплати згідно з Розділом 3.07 Стандартних Умов Договору - поточної вартості суми Кредиту, що підлягає достроковій сплаті й визначається шляхом дисконтування такої суми з дати виникнення зобов'язань стосовно такої дострокової сплати до Дати Розрахунку (визначеної нижче) за Обліковою Ставкою (визначеною нижче); та (або)

(В) у разі будь-якої іншої дострокової сплати - суми Кредиту, яку було сплачено достроково; та (або)

(С) у разі дострокового стягнення - поточної вартості суми Кредиту, що була достроково стягнена й визначається шляхом дисконтування такої суми з дати, коли таке дострокове стягнення набирає чинності, до Дати Розрахунку за Обліковою Ставкою; та (або)

(D) у разі скасування - поточної вартості суми Кредиту, що була скасована й визначається шляхом дисконтування такої суми з Останньої Дати Надання до Дати Розрахунку за Обліковою Ставкою.

(с) Для цілей наведених вище пунктів (а) і (b)(1) поточна вартість кожної сплати основної суми та процентів визначається шляхом дисконтування суми такої сплати з дати виникнення зобов'язань стосовно такої сплати до Дати Розрахунку, із застосуванням Облікової Ставки.

(d) "Дата Розрахунку" означає:

(1) у разі дострокової сплати згідно з Розділом 3.07 Стандартних Умов Договору - дату за два Робочих Дні до дати виникнення зобов'язань стосовно такої дострокової сплати або - на вибір Банку - дати виникнення зобов'язань стосовно такої дострокової сплати;

(2) у разі будь-якої іншої дострокової сплати - дату здійснення такої сплати або таку пізнішу дату, яку Банк може вибрати за власним розсудом, та

(3) у разі дострокового стягнення або скасування - дату за два Робочих Дні до дати набрання чинності таким достроковим стягненням або скасуванням, або, на вибір Банку, дату набрання чинності таким достроковим стягненням або скасуванням.

(е) "Період Розрахунку" означає:

(1) у разі дострокової сплати згідно з Розділом 3.07 Стандартних Умов Договору - період, який починається з дати виникнення зобов'язань стосовно такої дострокової сплати та закінчується останньою Датою Повернення Кредиту;

(2) у разі будь-якої іншої дострокової сплати, період, який починається з дати здійснення такої дострокової сплати або такої пізнішої дати, яку Банк може вибрати за власним розсудом, та закінчується останньою Датою Повернення Кредиту; та

(3) у разі дострокового стягнення або скасування - період, який починається з дати набрання чинності таким достроковим стягненням або скасуванням та закінчується останньою Датою Повернення Кредиту.

(f) "Облікова Ставка" означає коефіцієнт дисконтування для відповідного строку повернення, який був виведений з номінальної кривої свопів для Валюти Кредиту, яка є в розпорядженні Банку на ринку процентних свопів та опціонів на Дату Розрахунку. "

(с) Розділ 3.10 Стандартних Умов Договору Банку від лютого 1999 року (985_001) повинен, в цілях даної Угоди, бути замінений на такі визначення:

"Розділ 3.10. Вартість Зміни Умов

(а) Якщо, з будь-якої причини (у тому числі - без обмеження цим - з причини дострокового стягнення згідно з Розділом 7.06 Стандартних Умов Договору), строк сплати будь-якої частини Кредиту, до якої застосовується Плаваюча Процентна Ставка, настає не в останній день Періоду нарахування процентів, Позичальник сплачує на вимогу Банку суму, якщо потрібно, на яку:

(1) процент, що був би нарахований на таку частину Кредиту з дати, на яку така частина Кредиту підлягає сплаті, до останнього дня відповідного поточного Періоду нарахування процентів за ставкою, що дорівнює Відповідній Ринковій Процентній Ставці для такої частини Кредиту за такий Період нарахування процентів;

перевищує:

(2) процент, який Банк міг би отримати, якби він повинен був розмістити суму, що дорівнює такій частині Кредиту на депозит у провідному банку на Лондонському міжбанківському ринку на строк, що починається з дати настання строку сплати такої частини Кредиту та закінчується останнім днем відповідного поточного Періоду нарахування процентів.

(b) Якщо будь-коли:

(1) Позичальник повідомляє згідно з Розділом 3.07 Стандартних Умов Договору про дострокову сплату будь-якої частини Кредиту, до якої застосовується Фіксована Процентна Ставка, або Позичальник іншим чином достроково сплачує будь-яку таку частину Кредиту;

(2) будь-яка частина Кредиту, до якої застосовується Фіксована процентна ставка, підлягає достроковому стягненню згідно з Розділом 7.06 Стандартних Умов Договору або іншим чином підлягає сплаті до її заявленого строку; чи

(3) Будь-яку частину Кредиту, до якої застосовується Фіксована Процентна Ставка, скасовано згідно з Розділами 3.08, 7.02 або 7.06 Стандартних Умов Договору або скасовано іншим чином;

Позичальник додатково до будь-якої адміністративної комісії за дострокову сплату, комісії за скасування або інших сум, що сплачуються у зв'язку з цим, сплачує на вимогу Банку суму будь-якої Вартості Зміни Умов; за умови що, якщо розмір такої Вартості Зміни Умов негативний, Банк, у наступну Дату Сплати Процентів, зараховує Позичальнику суму такої Вартості Зміни Умов у Валюті Кредиту.

(c) Якщо будь-яка прострочена сума сплачується в інший строк, ніж останній день Періоду Нарахування Процентів за Прострочені Платежі, Позичальник сплачує на вимогу Банку суму, якщо потрібно, на яку:

(1) процент, який був би нарахований на таку прострочену суму з дня отримання такої простроченої суми до останнього дня відповідного поточного Періоду Нарахування Процентів за Прострочені Платежі за ставкою, що дорівнює ставці, зазначеній у Розділі 3.09(a)(iii) Стандартних Умов Договору для такого Періоду Нарахування Процентів за Прострочені Платежі;

перевищує:

(2) процент, який Банк міг би отримати, якби він повинен був розмістити суму, що дорівнює такій простроченій сумі, на депозит у провідному банку на Лондонському міжбанківському ринку на строк, що починається з дати отримання такої простроченої суми та закінчується останнім днем відповідного Періоду Нарахування Процентів за Прострочені Платежі.

(d) Сертифікат від Банку стосовно будь-якої суми до сплати згідно з Розділом 3.10 є остаточним, кінцевим та обов'язковим для Позичальника, якщо Позичальник не доведе, що в ньому є помилка, з чим погодиться Банк."

Розділ 1.02. Визначення

У будь-якому місці цієї Угоди (у тому числі в Преамбулі та Додаткових Статтях), якщо не вказано інакше або контекст потребує іншого, терміни, визначені в Преамбулі, мають відповідні, надані там значення; терміни, визначені в Стандартних Умовах Договору, мають відповідні, надані там значення, а наведені нижче терміни мають такі значення:

"Повноважний Представник Позичальника означає Міністра фінансів Позичальника"

"Перший проект" означає Проект відновлення автомагістралі М06 та реформи фінансування сектора автодоріг, стосовно якого Банк надав кредит у розмірі сімдесяти п'яти мільйонів євро (€ 75000000), відповідно до кредитної угоди між Банком та Позичальником, підписаної 11 грудня 2000 року (996_030).

"Фінансовий Рік" означає фінансовий рік Позичальника, що починається 1 січня щороку.

"Уряд" означає Кабінет Міністрів України.

"Графік Впровадження" означає графік, який затверджений Банком у рамках Першого проекту і який забезпечує досягнення Сталого рівня надходжень від Зборів з користувачів доріг протягом десяти років з дати підписання Першого проекту.

"Міністерство фінансів" означає Міністерство фінансів Позичальника.

"Міністерство транспорту та зв'язку" означає Міністерство транспорту та зв'язку Позичальника.

"Національна Мережа Автодоріг" означає мережу автодоріг загального користування, яка знаходиться в повному управлінні Проектної

організації (приблизно 170000 км доріг державного та місцевого значення).

"Довідкова Сторінка" означає сторінку на дисплеї міжбанківських ставок пропозицій Євро-зони для депозитів у Валюті кредиту, позначену як сторінка 248 служби Телерейт (або таку іншу сторінку, яка може замінити сторінку 248 служби Телерейт з метою показу міжбанківських ставок пропозицій Євро-зони для депозитів у Валюті кредиту).

"План реформ" означає план, який буде розроблено та виконано відповідно до положень Додатка 1 до цієї Угоди та Розділу 2.07 Проектної угоди.

"Стратегія фінансування сектора автодоріг" означає стратегію фінансування сектора автодоріг визначену в Частині С4(ii) Додатка 1.

"Збори з Користувачів Доріг" означає:

- (1) усі збори, податки та інші обов'язкові платежі, за винятком податку на додану вартість, стягнені будь-якими повноважними органами влади Позичальника з продажу автотransпортних засобів, автомобільного пального, мастил, запчастин та шин;
- (2) податки на володіння автотransпортними засобами;
- (3) збори за отримання прав керування автотransпортними засобами;
- (4) збори за дозвіл та штрафи за транспортні засоби з надмірною вагою та розмірами, за транзит іноземного автотransпорту, а також
- (5) будь-які доходи від зборів за використання Національної Мережі Автодоріг у разі впровадження таких зборів у майбутньому, за винятком надходжень від зборів за використання автодоріг, які фінансуються з приватних джерел.

"Положення" означає Положення про Державну службу автомобільних доріг, затверджене Указом Президента України від 19 січня 2002 року № 50/2002 (50/2002).

"Субкредитна угода" означає субкредитну угоду, яку буде укладено між Проектною організацією та Позичальником згідно з Розділом 3.01(а), зі змінами, які можуть бути внесені до такої субкредитної угоди час від часу.

"Сталий Рівень" означає рівень щорічних витрат на обслуговування Національної Мережі Автодоріг, котрий забезпечує обслуговування Національної Мережі Автодоріг на належному сталому придатному до експлуатації якісному рівні, з фінансуванням витрат за рахунок Зборів з

Користувачів Доріг, який було визначено та погоджено Банком в рамках Першого проекту.

Розділ 1.03. Тлумачення

У цій Угоді посилання на певну Статтю, Розділ чи Додаток, якщо в Угоді не визначено інакше, тлумачиться як посилання на цю Статтю, Розділ чи Додаток до цієї Угоди.

СТАТТЯ II. ОСНОВНІ УМОВИ КРЕДИТУ

Розділ 2.01. Сума та Валюта Кредиту

Банк погоджується надати Позичальникові на умовах, які викладено, або на які є посилання в цій Угоді, суму, еквівалентну ста мільйонам євро (€ 100000000).

Розділ 2.02. Інші фінансові умови Кредиту

(a) Мінімальна сума вибірки становить € 200000 (двісті тисяч євро) за Категорією (1) і € 50000 (п'ятдесят тисяч євро) за Категорією (2), як такі Категорії визначено в Доповненні до Додатка 2 до цієї Угоди.

(b) Мінімальна сума дострокової сплати становить € 3000000 (три мільйони євро).

(c) Мінімальна сума скасування становить € 3000000 (три мільйони євро).

(d) Датами Виплати Процентів є 10 травня та 10 листопада кожного року.

(e)

(1) Позичальник сплачує Кредит двадцятьма чотирма (24) рівними (або максимально рівними) піврічними внесками, строк сплати за якими настає в кожну Дату сплати процентів починаючи з 10 травня 2008 року.

(2) Незважаючи на наведене вище, у випадку, якщо (i) Позичальник не вибирає повної суми Кредиту до першої Дати сплати кредиту, визначеної в цьому Розділі 2.02.(e) і (ii) Банк продовжує Останню дату надання, визначену в наведеному нижче Розділі 2.02.(f), до

дати, яка випадає після такої першої Дати сплати кредиту, то сума кожної вибірки, здійсненої у (або) після першої Дати сплати кредиту, розподіляється для сплати на рівні частини у декілька Дат сплати кредиту, які випадають після дати такої вибірки (при цьому Банк коригує таким чином розподілені частини так, щоб кожного разу отримати цілі числа). Банк час від часу повідомляє Позичальника про такі розподіли.

(f) Останньою датою надання є 1 травня 2008 року або така пізніша дата, яку Банк може встановити за власним розсудом і повідомити про неї Позичальника. Якщо до Наявної суми кредиту чи будь-якої її частини застосовується Фіксована процентна ставка, то будь-яке перенесення Останньої дати надання може спричинити Вартість зміни умов, яку Позичальник або Банк негайно сплачує, залежно від випадку.

(g) Ставка Комісії за зобов'язання становить 0,5% річних.

(h) До Кредиту застосовується Плаваюча процентна ставка. Для цілей розділу 3.04(b) Стандартних Умов Договору Відповідною ринковою процентною ставкою є запропонована річна ставка пропозицій для депозитів у Валюті кредиту, що з'являється на Довідковій сторінці об 11.00 за Брюссельським часом у відповідну Дату визначення процентів за період, найближчий за тривалістю до відповідного Періоду нарахування процентів (або, якщо два періоди однаково подібні за тривалістю до відповідного Періоду нарахування процентів, середнє двох відповідних ставок); за умови, що:

(1) якщо з будь-якої причини Відповідна ринкова процентна ставка не може бути визначена в такий час за Довідковою сторінкою, то Відповідною ринковою процентною є ставка, яку Банк визначає як середнє арифметичне (у разі необхідності, округлене в більший бік до найближчої 1/16%) запропонованих річних ставок пропозицій для депозитів у Валюті кредиту в розмірі, домірному до тієї частини Кредиту, яка буде не сплаченою протягом відповідного Періоду нарахування процентів за період, рівний такому Періоду нарахування процентів; ці ставки повідомляють Банку три вибрані Банком великі банки, що активно працюють на міжбанківському ринку Євро-зони; та

(2) якщо Банк вирішує, що депозити у Валюті кредиту не пропонуються на міжбанківському ринку Євро-зони в таких сумах або на такий період, та Відповідною ринковою процентною ставкою є вартість (виражена як річна ставка) фінансування Банком тієї частини Кредиту, що запланована бути не сплаченою протягом відповідного Періоду нарахування процентів, з будь-яких джерел на його вибір.

Розділ 2.03. Вибірки

(а) Надану суму можна час від часу вибирати відповідно до положень Додатка 2 до Кредитної угоди для фінансування (1) витрат, зроблених (або, якщо Банк погодиться, витрат, які будуть зроблені) стосовно обґрунтованої вартості товарів, робіт і послуг, необхідних для Проекту, і (2) Комісії за відкриття кредиту.

(b) Позичальник цією Угодою вповноважує Банк вибрати з Наявної суми суму, еквівалентну Комісії за відкриття Кредиту, та сплатити собі Комісію за відкриття Кредиту від імені Позичальника.

СТАТТЯ ІІІ. ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ

Розділ 3.01. Інші гарантії здійснення дій за Проектом

На додаток до загальних зобов'язань, викладених у Статтях IV та V Стандартних Умов Договору, Позичальник, якщо з Банком не погоджено інакше:

(а) надає Проектній організації згідно із субкредитною угодою, за формою та змістом прийнятною для Банку ("Субкредитна Угода"), кошти Кредиту на умовах, що є прийнятними для Банку й що включають умови, які передбачають, що:

(1) Проектна організація не створює без попередньої письмової згоди Банку жодної заборгованості (крім заборгованості в рамках Субкредитної угоди), яка, на думку Банку, наражала б на небезпеку здатність Проектної організації виконувати свої зобов'язання за Субкредитною угодою;

(b) використовує свої права за Субкредитною угодою таким чином, щоб забезпечити захист інтересів Позичальника та Банку, дотримуватися положень цієї Угоди та досягти цілей, для яких цей Кредит надається;

(с) не передає іншій особі будь-якого положення Субкредитної угоди, не вносить змін до нього, не оголошує його недійсним або не відмовляється від нього, за винятком випадків, в яких з Банком погоджено інакше;

(d) забезпечує виконання Проектною організацією всіх її зобов'язань за Проектною Угодою, у тому числі без обмежень її зобов'язань стосовно:

(1) створення групи управління проектом і керування нею, як передбачено в Розділі 2.03 Проектної угоди;

(2) закупівлі товарів, робіт і послуг, які фінансуються за рахунок коштів Проекту, як передбачено в Розділі 2.04 Проектної Угоди;

(3) природоохоронних питань, як передбачено в Розділі 2.05 Проектної Угоди;

(4) залучення та використання послуг консультантів, для надання допомоги в реалізації Проекту, як передбачено в Розділі 2.06 Проектної Угоди;

(5) виконання Плану реформ, як передбачено в Розділі 2.07 Проектної угоди;

(6) підготовки та подання звітів з питань, які стосуються Проекту й діяльності Проектної організації, як передбачено в Розділі 2.08 Проектної Угоди;

(7) дотримання процедур, ведення облікових та звітних документів, підготовки, аудиту й подання Банкові своїх фінансових звітів, а також будь-якої іншої відповідної інформації стосовно Проекту роботи або діяльності Проектної організації, як передбачено в Розділі 3.01 Проектної угоди; та

(8) дотримання всіх положень, які стосуються фінансових та операційних аспектів Проекту й Проектної організації, як передбачено в Розділах 3.02, 3.03 та 3.04 Проектної Угоди;

(e) уживає або забезпечує вживання всіх додаткових заходів, необхідних для надання відповідних коштів для завершення Проекту, у тому числі, зокрема, надання Позичальником еквівалента Є 38000000 (тридцяти восьми мільйонів євро) Проектній організації для фінансування всіх тих витрат Частини А, В та С Проекту, які не фінансує Банк; та

(f) уживає або забезпечує вживання всіх додаткових заходів, необхідних для забезпечення підготовки та виконання Плану реформ.

СТАТТЯ IV. ПРИЗУПИНЕННЯ. ДОСТРОКОВЕ СТЯГНЕННЯ. СКАСУВАННЯ

Розділ 4.01. Призупинення

Викладені нижче положення встановлюються для цілей Розділу 7.01(a)(xiv) Стандартних Умов Договору:

(a) до законодавчих та нормативних актів, які застосовуються до сектора автодоріг на території Позичальника, унесено зміни, чинність таких актів призупинено, їх оголошено недійсними, скасовано або не вимагають їхнього виконання;

(b) до Положення внесено зміни, його чинність призупинено, його оголошено недійсним, скасовано або не вимагають його виконання;

(c) Контроль над Проектною організацією та координація її діяльності передаються іншій, ніж Міністерство транспорту та зв'язку, стороні; та

(d) Проектна організація не виконала будь-які зі своїх зобов'язань за Субкредитною угодою або Проектною угодою.

Розділ 4.02. Дострокове стягнення

Викладене нижче положення встановлюється для цілей Розділу 7.06(f) Стандартних Умов Договору: будь-яка подія, визначена в Розділі 4.01, що відбулась і тривала протягом тридцяти днів після повідомлення наданого Банком Позичальнику.

СТАТТЯ V. НАБУТТЯ ЧИННОСТІ

Розділ 5.01. Умови, що передують набуттю чинності

Викладені нижче умови встановлюються для цілей Розділу 9.02(c) Стандартних Умов Договору як додаткові умови набуття чинності цією Угодою та Проектною угодою:

(a) Субкредитну угоду, за формою та змістом прийнятну для Банку, оформлено й офіційно вручено, а всі умови, що передують набуттю нею чинності або праву Проектної організації здійснити вибірки на підставі неї, за винятком лише набуття чинності цією Угодою, виконано;

(b) створення та функціонування передбаченої в Розділі 2.03 Проектної угоди групи управління проектом, яка має відповідні ресурси та персонал відповідної кваліфікації згідно з колом повноважень, прийнятним для Банку;

(c) отримання письмового підтвердження від Міністерства фінансів, за формою та змістом прийнятного для Банку, що Проектній організації виділено кошти у 2004 фінансовому році в розмірі, не меншому сум, визначених у Графіку впровадження;

(d) отримання письмового підтвердження від Міністерства фінансів, за формою та змістом прийнятного для Банку, що Міністерство фінансів кожного фінансового року під час підготовки проектів бюджетів передбачатиме Збори з користувачів доріг на рівні, достатньому для досягнення обсягів фінансування, розподілених для Проектної організації, як заплановано в Графіку впровадження;

(e) Проектна організація надала свідчення, за формою та змістом прийнятні для Банку, які підтверджують, що всі контрактні роботи (за винятком незначного ремонту або інших робіт на суму, меншу Є 100000) закуповуються шляхом процедури відкритого тендера й що заохочується участь приватних підприємців у секторі автодоріг.

Розділ 5.02. Юридичні висновки

(a) Для цілей Розділу 9.03(a) Стандартних Умов Договору необхідним є надання Міністром юстиції від імені Позичальника юридичного висновку чи висновків, за винятком того, що керівник юридичного департаменту Міністерства фінансів також надає юридичний висновок про те, що Позичальник належним чином санкціонував або схвалив Субкредитну угоду, її офіційно вручено від імені Позичальника й що вона є дійсним і юридично обов'язковим зобов'язанням, яке може бути примусово здійснене в судовому порядку відповідно до її умов.

(b) Для цілей Розділу 9.03(c) Стандартних Умов Договору необхідним є надання Головним працівником з правових питань Проектної організації від імені Проектної організації висновку чи висновків, а викладені нижче питання встановлюються як додаткові питання, які необхідно включити до висновку чи висновків, що подаються до Банку: Позичальник належним чином санкціонував або схвалив Субкредитну угоду, що її офіційно вручено від імені Позичальника й що вона є дійсним і юридично обов'язковим зобов'язанням, яке може бути примусово здійснене в судовому порядку відповідно до її умов.

Розділ 5.03. Припинення через ненабуття чинності

Дату, що настає через 90 днів після дати цієї Угоди, встановлено для цілей Розділу 9.04 Стандартних Умов Договору.

СТАТТЯ VI. РІЗНЕ

Розділ 6.01. Повідомлення

Для цілей Розділу 10.01 Стандартних Умов Договору наводяться такі адреси:

Позичальник:

Міністерство фінансів
вул. Грушевського, 12/2
Київ, 01008, Україна

До уваги: Міністра фінансів

Факс: +38-044-253-8243, +38-044-201-56-85

Телефон: +38-044-226-2044, +38-044-201-56-18

Банк:

European Bank for Reconstruction and Development
One Exchange Square
London EC2A 2JN
United Kingdom

Attention: Operation Administration Unit

Факс: +44-20-7338-6100

Телекс: 8812161

Підтвердження прийому: EBRD L G

НА ПОСВІДЧЕННЯ ЧОГО сторони цієї Угоди, діючи через своїх, належним чином уповноважених представників, підписали цю Угоду в чотирьох примірниках та вручили її в Лондоні, Англії, зазначеного вище дня та року.

УКРАЇНА

(Підпис)

Представник: Ім'я:
Посада:

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ

(Підпис)

Представник: Ім'я:
Посада:

ОПИС ПРОЕКТУ

1. Мета цього Проекту - допомогти Позичальникові та Проектній організації поліпшити стан основного міжнародного дорожнього коридору України шляхом реалізації програми ремонту ділянки автомобільної дороги Київ - Чоп. Крім того, Проект допоможе реформувати адміністративне управління мережею автодоріг, а також фінансування дорожнього сектора.

2. Проект складається з таких Части, які надалі можуть бути змінені згідно з домовленостями Банку та Позичальника:

Частина А. Будівельні роботи

A1. Ремонт ділянки автомобільної дороги М06 Київ - Чоп (за оцінками - від 621-го км на схід до 430-го км), у тому числі будівництво трикілометрової об'їзної дороги в районі села Деревач. Ці роботи будуть фінансувати Банк з кредитних коштів й Укравтодор.

Детальний обсяг робіт буде визначено, як тільки буде завершено підготовку технічного проекту й тендерної документації. Таким чином, довжина ділянки, яка буде відремонтована згідно з Частиною А1, може змінитися залежно від детального проекту й результату тендера на будівельні роботи.

A2. Будівництво двох об'їзних доріг (Олесько та Стрий). Ці роботи буде фінансувати Укравтодор.

Частина В. Обладнання

B1. Закупівля обладнання для утримання автодоріг. Детальні специфікації обладнання будуть визначені Проектною організацією. Ці товари буде фінансувати Укравтодор.

Частина С. Послуги

C1. Підготовка технічного проекту й тендерної документації. Ці послуги фінансує Укравтодор.

C2. Нагляд за роботами. Призначається консультант, який буде здійснювати моніторинг виконання робіт відповідно до Частини А1 Проекту.

Повноваження, процедура відбору та контрактні умови повинні бути прийнятні для Банку. Ці послуги будуть фінансуватися з кредитних коштів.

С3. Допомога у виконанні проекту. Залучення консультантів для надання консультаційних послуг стосовно повсякденного управління Проектом. Ці послуги буде фінансувати Укравтодор.

С4. Підготовка та реалізація Плану реформування адміністративного управління мережею автодоріг ("План реформ", або "План"). Залучення консультантів для надання консультаційних послуг стосовно реформування сектора автодоріг. Ці послуги будуть фінансуватися з кредитних коштів.

План реформ буде охоплювати такі аспекти:

(i) У Плані реформ буде надано рекомендації стосовно реформування адміністративного управління мережею автодоріг (політичні, законодавчі та фінансові питання), а також виконання робіт на автодорогах як державного, так і місцевого значення.

(ii) План реформ повинен містити оновлену стратегію фінансування сектора автодоріг ("Стратегія фінансування сектора автодоріг"), у тому числі:

- удосконалення структури фінансування сектора автодоріг шляхом розмежування фінансування доріг державного та місцевого значення; і, якщо необхідно, рекомендації стосовно перегляду Сталого рівня та Графіка впровадження, затверджених раніше в рамках Першого проекту в секторі автодоріг;
- якщо необхідно, пропозиції стосовно підвищення Зборів з користувачів доріг а також графік їхньої реалізації;
- перегляд існуючої системи фінансової звітності в Проектній організації і як результат такого перегляду план впровадження найліпшої практики управління фінансовою звітністю, а також план його впровадження.

У Плані буде визначено ключові завдання та рішення, які необхідно виконати, відповідальність і строки виконання у формі комплексного Плану дій.

3. Очікується, що Проект завершиться до 31 грудня 2007 року.

КАТЕГОРІЇ ТА ВИБІРКИ

1. У доданий до цього додатка таблиці визначено Категорії, суми Кредиту, які виділяються на кожну Категорію, та процент витрат, фінансованих у кожній Категорії.

2. Незважаючи на положення викладеного вище пункту 1 не здійснюють жодної Вибірки стосовно:

(а) витрат, які мали місце та були сплачені до дати підписання Кредитної угоди, за винятком Вибірок, здійснених стосовно Частиин С2 та С4 на рахунок витрат, які мали місце та були сплачені до дати цієї Угоди, але після 1 листопада 2004 року;

(б) витрат, які були сплачені згідно з Частиною А1 до призначення консультанта з нагляду за роботами, як описано в Частині С2 Проекту.

Категорія	Сума Кредиту, виділена у Валюті кредиту	Процент фінансованих витрат
(1)Роботи за Частиною А1	95000000	100% суми контракту, без урахування податків та зборів
(2) Послуги за :		
- Частиною С2	3500000	100% уми контракту, без урахування податків та зборів
- Частиною С4	500000	100% суми контракту, без урахування податків та зборів
(3)Комісія за Відкриття Кредиту	1000000	100%
Всього	100000000	

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів
України від 26 листопада 2008 р.
№1027

ПОРЯДОК

ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями

Загальні питання

1. Цей Порядок регулює питання ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються за рахунок фінансових ресурсів міжнародних фінансових організацій, за винятком Міжнародного валютного фонду (далі - МФО), які залучаються як позика, кредит чи грант державою або під державні гарантії (далі - позика).

2. У цьому Порядку терміни вживаються у такому значенні:

бенефіціар - юридична особа, що отримує позику в рамках інвестиційного проекту та забезпечує його реалізацію або разом з іншими бенефіціарами забезпечує реалізацію його окремих частин згідно з договором України з МФО, договором між МФО і бенефіціаром, договором між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем;

відповідальний виконавець - орган виконавчої влади, інша бюджетна установа чи ВАТ "Державний експортно-імпортний банк України", що визначені Мінекономіки для підготовки разом з бенефіціаром інвестиційного проекту, здійснення нагляду і контролю за реалізацією бенефіціаром такого проекту або безпосередньої реалізації проекту, в рамках якого отримана позика;

група управління проектом - окремий структурний підрозділ відповідального виконавця або бенефіціара чи група консультантів, уповноважені відповідальним виконавцем або бенефіціаром згідно з його рішенням або договорами між відповідальним виконавцем або бенефіціаром та фізичними особами-консультантами забезпечувати здійснення заходів з підготовки та реалізації проекту згідно з договором України з МФО, договором між МФО і бенефіціаром, договором між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем;

договір України з МФО - міжнародний договір України з МФО про позику, кредит чи грант, що залучаються державою, або про надання державних гарантій;

договір між МФО і бенефіціаром - договір між МФО і бенефіціаром, укладений згідно з договором України з МФО, про виконання проекту (проектний договір) або про надання позики для реалізації інвестиційного проекту;

договір між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем - договір, укладений між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем про надання позики або про безповоротну передачу позики бенефіціарові чи про відшкодування витрат державного бюджету, які можуть виникнути у разі настання гарантійного випадку, якщо інше не передбачено договором України з МФО;

договір між Мінфіном і міською радою - договір, укладений між Мінфіном і міською радою щодо відповідальності міської ради за забезпечення своєчасного та в повному обсязі виконання бенефіціаром боргових зобов'язань з погашення та обслуговування позики;

ініціатор проекту - будь-який орган державної влади, орган місцевого самоврядування, а також установа чи організація, утворені в установленому порядку зазначеним органом, чи суб'єкт господарювання державного або комунального сектору економіки, що розробляє проектну пропозицію;

координатор проекту - заступник керівника відповідального виконавця, який уповноважений керівником забезпечувати організацію, нагляд і контроль за роботою з підготовки та реалізації проекту, підписувати документи, пов'язані з підготовкою та реалізацією проекту. Координатор проекту несе персональну відповідальність за його підготовку та реалізацію;

Лист Уряду України до МФО - лист від імені Кабінету Міністрів України щодо визначення основних напрямів реформ, на підтримку яких передбачається спрямувати системний проект або проект розвитку інституціональної спроможності органу виконавчої влади, установи чи організації;

представник позичальника (гаранта) - центральний орган виконавчої влади, який визначається в договорі України з МФО представником України для цілей, передбачених таким договором;

проект - системний або інвестиційний проект економічного і соціального розвитку України, що підтримується МФО:

системний проект - спрямований на підтримку реформ в Україні проект, у рамках якого позика використовується для фінансування державного бюджету;

інвестиційний проект - проект, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самокупності та у рамках якого погашення і обслуговування позики здійснюється за рахунок коштів бенефіціара, або проект розвитку інституціональної спроможності органу виконавчої влади, установи чи організації, у рамках якого погашення та обслуговування позики здійснюється за рахунок коштів державного бюджету;

проектна пропозиція - пропозиція щодо ініціювання інвестиційного проекту;

стратегічні та програмні документи з питань співробітництва з МФО - стратегії з питань співробітництва з МФО та допомоги МФО Україні, програми та плани такого співробітництва.

3. Для підготовки та реалізації проекту можуть залучатися міжнародна технічна допомога, кошти підприємств, установ, організацій, державного та місцевих бюджетів.

Відповідальний виконавець у разі отримання міжнародної технічної допомоги для підготовки проекту забезпечує її використання згідно з планом заходів з підготовки інвестиційного проекту та відповідним міжнародним договором України, а у разі отримання такої допомоги для реалізації проекту забезпечує її використання згідно з планом заходів з реалізації інвестиційного проекту та відповідним міжнародним договором України.

4. Проект готується та реалізується згідно з договором України з МФО, договором між МФО і бенефіціаром, договором між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем, договором між Мінфіном і міською радою, цим Порядком та іншими актами законодавства.

5. Міністерства, інші органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим подають Мінекономіки на його запит інформацію про напрями та завдання, для виконання яких пропонується залучення фінансових ресурсів МФО, разом з обґрунтуванням доцільності їх залучення відповідно до національних, регіональних і галузевих пріоритетів.

Мінекономіки аналізує подану інформацію та разом з МФО і заінтересованими органами виконавчої влади готує стратегічні та програмні документи з питань співробітництва з МФО.

6. Мінекономіки під час підготовки проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період відповідно до Порядку розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р.

№621 (621-2003-п) (Офіційний вісник України, 2003 р., №18-19, ст.834), розробляє за пропозиціями центральних органів виконавчої влади проект плану співробітництва з МФО на наступний рік за формою, визначеною Мінекономіки.

У проекті плану співробітництва з МФО наводиться перелік спільних з МФО проектів і заходів з ініціювання, підготовки та реалізації таких проектів, перелік заходів з підготовки стратегічних та програмних документів з питань співробітництва з МФО і заходів, спрямованих на підвищення результативності співробітництва в планованому році.

7. Відповідальний виконавець забезпечує дотримання строків підготовки та реалізації інвестиційного проекту, досягнення показників його результативності, визначених у техніко-економічному обґрунтуванні та договорі України з МФО, налагоджує ефективну взаємодію з бенефіціаром (бенефіціарами), забезпечує у межах своїх повноважень виконання зобов'язань, узятих за договором України з МФО, а також дотримання строків та процедур, визначених цим Порядком та документами МФО, на які є посилання в договорі України з МФО.

Ініціювання інвестиційного проекту

8. Ініціатор проекту з урахуванням стратегічних та програмних документів з питань співробітництва з МФО і методичних рекомендацій, що затверджуються Мінекономіки, розробляє проектну пропозицію згідно із визначеними у додатку 1 вимогами та подає її Мінекономіки.

Мінфін для розроблення проектної пропозиції за зверненням ініціатора проводить в установленому ним порядку оцінку фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності та у рамках якого погашення і обслуговування позики здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара.

Юридична особа, що має прострочену понад три місяці заборгованість з погашення та обслуговування раніше отриманої позики, кредиту комерційного банку або перед державним бюджетом із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), не може виступати ініціатором інвестиційного проекту.

9. Мінекономіки проводить у п'ятиденний строк після надходження проектної пропозиції оцінку її відповідності визначеним у додатку 1 вимогам і у разі виявлення розбіжностей повертає її ініціаторові.

У разі відповідності проектної пропозиції вимогам, визначеним у додатку 1, Мінекономіки надсилає її на розгляд заінтересованим органам виконавчої влади

та інформує про це ініціатора проекту. Заінтересовані органи виконавчої влади у двотижневий строк після надходження проектної пропозиції проводять в межах своїх повноважень експертизу та надсилають експертні висновки Мінекономіки, а копії - ініціаторові проекту.

У разі коли результати експертизи негативні, або виникли розбіжності чи висловлено зауваження під час проведення експертизи, Мінекономіки організовує роботу з розгляду певних питань та їх урегулювання.

10. За результатами експертизи, проведеної заінтересованими органами виконавчої влади, Мінекономіки приймає у тритижневий строк рішення про доцільність підготовки інвестиційного проекту та визначає відповідального виконавця. Копія рішення надсилається разом з відповідними рекомендаціями і застереженнями (у разі їх наявності) Кабінетові Міністрів України, Мінфіну, відповідальному виконавцю та ініціаторові проекту.

У разі прийняття позитивного рішення Мінекономіки звертається в тижневий строк до МФО з пропозицією щодо спільної підготовки інвестиційного проекту. Після надходження повідомлення від МФО про підтримку інвестиційного проекту Мінекономіки інформує про це в тижневий строк Кабінет Міністрів України, Мінфін та відповідального виконавця.

Загальний строк проведення експертизи проектної пропозиції заінтересованими органами виконавчої влади та прийняття Мінекономіки рішення про доцільність підготовки інвестиційного проекту і визначення відповідального виконавця не повинен перевищувати двох місяців з дня надходження документів, що відповідають вимогам, визначеним у додатку 1.

Мінекономіки забезпечує збереження в установленому порядку документів, які стали підставою для прийняття рішення про доцільність підготовки інвестиційного проекту та визначення відповідального виконавця.

Ініціювання системного проекту

11. Мінфін під час складання проекту державного бюджету на відповідний рік надсилає Мінекономіки інформацію про обсяг фінансових ресурсів, які необхідно залучити від МФО в рамках системного проекту для фінансування державного бюджету.

Якщо договором України з МФО передбачено також реалізацію іншого системного проекту, процедура його ініціювання не застосовується.

У разі коли реалізацію системного проекту не передбачено договором України з МФО, Мінекономіки з урахуванням інформації Мінфіну проводить за

участю заінтересованих центральних органів виконавчої влади консультації з МФО і узгоджує цілі, завдання та порядок підготовки такого проекту.

12. Центральні органи виконавчої влади вносять на запит Мінекономіки конкретні пропозиції щодо заходів, які планується здійснити для досягнення цілей системного проекту, та пропозиції до проекту Листа Уряду України до МФО.

Мінекономіки:

- готує разом з МФО на підставі таких пропозицій проект програми стратегічних та інституціональних реформ, що включає заходи, прогнозні показники, очікувані середньострокові результати реалізації системного проекту, та проект Листа Уряду України до МФО;
- вносить Кабінетові Міністрів України проект акта про доцільність підготовки системного проекту, до якого додаються проект програми стратегічних та інституціональних реформ, проект Листа Уряду України до МФО та інформація Мінфіну, передбачена пунктом 11 цього Порядку.

13. На підставі прийнятого Кабінетом Міністрів України акта про доцільність підготовки системного проекту Мінекономіки звертається в тижневий строк до МФО з пропозицією щодо спільної підготовки такого проекту і подає їй інформацію, пов'язану з його підготовкою, а Мінфін під час підготовки проекту закону про державний бюджет на відповідний рік або про внесення змін до закону про державний бюджет на поточний рік ураховує обсяг фінансових ресурсів, які передбачається залучити від МФО.

Після надходження повідомлення МФО про підтримку системного проекту Мінекономіки інформує про це в тижневий строк Кабінет Міністрів України та Мінфін.

Підготовка інвестиційного проекту

14. Відповідальний виконавець у місячний строк після отримання від Мінекономіки інформації щодо надходження повідомлення МФО про підтримку інвестиційного проекту приймає рішення про організацію роботи з його підготовки, призначає координатора проекту, утворює групу управління проектом, складає згідно з додатком 2 за погодженням з МФО план заходів з підготовки інвестиційного проекту з урахуванням строків, передбачених для складення і розгляду проекту закону про державний бюджет та його прийняття, і подає його копію до Мінекономіки.

Строк підготовки інвестиційного проекту не повинен перевищувати 12 місяців. У разі порушення зазначеного строку Мінекономіки проводить за участю

відповідального виконавця консультації з МФО з метою вирішення питання стосовно доцільності подальшої підготовки такого проекту, про результати яких інформує в тижневий строк Кабінет Міністрів України.

15. Відповідальний виконавець згідно з планом заходів з підготовки інвестиційного проекту розробляє разом з МФО і бенефіціаром та погоджує з Мінекономіки, Мінфіном, МЗС, Мін'юстом, іншими заінтересованими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, установами чи організаціями, утвореними в установленому порядку зазначеними органами, суб'єктами господарювання державного або комунального сектору економіки (далі - заінтересовані суб'єкти) документи, зазначені у додатку 3.

Після надходження від МФО запрошення на переговори відповідальний виконавець вносить документи на розгляд Кабінету Міністрів України для:

- прийняття акта про залучення фінансових ресурсів МФО з метою реалізації інвестиційного проекту, у разі потреби - також про виконання передбачених законом умов, пов'язаних із залученням фінансових ресурсів;
- внесення згідно із законодавством Президентів України пропозиції про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені України;
- прийняття акта про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені Уряду України.

Орієнтовний план заходів з реалізації проекту складається згідно з додатком 4.

У проекті директив делегації чи представників України передбачається, зокрема, що повноваження на підписання договору України з МФО після проведення з нею переговорів здійснюється у разі, коли делегацією чи представником України та МФО узгоджено позиції з питань, визначених у таких директивах, та коли під час переговорів до тексту проекту договору не внесено суттєвих змін, у тому числі стосовно включення положень щодо додаткових зобов'язань України і надання у будь-якій сфері пільг, не передбачених законодавством, збільшення розміру позики та її відсоткової ставки, зміни умов надання позики.

Мінфін готує на запит відповідального виконавця висновки щодо фінансових умов договору України з МФО і можливих наслідків їх виконання, зокрема впливу на державний бюджет та зовнішній борг України, і щодо оцінки фінансового стану бенефіціара, яку проводить в установленому ним порядку (якщо з дати проведення такої оцінки на етапі ініціювання пройшло більше одного року).

Відповідальний виконавець до проведення переговорів забезпечує в установленому законодавством порядку подання на розгляд Кабінету Міністрів

України проекту акта про затвердження проекту будівництва або інвестиційної програми (проектну документацію, розроблену для нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будинків, споруд, технічного переоснащення об'єктів виробничого призначення - на першій стадії проектування), якщо таке будівництво або інвестиційна програма передбачаються проектом.

16. Внесені на розгляд Кабінету Міністрів України документи, що не відповідають перелікові, визначеному у додатку 3, повертаються Секретаріатом Кабінету Міністрів України не пізніше ніж протягом двох робочих днів для доопрацювання.

17. Після прийняття Кабінетом Міністрів України акта про залучення фінансових ресурсів МФО для реалізації інвестиційного проекту відповідальний виконавець - головний розпорядник бюджетних коштів подає в установленому порядку Мінфіну пропозиції щодо визначення видатків, які передбачається здійснювати за рахунок фінансових ресурсів, що залучаються від МФО для реалізації інвестиційного проекту, у проекті закону про державний бюджет на відповідний рік або про внесення змін до закону про державний бюджет на поточний рік.

Мінфін в установленому порядку передбачає позику у проекті закону про державний бюджет на відповідний рік або про внесення змін до закону про державний бюджет на поточний рік.

18. На підставі акта Президента України або Кабінету Міністрів України про проведення переговорів та підписання договору України з МФО проводяться переговори з МФО, за результатами яких уповноважена особа підписує протокол.

19. Керівник офіційної делегації чи представник України, наділені повноваженням відповідно до частин першої та четвертої статті 6 Закону України "Про міжнародні договори України" (1906-15), подає у десятиденний строк після закінчення переговорів з МФО копію протоколу і звіт про виконання директив разом з погодженими з МЗС висновками та пропозиціями щодо подальших дій:

- у разі укладення міжнародного договору від імені України - Президентові України, а їх копії - Кабінету Міністрів України, Мінекономіки, Мінфіну і МЗС;
- у разі укладення міжнародного договору від імені Уряду України - Кабінетові Міністрів України, а їх копії - Мінекономіки, Мінфіну і МЗС.

За результатами переговорів з МФО надсилається в установленому порядку Лист Уряду України до МФО, якщо це передбачено проектом договору України з

МФО для проекту розвитку інституціональної спроможності органів виконавчої влади, установ та організацій.

20. Після проведення переговорів України з МФО і надходження повідомлення МФО про схвалення інвестиційного проекту та надання позики Україні Мінфін укладе у двотижневий строк договір з бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем, а у разі потреби - також договір з міською радою.

21. У разі коли повноваження на підписання договору України з МФО надано разом з повноваженням на ведення переговорів актом Президента України або Кабінету Міністрів України та відсутня потреба у внесенні визначених у директивах делегації чи представникові України суттєвих змін за результатами переговорів до проекту договору України з МФО, уповноважена особа підписує договір України з МФО (у разі потреби - разом з додатковими листами до нього) після надходження повідомлення МФО про схвалення інвестиційного проекту та надання позики Україні, а також підписання відповідних договорів між МФО і бенефіціаром, між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем, між Мінфіном і міською радою, інших договорів та прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації інвестиційного проекту, якщо інше не передбачено проектом договору України з МФО.

22. У разі коли повноваження на підписання договору України з МФО не надано разом з повноваженням на ведення переговорів актом Президента України або Кабінету Міністрів України чи з'явилася потреба у внесенні суттєвих змін за результатами переговорів до проекту договору України з МФО, відповідальний виконавець забезпечує у двотижневий строк після проведення переговорів з МФО підготовку документів за переліком, зазначеним у додатку 5, погодження їх з Мінекономіки, Мінфіном, МЗС, Мін'юстом, іншими заінтересованими суб'єктами та бенефіціаром і подання на розгляд Кабінету Міністрів України для:

- внесення згідно із законодавством Президентіві України пропозиції про підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені України;
- прийняття акта про підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені Уряду України.

23. Відповідальний виконавець подає у тижневий строк після підписання уповноваженою особою договору України з МФО Кабінетові Міністрів України, Мін'юсту, Мінекономіки, Мінфіну і МЗС копію такого договору та його автентичний переклад на українську мову.

Мінфін у тижневий строк після надходження копії договору України з МФО інформує Мін'юст, чи передбачена позика державним бюджетом на відповідний рік.

Мін'юст з урахуванням інформації Мінфіну готує висновок щодо здійснення внутрішньодержавної процедури, необхідної для набрання чинності зазначеним договором України з МФО, та надсилає його відповідальному виконавцю.

Якщо договір України з МФО не потребує ратифікації Верховною Радою України, Мін'юст у десятиденний строк готує і подає МФО юридичний висновок згідно із зазначеним договором, а його копії - Кабінетові Міністрів України, Мінекономіки, Мінфіну, МЗС та відповідальному виконавцю.

Якщо договір України з МФО потребує ратифікації Верховною Радою України, відповідальний виконавець у двотижневий строк після надходження відповідного висновку Мін'юсту подає МЗС погоджені з Мінекономіки, Мінфіном, іншими заінтересованими суб'єктами пропозиції щодо ратифікації договору України з МФО, передбачені Законом України "Про міжнародні договори України" (1906-15).

24. МЗС з урахуванням визначеного договором України з МФО строку набрання чинності вносить пропозиції щодо його ратифікації:

- у разі укладення договору від імені України - Президентові України;
- у разі укладення договору від імені Уряду України - Кабінету Міністрів України.

Мін'юст у десятиденний строк після набрання чинності законом про ратифікацію договору України з МФО готує і подає МФО юридичний висновок згідно із зазначеним договором, а його копії - Кабінету Міністрів України, Мінекономіки, Мінфіну, МЗС та відповідальному виконавцю.

25. Представник позичальника (гаранта) невідкладно після надходження від МФО повідомлення про набрання чинності договором України з МФО інформує про це Кабінет Міністрів України, Мінекономіки та відповідального виконавця.

Відповідальний виконавець подає у двотижневий строк МЗС оригінал договору разом з повідомленням МФО про набрання ним чинності.

26. У разі коли з'явилася потреба в одержанні від МФО авансу позики для підготовки інвестиційного проекту, відповідальний виконавець забезпечує підготовку документів згідно з додатком 6, погодження їх з Мінфіном,

Мінекономіки, МЗС, Мін'юстом, іншими заінтересованими суб'єктами і подання на розгляд Кабінету Міністрів України.

Після прийняття Кабінетом Міністрів України на підставі зазначених документів акта про залучення авансу позики для підготовки інвестиційного проекту відповідальний виконавець звертається до МФО з пропозицією вирішити питання про можливе надання такого авансу.

Після надходження повідомлення МФО про підтримку такої пропозиції відповідальний виконавець готує разом з МФО лист-угоду стосовно залучення Україною авансу, забезпечує погодження зазначених у додатку 5 документів з Мінекономіки, Мінфіном, МЗС, Мін'юстом, іншими заінтересованими суб'єктами і подає їх на розгляд Кабінету Міністрів України для:

- внесення Президентіві України пропозиції про підписання листа-угоди - у разі укладення договору від імені України;
- прийняття акта про підписання листа-угоди - у разі укладення договору від імені Уряду України.

Подальші заходи здійснюються відповідно до вимог пунктів 23- 25 цього Порядку.

Підготовка системного проекту

27. Мінекономіки на підставі повідомлення МФО про підтримку системного проекту або договору України з МФО готує разом з МФО за погодженням з Мінфіном, МЗС, Мін'юстом, іншими заінтересованими державними органами та установами документи згідно з переліком, зазначеним у додатку 3, і після надходження від МФО запрошення на переговори подає їх на розгляд Кабінету Міністрів України для:

- прийняття акта про залучення фінансових ресурсів МФО з метою реалізації системного проекту і схвалення Листа Уряду України до МФО;
- внесення згідно із законодавством Президентіві України пропозиції про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені України;
- прийняття акта про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені Уряду України.

У проекті директив делегації чи представників України передбачається, зокрема, що повноваження на підписання договору України з МФО після проведення з нею переговорів здійснюється у разі, коли делегацією чи представником України та МФО узгоджено позиції з питань, визначених у таких директивах, та коли під час переговорів до тексту проекту договору не внесено суттєвих змін, у тому числі стосовно включення положень щодо додаткових

зобов'язань України і надання у будь-якій сфері пільг, не передбачених законодавством, збільшення розміру позики та її відсоткової ставки, зміни умов надання позики.

На підставі акта Президента України або Кабінету Міністрів України про проведення переговорів і підписання договору України з МФО проводяться переговори з МФО, за результатами яких уповноважена особа підписує протокол.

28. Керівник офіційної делегації чи представник України, наділений повноваженням відповідно до частин першої і четвертої статті 6 Закону України "Про міжнародні договори України" (1906-15), подає у десятиденний строк після закінчення переговорів з МФО копію протоколу і звіт про виконання директив разом з погодженими з МЗС висновками та пропозиціями щодо подальших дій:

- у разі укладення договору від імені України - Президентів України, а їх копії - Мінекономіки, Мінфіну і МЗС;
- у разі укладення договору від імені Уряду України - Кабінету Міністрів України, а їх копії - Мінекономіки, Мінфіну і МЗС.

За результатами переговорів з МФО надсилається в установленому порядку Лист Уряду України до МФО.

29. Після надходження від МФО повідомлення про схвалення системного проекту та надання позики Україні Мінекономіки здійснює заходи з підписання договору України з МФО, а Мінфін відкриває відповідний рахунок у Національному банку.

Якщо повноваження на підписання договору України з МФО надано разом з повноваженням на ведення переговорів актом Президента України або Кабінету Міністрів України та відсутня потреба у внесенні суттєвих змін за результатами переговорів до проекту договору України з МФО, уповноважена особа підписує договір України з МФО після надходження від МФО повідомлення про схвалення системного проекту та надання позики Україні.

30. У разі коли повноваження на підписання договору України з МФО не надано разом з повноваженням на ведення переговорів актом Президента України або Кабінету Міністрів України чи з'явилася потреба у внесенні суттєвих змін за результатами переговорів до проекту договору України з МФО, Мінекономіки забезпечує у двотижневий строк після проведення переговорів з МФО підготовку документів за переліком, зазначеним у додатку 5, погодження їх з Мінфіном, МЗС, Мін'юстом, іншими заінтересованими державними органами та установами і подання на розгляд Кабінету Міністрів України для:

- внесення згідно із законодавством Президентів України пропозиції про підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені України;
- прийняття акта про підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені Уряду України.

Заходи щодо підписання та набрання чинності договором України з МФО в рамках системного проекту здійснюються відповідно до законодавства.

Реалізація проекту

31. Для реалізації інвестиційного проекту відповідальний виконавець після набрання чинності договором України з МФО готує згідно з додатком 4 і забезпечує виконання плану заходів з реалізації проекту, а за погодженням з МФО - плану закупівлі необхідних для цього товарів (робіт, послуг). Копії таких планів надсилаються відповідно Мінекономіки і Мінфіну.

Якщо договором України з МФО передбачено реалізацію іншого системного проекту, Мінекономіки після набрання чинності таким договором розробляє разом із заінтересованими державними органами план заходів з реалізації такого проекту відповідно до програми стратегічних та інституціональних реформ, підготовленої згідно з вимогами пункту 12 цього Порядку, з визначенням виконавців заходів, затверджує його та інформує про це Кабінет Міністрів України.

32. Мінфін проводить у місячний строк після набрання чинності договором України з МФО відбір банків з урахуванням вимог МФО, відкриває в таких банках рахунки, надсилає до МФО і відповідних банків перелік осіб та письмове підтвердження їх повноваження на підписання запитів на одержання коштів, а також зразок підпису кожної особи.

У разі коли в рамках реалізації інвестиційного проекту з'явилася потреба у використанні акредитивів, Мінфін у місячний строк проводить відбір банків та здійснює заходи щодо оформлення акредитивів.

33. Обслуговування позики, наданої для реалізації інвестиційних проектів відповідно до договорів України з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (далі - МБРР), що набрали чинності з 1 липня 2007 р.:

- бенефіціаром якої є розпорядник або одержувач бюджетних коштів, здійснює Державне казначейство відповідно до Порядку казначейського обслуговування коштів, передбачених у спеціальному фонді державного бюджету для виконання бюджетних програм, спрямованих на реалізацію проектів економічного та соціального розвитку, які підтримуються Міжнародним

банком реконструкції та розвитку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 р. №1090 (1090-2007-п) (Офіційний вісник України, 2007 р., №67, ст.2577);

- бенефіціаром якої є небюджетна установа, здійснює ВАТ "Державний експортно-імпортний банк України".

34. Відповідальний виконавець та/або бенефіціар подає до Мінфіну, а Мінфін розглядає та подає до МФО і відповідних банків платіжні та підтвердні документи у порядку і строк, установлені договором між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем, але не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів.

Відповідальність за достовірність даних у підтвердних документах несе відповідальний виконавець та/або бенефіціар.

35. Для реалізації інвестиційних проектів відповідно до договорів України з МБРР, які набрали чинності до 1 липня 2007 р., і договорів, які набрали чинності з 1 липня 2007 р., і бенефіціарами яких є небюджетні установи, Мінфін з метою оплати послуг консультантів, експлуатаційних витрат, витрат з проведення семінарів чи навчання надає відповідальним виконавцям та/або бенефіціарам повноваження для підписання запитів на одержання коштів позики з відповідних рахунків. Порядок надання такого повноваження установлює Мінфін.

36. Мінфін здійснює в межах своїх повноважень контроль за цільовим використанням коштів позики бенефіціаром та аналізує стан виконання фінансових зобов'язань за договором України з МФО.

У разі виявлення фактів нецільового використання, несвоєчасного або часткового обслуговування та погашення позики згідно з договором між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем Мінфін зупиняє, відновлює або скасовує право бенефіціара на одержання коштів позики.

37. Відповідальний виконавець безпосередньо або через бенефіціара і групу управління проектом забезпечує в рамках інвестиційного проекту:

1) управління проектом, спрямоване на досягнення запланованих результатів, зокрема:

- розроблення та виконання плану заходів з реалізації проекту, моніторинг реалізації проекту;
- вжиття заходів для своєчасної та високоякісної реалізації проекту, досягнення визначених показників результативності, усунення причин зволікання та розв'язання проблем у ході реалізації проекту;
- підготовку звітів про реалізацію проекту;

2) управління бюджетом проекту, зокрема:

- підготовку запитів до МФО на одержання коштів позики і запитів на одержання таких коштів з відповідних рахунків;
- цільове використання коштів;
- підготовку фінансових звітів, ведення бухгалтерського обліку, зберігання фінансових та інших документів, необхідних для проведення аудиту проекту;
- організацію проведення аудиту проекту;

3) організацію закупівлі товарів (робіт, послуг), зокрема:

- підготовку плану закупівлі товарів (робіт, послуг) і проведення її згідно з договором України з МФО і планом заходів з реалізації проекту;
- підготовку договорів (контрактів) згідно з вимогами МФО, моніторинг та контроль реалізації договорів (контрактів).

38. У разі коли в ході реалізації інвестиційного проекту з'явилася потреба у залученні додаткових фінансових ресурсів та одержано попередню письмову згоду МФО про виділення таких ресурсів, відповідальний виконавець готує разом з МФО і бенефіціаром документи згідно з додатком 3, погоджує їх з Мінекономіки, Мінфіном, МЗС, Мін'юстом, іншими заінтересованими суб'єктами і подає на розгляд Кабінету Міністрів України.

Подальші заходи з підготовки інвестиційного проекту здійснюються відповідно до вимог пунктів 15-25 цього Порядку.

39. Представник позичальника (гаранта) у разі надходження від МФО чи надіслання до МФО документів, якими йому необхідно чи дозволено обмінюватися відповідно до договору України з МФО, подає їх копію Кабінетові Міністрів України, відповідальному виконавцю та Мінекономіки (крім запитів на одержання коштів та подання платіжних документів) і в десятиденний строк інформує Кабінет Міністрів України, відповідального виконавця та Мінекономіки про досягнуті домовленості.

Моніторинг проектів

40. Моніторинг проектів (заходи щодо спостереження за станом підготовки та реалізації проекту) проводить Мінекономіки разом з МФО (за їх згодою), відповідальним виконавцем та/або бенефіціаром шляхом оцінки стану підготовки і реалізації проектів, виявлення відхилень від запланованих заходів та визначення їх впливу на виконання зобов'язань, взятих за договорами України з МФО.

Мінфін проводить моніторинг використання коштів позики, виконання фінансових зобов'язань згідно з договором України з МФО, договором між

Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем, договором між Мінфіном і міською радою.

Відповідальний виконавець забезпечує через координатора проекту постійний нагляд за підготовкою та реалізацією інвестиційного проекту і за роботою групи управління проектом, зокрема шляхом спостереження за ходом виконання планів заходів з підготовки та реалізації проекту, плану закупівлі товарів (робіт, послуг) та бюджету проекту, підготовки фінансової звітності та оцінки досягнення показників результативності, а в разі виявлення фактів відхилення від запланованих заходів - забезпечує виконання умов договору України з МФО.

41. Відповідальний виконавець надсилає щокварталу до 10 числа наступного місяця Мінекономіки за інвестиційним проектом, який перебуває на стадії підготовки, звіт про виконання плану заходів з підготовки проекту згідно з додатком 7, а за інвестиційним проектом, який перебуває на стадії реалізації, - звіт про виконання плану заходів з реалізації проекту згідно з додатком 8.

Виконавці заходів системного проекту надсилають щокварталу до 15 числа наступного місяця Мінекономіки інформацію про стан виконання плану заходів з підготовки або реалізації проекту.

Інформація про досягнення показників результативності інвестиційного проекту, що перебуває на стадії реалізації, подається до Мінекономіки згідно з додатком 8 до 10 січня наступного року, якщо специфіка такого проекту не потребує встановлення іншого строку.

42. Бенефіціар подає Мінфіну та відповідальному виконавцю звіт про стан закупівлі товарів (робіт, послуг) згідно з додатком 9 разом із затвердженим планом їх закупівлі, звіт про рух коштів на рахунку позики та звіт про рух коштів на відкритому у банку відповідному рахунку, складені згідно з додатками 10 і 11:

- щомісяця до 10 числа - по позиках, залучених під державні гарантії, разом із звітом про стан використання позики і звітом про стан обслуговування та погашення позики, складеними згідно з додатками 12 і 13;
- щокварталу до 10 числа наступного місяця - по позиках, залучених державою.

За проектами, що реалізуються згідно з договорами України з МБРР, які набрали чинності з 1 липня 2007 р. та виконуються розпорядниками або одержувачами бюджетних коштів, видатки для реалізації яких передбачені у спеціальному фонді державного бюджету за відповідними програмами, звіт про рух коштів на рахунку позики і звіт про рух коштів на спеціальному рахунку подаються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 р. №1090 (1090-2007-п) (Офіційний вісник України, 2007 р., № 67, ст. 2577).

За проектом вдосконалення системи соціальної допомоги зведена звітність про хід реалізації проекту подається Мінекономіки та Мінфіну щокварталу до 25 числа наступного місяця за формою, затвердженою Мінпраці.

43. Мінфін подає Кабінетові Міністрів України та Мінекономіки:

- щокварталу до 20 числа наступного місяця зведений звіт про стан обслуговування та погашення позики в рамках договору між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем згідно з додатком 14, звіт про стан використання позики і звіт про стан обслуговування та погашення позики згідно з додатками 12 і 13 відповідно, аналітичні довідки з пропозиціями щодо вирішення проблемних питань, пов'язаних з виконанням фінансових зобов'язань за проектом;
- після прийняття закону про державний бюджет на відповідний рік інформацію про передбачені в державному бюджеті видатки за рахунок фінансових ресурсів, які залучаються від МФО у рамках проектів. У разі внесення до такого закону змін щодо фінансування проектів Мінфін оперативно інформує про це Кабінет Міністрів України та Мінекономіки.

44. Мінекономіки разом з МФО та із залученням відповідальних виконавців проводить піврічний та/або річний огляд стану підготовки і реалізації проектів, у ході якого визначаються подальші спільні дії.

45. Мінекономіки готує і подає:

1) на підставі інформації відповідальних виконавців, Мінфіну та МФО:

- щокварталу до 30 числа наступного місяця Кабінетові Міністрів України звіт про стан ініціювання, підготовки та реалізації інвестиційних проектів, використання коштів позик разом з пропозиціями щодо вирішення проблемних питань;
- до 30 числа місяця, що настає за кожним півріччям, інформацію про стан залучення міжнародної технічної допомоги, спрямованої на підтримку інвестиційних і системних проектів, зокрема консультативно-дорадчої допомоги МФО;
- щороку до 30 січня звіт про досягнення показників результативності інвестиційних проектів разом з висновками щодо відхилення від запланованих показників та їх впливу на виконання зобов'язань, взятих за договором України з МФО та/або договором між МФО і бенефіціаром;

2) на підставі інформації МФО та виконавців заходів системного проекту - щокварталу до 25 числа наступного місяця Кабінетові Міністрів України

узагальнену інформацію про результати виконання програми стратегічних та інституціональних реформ у рамках системного проекту та пропозиції щодо вирішення проблемних питань.

46. Відповідальний виконавець подає до 30 числа місяця, що настає за кожним півріччям, МЗС інформацію про стан виконання договорів України з МФО.

У разі виявлення фактів невиконання або неналежного виконання зобов'язань МФО або України за договором України з МФО Мінекономіки, представник позичальника (гаранта) та відповідальний виконавець надсилають МЗС повідомлення про такі факти і пропозиції щодо вжиття заходів згідно з нормами міжнародного права для невідкладного інформування Президента України та Кабінету Міністрів України.

Завершення реалізації проекту

47. Відповідальний виконавець забезпечує проведення розрахунків відповідно до укладених контрактів, передачу в установленому порядку документів, пов'язаних з підготовкою та реалізацією проекту, до архіву і готує у двомісячний строк після використання залучених від МФО фінансових ресурсів разом з Мінекономіки та Мінфіном остаточний звіт і проект акта Кабінету Міністрів України про його схвалення та подає Кабінетові Міністрів України документи згідно з додатком 15.

У разі потреби в проекті акта Кабінету Міністрів України передбачається визнання такими, що втратили чинність, його актів з питань підготовки і реалізації проекту.

Остаточний звіт за результатами реалізації проекту передбачає оцінку виконання його основних частин згідно з методичними рекомендаціями, затвердженими Мінекономіки.

Текст схваленого Кабінетом Міністрів України остаточного звіту відповідальний виконавець надсилає у тижневий строк МФО англійською та українською мовами, якщо подання такого звіту обумовлено договором України з МФО.

48. По завершенні реалізації інвестиційного проекту відповідальний виконавець або бенефіціар, а по завершенні реалізації системного проекту Мінфін забезпечує у строк, установлений у договорі України з МФО, проведення аудиту проекту та його фінансування за рахунок джерел, визначених відповідно до договору України з МФО та законодавства.

ВИМОГИ

до підготовки проектної пропозиції

1. Проектна пропозиція повинна містити опис:

- проблеми, на розв'язання якої спрямований проект, шляхів і механізму її розв'язання;
- цілей і завдань проекту та результатів, яких передбачається досягти, відповідності їх національним, регіональним і галузевим пріоритетам;
- орієнтовних показників, що дадуть змогу оцінити результати реалізації проекту та досягнення його цілей;
- попередніх розрахунків оціночної вартості проекту;
- ресурсів, необхідних для реалізації проекту, альтернативних джерел його фінансування, обґрунтування необхідності залучення позики;
- передбачуваного джерела повернення позики;
- орієнтовного плану заходів щодо підготовки проекту з очікуваним строком його реалізації.

2. До проектної пропозиції щодо ініціювання інвестиційного проекту, який передбачається реалізувати на умовах фінансової самоокупності, додаються:

1) лист про підтримку проекту центральним органом виконавчої влади, відповідальним за забезпечення проведення державної політики у сфері, у якій передбачається реалізація проекту, та згода такого органу на визначення його відповідальним виконавцем;

2) нотаріально засвідчені копії установчих документів потенційного бенефіціара та свідоцтва про його державну реєстрацію;

3) інформація щодо способу забезпечення погашення та обслуговування позики;

4) висновок Мінфіну щодо оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара;

5) інформація про стан розроблення проектної документації та проведення екологічної експертизи, вирішення питань з виділення земельних ділянок у разі, коли реалізація проекту пов'язана з інвестиційними програмами та проектами будівництва;

6) довідка потенційного бенефіціара про відсутність простроченої понад три місяці заборгованості з погашення та обслуговування раніше наданих позик та довгострокових кредитів комерційних банків, у тому числі іноземних;

7) довідка ДПА про відсутність у потенційного бенефіціара простроченої понад три місяці заборгованості перед державним бюджетом із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

ПЛАН
заходів з підготовки інвестиційного проекту на 20____рік

_____, що підтримується _____
(найменування проекту) (найменування МФО)

Відповідальний виконавець _____

Найменування заходу	Дата початку виконання заходу	Дата завершення виконання заходу

Координатор проекту _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

_____ 20____ р.
М.П.

ПЕРЕЛІК

документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України
перед початком переговорів з МФО

1. Для інвестиційного проекту:

1) проект акта Кабінету Міністрів України про залучення фінансових ресурсів МФО для реалізації інвестиційного проекту, схвалення Листа Уряду України до МФО, якщо це передбачено договором України з МФО для проекту розвитку інституціональної спроможності органу виконавчої влади, установи чи організації, у разі потреби - також про виконання передбачених законом умов, пов'язаних із залученням фінансових ресурсів (визначення розміру та виду забезпечення виконання зобов'язань бенефіціара, у розпорядженні якого перебуває майно, що є державною або комунальною власністю і не підлягає приватизації), оформлений в установленому порядку;

2) проект акта Президента України про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені України, або проект акта Кабінету Міністрів України про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені Уряду України, оформлений в установленому порядку;

3) проект директив делегації чи представників України на переговори з МФО;

4) проект Листа Уряду України до МФО, якщо це передбачено проектом договору України з МФО для проекту розвитку інституціональної спроможності органів виконавчої влади, установ та організацій;

5) проект договору України з МФО, у разі наявності - разом з листами про фінансові та економічні дані, про показники результативності тощо (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову);

6) проект договору між МФО і бенефіціаром (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову), якщо укладення такого договору передбачено проектом;

7) техніко-економічне обґрунтування проекту. У разі коли проект підтримується за рахунок фінансових ресурсів МБРР, його техніко-економічне обґрунтування повинне відповідати за змістом документу з оцінки проекту МБРР;

8) проект договору між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем;

9) проект договору між Мінфіном і міською радою (у разі його наявності);

10) проекти інших договорів та нормативно-правових актів, прийняття яких необхідне для реалізації договору України з МФО.

Додатково подаються:

- 11) пояснювальна записка до проекту договору України з МФО;
- 12) орієнтовний план заходів з реалізації проекту;
- 13) план закупівлі товарів (робіт, послуг);
- 14) документи, на які є посилання в договорі України з МФО та договорі між МФО і бенефіціаром (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову);
- 15) копія рішення Мінекономіки про доцільність підготовки проекту з визначенням відповідального виконавця;
- 16) висновки Мінфіну щодо оцінки фінансового стану бенефіціара (якщо з дати проведення такої оцінки на етапі ініціювання пройшло більше одного року), фінансових умов договору України з МФО і можливих наслідків їх виконання, зокрема впливу на державний бюджет і зовнішній борг України;
- 17) інформація Мін'юсту щодо результатів правової експертизи проекту договору України з МФО, проведеної згідно з частиною третьою статті 4 Закону України "Про міжнародні договори України" (1906-15);
- 18) експертні висновки заінтересованих суб'єктів щодо техніко-економічного обґрунтування проекту, зокрема щодо соціальних наслідків реалізації проекту, та копія висновку комплексної державної експертизи (з питань енергозбереження, охорони навколишнього природного середовища та інших видів державної експертизи) у разі підготовки інвестиційних програм і проектів будівництва;
- 19) копія рішення сесії органу місцевого самоврядування щодо схвалення проекту та передбачення в місцевому бюджеті коштів для його фінансування (якщо проект реалізуватиметься на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці) та/або копія документа, що посвідчує право власності чи право користування земельною ділянкою;
- 20) копія документа з оцінки проекту МБРР (якщо проект підтримується за рахунок його фінансових ресурсів).

2. Для системного проекту:

- 1) проект акта Кабінету Міністрів України про залучення фінансових ресурсів МФО для реалізації системного проекту і схвалення Листа Уряду України до МФО, оформлений в установленому порядку;
- 2) проект акта Президента України про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені України, або проект акта Кабінету Міністрів України про проведення переговорів і підписання договору України з МФО - у разі укладення договору від імені Уряду України, оформлений в установленому порядку;
- 3) проект директив делегації чи представників України на переговори з МФО;
- 4) проект Листа Уряду України до МФО;
- 5) програма стратегічних та інституціональних реформ, що включає заходи, прогностичні показники, очікувані середньострокові результати реалізації

системного проекту (якщо проектом договору України з МФО передбачено реалізацію іншого системного проекту);

6) проект договору України з МФО, у разі потреби - разом з листом про фінансові та економічні дані (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову);

7) проекти інших нормативно-правових актів, прийняття яких необхідне для реалізації договору України з МФО.

Додатково подаються:

8) пояснювальна записка до проекту договору України з МФО;

9) інформація Мін'юсту щодо результатів правової експертизи проекту договору України з МФО, проведеної згідно з частиною третьою статті 4 Закону України "Про міжнародні договори України" (1906-15);

10) висновок Мінфіну щодо фінансових умов договору України з МФО і можливих наслідків їх виконання, зокрема впливу на державний бюджет і зовнішній борг України;

11) документи, на які є посилання в договорі України з МФО (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову);

12) копія програмного документа МБРР (якщо проект підтримується за рахунок фінансових ресурсів МБРР).

ПЛАН
заходів з реалізації інвестиційного проекту на 20__ рік

_____, що підтримується _____
(найменування проекту) (найменування МФО)

Загальна вартість проекту _____ Сума позики _____
(у валюті позики) (у валюті позики)

(реквізити договору - найменування, дата укладення і номер)

Відповідальний виконавець _____

Бенефіціар _____

Найменування бюджетної програми; код програмної класифікації видатків та кредитування бюджету

Найменування заходу	Строк виконання		Джерела фінансування	Планована вибірка коштів (у гривнях, у валюті позики)	Плановані показники результативності реалізації проекту
	Дата початку виконання заходу	Дата завершення виконання заходу			

Координатор проекту _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

_____ 20__ р.
М.П.

Примітки:

- Інформація, яка становить відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" (2121-14) банківську таємницю, не наводиться.
- Дати зазначаються цифровим способом (наприклад 01.01.07).
- Джерела фінансування - позика/аванс позики/технічна допомога/співфінансування за рахунок державного бюджету/власне співфінансування тощо.
- У разі коли проект складається з кількох частин, інформація наводиться в їх розрізі.

ПЕРЕЛІК

документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України
для надання повноважень на підписання договору України з МФО

1. Для інвестиційного проекту:

1) проект акта Президента України про підписання договору України з МФО - у разі укладення міжнародного договору від імені України, або проект рішення Кабінету Міністрів України про підписання договору України з МФО - у разі укладення міжнародного договору від імені Уряду України, оформлений в установленому порядку;

2) проект договору України з МФО, у разі потреби - разом з листами про фінансові та економічні дані, про показники результативності, тощо (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову);

3) проект договору між МФО і бенефіціаром (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову), якщо укладення такого договору передбачено проектом;

Додатково подаються:

4) пояснювальна записка до проекту договору України з МФО;

5) копія договору між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем;

6) копія договору між Мінфіном і міською радою (у разі його наявності);

7) висновок Мінфіну щодо фінансових умов договору України з МФО і можливих наслідків їх виконання, зокрема впливу на державний бюджет і зовнішній борг України, у разі, коли за результатами переговорів виникла потреба у внесенні суттєвих змін до такого договору;

8) інформація Мін'юсту щодо результатів правової експертизи проекту договору України з МФО, проведеної згідно з частиною третьою статті 4 Закону України "Про міжнародні договори України" (1906-15);

9) документи, на які є посилання в договорі (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову).

2. Для системного проекту:

1) проект акта Президента України про підписання договору України з МФО - у разі укладення міжнародного договору від імені України, або проект рішення Кабінету Міністрів України про підписання договору України з МФО - у разі укладення міжнародного договору від імені Уряду України, оформлений в установленому порядку;

2) проект договору України з МФО, у разі потреби - разом з листом про фінансові та економічні дані (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову);

Додатково подаються:

3) пояснювальна записка до проекту договору України з МФО;

4) програма стратегічних та інституціональних реформ, що включає заходи, прогностичні показники, очікувані середньострокові результати реалізації системного проекту (якщо проектом договору України з МФО передбачено реалізацію іншого системного проекту);

5) висновок Мінфіну щодо фінансових умов договору України з МФО і можливих наслідків їх виконання, зокрема впливу на державний бюджет і зовнішній борг України, у разі, коли за результатами переговорів виникла потреба у внесенні суттєвих змін до такого договору;

6) інформація Мін'юсту щодо результатів правової експертизи проекту договору України з МФО, проведеної згідно з частиною третьою статті 4 Закону України "Про міжнародні договори України" (1906-15);

7) документи, на які є посилання в договорі (англійською мовою та автентичний переклад на українську мову).

ПЕРЕЛІК
документів, що подаються на розгляд
Кабінету Міністрів України для одержання від МФО авансу позики для
підготовки інвестиційного проекту

1. Техніко-економічне обґрунтування запиту на одержання від МФО авансу позики для підготовки інвестиційного проекту.
2. Лист-звернення до МФО з пропозицією вирішити питання про можливе надання авансу позики для підготовки інвестиційного проекту.
3. Проект акта Кабінету Міністрів України про залучення від МФО авансу позики для підготовки інвестиційного проекту, оформлений в установленому порядку.

Додаток 7
до Порядку

ЗВІТ
про виконання плану заходів з підготовки інвестиційного проекту за 20____ рік
(квартал)

_____, що підтримується _____
(найменування проекту) (найменування МФО)

Відповідальний виконавець _____

Найменування заходу	Строк виконання		Стан виконання заходу (з порівняльною оцінкою фактично виконаного і планованого)	Проблемні питання та стан їх вирішен-ня (з поясненням причин їх виник-нення та зазначен-ням механізму вирішення)
	планований	фактичний		

Координатор проекту _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

_____ 20____ р.
М.П.

ЗВІТ

про виконання плану заходів з реалізації інвестиційного проекту за 20__ рік (квартал)
_____, що підтримується _____
(найменування проекту) (найменування МФО)

Загальна вартість проекту _____ Сума позики _____
(у валюті позички) (у валюті позички)

(реквізити договору (контракту) - найменування, дата укладення і номер)

Відповідальний виконавець _____
Бенефіціар _____

Найменування бюджетної програми; код програмної класифікації видатків та кредитування бюджету _____

Найменування заходу	Строк виконання	Джерела фінансування у звітному періоді	Фактична сума підписаних договорів (контрактів) у звітному періоді		Сума вибраних коштів у звітному періоді (у гривнях, у валюті позички)		Сума вибраних коштів з початку реалізації проекту (у гривнях, у валюті позички)		Показники результату реалізації проекту	Стан виконання заходу (з порівняльною оцінкою фактично виконаного і запланованого)	Проблемні питання, вплив їх на виконання зобов'язань України та стан виконання і вирішення (з поясненням причини їх виникнення та зазначенням механізму вирішення)
			у валюті договору (контракту)	у валюті іноземних іноземних	плановані	фактичні	плановані	фактичні			

Координатор проекту _____
(підпис) _____ (ініціали та прізвище)
_____ 20__ р. МП.

Додаток 9
до Порядку

ЗВІТ
про стан закупівлі товарів (робіт, послуг), необхідних для реалізації проекту,
на ____ 20__ року

(найменування, дата і номер позики; найменування МФО)

(відповідальний виконавець)

(реквізити договору між Мінфіном (сума субкредиту у валюті і бенефіціаром - найменування, позики) дата і номер)

Порядковий номер	Товари (роботи, послуги), що закуповуються згідно з планом	Здійснені заходи з підготовки закупівлі	Дата укладення договору (контракту)		Оціночна вартість закупівлі/вартість договору (контракту) (у валюті позики)		Фактично сплачено за договором (контрактом) (у валюті позики)		Примітка
			плано-вана	фактична	загальна	у тому числі за рахунок коштів субкредиту	усього	у тому числі за рахунок коштів субкредиту	

Етап підготовки закупівлі

Усього

Етап фактичного виконання договорів (контрактів)

Усього

Етап завершення виконання договорів (контрактів)

Усього

Уповноважений представник відповідального виконавця

(підпис) (ініціали та прізвище)

20__ р.

Контактний телефон _____

Примітка. Інформація, яка становить відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" (2121-14) банківську таємницю, не наводиться.

ЗВІТ про рух коштів на рахунку позики станом на _____ 20__ року

(найменування, дата і номер позики)

(найменування МФО)

(найменування бюджетної програми; код програмної класифікації видатків та кредитування бюджету)

Бенефіціар _____

Сума позики _____
(у валюті позики)

Залишок коштів на початок звітного періоду (у валюті позики) _____

Залишок коштів на кінець звітного періоду (у валюті позики) _____

Договір (контракт) (номер, дата укладення, сторони договору (контракту) і його сума)	Дата і номер платіжного доручення	Дата здійснення платежу	Платежі за звітний період		Одержувач коштів	Примітка
			у валюті позики	у валюті платежу		

Усього

Уповноважений представник відповідального виконавця

(підпис) (ініціали та прізвище)

Контактний телефон _____

_____ 200__ р.

М.П.

ЗВІТ

про рух коштів на спеціальному рахунку станом на _____ 20__ року

(найменування, дата і номер позики) (найменування МФО)

(найменування бюджетної програми; код програмної класифікації видатків та кредитування бюджету)

Бенефіціар _____

Сума позики _____

(у валюті позики)

Найменування показника	Договір (контракт) (номер, дата укладення, сторони договору (контракту) і його вартість)	Дата і номер платіж-ного доручення	Дата здійснення платежу	Сума			Одержу-вач коштів	При-мітка
				у валюті		гри-вень		
				пози-ки	пла-тежу			
1. Залишок коштів на початок року								
у тому числі згідно з кодами економічної класифікації видатків								
2. Залишок коштів на початок звітного періоду								
у тому числі згідно з кодами економічної класифікації видатків								
3. Усього платежів за звітний період								
у тому числі згідно з кодами економічної класифікації видатків								
4. Усього платежів з початку року								
у тому числі згідно з кодами економічної класифікації видатків								
5. Залишок коштів на кінець звітного періоду								
у тому числі згідно з кодами економічної класифікації видатків								

Уповноважений представник відповідального виконавця

(підпис) (ініціали та прізвище)

Контактний телефон _____

_____ 200__ р.

М.П.

Примітка. Інформація, яка становить відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" (2121-14) банківську таємницю, не наводиться.

ЗВІТ
про стан використання позики
на _____ 20__ року

Поряд- ковий номер	Найменування проекту із зазначенням найменування МФО, що надала позику	Реквізити договору України з МФО або між МФО і бенефіціаром (дата укладення і номер)	Валюта позики	Сума позики/ загальна вартість проекту	Дата набрання чинності договором України з МФО/дата закриття позики	Планована вибірка коштів у поточному році	Використано коштів		Не вибрано
							Позики	у поточ- ному році	
							Нароста- ючим підсумком з початку реалізації проекту		

_____ Усього
Уповноважений представник Мініфіну _____
(підпис) _____ (ініціали та прізвище)
_____ 20__ р.

Примітки.
1. У разі надання позики траншами інформація наводиться за кожним траншем окремо.
2. У разі потреби зазначається дата (дати) продовження закриття позики.

ЗВІТ
про стан обслуговування та погашення позики з початку реалізації проекту
на _____ 20__ року

Поряд- ковий номер	Найменування проекту із зазначенням найменування МФО, що надала позику	Реквізити договору України з МФО або між МФО і бенефіціаром (дата укладення і номер)	Валюта позики	Сума позики/ загальна вартість проекту	Дата набрання чинності договором України з МФО/дата закриття позики	Період погашення позики	Дата початку нараху- вання комісії за зобов'я- заннями	Сплачено МФО у валюті позики		
								разова комісія	комісія за зобов'я- заннями	відсотки на основну суму позики

Усього _____

Уповноважений представник _____ (підпис)
_____ 20__ р. (ініціали та прізвище)

Примітки. _____

1. У разі надання позики траншами інформація наводиться за кожним траншем окремо.
2. У разі потреби зазначається дата (дати) продовження закриття позики.

ЗВЕДЕНИЙ ЗВІТ

про стан обслуговування та погашення позики в рамках договору між Мініном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем на _____ 20 _____ року

[illegible]

Уповноважений представник Мініну _____ (підпис) _____ (вмістили та прізвище)

20 p.

ПЕРЕЛІК
документів, що подаються на розгляд Кабінету Міністрів України
після завершення реалізації проекту

1. Остаточний звіт про результати реалізації проекту, в якому зазначаються:

- 1) вихідні дані проекту (запланована та фактична дата початку реалізації проекту та її завершення; відповідальний виконавець та бенефіціар; група впровадження проекту; інформація про документи, за якими проводилася оцінка реалізації проекту, тощо);
- 2) звіт про виконання робіт (заходів) та отриманих результатів за частинами проекту (аналіз даних про обсяг здійснених робіт у кількісних та якісних показниках за роками, відхилення фактичних показників від планованих у відсотках, причини недосягнення показників);
- 3) порівняння запланованих показників результативності з досягнутими;
- 4) оцінка фінансових ресурсів за джерелами (аналіз планованих та фактичних даних про обсяг витрат на основні види робіт (заходів) у грошових одиницях);
- 5) оцінка впливу реалізації проекту на соціальний та економічний розвиток України і відповідної галузі, регіону (економічна та соціальна ефективність реалізації проекту);
- 6) оцінка робіт (заходів), що виконувалися в рамках проекту за рахунок міжнародної технічної допомоги (дослідження, навчання персоналу тощо);
- 7) оцінка здійснених у рамках проекту заходів з охорони навколишнього природного середовища.

2. Звіт про виконання окремих зобов'язань, визначених у договорі України з МФО та договорі між МФО і бенефіціаром, зокрема щодо підготовки та/або реалізації актів законодавства.

3. Висновки Мінфіну щодо фактичного використання коштів позики та пільгового періоду, зміни фінансових зобов'язань за проектом, зокрема графіка повернення коштів позики із зазначенням факторів, що вплинули на виконання таких зобов'язань, та нецільового їх використання (за наявності відповідних фактів).

4. Висновок Мінекономіки щодо результативності реалізації проекту та виконання планованих завдань.

5. Проект акта Кабінету Міністрів України про схвалення остаточного звіту, оформлений в установленому порядку.

6. Копія звіту МФО про завершення реалізації проекту (за наявності такого звіту).

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України від 26 листопада 2008 р.
№ 1027

ПЕРЕЛІК
постанов Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. №1317 (1317-2001-п) "Про порядок підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями" (Офіційний вісник України, 2001 р., №41, ст. 1859).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2002 р. №1246 (1246-2002-п) "Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. №1317" (Офіційний вісник України, 2002 р., № 35, ст. 1651).
3. Абзац другий пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 20 червня 2006 р. № 842 (842-2006-п) "Про реалізацію спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту "Удосконалення системи соціальної допомоги" (Офіційний вісник України, 2006 р., №25, ст. 1825).
4. Абзац другий пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 р. №1090 (1090-2007-п) "Деякі питання виконання бюджетних програм, спрямованих на реалізацію проектів економічного та соціального розвитку, які підтримуються Міжнародним банком реконструкції та розвитку" (Офіційний вісник України, 2007 р., №67, ст. 2577).
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2007 р. № 1125 (1125-2007-п) "Про внесення зміни до пункту 29 Порядку підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями" (Офіційний вісник України, 2007 р., № 69, ст. 2639).

Серія «Вища освіта в Україні». Заснована в 1999 р.

Навчальне видання

СОСЛОВСЬКИЙ Володимир Георгійович

ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ

*Навчально-методичний посібник в структурних схемах
для самостійного вивчення дисципліни*

Підписано до друку 15.09.2011. Формат 60х84/16.
Папір офс. Друк офс. Гарнітура Times New Roman.
Фіз. друк. арк. 16,50. Умовн. друк. арк. 15,4. Зам. № 239

Видавництво ПП «Новий Світ – 2000»
79026, м. Львів, вул. В. Великого, 4, кімн. 121.
<http://www.ns2000.com.ua>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців і розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК №59 від 25.05.2000 р., видане Державним комітетом інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України.

Віддруковано в друкарні видавництва «Новий Світ – 2000»